

De ce aleg absolvenții noștri să studieze în afară?

Emil Munteanu

Înăuntru și-n afară – într-o relație conjunctă, nu disjunctă, într-o oglindire a sensului existenței așezat sub semnul lui „a rămâne” (acasă, în țară, printre ai tăi) și a lui „a te situa” în lumea din afara acestor spații, fără a pierde nimic din ceea ce „a rămâne” îți putea oferi. Așa a fost gândită rubrica în care se adună în „Alecart” gândurile și experiențele absolvenților, ale celor care, indiferent că se situează pe voluta formării și a destinului personal înăuntru sau în afară, rămân înăuntru spiritului/a culturii care i-a format. Nu am perceput nicicând o fisură între aceste opțiuni existențiale la cei care formează „generația Alecart”, dar, citind articolele lor, observ o permanentă nevoie de a contracara tendința celor din generațiile anterioare de a-i determina să-și justifice alegerile, de a pune în balanță avantajele și dezavantajele situații în fiecare dintre cele două spații. Ca și cum opțiunile celorlalți ar trebui să genereze în mod necesar același tip de discurs justificativ. Ca și cum nu poți rămâne sau pleca fără a trăi disjunct. Ca și cum totul se împarte încă (fără rest) între aici și acolo. Ca și cum...

ADESEORI, DIRECT SAU VOALAT, MI S-A REPROȘAT CĂ TINERII ALECARTIENI ȘI-AU LUAT ZBORUL PREA UȘOR SPRE UNIVERSITĂȚILE DIN AFARĂ, CĂ IMPULSUL DE A PLECA E ÎN STRĂNSĂ LEGĂTURĂ CU ORGOLIUL DE A FI DIFERIT.

Scanând articolele din rubrica „Înăuntru și-n afară”, remarc doar o asumare lucidă a deciziilor și o situare pragmatică a sinelui în lume.

Spre deosebire de generațiile anterioare, cei care aleg să plece din România nu o fac mânați de o revoltă surdă față de sistemul în care s-au format, pătrunși de repulsie în fața realității sociale sau politice de azi, determinați de complexe, gârboviți de eșecuri, hotărâți să facă orice pentru a crea în ochii celor rămași imaginea reușitei lor.

Nu pleacă pentru a demonstra ceva lumii. *„Suntem conștienți că în Occident sunt condiții mai bune de trai și majoritatea celor care optează să plece trăiesc mai bine (din multe puncte de vedere) peste hotare. Totuși, de la a accepta această realitate până la a sugera că în România nu se mai poate trăi sub nicio formă și că ar trebui să ne gândim serios la a ne salva copiii din această țară e cale lungă. Recunosc, vreau să îmi fac studiile universitare în Marea Britanie (cred că pentru domeniul pe care mi l-am ales – istoria artei – este o alternativă viabilă), dar a trecut de mult perioada în care îmi imaginam că în România nu îți poți construi un viitor.”* - afirmă Alexandra Masgras, redactorul-șef „Alecart”.

Alegerea lor este una lucidă, nu e un act recuperatoriu, ci unul formator:

„EU NU AM PLECAT ÎN CĂUTARE DE PROFESORI MAI BUNI, DE FACULTĂȚI MAI BUNE SAU DE ARHITECȚI MAI BUNI, SPUNE LAURA DIANU, CORESPONDENTĂ „ALECART” ÎN TOKYO, CI ÎN CĂUTARE DE ALTE CONTEXTE”.

Îndepărtându-se, nu se grăbesc să se scuture de vechiul eu, nu se ascund sub faldurile vreunui complex sau orgoliu adolescentin, „privind înapoi cu mânie”, ci își asumă condiția de oameni liberi.

Libertatea îi face deopotrivă demni și deschiși la orice experiență, nu refuză nicio oportunitate, dar știu, încă dinaintea plecării, că nu toate oportunitățile sunt ceea ce par, ceea ce li se potrivește, ceea ce caută. Nu se agață de ele, ci le testează, testându-se și având curajul de a refuza. Ei sunt cei care au învățat să spună „Nu”, iar experiența Izabelei Pavel, proaspăt arhitectă în Paris, este elocventă în acest sens!

RECENZII
LITERATURĂ ROMÂNĂ

Vibrații în COBALT

de
CLAUDIU KOMARTIN

și cutremurarea stinsă și rafinată pe care poezia / mi-o mai trezește / este *cobalt*

Volumul lui Claudiu Komartin poate înlocui o experiență psihedelică și, prin poemele tulburătoare și capacitatea discursului de a se revela ca supapă a suportării existenței și de a merge, cu o precizie dureroasă, direct la tumoră, îți lasă senzația unor pumni primiți în ficat.

Anastasia Gavrilovici, Petru Rareș

pusă sub semnul trecutului și al iremediabilului, așa cum indică și motto-ul (*Râd tot mai rar și vorbesc tot mai puțin/ iar acum îți întind această mână mult prea târziu*), prima parte a cărții este o incursiune într-un timp al iubirii din care mintea extirpă imagini și momente a căror rememorare provoacă dureri surde, pe care suferința și rederularea obsesivă le permanentizează, restituind prezentului intimitatea și sentimentul de siguranță, iradiind melancolie:

*mă gândesc la noi,
cum mergeam alături și nimic nu
ne-ar fi putut atinge.*

Odată trecut, efectul anesteziec al dragostei lasă loc suferinței și alienării. În poemele erotice de aici singurătatea acționează ca un detonator, trezind amintirile și

micile traume care certifică absența: *în toată-ncăperea nu a rămas decât forma lăsată/ de corpul tău în cutele cearșafului-/ o parte din respirația ta-/ mirosul gâtului-/ forma sânilor-/ a pubisului*". Spațiul poartă stigmatul apropierei, iar urmele par să materializeze prezența și să îmblânzească golul, deși acest gest recuperator, concretizat de evocarea obsesivă a trecutului cu o precizie caldă, specifică opticii și sensibilității familiarizate cu singurătatea, această încrâncenare de a reface fotogramă cu fotogramă filmul unei iubiri încheiate reiterează imaginea sfâșietoare a infirmilor care își mângâie cu delicatețe membrul-fantomă. Flashbackurile declanșează explozii interioare în mai toate poemele, prefigurând, printr-un ritual autodafé, atmosfera în care se va instala resemnarea:

*Mă trezesc, mă ridic din scaunul cu rotile
și ard.*

Un loc aparte îl ocupă poemul *Încercăm să convingem nebunia*, unde Claudiu Komartin dezamorsează cu rafinement și inteligență mecanismele poeziei convenționale. Cerând *de la musique avant toute chose*, demonstrează că muzicalitatea, armonia versurilor, recursul la rimă și măsură nu sunt un teren minat pe care mai bine nu calci și reușește, prin diverse mijloace (repetiții, asonanțe, eufonii), să imprime alt ritm, redând lirismului o dimensiune care i-a fost amputată în ultimele decenii:

*Arterele noastre vor depăși repede tracul-
curând, ne vom râcăi împreună
disperarea cu spaclul.*

Textele se îndepărtează de osatura clasică a elementelor de prozodie, propunând o altă manieră de a valorifica substanța sonoră a poeziei. Edificatoare în acest sens sunt mai ales poemele halucinante *Ochii lui Emily peste Amherst, Împreună 1000 W, cobalt*. De altfel, corespondența cuvânt-sunet este completată de imagine, conceptul grafic al Anei Toma fiind cel care conferă un sens întreg(itor) poemelor, ca în *yoyo* sau *22 de diapozitive mentale*.

Dacă primul ciclu al cărții este o încercare de a cauteriza rana proprie prin constanta proiectare în trecut și prin reflexivitate, a doua parte are în centru un fel de documentar despre criză, armonizând voci pentru care viața și poezia (*ea, urmând existența, niciodată înlocuind-o, așa cum resimte Mariana Marin, invocată alături de Eminescu, Max Blecher, Alejandra Pizarnik, Sarah Kane*) ajung să se suprapună perfect. Asumându-și aceste *Glasuri*, Claudiu Komartin propune o caleidoscopiere a disperării, prin recurs la câteva din numele în cazul cărora existența și-a găsit echivalentul într-o literatură infuzată de tensiuni existențiale maxime.

Forța și farmecul discursurilor derivă dintr-o anumită fragilitate camuflată prin îndârjirea de a rezista, de a metaboliza tragismul situației și de a subordona suferința, chiar prin renunțare și detașare totală: *Gata cu strategiile! Celui ce vrea să-și facă țândări capul, îi las capul meu/ și mă duc*, întregul volum fiind traversat de obsesia pentru descoperirea unei noi formule de a scrie și de a exista prin scris (*dar eu aș fi vrut să mă izbesc de ceva din care să gâlgâie/ viața să șiroiască/ un alt fel de a înțelege tot ce trăiam*).

În aliajul cărții componenta cea mai "grea" este *Poem pentru cei de pe urmă*, un macropoem convulsiv unde focalizarea pe realitatea socială devoalează un imaginar apocaliptic, de o luciditate zguduitoare. Deconspirând mecanismul (auto)distructiv al umanității, spulberând,

vers cu vers, mitul unei lumi-kitsch, produs al unor conjuncturi istorice, politice și sociale, care nu mai poate oferi decât *minunății made in china*, Claudiu Komartin înregistrează, în spirit anti-donquijotesc, mișcarea catabatică a societății, dar nu din ipostaza cuiva care asistă de la balcon la *spectacolul umilirii*, ci din perspectiva unui om pentru care metastazele canceroase ale realității se extind și formează un background pentru propria maladie, pentru propriile obsesii.

Discursul epileptic sau grav, violența imaginilor și contorsiunile de limbaj traduc o conștiință ce acționează ca un sistem de vase comunicante prin care revolta și resemnarea, blazarea și entuziasmul, dragostea și dezgustul se amestecă după dozajul unei sensibilități asediate de mizeriile lumii exterioare.

Având accente de manifest poetic, ultima parte a volumului redă, prin percutanța vizionarismului, zgomotul și furia unei epoci anchilozate în primitivism:

*Numărat, cântărit, împărțit. Excluzi de
o istorie contaminată. Aici ne-am oprit.*

Evadarea în estetic se revelează drept o modalitate de salvare, dar tonul dubitativ din *Poate că există un refugiu în frumusețe* nu mai inspiră, ca la Dostoievski, siguranța că "va mântui lumea", ci lasă loc unei priveliști dezolante: *în locul lumii pe care o visasem, un câmp de proteze/în flăcări*. Iar dacă Apocalipsa ar avea un trailer, atunci ar avea la bază textul care încheie ultimul ciclu de poeme, fiind o adaptare a *Fericirilor* în acord cu scenariul coșmaresc de aici, care anulează orice speranță, refuzând iluzia unei salvări:

*Și plata din ceruri nu va veni, pentru că
cerul va fi de piatră
și va scuipa tot timpul
cobalt peste cei de pe urmă.*

Fără să aibă caracter programatic, poezia din *cobalt* știe să-și administreze bine șocurile, după care persistă senzația că ai o idee despre ceea ce trăiește un om care se înecă, alternarea acelor momente în care capul iese la suprafață și intră înapoi sub apă repetitiv, cu luciditatea, încordarea, panica și resemnarea unei minți-seismograf ce înregistrează experiențe-limită.

Demonul roșu și Frumoasa din pădurea adormită: DRAGUL MEU TURNĂTOR

de
GABRIEL LIICEANU

Pentru iubitorii de cărți științifico-fantastice nu recomand Samuel Delany sau Ray Bradbury, ci mai degrabă Gabriel Liiceanu, *Dragul meu turnător*.

Iris Tincu, Băncilă

Ceea ce a fost înainte de '89 nu pare istorie, ci o poveste de speriat copiii care nu sunt cumiți. Soții care divulgă Securității convorbirile soților, turnători care își duc „obiectivul” cu mașina, camere și microfoane montate în casele „dușmanilor Statului”, incultura ridicată la grad de valoare umană par elemente ale unui peisaj sumbru, compus de o imaginație bolnavă. Totul a fost însă trăit și simțit de către milioane de români care au avut ceva mai mulți neuroni decât restul turmei.

Acest subiect este tratat (e adevărat, cel mai adesea, ficționalizat) de numeroși autori contemporani, însă Liiceanu m-a impresionat profund prin cartea sa, deoarece nici acum nu îmi vine să cred că ceea ce am citit a putut constitui realitatea vieții de zi cu zi a părinților noștri. Volumul este compus dintr-o serie de scrisori fictive, adresate turnătorului care a livrat timp de zeci de ani note informative Securității. Aceste scrisori sunt completate de documente reale, multe preluate din dosarul pe care acesta îl avea la Securitate.

Din momentul în care Liiceanu se reîntoarce din Germania, unde fusese plecat cu o bursă, identitatea i se schimbă în „Obiectivul Lungeanu”, iar opera și activitatea sa sunt considerate o amenințare pentru sistem. Prin faptele „odioase”, în dezacord cu linia partidului din care nici măcar nu făcea parte (citea Nietzsche, discuta despre filozofie cu Noica, mergea cu o pungă pe stradă la cumpărături sau intra să se aprovizioneze cu brânză, pâine și țigări), Liiceanu a devenit obiectivul a peste 50 de oameni plătiți ca să îl urmărească zi de zi și să îi intercepteze corespondența sau convorbirile cu prietenii, apropiații și soția. Ar fi fost mult mai puțin grotesc dacă Securitatea ar fi ales niște informatori care să fi făcut măcar cunoștință cu o carte de gramatică a limbii româ-

ne. Nu mi se pare înjositor faptul că G.L. nu mai era stăpân pe propria intimitate (acest fapt te introduce direct în universul absurdului), ci că era spionat de oameni care scriau „Nitsche” în loc de „Nietzsche” sau „Zicea-ți” în loc de „Ziceați”. Cartea mișună de oameni care îl acuză de plagiat deoarece a folosit, într-un text filozofic, pilda fiului risipitor, la care făcuse trimitere și Noica.

Oameni care îl condamnă, la propriu, pe acesta din urmă la douăzeci și cinci de ani de închisoare, deoarece a spus că omul hegelian „avea mai multe buletine de identitate”, ceea ce în mintea lor însemna că îndeamnă poporul să își facă acte de identitate false. Oameni anonimi, ca cei pe care astăzi îi întâlnim liniștiți în tramvai, la piață sau la farmacie. Oamenii Roșii.

Și totuși turnătorul mai are ceva de spus în acest caz? Cu siguranță, iar Liiceanu ne oferă povestea locotenentului-major C. A. care fusese chiar fostul informator al „cazului Lungeanu”. De la un fost securist, cunoscut astăzi de către toți cei care au fost interesați de dosarele Securității, te aștepti la o atitudine mai umilă și dacă nu umilă, măcar să dea dovadă de o umbră de regret, de o urmă de conștiință. Dar C. A. declară cu seninătate: „Mă obișnuisem cu ei. Mai rău, îmi intraseră în viață. Poate că mai mult ei mie decât eu lor. Mai grav era că îmi deveniseră simpatici. Ar fi fost o dramă ca ceva din sentimentele mele față de obiectiv să se strecoare în transcrierea benzilor! Nu aveam de ce să mă tem. Stilul impersonal îmi intrase de-acum în sânge, devenise rutină”. Deci informatorii nu erau niște monștri fără suflet, ei

puteau condamna la închisoare prin însemnările lor, dar „se contaminau” trăind în vecinătatea victimei, viețuind schizoid între simpatie și datoria față de partid... Dar nu, de regretat nu au regretat nimic, deoarece au pus binele abstract al țării și cenușiul călduț al propriei existențe în afara conștiinței, a binelui, a umanului.

Dragul meu turnător prezintă o Românie degenerată, în care valorile umane au fost înlocuite de cele subumane, în care ateismul lui Nietzsche este o joacă de copii, iar Kirillov - un inocent animal domestic. O societate în care omul decăzut, devenit sclav al sistemului este plătit dublu, are vacanțe gratuite și o rație de mâncare mai generoasă. O lume în care pumnul și originile sănătoase valorau mai mult decât o bibliotecă citită. Iar când cei puțini care locuiau cultural lumea încercau să dea o formă gândurilor lor, erau „puși la colț”. O astfel de situație este prezentată în Scrisoarea a șaisprezecea, care este poate cea mai tulburătoare dintre toate. Liiceanu este acuzat de plagiat și se apără: „Fusesem acuzat, am spus, că am preluat de la Noica figura fiului rătăcitor. Lucru care se poate lămuri în două clipe citind din faimoasa parabolă fragmentul în care apare pentru prima oară fratele... „Iar fiul lui cel mare era la țarină. Și când a venit s-a apropiat de casă și a auzit cântece și jocuri”... E foarte probabil ca, în cele trei zile care se scurseseră de la denunțul meu în plenul institutului și partea a doua a ședinței, tovarășul Pantazi să fi realizat gafa pe care o făcuse... Așa că, în timp ce citeam, a sărit dintr-odată în picioare și a tras literalmente un muget: „Tovarăăși! E cu Biblia printre noi! De ce oare tovarăăși? Pentru ca azi e ajunul Crăciunului?” “. Iată cum se putea sfârși o carieră, un destin, în perioada socialistă. Puteai să ai dreptate, dar dacă nu mergeai în sensul „turmei”, în direcția liniei de partid, era inutil.

Acesta este decorul în care Liiceanu și-a desfășurat o bună parte a vieții, în care Noica încerca prin Școala de la Păltiniș să formeze caractere și idei sub ochiul vigilent al partidului, iar puținii intelectuali autentici se străduiau să păstreze încă viu spiritul muribund într-o țară care se afla de mulți ani într-o amortire desăvârșită. Însă totul părea inutil, deoarece spaima, lașitatea, limbagul de lemn, închistarea în doctrina comunistă și viața mizeră erau constantele epocii. Viața se limita la cartelele pentru alimente, era trăită în apartamentele date de stat și cu slujbe mizere, indiferent de pregătire. O lume perfect egală, aplatizată, o lume moartă. Unii preferau să informeze Securitatea, folosind persoana a treia pentru a vorbi despre ei înșiși, decât să gândească și să își dorească altceva. Era prea complicat și prea riscant să fii domnul/doamna X, când puteai fi doar un tovarăș/tovarășă, care își trăiește viața liniar, fără a risca absolut nimic.

România socialistă sau Frumoasa din pădurea adormită este aruncată în somnul etern de către Demonul Roșu și își așteaptă cuminte prințul care să o salveze.

Citind cartea, nu sunt sigură dacă prințul capitalist are sânge albastru sau dacă este doar un actor frumos îmbrăcat. Se pare că această Frumoasă din pădurea adormită va avea un destin cam trist căci, din păcate, își va aștepta mult și bine prințul. Sunt prea mulți impostori care profită de ea și o sărută, fiind doar drapați în intenții nobile...

O VIAȚĂ AȘA CUM A FOST: 20 DE ANI ÎN SIBERIA

de
ANIȚA NANDRIȘ-CUDLA

Drama românilor deportați în Siberia este o realitate încă prea puțin cunoscută și asumată, în ciuda numeroaselor documente și mărturii care vorbesc despre viețile distruse sau existențele spulberate ale atâtor zeci de mii de oameni prinși în vârtoarea istoriei și a mecanismului absurd declanșat de „oroarea roșie”.

Ștefania Sandu, Băncilă

Drama românilor deportați în Siberia este o realitate încă prea puțin cunoscută și asumată, în ciuda numeroaselor documente și mărturii care vorbesc despre viețile distruse sau existențele spulberate ale atâtor zeci de mii de oameni prinși în vârtoarea istoriei și a mecanismului absurd declanșat de „oroarea roșie”. Se știu informații despre cei care „au fost duși acolo cu vagoanele și nu s-au mai întors niciodată”, numele lor fac parte din statistici seci, dar ei rămân mai degrabă umbre, fără chip sau o identitate la care să ne raportăm. Parcurgând aceste liste te simți copleșit de un profund sentiment de milă, dar înțelegi, în același timp, că nu poți pătrunde drama oamenilor care au trăit și au murit în chinuri groaznice. Mulți dintre ei nu aveau decât o singură vină: aceea de a se fi aflat într-un loc nepotrivit, într-un moment istoric fatal. Alții au plătit pentru a fi întemeiat o gospodărie prin muncă susținută, lucru de neacceptat de societatea bolșevică ce îi voia pe toți egali și reduși la tăcere.

Cartea Aniței Nandriș-Cudla constituie mai mult decât însemnările zguduitoare ale unei bucovinence puternice, mai mult decât însemnările cu creion chimic ale suferințelor alături de fiii săi printr-o lume a lipsurilor și opresiunii, mai mult decât un document autentic. Este o bucată de istorie trăită simplu, demn și de o covârșitoare măreție a actelor celor mai firești și tocmai de aceea atât de greu de dus până la ultimele lor consecințe umane; o istorie necunoscută de unii și ignorată de alții a unui destin în care bunul simț și simplitatea recuperează cele mai

profunde pârgii din noi. La data apariției primei ediții, cartea a fost privită ca o revelație, dar ea își păstrează vie prospețimea și astăzi.

Tragedia acestei femei și a copiilor săi devine astfel cunoscută prin propria voce și cu propriul ei „stil literar” necizelat, dar cu atât mai autentic. Într-un limbaj simplu, ignorând regulile exprimării academice, ea povestește lupta pentru supraviețuire în Siberia, alături de copii. Această experiență traumatizantă nu a fost însă singura trăită de Anița. Pierderea casei, a soțului, a mamei, toate cauzate de „salvatorului sovietic” sunt etape prin care trece fără să-și piardă omenia și credința în Dumnezeu. Spre sfârșitul vieții a trăit și cea din urmă dramă: moartea fiului cel mic, Toader, rămânând doar cu mângâierea celor doi fii supraviețuitori și cu împăcarea că va sfârși în casa și în patul ei. După moarte, Anița devine o eroină pentru care însă „dreptatea” istoriei nu mai înseamnă nimic.

În cartea scrisă cu stângăcie, dar pulsând de suferință și încredere, conștientă de importanța adevărului consemnat, dar și de imposibilitatea de a reda întru totul ceea ce sufletul păstrează, dar cuvântul trădează, într-o exprimare neaș românească, Anița dezvăluie fără artificii sau menajamente o dramă existențială care a marcat-o irevocabil.

foto: Iustin Andrei Șurpănelu

Impactul asupra cititorului este cu mult mai mare decât dacă am fi văzut zeci de filme cu același subiect. În artă, „talentul”, stilul, intenția artistică modifică, dramatizând sau aplatizând, căutând efecte, urmărind artificii, creând un halou asupra realității. Această femeie însă pune în paginile scrise o suferință greu de închipuit și aproape imposibil de înțeles pentru cei care nu au cunoscut realitatea brutală a momentului, pentru cei circumscrisi exclusiv într-o societate egoistă, parțial atee și profund mercantilă. Niciunul dintre aceste flageluri ale lumii contemporane nu se regăsește în cartea Aniței. Ea nu se gândește nicio clipă la sine. Primul gând se îndreaptă întotdeauna către mama care a rămas acasă neputincioasă și bolnavă („Mă gândeam chiar atunci că mult mai bine ar fi să-mi deie un plumb, să nu văd, să nu știu că a rămas scumpa mea mamă, amărâtă, necăjită, între patru pereți, fără nime lângă dânsa”). Apoi către soț, despre care inima ei simte că nu îl va mai revedea niciodată. Trebuie să se gândească și la cei trei copii care sunt cu ea. Și la sfârșit, dacă mai rămâne o fărâamă de gând, poate și-l va dărui ei înseși, dar întotdeauna întors către ceilalți. Credința a fost cea care a ținut-o în viață, chiar și atunci când și-a pierdut speranța. Dumnezeu, care pentru mulți rămâne doar o noțiune abstractă, pentru ea avea chip și putere pe care i le arăta în fiecare zi petrecută acolo. În sufletul acestei femei, pictat în culori atât de simple, dar de viguroase, răutatea unor oameni și egoismul erau răsplătite cu bunătate și înțelegere, într-un firesc al bunului simț și al dreptei măsuri aproape ireal, dacă nu ar fi atât de pregnant.

Anița, femeia fără școală și cu o minimă educație, nu are niciun dram de mercantilism în comportamentul său. Dezrădăcinată cu cruzime din casa și de pe pământul ei, femeia nu privește înapoi la bruma de avere pe care o lasă în urmă și la gospodăria pe care o clădise alături de soțul ei. Își urmează cu demnitate un destin hotărât de alții. Acțiunea reparatorie care va veni peste mult timp va fi o slabă consolare pentru cea care a suferit 20 de ani pentru o vină inventată de un sistem totalitar și bolnav care a distrus multe alte vieți.

Aceste memorii nu sunt doar amintirile Aniței, ci reprezintă o confruntare directă cu un fapt de viață pe care cărțile de istorie nu îl consemnează.

Lectura acestor rânduri de către tânăra generație, căreia i s-a servit informația istorică în mod selectiv și trunchiat, scurtcircuitează conștiința, căci Anița nu este un personaj literar conturat după principii sau mode literare, ci un om în carne și oase cu drama lui existențială despre care noi nu am fi aflat dacă ea nu ar fi scris aceste rânduri și astăzi vii.

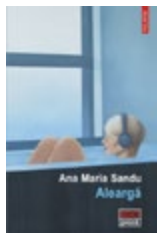
Dincolo de copertile cărții se găsește ascuns un îndemn către generația din care și eu fac parte: Deschideți bine ochii! Citiți, aflați și țineți minte pentru că și cei ca Anița au făcut parte din neamul românesc, neamul pe care istoria de astăzi îl privește cu condescendență și dispreț.

FOREST GUMP DE ROMÂNIA: ALEARGĂ

de
ANA MARIA SANDU

Apărut la Editura Polirom, în anul 2013, volumul scris de Ana Maria Sandu, Aleargă, însumează experiențele dramatice, pline de neliniște, ale unei ființe aflate într-o tranziție existențială. Însuși titlul este o expunere a unui „fals” jurnal tragic despre criză pe toate planurile, despre memorie, despre ficțiune. Când nervoasă și agresivă, când confesivă și caldă, acțiunea „microromanului” se concentrează într-un volum subțire, de aproximativ 200 de pagini.

Adela Cășuneanu, Petru Rareș

O carte a întrebărilor, a îndoielilor, a angoaselor, care se structurează în trei părți, respectiv „Fals jurnal de jogging”, „E timpul pentru o mișcare organizată!”, „Oricât de tare te-ai antrena, timpul fuge mai repede ca tine”. Inedită este coperta volumului, care pictează tonuri reci, sobre și o siluetă feminină cu o pereche de căși, ascultând muzică. Acest tablou creionează un univers în care prezentul devine într-o clipă amintire și tot ce rămâne de aflat este ceea ce se va întâmpla mâine. Un univers încadrat în tonuri de alb, albastru și negru. Aceasta este o descriere subiectivă, întrucât pe copertă se expune tabloul Codruței Cernea, „The Bath”.

Ana Maria Sandu dă viață unui personaj tridimensional (în termenii lui C. W. Booth), o femeie trecută de prima tinerețe, care aleargă prin parc, dar și prin viață. Protagonista se află într-o continuă transformare pe parcursul textului, se lasă „fasonată” de persoanele și de experiențele de care are parte, însă o mică parte din ea „nu se va schimba niciodată”. Fuga, sugestivă, nu mai este doar o simplă relație a alergătoarei cu propriul corp („Corpul e singurul meu animal de companie. Îl îngrijesc, îl hrănesc, dar încă n-am ajuns să-i vorbesc”), ci o metodă inedită care induce rutinei o stare de nebulie eliberatoare. Personajul Anei Maria Sandu își propune să

alerge sub pretextul grijii pentru sănătatea proprie, însă scopurile se rescriu pe măsură ce beneficiile acestui nou exercițiu sunt tot mai multe și mai diverse. Fuga devine factorul coagulant, un crâmpeli din timpul propriu, care dă un sens ulterior haosului cu care se confruntă în fiecare zi. Această inedită antologie de trăiri nu este o poveste obișnuită, întrucât nici nu începe, și nici nu se termină, într-un discurs organizat. Momentele din trecut, invocate de nostalgiile autoarei înghesuite de frici, nu se delimitează clar de observațiile din prezent.

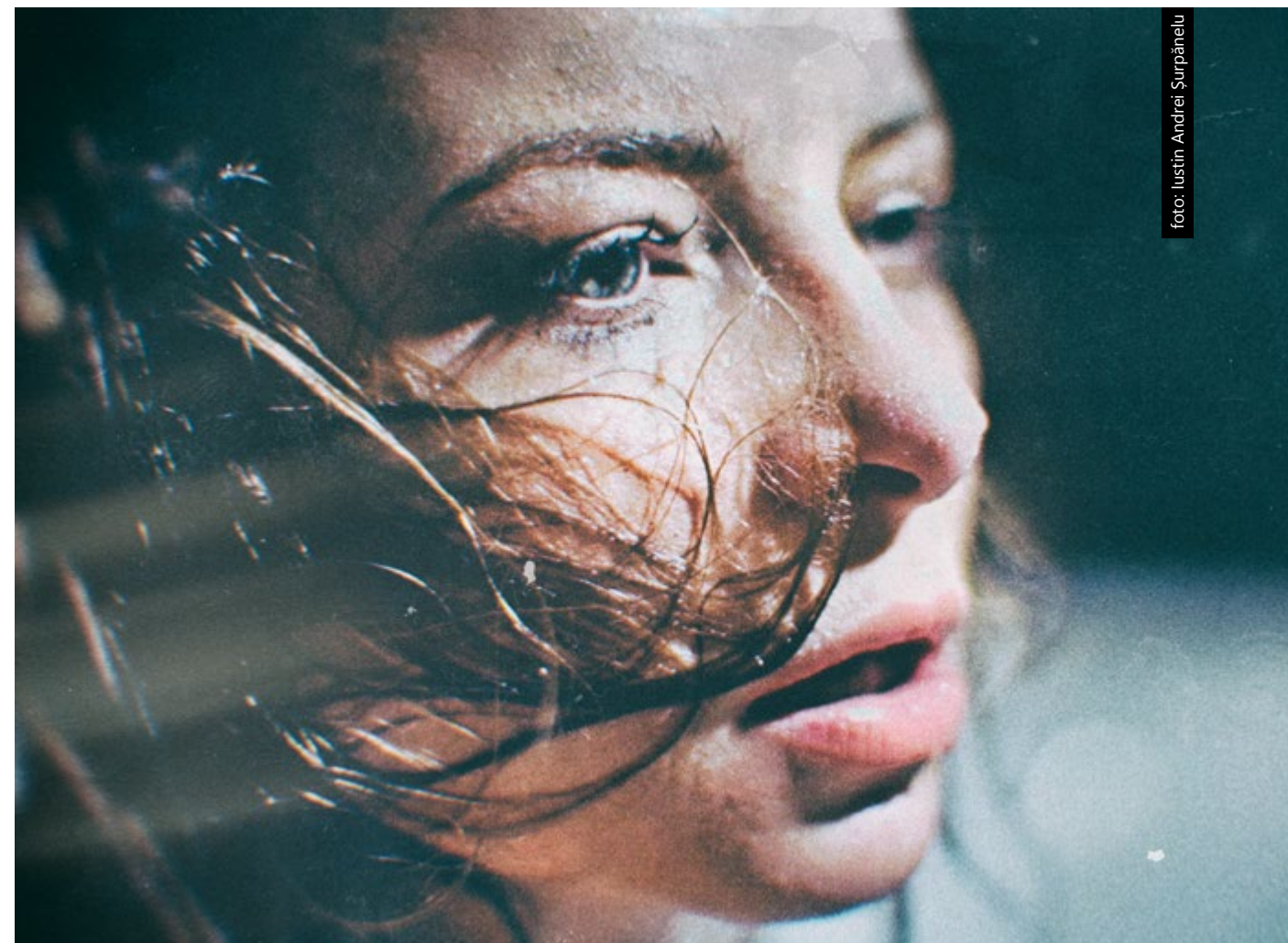
Stilul scriiturii libere din *Aleargă* reflectă nu atât o poveste, cât niște trăiri personale care au ca fundal joggingul. Femeia trăiește un proces de dedublare, în care spiritul rațional interpretează tendințele afective, încât efectul devine unul paralizant. În dimensiunea afectivă, volumul se expune ca un cerc al propriei gândiri. El debutează cu ipostaza personajului aleargând, ipostază diluată în cele din urmă, de senzația fricii cauzate de îmbătrânire. Scris la persoana I (cu mici inserții la persoana a II-a sau a III-a), volumul este, în opinia mea, cea mai personală scriere a autoarei. Cele trei părți intenționează a se constitui într-un soi de text-disciplină despre cum se poate supraviețui atunci când toate valurile vieții în care personajul se simte captiv – gesturile publice, familiale, sociale,

profesionale – sunt date la o parte și „te pândește vidul” (Adina Dinițoiu). În opinia femeii, oameni trecuți de 30 de ani sunt doar „niște mutanți” care nu fac nimic altceva decât să muncească, să aștepte copii, să se plimbe sau, cel mai tragic, „încep să numere câte concedii mai au de planificat și pe unde”. Ei sunt prinși în rutina zilnică, „fac poze, dau telefoane, scriu e-mailuri în draci”. Cu toții sunt „atât de brânșati, că mi se rupe inima”.

Personajul este într-o permanentă căutare a spațiului, care evocă o perpetuă nepotrivire. Protagonista analizează și interpretează atât trecutul, cât și acțiunile instaurate în prezentul etern. Prinsă în haosul temporal, în durerile fantasmatiche și halucinogene ale Operei, întreaga viață este, în cele din urmă, o comunicare către Celălalt, un strigăt de ajutor. Fără pretenția de a surprinde „frumos” literatura, autoarea se încadrează în poziția anticalofilului. Astfel, protagonista prezintă alergatul ca formă de cunoaștere, de asumare a propriei ființe. Atât ezitarea, cât și tăcerea reprezintă momente importante în structura narativă a volumului, întrucât aceste secvențe marchează trecerea de la evaluare la complicare:

„I-am privit atentă pe alergătorii din lumea largă și i-am invidiat. Apoi am ieșit eu însămi la alergat”. În această volum, viața nu mai curge în drumul ei neîntrerupt, ci alunecă în transparența opacă a interiorității protagonistei care își regăsește propria ființă prin alergat.

Roman atipic, *Aleargă* este o mostră a livrescului vulnerabil. Autoarea Ana Maria Sandu ne oferă „plăcerea unei poezii în proză” (Adriana Gionea), prin care marile probleme sufletești ale omului contemporan se contopesc într-o familiaritate uimitoare. În ultimă instanță, *Aleargă* înseamnă gestul de supraviețuire prin scris (scrisul ca alergare), atunci când toate celelalte activități din realitatea cotidiană care marchează adaptarea/integrarea socială se reduc la zero, atunci când „se cascadează hăul” și când se face simțită frica de îmbătrânire, de singurătate, de moarte.

POEZIA ELECTRO

SPRE SUD, LA LĂCENI de ȘTEFAN BAGHIU

„Lasă-ți mintea să delireze
ca să te bucuri și tu măcar puțin.”

Ana Maria Lupașcu, absolventă Petru Rareș

Există, de un timp, în poezia românească, o anumită tendință spre tehnicitate, strategiile sunt căutate în virtutea unei originalități, a unei revoluții a limbajului. Debutul lui Ștefan Baghiu, (*Spre Sud, la Lăceni*, Cartea Românească, 2013) redă perfect „marea evoluție”, în sensul că formula sa poetică e problematizantă în substratul ei. De la un capăt la altul, volumul său de debut contrazice (niciodată în mod afirmat însă) clișeele poetice ideatice și de construcție, atât de tocite până acum în peisajul literar de la noi.

Poezia *electro* forează o zonă underground pe care o actualizează în contextul unor teme ale marii literaturi. E un *mixaj* demonstrativ despre cum se face Poezia. Memoria de tip discursiv, odată angrenată într-un scenariu interferent, oferă imaginea unei vieți de noapte, instinctuală și experimentală - un joc fragil între diversele tipuri de realități create în devergondajul petrecerilor cu halucinogene, violență și sex. Vocea din text e cea a unui *insider* care se pregătește să asiste la un spectacol în care este el însuși protagonist: „Văd spectacolul imens pe care îl pregătisem,/ unde mi-am ratat intrarea.” Viața de noapte echivalează cu „marea evoluție” („Marea evoluție se vede doar după căderea nopții/ coborând scările în spirală/până în fundul Boiler-ului”; „Marea evoluție se vede doar după căderea nopții/ în halele părăsite, în pădurile electrice”). Toate episoadele arată o deconstrucție a umanității și se încarcă de o dimensiune

coșmarescă, așa încât, treptat, se infiltrază epuizarea, nevoia de liniștire („nu mai pot face nimic altceva/ decât să mă prefac, zâmbind,/ că orașul acesta văzut de sus mă liniștește”; „tot felul de anunțuri întâmplătoare, care mă calmează”; „[...] atunci când suntem singuri/ ne putem gândi unul la celălalt și/ ne vom liniști.”) și de salvare (“vreau să văd Zhangjiakou,/ să fac un popas acolo și să salvez/ ce mai pot din mintea asta slabă.”).

Abandonul în delir creează extaz („Aș fi vrut să rămân acolo multă vreme,/ să-mi deschid simțurile și păream extatic și penibil.”). Sonoritatea *electro*, diversele ritmuri (*dub, drone, rave*) din „pădurea *electro*” presupun un dinamism exacerbant, o mișcare browniană imprimată de un principiu asemănător cu „Rave or die”, din lumea *raverilor*. Aici, dansul e o alternativă a singurătății („Trebuie să dansăm,/ pentru că nu mai e mult/ până ajungem să ne simțim din nou singuri”), dar, în același timp, provoacă pulsuni agresive și sexuale („multe alte seri de tortură/ cu muzică proastă și dans brownian/ cu muzică proastă și dinți înțeleștați/ cu muzică proastă și înghesuială și ură, de fapt”). Odată prinsă în mașinăria psihedelică, existența se multiplică, devine o realitate cu mai multe fațete. Lăceniul e o pantă alunecoasă de ieșire din real („Mă voi întoarce în gândurile mele/ mereu la distracția din Sud și la sexul oferit,/ fântâni arteziene improvizate într-o curte amnezică”). Aceste întâlniri sunt prilej de a specula tot ce se poate simți la nivel fizic, adevărate revelații somatice:

„Insomnii pentru cei norocoși,
ecstasy pentru cei cu sistemul limfatic
ciuruit de adrenalină,
miopie axială,
keratectomie fotorefractivă
și hipnoză pentru idioții electro
care au pomit mașinăria porno
la Lăceni.”

Dacă primul ciclu de poeme (*Așa se dansează acum*) conține mai degrabă detalii de atmosferă, iar neliniștile existențiale apar mai mult ca sugestie, cel de-al doilea (*unde Petra*) cunoaște o acutizare a stărilor, în centrul cărora gravitează forța unui portret obsesional. Baghiu vorbește despre evoluție, dragoste și frumusețe într-un mod aproape teoretic, determinist, și nu pentru că nu le-ar (re)cunoaște, ci pentru că natura lor apare ca fiind exterioară („A cui frumusețea asta a ta, Petra?/ să fie oare dinamica omenirii [...] sau pur și simplu/momentul acesta de liniște și lumină/ prizat cumva de ochiul meu abia deschis?”). Dragostea e la fel de accidentală ca întâlnirea unor oameni în piața publică („Spontan am ajuns unul lângă altul, cum și ție îți place să crezi,/ departe, dezamăgită și prostuță îți faci speranțe”). Discursul se îndepărtează de orice formă de sentimentalism, iar ceea ce ține de efectele patosului nu e decât simulat cu o anu-

me ironie (a se citi, atitudine polemică): „E, într-un fel,/ discursul adolescentului învins și dezorientat”. Amintirea întâlnirii cu Petra se transformă într-o punere în scenă retrospectivă, în care vocea acuză și dă greutate faptelor („«Eu nu mă uit la televizor!»/ dar nu minți, Petra, știi prea multe șiretlicuri/ [...] Nu minți, Petra, ai tehnică [...] ai deja un crez când faci dragoste”. Sau: „te văd în mijlocul unei/ mulțimi care dansează și știi ce mișcări de bazin știi,/ poți produce un adevărat fiasco hormonal în băieții/ care nu au atins încă sexul tău”).

Întregul construct al acestor poeme se cristalizează în persoana unei arhi-femei, avatar al unei feminități strâns legate de instinct. Dragostea este redusă la elementul chimic și la nevoia de posesiune („prea fericită să fii pentru lucrurile noastre noastre mărunte,/ prea tristă să fii pentru lucrurile noastre mărunte,/ să nu-ți pese de nevoia mea chimică”; „Pentru că noi nu ne-am iubit decât la nevoie,/ sub ritmuri *dub* agresive”). Ba mai mult, se încarcă de o coloratură consumistă care o reduce la superficialitate. Singura cu adevărat importantă e memoria, compusă din flash-uri puternice, tensionate. Fiecare rămâne cuprins ermetic în propriul film, într-o experiență care nu poate fi împărțită cu celălalt decât parțial („să trecem cumva/ la lucruri mai importante», ai spus tu/ cu ochii spre Scheveningen/ și am rămas un moment pe loc,/ privindu-ne”). Comportamentul heteroclit și atmosfera funambulescă au totuși o miză asumată, nu sunt simple artificii ale unei poezii *cool*, ci, mai degrabă, modalități de sondare a propriei ființe, a acelei „legături dintre inimă și creier”. Curând, sentimentul destul de vag e înlocuit de „un fel de simpatie nenorocită” și „rămâne doar pericolul că frumusețea asta a ta/ ar putea duce cumva la fericire.” Poezia atinge un summum al senzorialului, e o detabuizare a instinctelor. În timp, senzația că „Nu trăim nimic de la o vreme” echivalează cu dezumanizarea, atribuită în sens larg unei generații care pare că și-a pierdut reperele măcar pentru o vreme. Poemul *Adunate, zilele noastre nu fac doi bani* repetă mecanic această idee până la confundarea ei cu o fobie în privința abrutizării, pentru ca, în finalul volumului, să se afirme deschis distanța față de această lume („mă plictisesc, de fapt, în plină evoluție/ și privesc râul/ fără să mă lege nimic de lumea asta/ și de inerția ei pe care o simt mereu,/ mereu ca pe o noutate”).

Cotidianul devine o scenă montată pe soundtrack-uri electronice, pe un fond mental ușor delirant, însă bine controlat ca efect poetic. În acest sens, poezia lui Ștefan Baghiu e în totalitate expresia inovației, o construcție solidă care trădează abilitatea debutantului și îl impune ca voce puternică printre poezii celei mai noi generații. ■

LUNETISTUL

Ființa și insuportabila ei ușurătate

de
MARIN MĂLAICU-HONDRARI

„Am un milion de dolari, o iubită, o mașină puternică și în față un deșert plin de literatură.”

Andreea Șandru

Aparut după romanele *Cartea tuturor intențiilor* (Vinea, 2006) și *Apropierea* (Cartea românească, 2010), *Lunetistul* (Polirom, Colecția „Ego. Proză”, Iași, 2013, 248 p.) lui Marin Mălaicu-Hondrari e un volum care evită aproape programatic să confirme așteptările cititorilor săi sau predicțiile pe care, grăbit, le schițezi pe parcursul lecturii. E o carte de proză în care frazele cele mai reușite sunt versuri ce se coagulează pe neașteptate în miezul narațiunii: “Încă nu m-am decis dacă ăsta e iadul sau raiul: un om stă și scrie despre trecutul său și nu mai poate schimba nimic, dar nici nu vrea să schimbe, așadar scrie fără patimă și fără grabă, ca și cum ar decupa cu o foarfecă metri cubi de apă”. Intensitatea poetică a acestor formulări se detensionează apoi în fraze scurte, bine calibrate epic, dar subîntinse de o melancolie difuză, omniprezentă, descinzând din proza lui Bolaño sau Cortázar.

Titlul promite un thriller situat, ulterior, în planul secund al acțiunii, în vreme ce prim-planul e acaparat de o poveste despre exorcizarea demonilor trecutului și despre asumarea autentică a sinelui. Dar poate că nici despre asta nu e vorba, ci despre literatură, despre mecanismele

ei fundamentale care sunt puse în mișcare de construcția primei fraze – “Dis-de-dimineată, Constantin a ieșit din locuința lui, a făcut douăzeci de pași, apoi s-a întors și s-a închis în casă până a doua zi” – și asimilează apoi întreaga ființă a celui care scrie/citește. Ficționalizarea în trepte a realului se reflectă în structura romanului. Cele trei părți se citesc în ordinea apariției lor în volum, dar capătă cu adevărat sens, adică adâncime, doar dacă pornești de la final spre început. Prima parte e povestea lui Constantin, un mercenar plecat din România, pe care meseria lui îl poartă de la un capăt la altul al lumii. Misiunea lui cea mai recentă e uciderea lui Carlos Murillo Ponti, romancier tânăr, citit peste tot în lume, pe care un hazard epic nu tocmai convingător îl leagă de trecutul lunetistului: Carlos a fost adoptat financiar de Cristina, iubita din România a lui Constantin, femeia care l-a părăsit și care l-a determinat, în fond, să devină ceea ce este astăzi: omul din umbră, singuraticul, călătorul, insul a cărui identitate scapă oricărei determinări,

”un om fără căpătâi, un obișnuit al locuințelor temporare”.

Philippe Ramette

Istoria lui e reconstituită prin coroborarea a trei discursuri distincte. Unul este al naratorului (cel mai puțin convingător dintre toate, inconsistent mai ales în secvențele dialogate). Altul este al Cristinei, fosta iubită a protagonistului, care scrie în *Caietul Constantin*. Căsătorită acum cu Jim, ea deschide în roman o pistă narativă alternativă, vizând viața complicată sau de-a dreptul dubioasă a unor afaceriști spanioli care se ascund o vreme în împrejurimile Bistriței, fac apoi afaceri cu diamante în Grecia și revin în Spania. Cel de-al treilea palier epic îi aparține lui Constantin însuși, care completează un album cu *Fotografii pe care aș fi vrut să le am*. Urmează, în partea a doua a romanului, un interviu cu Carlos Murillo Ponti (surprinzătoare *mise en abyme* a întregii structuri narative) și, în sfârșit, pagina finală, *Ultima fotografie*. Fragmentarea discursului e ținută în frâu de ordonarea aproximativ cronologică a secvențelor narative. Scriitura rămâne la nivelul epicului pur, nealuvionat de finalități secundare (filosofice, analitice, psihologizante etc.), ceea ce face ca cititorul să alunece prin text cu o ușurință înșelătoare. Unele dintre cele mai interesante secvențe ale romanului sunt cele adunate sub titlul *Fotografii pe care aș fi vrut să le am*. E vorba, de fapt, despre un

album gol în care lunetistul arhivează “fotografii fictive” – dreptunghiuri albe de hârtie, pe care titlurile le individualizează sibilinic: “Vila cu maimuțe”, “Tata îmi aduce o jumătate de oaie într-un sac de rafie”, “Cristina”, “Aris adunând chiștoace pentru mine”, “Pilar zdrelindu-și fața de zid”, “Tata cântând în colibă” etc. – în fond, tot atâtea pretexte pentru fixarea unor imagini interioare, pe care cuvântul le aduce din trecut în prezent și le semantizează prin desprinderea lor din contextul existențial care le-a generat. Albumul “în alb” e simptomatic pentru felul în care personajul principal, Constantin, se raportează, într-o primă instanță, la trecut: istoria personală e sincopată, fragmentară și reține numai momente izolate, ratând parcursul narativ unificator.

Dacă identitatea noastră e povestea pe care ne-o spunem despre noi înșine, proiectând asupra trecutului lumina unei înțelegeri ce decurge din obiectivarea stărilor interioare, respectiv din distanțarea de evenimente, atunci Constantin e fără îndoială prins în momentul inițial al acestui proces de configurare identitară. Fotografiile în alb încearcă să precizeze stări, raporturi cu lumea, verifică intensitatea trăitului prin reconstituirea acestuia “fără patimă și fără grabă, ca și cum ai decupa cu o foarfecă metri cubi de apă”. Formularea (atribuită în roman Cristinei) surprinde perfect calitatea “brută”, neprelucrată a materialului existențial cu care lucrează Constantin: fotografiile se înșiruie într-o ordine pe care o decide hazardul rememorativ și așteaptă privirea ulterioară – hermeneutică, interpretativă. Dar, așa cum Cristina nu poate scrie fără să ficționalizeze (“nu suport să nu inventez în scris”), nici Constantin nu face altceva decât să-și inventeze, în albumul lui, o lume departe de lumea în care trăiește în fapt. Întoarcerea în trecut maschează incapacitatea de a trăi asumat, complet, în prezent. Lunetistul care nu ucide e, în fond, individul care se sustrage actului împlinit. În plan simbolic, albumul cu fotografii fictive e sinonimul aproximativ al camerei de hotel în care Constantin se ascunde ca să viseze:

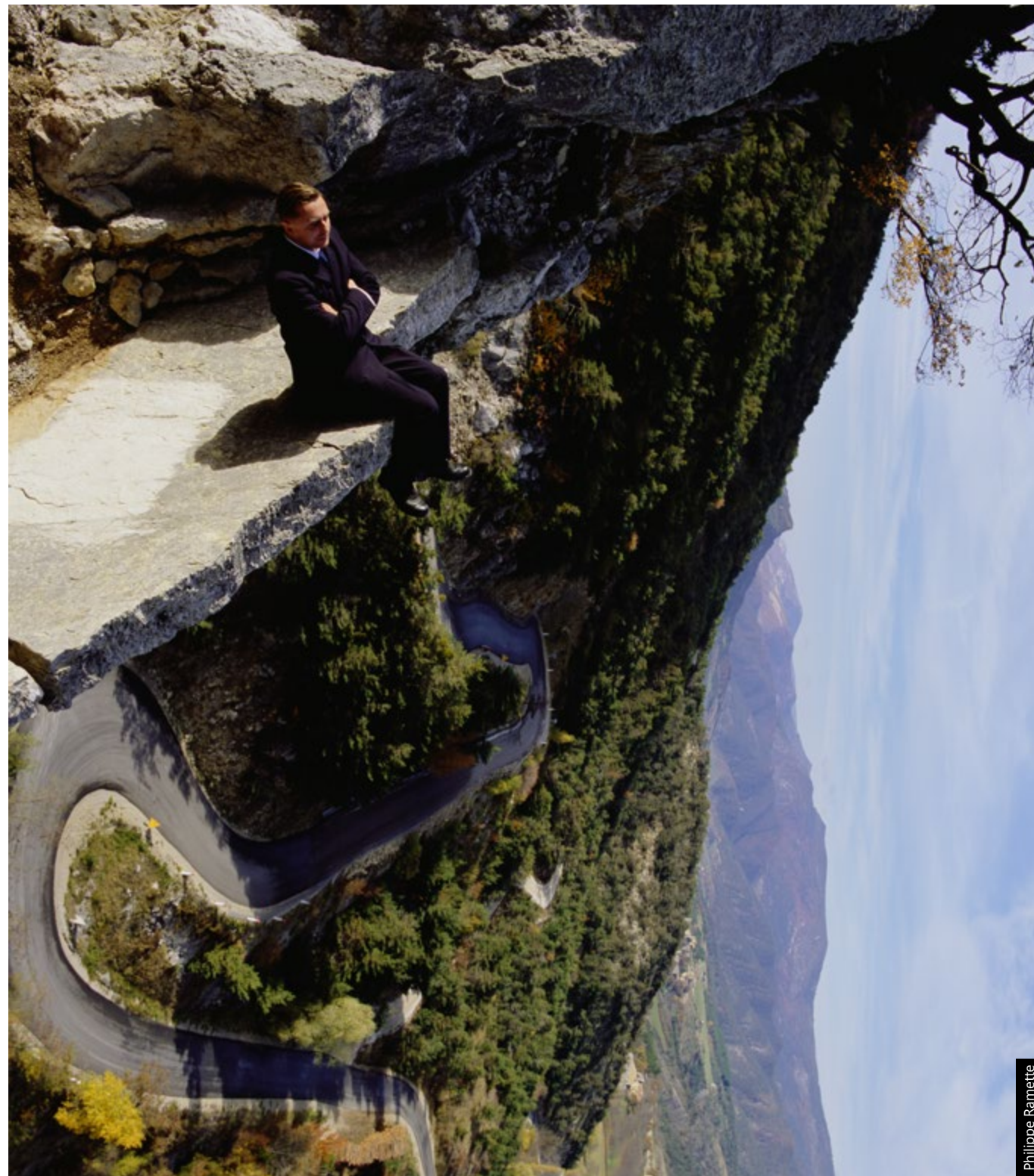
”Închiriasse o cameră și patru zile nu făcuse altceva decât să doarmă întruna. Constantin e un bărbat care nu visează sau visează arareori, dar în acea cameră visa încontinuu. Imediat ce simțea cea mai ușoară plictiseală, dădea fuga și se încuia în camera de hotel, se lungea pe pat, închidea ochii, adormea imediat și începea să viseze. Visa enorm, până la epuizare, se trezea amețit de atâtea vise, dar, în același timp, odihnit și mulțumit. Exact ceea ce-i trebuia.”

Ce-i trebuie, de fapt, lui Constantin? Probabil, rezolvarea unui blocaj interior care-l face incapabil să-și spună povestea și să se desprindă apoi de ea, lăsându-se absorbit de prezent. În albumul cu fotografii fictive, Constantin își întâlnește tatăl, cel de la care a moștenit, pare-se, neașezarea, impulsul permanent al rătăcirii, neliniștea vieții trăite de-adevăratelea, cu banalitatea și rostul ei previzibil. Tatăl ("irecuperabil", înțelesese asta și soția lui) varsă în alcool toată această tensiune interioară și-și consumă rătăcirile în perimetrul geografic restrâns al Bistriței natale, în vreme ce fiul străbate lumea și se goleşte interior în lungi călătorii cu mașina sau pur și simplu dormind în întuneric deplin:

"Închiria o mașină pentru câteva zile, niciodată mai mult de o săptămână (...) și o pornea la întâmplare prin sate, pe șosele puțin umblate, fără să-l intereseze neapărat peisajul, ba chiar s-ar fi putut spune că nu avea nicio treabă cu natura, ci mai degrabă îl interesa să străbată cât mai mulți kilometri, să înghită asfalt, să-și petreacă timpul la volan și când ajungea la epuizare să tragă pe dreapta, să se întindă pe bancheta din spate și să adoarmă imediat (...)."

Golul interior, nedeterminarea identitară se repară numai prin refacerea legăturii cu tata. Monologul rostit de Constantin la telefon, în speranța că tatăl muribund îl aude, e singurul proiect de viață pe care îl imaginează, liber de contract: căsătoria cu Carmen Mercedes Belano, un copil al lor, pe care l-ar putea boteza Adrian – iată imaginea unui viitor care devine brusc posibil. Anterior, reveriile evazioniste (șoseaua, mașina, femeile întâlnite întâmplător) acaparau câmpul conștiinței. Acum, dominante sunt imaginile locuirii: garsoniera pe care o împărțise demult cu Cristina, vila cu maimuțe, casa Cristinei din Spania ("apartamentul cu cele mai multe umbrele"), cea a lui Carmen Mercedes Belano, casa părintească, toate sunt readuse în memorie în căutarea unui "acasă" protector, salvator.

Construcția romanului, mizând pe alternarea discursurilor narative și pe fragmentarism, e, așadar, complicată, cum complicată e și țesătura de referințe livrești, prin care romanul comunică permanent cu marea literatură care l-a precedat: cu Rushdie, Bolaño, Vila-Matas, Beckett, Gombrowicz, Llosa, Juan Rulfo etc. Alături de aceste nume, evocarea lui Nichita Stănescu și a trambulinzilor lui are un efect cel puțin neobișnuit. Ciocnirea unor paradigme culturale atât de diferite derivă din viteza cu care

Philippe Ramette

istoria a impus individului schimbarea. România dinainte și de după revoluția din 1989 constituie fundalul celei mai importante părți a romanului lui Marin Mălaicu-Hondrari. Călătoriile prin lume ale lui Constantin, amețitoare la o simplă trecere în revistă a toponimelor, se consumă sub cenzura provizoratului, în vreme ce anii petrecuți acasă rămân fundamentali prin impactul lor afectiv. Interesantă rămâne însă permanenta pendulare a lui Constantin între *aici* și *acolo*, între o Românie cenușie și săracă și lumea largă, în care poți ușor să-ți pierzi urmele.

România lunetistului e inconfundabil provincială. Ea înseamnă, prin însumare, ședințele *Clubului Trambulinzilor*, videotecile organizate clandestin în locuințele clienților și, mai târziu, afacerea cu casete piratate în garsoniera unde Cristina citește cu voce tare sau își face unghiile; "vila cu maimuțe", fost sediu al naziștilor, în care s-a instalat un afacerist spaniol a cărui soție e japoneză; măcelăria părinților Cristinei, podul casei unde doarme tatăl alcoolic, "casa de la deal", locul unde se refugiază mama, așteptând la rândul ei să moară. Vorbim despre o lume în care s-a instalat străinul, delimitându-și clar teritoriul (câinii de pază și maimuțele semnalează diferit prezența străinului) și tulburând mersul previzibil al lucrurilor (Jim i-o "suflă" pe Cristina lui Constantin și pune astfel în mișcare destinul lui atipic). Afacerile mărunte apar și dispar în umbra marilor tranzacții conduse de Ricardo Valbuena Zigler, nomenclatorul de meserii nu ține pasul cu creativitatea autohtonă în materie de profesii. Asumarea acestei Români și părăsirea ei constituie, în fond, misiunea lui Constantin. Locurile în care s-a consumat trecutul trebuie revizitate – în amintire sau de-adevăratelea, și apoi uitate, pentru că, altfel, ele vor parazita prezentul și vor sufoca orice încercare de configurare identitară reală, liberă de determinări exterioare: "Constantin și-a dat seama cât de mult îl blocase Cristina, cât de mult se închistase în trecut, într-un trecut iluzoriu, în nevoia de a da coerentă unui trecut iluzoriu, în eforturile minții de a lega lucrurile, de a continua ceva ce nu mai exista de mult".

Sigur că nu avem de-a face cu un roman politic sau social: Marin Mălaicu-Hondrari scrie romanul unui singur om care iese din locuința lui, face douăzeci de pași, apoi se întoarce și se închide în casă. Ucigașul care nu omoară femeii, copii sau scriitorii e, în ciuda profesiei lui atipice, strident prin potențialul de agresivitate pe care îl presupune, un oarecare. El își amintește, inventează, caută, se ascunde, se răzgândește și în cele din urmă iese în câmp deschis să înfrunte taurii metalici. Probabil că lunetistul e, înainte de toate, acela care-și apără cu toate armele libertatea interioară. Acela care, în ultimă instanță, scrie uzând de aceasta libertate fundamentală.

Andreea Șandru este absolventă a Colegiului „Petru Rareș”, în prezent este profesoară la Colegiul „Ștefan cel Mare”, Suceava.

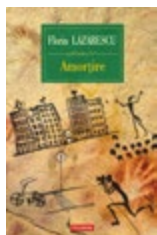
Zbateri în ton minor

AMORTIRE

de
FLORIN LĂZĂRESCU

Apărut în 2013 la Editura Polirom, romanul lui Florin Lăzărescu, *Amortire*, propune cititorului un coup d'oeil asupra mediului domestic românesc, asupra existențelor mărunte, camuflând veritabile drame personale.

Clara Cășuneanu, absolventă Petru Rareș

La prima vedere, cititorul e prins în mirajul simbolurilor, al reflecțiilor de ordin existențial. Debutul romanului, într-un stil introspectiv tipic woolfian, proiectează într-un cadru citadin poveștile unor oameni cenușii, lipsiți de însemnătate în propria lor viață. Construcția narativă urmează destinele celor doi protagoniști, Evghenie și Valeria. Evghenie, un bărbat de 40 de ani, este fost anticar și aspirant la statutul de scriitor. Din portretul în linii minimaliste, aflăm că „după câteva slujbe mărunte”, printre care „distribuitor de oferte promoționale la un mall și gardian în același loc”, Evghenie reușește, în contextul revoluției din 1989, să își deschidă un „bizniz” în care „să-și fie propriul șef”. Astfel, el devine proprietarul unui anticariat situat în preajma campusului studentesc. Cum proiectul nu a avut succesul așteptat, s-a mutat în gazdă la Valeria, o pensionară primitoare și e stăpânit de impulsul scrierii unui roman. Prin prisma vieții fade a acestuia, autorul devoalează condiția scriitorului în societate.

Frapant este paradoxul reliefat în roman, anume aspirația protagonistului de a se realiza ca scriitor și opiniile dezavuate asupra literaturii. Lumea literară își pierde din credibilitate în fața propriilor personaje. În timp ce prietenul Cazimir susține cinic în fața lui Evghenie că „nu există nicio noimă; nu există niciun Dumnezeu”, Evghenie e incredințat că „mare parte din critici sunt nimic mai mult decât niște autori ratați care judecă totul prin prisma a ceea ce ar fi putut ei înșiși să scrie, dar, din păcate, nu au avut niciodată curajul”. Din astfel de aserțiuni, ne pare că textul elogiază nonsensul existențial. Nu de puține ori, scriitura dă impresia că zădărnicia ontologică și limitările vieții cotidiene constituie epicentrul trăirilor

livrești. Exploatarea violentă a rațiunii de a fi a literaturii se dovedește neconvingătoare, căci Evghenie „simțea că e vremea să publice o carte”. În condiția sa mărginită, acesta, care reușise să „fenteze existența până la patruzeci de ani”, devenind în timp un „maestru” al acestei „arte”, resimte lipsa de noimă și la nivel fiziologic:

„După controlul medical amănunțit, nici măcar nu reușise să afle de la doctori un nume precis al bolii de care suferea.(...) Și cum nu suporta ca suferința sa să nu aibă un nume, la un moment dat i-a găsit el unul: amortire”.

Despre o astfel de amortire existențială vorbim și în cazul Valeriei, gazda lui Evghenie. Pensionara, acuzând treptat simptomele maladiei Alzheimer, trece de la refuzul de a accepta boala la spaima pierderii memoriei. Într-o permanentă luptă contra timpului, Valeria încearcă să valorifice momentele rămase prin gesturi curajoase și nefirești, alegând să se radă în cap și plecând într-o călătorie în care speră să îl revadă pe Dariu, fostul soț, retras la mănăstire pe Muntele Athos. Povestite în cheie gravă, experiențele Valeriei se materializează în contrapunct dureros cu anticiparea morții prin amortirea trupului. În dimensiunea sa afectivă, volumul debutează cu o stare de amortire, diluată în cele din urmă în senzația fricii. Teama devine apoteotic liantul celor două personaje, Evghenie având viziunea sfârșitului degradant al vieții: „Valeriei nu i-au mai rămas decât lipsa de noimă a ceea ce vede în jur și frica pură, animalică, din care nu mai poate pricepe nimic”. Destinele celor doi converg în pa-

raielismul simbolic plăsmuit pe obsesia „amortirii”. Într-o notă cehoviană, personajele lui Florin Lăzărescu trăiesc la periferia propriilor vieți, într-o amortire din care nu există nicio posibilitate de a se elibera. Ba mai mult, cufundați într-un absurd kafkian, ei nu numai că acceptă, dar și asumă condiția de oameni ratați, înțelegând că „până la urmă, ca să mergi mai departe, tu n-ai nevoie decât de o pereche bună de papuci”.

De observat absența tragismului în mai toate întâmplările cotidiene ale lui Evghenie și ale Valeriei. Romanul câștigă prin naturalețea trăirilor evocate, prin abilitatea autorului de a-și aduce personajele la liman. Sub imperiul sindromului *locked in* de care par a suferi protagoniștii în multiple situații, frica și letargia, coordonate plurivalente, se estompează prin luciditatea neașteptată de care aceștia dau dovadă. Evghenie, de pildă, din postura unui camilpetrescian *Ladima à rebours*, își sesizează locul în mediul social, tipărindu-și volumul de poezii la o editură necunoscută și simulând o activitate de scriitor prolifică. Am putea spune își asumă plafonarea intelectuală. El merge mai departe printre meandrele unei lumi ce stă sub semnul derizoriului, refuzând să fie un inadaptat.

Remarcabile sunt inserțiile ludice, prin care autorul încearcă permanent să mascheze fragilitatea de care sunt cuprinse personajele. Între ideea lui Evghenie de a suprinda ipostaze biblice în fotografii, perseverența Valeriei în a căuta trupa Beatles pe Google și imaginea puștiului care „avea de obicei niște flori dubioase”, autorul sondează pulsul intratextual, vitalitatea stilistică. Privind romanul din perspectivă macro, decorul rămâne neschimbat. În jurul Valeriei și al lui Evghenie gravitează, în aceeași platitudine, Mădălina, vânzătoare într-un magazin, sau boschetarul Costică, vecinul Valeriei, care își trăiește idilele printre blocuri. Un punct vulnerabil al romanului îl reprezintă numele alese. Încercarea de a le oferi încărcătură simbolică și forță sugestivă este dizolvată de anacronismul contrastant în cadrul mundan. Nici finalul romanului nu cristalizează o revelație. Frica, sentiment ușor previzibil de pe poziția lectorului, nu exprimă o forță care să bulverseze spațiul personal. Nu este mai puțin adevărat că ea imprimă o tentă profund meditativă: „iar dacă crezi că nu mai există nimic, că toate ți-au fost definitiv șterse de pe creier, izbăvind-te totodată de bucurie și de chin, mereu rămâne frica. Aceasta vine oricum de la sine, pe timp de pace sau de război, din secunda în care te naști, dacă nu cumva o ai încă din burta mamei tale”.

Finalul e provocator pe plan reflexiv. Rămâne la alegerea cititorului de a se lăsa sedus sau nu de cartea lui Florin Lăzărescu. De a medita cu și despre noimă.

O VIAȚĂ PRINTRE ADEVĂRURI FALS TRATAT DE MANIPULARE

de
ANA BLANDIANA

Despre memorie s-a spus că este
„jurnalul pe care toți îl ducem peste tot cu noi” (Oscar Wilde).

Daniela Stanciuc, „Ștefan cel Mare”, Suceava

Volumul Anei Blandiana, *Fals tratat de manipulare* (București, Editura Humanitas, 2013), e un astfel de jurnal, unul împărțit în chip asumat, însă cules cu grijă și cu o remarcabilă luciditate din adâncurile ființei și dăruit spre contemplare, meditație și înțelegerea omului de pretutindeni: contemplare a formei estetizate prin care e exprimat nu de puține ori un conținut tragic, meditație asupra omului în datul său existențial, și încercare de înțelegere a acestuia. Încă din primele rânduri, autoarea neagă faptul că ar fi gândit cartea ca pe o sinteză a propriilor memorii: „Nu fac parte dintre scriitorii care se gândesc dinainte de a debuta la momentul în care vor ajunge să-și scrie memoriile, trundind pe parcursul întregii vieți ca secretari conștiințioși ai propriei deveniri sau ca arhivari ai gloriei ce va să vină.”

Cele aproape cinci sute de pagini surprind însă o întregă biografie, ele zugrăvesc o viață situată între doi antipozii: glorie și damnare. Personalitate de o forță incredibilă în ciuda fragilității și candorii sale, Ana Blandiana a fost disidentă în perioada regimului comunist, iar după '89 a jucat un rol important, fiind cea care a fondat alături de Romulus Rusan singurul memorial închinat victimelor opresiunii comuniste din România - Memorialul de la Sighet. Aceste precizări sunt necesare, întrucât numeroase pagini ale volumului abordează într-o formă sau alta politicul, dar nu sub aspect ideologic,

ci prin prisma consecințelor devastatoare pe care el le-a avut, atât asupra vieții autoarei, cât și asupra existenței tuturor. De ce manipulare? Pentru că „de fapt, poate toate conflictele dintre oameni s-ar putea explica într-o singură cheie: aceea a dorinței de a manipula.” Constrâns de regulile și conduitele societății în care trăiește, omul dispune de o libertate semnificativ diluată, redusă, iar dacă această societate se transformă în scena unei permanente lupte pentru putere și a uneia pentru supraviețuire (pentru alții), această libertate se metamorfozează în iluzie, aparență, înșelătorie. Ea devine instrument de manipulare.

Întrebarea pe care și-o adresează autoarea concentrează *in nuce* întreg sensul unei existențe: „cât din ceea ce am trăit este un rezultat al voinței mele și cât se datorează influențelor, presiunilor și manipularilor care s-au exercitat asupra mea?” De aici încercarea atât de dificilă de a descâlci ȋțele propriei istorii, de a înțelege mecanismele de funcționare ale unei vieți al cărei ultim adevăr se lasă încă așteptat:

„Nu am scris această carte pentru a transmite un adevăr pe care eu îl dețin, ci pentru a găsi un adevăr de care eu am nevoie.”

Una dintre primele amintiri rememorate afectiv și reiterate prin cuvânt e cea referitoare la arestarea tatălui pentru port ilegal de armă, în fapt, un truc josnic și mârșav al celor ce efectuau perchezițiile. Copilul de doar cinci-șase ani va rămâne marcat de această întâmplare. Pierderea tatălui într-un accident absurd, imediat după întoarcerea din închisoare, va fundamenta pentru totdeauna această dramă și oroarea față de cei de la putere, pe care i-a privit mereu cu dispreț, repulsie, ură, niciodată însă cu frică. Departe de a reprezenta stabilitatea și firescul (ori o normalitate măcar aparentă), politicul a devastat efectiv viața și a ucis numeroase vise. Sunt creionate, cu o sensibilitate și deopotrivă cu o forță impresionantă, episoadele ante și postdecembriste, care au în centru ura colectivă, minciuna ridicată la rang de artă, terorismul insinuant și insinuat și prăpastia ce se căsca între popor și cei care goneau la fel de neobosiți după putere. Haosul și un chinuitor „de ce” pluteau deopotrivă în acel marasm cu cădere spirituală (dar nu numai) ce cuprinsese inexorabil o societate ce amenința să se distrugă ea singură.

E rememorat episodul din Piața Universității, unde „entuziasmul molipsitor care ne îmbăta” contrasta cu mișcările ticluite în spatele ușilor închise, având drept unic scop aceeași avidă, neostoită sete de putere. După '89, apreciază autoarea, „schimbarea radicală a fost determinată, pe de o parte, de apariția bruscă a libertății,

care dintr-un ideal de neatins a devenit o realitate atât de șocantă, încât adesea greu de suportat.” Realitatea continuă a fi proiectată în clar-obscur. Tratând cu o ironie amară subiectul, Ana Blandiana se întreabă dacă „prostia sau reaua credință se află la originea răului care, în mod evident, câștiga în mod constant teren.”

Sunt inserate, de asemenea, numeroase referiri la literatură, un adevărat *modus vivendi* pentru scriitoare. Fiindu-i refuzată în mai multe rânduri înscrierea la Facultatea de Litere, Ana Blandiana va continua să scrie, necondiționat și neobosit, literatură. Multe dintre textele ei vor fi însă supuse cenzurii, căci, se știe, textele erau citite „la două capete”. Lumea literară e zugrăvită numai secvențial, fapt aparent paradoxal, fiind ilustrată deseori neintegrarea scriitoarei într-o generație literară boemă, nu de puține ori, imagine pură a unui convenționalism lipsit de conținut. Noaptea pierdute la Casa Scriitorilor sunt considerate a fi o „formă de maculare unde se amestecau indigest orgolii, invidii, intrigi și calomnii, ambiții și ranchiune, alcoolul reușind să le dizolve într-o pastă moale din care se puteau modela succese și cariere, trădări și oportuniste.”

Ruptura dintre generații, spectacol în fața căruia autoarea se simte „un aproape înspăimântat spectator”, e analizată în termeni duri și în perspectiva unei lucidități conștient asumate: „S-a micșorat pământul, de nu mai pot să-și fie contemporani părinții și copiii, bunicii și nepoții? S-a făcut mai strâmtă istoria literaturii, de trebuie aruncați la gunoi clasicii, ca să poată intra nou-veniții?” Linia acestei obiectivități în mod voit rigide (care nu diminuează în niciun fel, de altfel, luciditatea și complexitatea ideii exprimate) e păstrată și mai departe, în raportarea scriitoarei la critica literară: „ce spune un critic despre un poem de-al meu nu are de ce să fie mai important pentru mine decât este important pentru un arbore ceea ce scriu eu despre frunzele lui.”

În afara acestor două teme majore, a politicului, respectiv a literaturii, sunt povestite numeroase întâmplări, unele de un comic natural amplificat de realul talent de povestitoare al unei scriitoare cu precădere lirice. E amintit „aerul de noblețe și de demnitate al țărilor bătrâne”, fiind splendid reconstruită prin *anamnesis* această lume veche, dar nu degradată, atât de frumoasă și de profundă a țărilor românești. Un episod la fel de inedit e acela în care o vecină - țața Petruța - o întreabă pe scriitoare dacă atunci când ea, împreună cu celelalte femei, o văd la televizor vorbind și uitându-se în ochii lor, ea, Ana Blandiana, le vede și ea pe ele.

În esență, *Fals tratat de manipulare* nu e doar o lecție de istorie, ci una de viață, profundă, complexă, adevărată.

ÎNTRE ATUNCI ȘI ACUM: MARILE BUCURII ȘI MARILE TRISTEȚI

de
AUGUSTIN CUPȘA

**Motto: „am învățat dorul care-ntristează, ca pe un cântec l-am învățat...”
(Rainer Maria Rilke)**

Elisabeta Maruseac, absolventă Petru Rareș

În în mână cartea semnată de Augustin Cupșa – *Marile bucurii și marile tristeți* (Editura Trei, 2013) – și anticipez secretele adânci închise înăuntru. Presimt greutatea tonului dostoevskian ce analiza dilemele conștiinței umane. Nimic mai înșelător.

Fără a avea pretenția că oferă un ghid despre adevărata trăire a acestor emoții, scriitorul realizează mai degrabă un puzzle din piese diverse, ansamblând imaginea unei lumi fără piscuri prea înalte și fără prăpăstii adânci. E o lume în care nimic nu tresare profund, în care lucrurile se petrec cu simplitate, aproape fără a fi observate. Și tocmai aceasta țese pânza densă a tristeții care învăluie cartea lui Augustin Cupșa. Cele unsprezece povestiri surprind scene cotidiene, însă dezbrăcate de orice veșmânt al vreunui sentiment pozitiv. Întâmplările se petrec mai întotdeauna în frigul nopții sau în cel al unei zile de iarnă. Dacă totuși se arată soarele, se întâmplă fie doar pentru a face mai tăioasă răceala zilei, fie pentru a cufunda totul în valuri unduitoare de caniculă. Condițiile sunt, oricum, propice pentru ca personajele să se retragă în intimitatea apartamentelor și a propriilor ființe, căutând obișnuitele lor gânduri și tristeți.

Sentimentul de singurătate este prezent pretutindeni, chiar la petreceri (în *Turnul, De două ori două periute de dinți*) sau într-o ieșire cu prietenii (*Linia orizontului*).

Se vorbește, se aud zgomote, dar doar pentru a permite retragerea în sine și întoarcerea cu gândul către alte întâmplări. Sunetul evenimentelor din jurul personajelor este ca un fond sonor ușor iritant, asupra căruia trebuie să te concentrezi doar din când în când. Orice altă prezență umană trece într-un plan secundar. Pe de altă parte, imaginile se alcătuiesc din detalii aparent nesemnificative, care contrastează prin simplitatea și inocența lor cu stările personajelor. Un leu rage, în vreme ce un bărbat rememorează o iubire din tinerețe; pe pânza unui tablou, câteva pădării se scutură, acompaniind curiozitatea față de moarte a unei bătrâne care tocmai a împlinit nouăzeci de ani; o ploaie mărunță cade peste trei prieteni între care distanța tot crește.

Întâmplările interioare personajelor intră în rând cu cele exterioare. Nu există granițe ostentative. Totuși, neprevăzutul este elementul-cheie al prozei lui Augustin Cupșa în acest volum. Alăturări neașteptate tocmai prin simplitatea lor tulbură și fixează în mintea cititorului imagini, gânduri sau sentimente. Aflăm în fraze alăturate aparent naiv cum soția unuia dintre personaje „iubește oamenii”, dar că soțul ei realizează „foarte curând după nașterea gemenilor că toată dragostea ei se canalizează acolo”, evidențiind tocmai lipsa de iubire față de cel căruia i se cuvenea mai mult (*Răceala*). Într-o altă proză (*De două ori două periute de dinți*), un bărbat meditează asupra unei foste iubiri cu

tristețe și regret, intensitatea fiind subliniată de o durere de stomac pe care o acuză brusc. Ticul verbal al Dariei, folosirea cuvântului „drăguț”, distruge așteptările celui cu care vorbește, făcându-l să se retragă în singurătatea propriei ființe (*Linia orizontului*). Gestul cameristei Ivana de a reciti de nenumărate ori și de a memora textul de pe spatele unei ilustrate îi pare etologului Sergiu de o neînchipuită tristețe, făcându-l să renunțe la actul infidel și îl propulsează înapoi între frustrările și dezamăgirile sale (*Ochi căprui, sprâncene subțiri*). Doina, vânzătoarea de bilete de autobuz, citește „într-un ziar serios”, dar care se distribuie gratuit, că meseria ei se află printre cele mai triste zece meserii din țară (*Toți avem nevoie de o îmbrățișare*). Studiul i se pare „exagerat, scornit chiar”, dar cântărește și contraargumentul seriozității ziarului. E ca și cum Doina încearcă în joacă să-și descopere tristețea. Femeia primește în cele din urmă o îmbrățișare de la un străin pe care se încăpățânează să-l confunde cu un vechi coleg de școală, căci – nu-i așa? – „toți avem nevoie de-o îmbrățișare”, mirându-se și murind de nerăbdare să-i povestească soțului cât de mult o iubise acesta.

Personajele lui Augustin Cupșa se integrează perfect în lumea lor. Cele mai multe se află la vârsta imprecisă a sfârșitului primei tinereți, au ocupații comune și par

cenuşii. Momentele când simțim într-adevăr că pulsează sunt cele în care, distanțându-se mental de cei din jurul lor, se întorc în trecut, retrăind întâmplări care în prezent nu-și mai pot găsi locul. În general, cartea lui Augustin Cupșa stă între nostalgia față de anumite întâmplări trăite și trista necesitate de a te întoarce mereu la acestea. Singurul mod posibil este anularea a ceea ce personajele sunt în prezent:

„Ca să ajungă acolo trebuie să uite multe lucruri, să le consume în sens invers. [...] Adică să se uite complet pe el de-atunci până în prezent.”
(Pe repede înapoi, acasă).

Izolate în singurătatea propriilor ființe, personajele (re) trăiesc și uneori chiar (re)creează evenimente, a căror imposibilitate de a se întâmpla constituie firul tristeții care brodează schema narativă a prozelor. Blocate în acest șir al rememorărilor, personajele își trăiesc la nesfârșit bucuriile din trecut, transformate în tristeți. Neputința de a le împărtăși, de a spune totul celorlalți le însingurează, iar emoțiile lor primesc statutul de mari bucurii și mari tristeți.

ÎN LUMEA COPILOR-FLOARE KINDERLAND

de
LILIANA COROBCA

**Ai cuvinte, pături, costume,
învelișuri, folii, divergențe,
stratificări, cochilii interioare
care-ți unesc valvele,
și le adapă.**

Iasmina Răceanu

Iasmina Răceanu, Petru Rareș

Acolo, în cușca ta, se află cele mai ciudate pătrunderi, bucăți, ființe, oameni de care nu știi, sau nu vrei să știi, landuri populate de spirite, de sunete, de note care se strâng și te adaptează... la ce? Curgând, produci fagurele gol, corpuri care se hrănesc din tine, sclipiri. În iedera din care-ți produci sunetele, stă încolăcit copilul. El doarme în nervurile care ți-au străbătut cândva căile, copilul acela ți-e fulgurația visată, armonia de pe portativ. În pieile acestea se strecoară Liliana Corobca, cea care a auzit, de undeva de la subsol, că un cuvânt, *copilul*, o strigă. Urmărită de vinovăția lui, de curățenia lui, de chipul lui înstrăinat, autoarea pătrunde în landul în care se trădează timpul, deși el, veșnic etern, acolo s-a născut. *Kinderland*, roman apărut la Editura Cartea Românească în 2013, cuprinde o succesiune de povestiri-frescă, ale căror protagoniști sunt Cristina, Dan și Marcel.

Cei trei frați fac parte din Familia Copiilor Cu Părinți Plecați În Străinătate, după „bani lungi”. Cristina, la numai 12 ani, este nevoită să intre în ipostaza copilei-mamă, copilului-gospodină, așadar al unei copile-care-nu-mai-este-copil. Satul moldovean, spațiul în care întreaga întâmplare este proiectată, nu este un simplu tablou al unor destine care te lasă cu inimă tremurândă,

ci imaginea unei societăți pline de lipsuri, cu schimbări care își lasă amprenta asupra tuturor, în mod tragic.

Romanul îți dă senzația că te strecori în sufletele oamenilor, te obligă să fii *acolo*, te face să înțelegi un univers în complexitatea și totuși simplitatea lui, acela al naturii umane. *Frica naște povești*. Romanul se deschide cu un joc al întrupării, născut de o mutație narativă. Universul conturat reprezintă o oscilație între „plus-lumea” și „minus-lumea”. Cristina ia vocea naratorului și vorbește direct, singurul spațiu care îi dă voie să se joace. Scrisul broderie, cu un fel de cute de țesătură, înfățișate sub forma unui limbaj ca o șoaptă de copil, reușește să exprime ruptura dintre copilul de ieri, copilul de azi, copilul-azi-măine sau copilul-adult. Cititorul, adultul-tu-copil, e cel care va auzi straniul: „Nu-i așa că și tu plângi și te gândești la noi?”. Eroina are, totuși, destulă putere să spună „Eu cred că în Moldova e cel mai bine”.

Cristina este o fetiță-floare, ea își conduce tulpina spre frunzele copilei care numai este („Eram atât de frumoasă, că eram o regină printre slugi și alți muritori de rând”).

Uneori, Cristina ia forma unui copil-lacrimă („Nu plâng, dar îmi vine uneori să plâng și atunci vreau să mă ascund într-un colț, să nu mă vadă frații mei”). *Cuante și episoade*. Lumea cărții e o lume-marionetă. Firul narativ se pliază pe diverse scene de luptă între copii, desfășurări în curtea de nisip, mișcări-labirint între oamenii păpușari. Vocea Cristinei începe să trădeze vocea adultului din spate. Clasificarea copiilor făcută de copii - „copil cu mamă”, „copil numai cu tată”, „copii fără părinți” - nu poate să nu-ți pună întrebarea: „Mai există copii doar copii?”. O frescă pentru Familia-Model, pentru Problema Mamei („Mamă rea nu am găsit”), pentru copii-înger și copiii ne-înger este pregătită prin Scris. Există senzația aceea de narațiune-câmp, în care nu stau înflorite *Capitole despre copii*, ci *Capitole de copii*. Cristina începe să simtă lucrurile din jur, *prezența sensibilă a lor* („... am ascultat puțin liniștea. Și am auzit. Poate pământul așa respiră”).

Senzația că nu e singură, că în liniște ajunge să audă pe *cineva*, un glas care o ademenește, o chinuie și-o înspăimântă. Copila, ca într-o continuă metempsihoză, se întrupează în avatarul omului-pământ, omului-copac, Pământului-voce. „Mă simt legat de pământ”, cum ar spune Van Gogh – sau, prin prisma omului-întrebare, adresându-și sieși: „Pământule, nu-i așa că asta vrei, să renaști în noi?”. Secvența narativă amintește și de *Copiii* lui Jean Claude Renard: „plecat-au fără mine în țări de flăcări vii/ În țări în care, naiv, să poată vâsli”.

Copiii sunt priviți din ipostaza oamenilor lungi, fragili, ca prin *Cvadriga*, pânza lui Alberto Giacometti. Misterios este și Lucian, care, nu întâmplător, îi recită Cristinei versuri din *Blaga*. *Vin mamele!*. *Așteaptă mai întâi să moară bunica*. Spațiul-cuib începe să fie scris de un *altul*. Viziunea naratorului-copil e clar conturată de maturitatea adultului. Apar fisuri în frescă, scindarea fiind fixată de episoadele dureros-picante, plumburii, bizare. Firul narativ pare să construiască schița Florilor Răului („Veronica este o fată stricată”, „În mahalaua de lângă școală a fost ieri un carnaval”). Cristina e acum copila-fagure care se întreabă: „Unde-i mierea dumneavoastră?”.

Cumplita fugă după „bani lungi” - petale de flori zbârcite, bătaile din sat dintre oameni-scaieți, violențele ghimpi-lânoase care se sculptau între oameni conduc lumea scripturală a satului spre timpul amorfului. Textul începe să fie înțeles cu fraze mai ample, străbătute de semnificații multiple, un Text-Ou. *Ce e înăuntru?* Jocul de-a kinderlandul este încercat de toți. „Kinderlandul mic, kinderlandul mare. Cel de răs și cel de plâns”, „cei mici se joacă de-a cei mari”. *Cei mici sunt cei mari*. Textul (se) simte o păpușă matrioșka. Cine este în cine? „Un fel de kinderland în familie”, unde copiii sunt marionetele

Lumii! Cristina se transformă în entitatea «Lili 12», iar în jocul *de-a Familia* se produc schimbări, povestite de noua entitate actorială („Eu sunt mama, de obicei, Dan, tata și Marcel, cocuța. În ultimul timp, însă, Marcel nu mai vrea să fie cocuța, el ar vrea să fie tata, dar Dan nu îl lasă, așa că Marcel e mama, iar eu cocuța”).

Mutația se produce și în cadre mai mari, cum ar fi extrapolarea lumii satului, analizată în raport cu teritoriul întregii lumi: „Moldova e ofisul lor, iar ei sunt în toată lumea”. S-ar putea prelungi însă, și astfel: *Adultland* e ofisul (copii)lor, iar copiii sunt în toată lumea. *Un sat al copiilor buni*. *Trupul*. „Când crește, se înnegrește.” Numai trupul? *Criza*. *Calea spre vrajă*. Dacă într-adevăr cei mai mari scriitori sunt și vrăjitori, așa cum susținea Nabokov, atunci textul Liliane Corobca își poate argumenta și astfel înclinația spre ritualurile magice și păgâne.

Textul devine el însuși un descântec, amintind de textele vedice. Alisa, o nouă prietenă a Cristinei, îi pregătește acesteia un drum inițiativ spre tainele vrăjitoriei, dar, în același timp, îi și face cunoscute subtilități ale Lumii, cum ar fi prezența unor oameni care pot pluti, pentru că au sufletul ușor, ființele-gând, oamenii-aer, oamenii-nor, gândul-trup, gândul-cuvânt sau chiar gândul-faptă:

„Gândul cel bun și gândul cel rău se află la aceeași distanță de noi, ne învăluie în egală măsură”, „Gândul trebuie educat, disciplinat”. Dorința-gând o va ajuta pe protagonistă să își cheme părinții înapoi acasă. Așteptarea sfărâmată.

Așteptarea părinților devine din ce în ce mai dure-roasă, e o legănare între o așteptare-animal („mic, nici domestic, nici sălbatic, când cuminte și adormit, când rău și dezlănțuit”) și o așteptare-floare („ca un buchet de flori uriaș, mai mare decât mine”, cum rostește Cristina, „frumos mirositor, colorat”). „Redevenim copii când vine mama” ar putea fi vocea oricărui copil din noi, strâns de o pajiște a absenței. *Scoicile acelea-ți aud... cuvintele*. Romanul Liliane Corobca te strigă continuu pe drumul construit prin el. Ochiul tău e cuprins de spaimă.

Ce vei face cu copilul și, mai apoi, cu copilul copilului, cu copilul nu pe care îl naști, ci cel care te naște, o bizară ficțiune al cărei personaj (și străjer) ești tu?! „N-ai să pedepsești copilul, nu-i așa?”, „N-ai să te pedepsești, copile, nu-i așa?”, „De ce da?”

Naivitate și lumi devastate: LA NOI, CÂND VINE IARNA

de
MIRCEA DIACONU

La ei, când vine iarna, cerul e căzut și atât de aproape de pământ, încât orice om, oricât de mic, este înghesuit parcă într-un spațiu îngustat de norii plumburii sau negri ai „obsedantului deceniu”.

Diana-Laura Blăjută, Național

Întreaga atmosferă se impregnează de o sfâșietoare tristețe, prea puțin importantă e calofilia, ceea ce e cu adevărat savuros este o senzație pregnantă de inocență, careia i se alătură, fără a-i estompa din esență, o voce puternică a introspecției personajului-narator.

Departa la început de realitatea acelu deceniu, copilul nu-și construiește vidul, așa cum s-ar crede, ci, dimpotrivă, o lume însuflețită de curiozități și naivitate, bântuită de temeri (luna plină, greierii care ascut tăcerea, dracul cu trompetă, oamenii albi de sub pat), în care imaginația, puritatea și ludicul coexistă cu descoperirea adevărilor dureroase, păstrând amintirea momentelor petrecute în căutarea bomboanelor fondante și întru așteptarea pantalonilor largi, într-o magazie a visurilor, a dorințelor și a atâtor clipe uitate sub un nuc, unde toate jurămintele importante sunt păstrate, căci este „singurul copac care sugă vorbele”.

Aici, în cartea aceasta, „când vine iarna” îți simți ușor inima bătând în vârful degetelor, așteptând parcă „dezghețul” alături de copilul ce încălzește întreg spațiul cu naivitatea sa încă nesupusă unei conștiințe vătămate de răul istoriei, de caricatura unor portrete atât de deformate moral (galeria de unchi și mătuși care pleacă

burdușindu-și sacoșele și comentând încrâncenarea tatălui și „nefericirea” mamei: „Astă-seară însă, mai rău ca oricând, nu înțeleg nimic; nu pricep de ce trebuie să se urască oamenii atâta, încât să se nască bandiți. Nu pricep ce rău i-am făcut noi unchiului Aristică, de l-a pus pe vecinul de la eclipsă să ne fure pușca, și nici de ce n-a luat-o el, când de fapt ar fi trebuit să ne mulțumească că i-am trimis nevasta la băi. Nu înțeleg de ce trebuie să existe rude și, dacă tot există, de ce trebuie să le dăm noi nuci și fasole bălțată. De ce a fost tata la închisoare, de ce ne cade gardul, de ce trebuie să le iubim pe tanti, când ele parcă nici nu sunt vii, de ce sunt eu atât de singur, între umbre și icoane, de ce mi-e frică și mi-e trist, când n-am făcut nimănui vreun rău, de ce nu mai știu să merg, de ce l-am omorât pe Gugiuman, de ce ? Doamne, de ce nu mai vine tata ?” Tind să cred că mobilul acestei cărți nu este nici recuperarea conturului anilor trecuți, nici evidențierea unei societăți marcate de corupție, decădere sau nedreptate, ci, împrăștiindu-se pulberile acestora peste întreaga narațiune, mobilul devine un adevărat flux al sensibilității, emoțiilor și trăirilor.

Cuvântul ce descrie pregnant cartea lui Mircea Diaconu este: viața. Citești cu senzația că se respiră prin cuvintele generate de sufletul transparent al copilului, că se expiră

prin gravele tonalități ale viziunii sale, că se râde și se plânge cu aceeași inimă deschisă, că se privește adânc sau confuz la demonii imaginari și la cei reali, că se suferă de durerea altora, că se naște și se moare odată cu prima și ultima ninsoare. Toate acestea formează un melanj efervescent în întunericul realității.

Andu nu supraviețuiește. Andu trăiește diferit de toți cei care sunt „într-o apă”, el se bucură de „malul” din cer (motot-ul cărții este: “Mami, nu-i așa că noi toți suntem într-o apă și că malul e-n cer?”) printr-o formă unică, impregnată de fiorul primelor trăiri contradictorii și neînțelegeri, al primei iubiri, al mirării ce străpunge opacitatea lumii, convingând astfel lumina să treacă prin micul lor sat bântuit de vântul rece al istoriei, de gemetele câinilor, de zborul avioanelor, de bâlciul din oraș.

Ceea ce îl face pe protagonist să devină o conștiință deschisă spre lume fără a-și pierde inocența este însuși modul de a se raporta la întreaga realitate (întemnițarea și apoi absența tatălui, greutatea materiale, despărțirea de Alunița Cristescu, boala) visând cu ochii larg deschiși și dând dovadă de o înțelegere aparte a lumii și a celorlalți.

Într-un mulaj al formelor zugrăvite cu sufletul lui, Andu constituie nu doar narativ, ci și psihologic, nucleul cărții. Perspectiva copilului este marcată de un spirit ludic și autoironic, anticipativ și matur de la începutul până la sfârșitul cărții. Antipatia față de orice formalitate care ar nega așteptările sale, față de rudele care, în final se dovedesc a fi „demoni cu chip uman”, dar și față de societatea ancorată într-o realitate ce se configurează din sufletele minimize, este una din trăsăturile sale fundamentale.

Mircea Diaconu a surprins astfel mai mult decât un timp al „refugiului” în umbre ale conștiinței, în tăcere și în faptele vremii, a transformat întreg deceniul sub conturul pregnant al unei inimi tinere ce e capabilă să înțeleagă la un nivel nefiresc existența.

La noi, când vine iarna leagă foi ce par transcrise din reflexia amintirilor care nu vor fi uitate și vor fi veșnic prinse de cotorul unui roman viu, ce poate mișca în mod sigur orice cititor prin puterea sa fascinantă de a crea din grotesc o artă în care senzația de disconfort transcende perpetuu spre una de liniște și echilibru jovial. ■

DUPLICAREA REALITĂȚII. CU STARE, POEM PENTRU ULRIKE

de
FLORIN DAN PRODAN

Problema pe care o întâmpină, cel mai adesea, judecata de valoare este diferențierea - acea marjă dintre merit și parvenire, supusă unei confuzii menținute de stare. Cu toate acestea, declick-ul se poate face foarte ușor, întrucât starea substanțială nu e posibil de camuflat.

Sabinne Marie Țăranu, absolventă Petru Rareș

În cazul textului literar, flambările de moment, efuziunile și apetența pentru elan, dar nu avântul în sine, sunt ușor de resimțit, lăsând la o parte stilul sau apanajul scriptic. La Florin Dan Prodan, poet al prezentului, cota de literatură e totală. O rație la care ne abonăm cei neavizați și cei experți pentru a trăi starea. Iar în poemele sale, aceasta e un fenomen, pentru că scapă de artificiu, de strategia oportună poetului care a scris. În alte cuvinte, nu ni se vinde un spectacol de moment, ci ajungem la deprinderea cu un tip nou de context, dar același pentru toți. Ca modelul de icoană care, indiferent de poziția ei în raport cu noi, ne privește la fel. E aproape o chestiune de topică, în a cărei incursiune am pătruns deja cu volumul *On the road*.

În *Poem pentru Ulrike*, ediția a II-a, volum publicat în 2013, la editura Vinea, poetul e un avatar al traseului de până acum, și totuși altul. Avem surpriza unor stări pe care ingambamentul caută să le tempereze, dar, chiar și așa, ele rămân tari. Textul nu mai e oglindă stendhaliană de-a lungul unui drum, ci abandon în pustietate, unde trăirile nu sunt cucerite, ci ajung să invadeze. Adicția nu este germinată de anormalitate, ci se naște din firesc: „nu știu ce o să găsești poate un bilet/ al rutei care trece pe strada ei.” Nici veșnica trădare a obsesiei, care captează

în literatură, nu e mai puțin însuflețită, dar devine aici rafinată, anticipativă și, implicit, mai vie: „chiar dacă s-ar putea și ar ști că războiul nu mai/ are ochii de plumb/ poate doar un râț cu care mai scurcă după suflet”.

Bucuria lecturii vine, citindu-l pe Florin Dan Prodan, din succesiunea de emoții inegale în frecvență, în intensitate și, odată cu ele, din dezinvoltura cu care poetul o întâmpină pe fiecare. Fără a trece nimic în plan secundar: „presupunem că acesta e frigul de dimineață/ amestecat cu pene și vise căzute în brumă.” Jocul, neastâmpărul pentru care, uneori, cuvântul rămâne imbold, ne confirmă încă o dată că literatura, atât timp cât este vie și lipsită de snobisme, are garanția unei independențe fatale. Iar la aceasta din urmă râvnesc, dar au acces doar cei care scriu literatură și cei care înțeleg când ceea ce au la îndemână e literatură: „degeaba, acesta e sfârșitul toamnei,/ o conservă fără etichetă.” Ingambamentul, ca procedeu de redare, urmărește stilizarea, dar nu o instituie cu un fler gratuit: „între profit și închisoarea de aur timpul pentru tine/ oprește fâlfăitul vorbelor cu hrană pentru păsări”. Din contră, acesta e vociferare, intonație, mijloc pentru stare. Pentru poetul adevărat, ars poetica rămâne singura obsesie brută, nemodelată, deoarece trăirea nu poate curge în aval de legitimare:

și inima mi s-a făcut
leagănul unui vulcan
un cardiolog straniu s-a oferit
s-o ducă în spitalul literelor.

Ironia o găsim distilată de o anume grație pe care o capătă metafora în *Poem pentru Ulrike*: „aici golul pare plastic de cea mai bună calitate”. Cu toate că lirismul e incontestabil, atmosfera și tendința reprezentării sunt cele de narare, căci există o continuitate a eului. În pofida stărilor, acesta nu se dezintegrează, ci se alcătuieste permanent din ce i se întâmplă. Acțiunea nu ne este oculată, pentru că poezia este una despre curaj și, ca atare, își asumă stările și nu le refuză imagistica: „doi copii aruncând cu bulgări spre seară/ în decoruri albe filmate atent/ cineva vărsând puțină cafea/ peste platouri”. Tot filmic vorbind, maniera de reprezentare a conștiinței poetice este de tip stop-cadru. Ne permitem marele lux de a ne savura cafeaua cu iubirea sau cu decepția. Stările ne întrețin în alt mod decât ne-am obișnuit. Le vedem de-aproape, le interogăm, le disecăm pornind din miezul lor și avem tot timpul, căci, deși nuanțate, ele se compensează fulgurant și noi le (re)trăim prin ricoșeu.

Volumul lui Prodan valorifică natura, dar nu se obținează de la cotidian, de la factura tehnică a replicii, a obiectului: „nu mai am pe mână praful caleștii în curând vor termina de pus/ noua piatră cubică pe google maps vor fi mai puțin brazi”. În altă ordine de idei, sentimentul nu este în niciun moment stilizat. El se vrea liber și nu are

teama patetismului, nici măcar în ipostaza vulnerabilității, ceea ce-l face și mai ferm în redare: „noi vrem doar să vedem/ ochii păsărilor încercând să învețe căderea/ lacrimilor, zborul suferinței”. Dincolo de modernismul succintului în poezie, la Florin Dan Prodan întâlnim, mai degrabă, o forță colosală de sinteză a unui preaplin, care se potențează izbitor: „mi-e frică de cum va muri frumusețea/ acoperită cu o pătură murdară curățind zi de zi/ cerul”.

Variația formelor de adresare - pluralul de „complot” al persoanei I, valoarea de implicare, nu neapărat doar a cititorului, a persoanei a II-a sugerează o ipostaziere completă a eului care se flageleză energic în toate rundele la care-l antrenează propriul elan: „începem iar să adunăm sentimente/ dăm ultimele telefoane”, „fă-ți din suflet leul care nu-și lasă niciodată mintea/ să flămânzească”. Ceea ce în fizică e simplă agregare, în *Poem pentru Ulrike* e o permanentizare a devenirii, o explorare lipsită de inhibiții a naturii ca material pentru toate continuările unui eu neobosit. Altfel spus, totul completează în a pretexta trăirea. Sub impresia celei din urmă, inefabila Ulrike devine responsabilă de a fi reinstaurat originarul pentru a crea sanctuar. Poetul Florin Dan Prodan e vinovat de a fi duplicat realitatea. Cu stare.

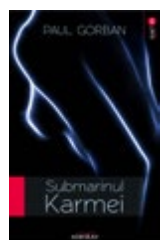
RIA - RIA, IA – IA, A!:

SUBMARINUL KARMEI

de
PAUL GORBAN

Dacă ne-ar da cineva acest volum de poezii fără să știm când a fost scris, cu siguranță l-am încadra pe Paul Gorban în curentul suprarealist de la începutul secolului al XX-lea.

Ioana Dora Drăgulănescu, Bâncilă

Unele metafore frizează absurdul, creând imagini poetice ciudate, grotești, altora le simți delicatețea fără a putea să le percepi foarte clar înțelesul. Câteodată lectorului îi zboară gândul instantaneu la prozele suprarealiste ale lui Urmuz, căci poetul pare să „reinventeze” niște *Pagini bizare* puse în versuri (*biletul etern, poeme karmice II*). Poate pentru a-și masca hipersensibilitatea, Paul Gorban se ascunde în spatele ridicolului, retrăgându-se din fața brutalității inerente a realității cotidiene. E un joc care se pare că îi place și, dintr-o posibilă timiditate de a nu fi luat prea în serios sau poate fiindcă nu vrea să ne dăm noi seama cât de profunde sunt seismele interioare pe care le produc unele „evenimente banale”, scoate „pe scenă” autoironia.

Paul Gorban impresionează în *Submarinul karmei* prin descrierile lirice, metaforele interesante și pline de viață, dar în același timp melancolice. Lumea descrisă este animată și simțitoare: copaci care pornesc la plimbare pe străzi, autobuze care mănâncă oameni, aparatul de fotografiat care face poze olfactive. Viața este trăită mai complex în lumea creată de poet, acesta fiindu-i subjugat, dar paradoxal și liber: „iubesc precum un vagabond viața / pe care o revăd în toate fleacurile orașului” (*de la Pessoa am învățat*). Poemele karmice de la începutul volumului înfățișează fluid sufletul poetului și condițiile premergătoare apariției Riei, respectând conceptul filosofic de karma conform căruia fiecare acțiune fizică sau spirituală are inevitabil o urmare, astfel karma sa este legată implacabil de iubire. În *poemul karmic 6*, autorul dezvăluie viziunea lui față de karma:

„despre karma am păstrat întotdeauna un sentiment/ incomod, o imagine care amenință ca o femeie ce/ crede în mișcarea mea precum un cerc ce mi se/ dăruiește liber”.

În poemele karmice de la sfârșitul volumului, karma, Ria – precum o numește acesta – se întrupează fiind o omniprezență ce simte și vorbește (o Pandoră?), autorul împărtășindu-i emoțiile pe care le trăiește. Personajul este plasat în inima universului interior, acolo unde el se simțea singur „atât de adânc / încât singurătatea uită de ea ... și se ia de mine” (*mănăstirea din pământ*). Nevoia de celălalt umple golurile sinelui, karma, pe lângă personaj și prieten, fiindu-i și conștiință.

Poetul construiește în jurul abisului interior și al „stării de celălalt” imagini spectaculoase, provocând sentimente și gânduri obsedante: „singurătatea e o clipă elastică”, „ochii tăi adânci în cer și în pământ/ răsăreau în tâmpla mea”.

Uneori linia inițială a poeziei, deși incitantă, este întreruptă brusc, iar poetul virează parcă pe alt traseu. E cazul poemului *despre ploii și enigme*, în care versul de început „când plouă orașul miroase a graffiti” introduce cititorul în atmosfera pluvială, acesta vibrând la melancolia emanată, învăluit de liniște, tristețe, pentru ca în versul al doilea să apară «enigma» minimalizării: „lucrurile oamenilor devin flori mici” - cotitură ciudată am putea spune și chiar tristă.

În loc să plutești pe aripile sentimentelor declanșate de primul vers foarte promițător, te trezești punându-ți întrebări bizare: De ce flori? De ce mici? Și s-a dus poezia, devii extrem de prozaic. Poetul își revine totuși continuând apoi imaginea de la început: „zgomotul se revarsă / într-o liniște nedeslușită iar străzile / pun o lumină de plumb pe chipurile / nescărșite ale destinului.”

În tabloul pluvial sunt inserate fragmente din meditațiile rătăcitoare ale poetului: „îmi amintesc de un om care a dat în ziar la mica / publicitate anunț că-și vinde moartea”, „mi-amintesc de un țăran din vechiul / meu sat care se lăuda că vântul este / un animal din ograda lui”. Enigmele sunt dezlegate de chiar instanta auctorială care mărturisește că atunci

„când plouă umblu prin cotloanele trecutului ca și când aș căuta cu mândrie copilul meu rătăcitor.”

În poemul *cinematograful*, prima strofă „am zis că e bine să mergem și la cinematograful / unde toți se reprezintă al naibii de bine literar / unde cei singuri stau întinși pe imagini / ca niște păianjeni în așteptarea unui cer superb” ne dezvăluie punctul de vedere al poetului în legătură cu cea de a șaptea artă cu o sensibilitate glumeață și cuceritoare. Ar fi minunat dacă am întrerupe lectura aici, deoarece poemul se continuă în alt univers, în care pare să fi fost absorbit autorul pe neașteptate, următoarele două strofe par a forma un alt poem: „respir / respiră și ea / dar cu un ton nud...”

Poetului îi place să folosească acest artificiu al rupturii, al incongruenței de ton, schimbând planurile și în poeme precum: *viața intră în 2011, pădurea verde dragostea care mușcă din noi, sala de așteptare*.

Pe lângă acestea sunt și poezii care îți dau impresia că au fost scrise dintr-o suflare, păstrând tonul începutului pe tot parcursul lor: *în batiste* este ilustrată iubirea ca sentiment ce te golește de propriul sine, umplându-te de cel iubit sau poezii scurte ce se termină înainte de a o lua pe alte căi – *un animal de companie* („te invit să intri în casa mea să citești ziarele / pe care le-am adunat special pentru tine...”).

Acesta este Paul Gorban: imprevizibil, incitant și citindu-l ai bucuria de a descoperi lumi interioare bogate, iar itinerariul propus de *Submarinul karmei* este plin de aventuri estetice, delectându-ne cu viziuni adeseori conturate cu umor și șagalnică autoironie în care semnele de punctuație sau majusculele devin inutile și irelevante.

RECENZII
LITERATURĂ UNIVERSALĂ

„TE IUBESC, NADENKA...” SAU

Despre criza identitară la Makine

TULBURĂTOR DEMERS ÎNTRE PLURALITĂȚI SUBVERSIVE ALE IPOSTAZELOR IDENTITARE,
CONCENTRAT PE PARCURSUL UNUI DESTIN LITERAR DILEMATIC, STILUL MAKINEAN SE DEFINIȘTE
PRINTR-UN CONȚINUT PASIONAL ȘI FLUCTUANT, EMANAT DE FIECARE PAGINĂ CARE ÎI POARTĂ SEMNĂTURA.

Laura Ștreangă, Național

Privim trei dintre capodoperele lui Andrei Makine printr-o prismă reciproc revelatorie: traseul autocognitiv este desăvârșit doar prin abordarea sa tridimensională; astfel, disoluția conștiinței apartenenței la un neam (*Testamentul francez*) este conjugată cu problematica iubirii într-un context socio-spiritual (*O femeie iubită*), dublată de o componentă profund ontologică, manifestată în raportul cu un univers alienat (*Viața unui bărbat necunoscut*).

Toți protagoniștii lui Andrei Makine sunt supuși unui combustiv exil interior, reprezentând mai curând tipologii emblematice decât caractere puternic profilate și îndeplinind, într-o anumită măsură, un rol didactic. Charlotte Lemonnier (*Testamentul francez*) este, în acest sens, proiecția unui orizont spiritual, modulată de tenebrele unei epoci apuse, apolinice, păstrate în poveștile caleidoscopice despre Franța de la hotarul dintre seco-

lele XIX și XX. Întreaga tensiune imanentă a romanului *Testamentul francez* se naște astfel din joncțiunea a două lumi, două destine, două culturi, două identități: Alioșa pendulează între farmecul oniric, irezistibil, al unui rafinement poetic și luminos, de natură pur franceză, încapsulat de poveștile buniciei Charlotte, și efluviile pasionale, entropice, ale Rusiei Sovietice în care trăiește și căreia îi poartă o autentică și sălbatică dragoste. Atașamentul dionisiac față de patria sa este violent și provocator la nivel organic, asociat cu explorarea graduală a laturii unui erotism adolescentin. Cele două orizonturi extreme, Franța și Rusia, coexistă în profilul identitar al naratorului, culminând într-un simț dureros al alienării, premisă de abordare a unui fond problematic fundamental: libertatea individuală, societatea demitizantă, războiul, depersonalizarea, sacrificiul de sine, dragostea. Roman liric, *Testamentul francez* reprezintă fresca dublă a culturii franceze și a spiritului siberian, zvârcolindu-se într-o anar-

hie a pasiunilor și a terorii, precum și traseul identitar al copilului care se simte deopotrivă solidar și străin față de ambele naturi care își dispută apartenența sa.

În mod similar, Șutov, naratorul din povestea-ramă a romanului *Viața unui bărbat necunoscut*, este un inadapdat, păstrând reminiscențe bovarice, însă tragismul destinului său rezidă din anacronia epocii sale spirituale. Remarcăm aceeași tulburătoare dragoste pentru Rusia Sovietică, regim al terorii în care, paradoxal, fericirea pare mult mai accesibilă și mai genuină. Refrenul cehovian al lui „Te iubesc, Nadenka!” este șoptit unei Rusii violente, „monstruoase”, iubită în tumultul suferințelor sale. „Exilat” în Franța, condamnat la un destin marginal de scriitor, Șutov suferă o banală dramă sentimentală datorată despărțirii de o iubită frivolă, cu mult mai tânără; el întreprinde o escapadă spontană în Rusia, impulsionat de amintirea unei prime iubiri, voalată de timpuri înde-

părtate. Șutov redescoperă Sankt Petersburgul cu ocazia tricentenarului orașului, întâmpinat de o societate pe care o percepe drept o junglă delirantă, febrilă, superficială, care îl fascinează și îi repugnă deopotrivă. Mulțimea nu îl asimilează, haosul și orientarea exclusiv materialistă denotă o încercare acerbă de a uita un trecut dureros, ulcerant, juxtapunerea de senzații reconstituie imaginea unei societăți de consum, încercând să copieze modelul occidental. Carnavalescul ca formă de exorcism colectiv degenează într-un vârtej vulgar, ostentativ, lipsit de valori sau autenticitate, pe care Ivan Șutov îl regăsește acut în succesiunea absurdă și iterativă a programelor televizate, dar mai ales în natura relațiilor interumane, care par să recompună aceleași note dominante.

„E CA O... GREFĂ DE CHIPI!”, REALIZEAZĂ SPONTAN
NARATORUL, PE MĂSURĂ CE PARCURGE ACEST
VACARM AL CAPITALISMULUI.

În calitate de scriitor, ceea ce îl dezamăgește cel mai profund este degradarea cărții: din obiect de cult, latura sa spirituală se atrofiază, pentru a face loc unui *brand* comercial, care „vinde cărți ca și cum ar vinde aspiratoare”. În vâltoarea unei realități atât de străine, Ivan Șutov îl întâlnește pe bătrânul Volski, un „surdmut”, în compania căruia petrece o noapte. Povestea acestuia, expusă cu simplitate, reconfigurează coordonatele unei epoci tragice, fără a aluneca însă pe panta dramatizării lacrimogene sau, dimpotrivă, a unei descrieri de o minuțiozitate obsesivă a atrocităților regimului. Intimă și pasională, viața cântărețului Volski urmează mai curând cronologia unei perspective afective, redând epoca sovietică în totalitatea fațetelor sale: blocada Leningradului, foamea, războiul, sacrificiul, orfanii, bolnavii, prostituția, cruzimea, lagărul – deasupra cărora planează o dragoste eternă între doi exponenți ai acestei realități.

PE MĂSURĂ CE DECĂDEREA MORALĂ MUTILEAZĂ DESTINUL LUI VOLSKI, SPIRITUL ACESTUIA SE ELIBEREAZĂ: „ÎȘI VA SPUNE ATUNCI CĂ VIAȚA LUI RĂMĂSESE INTACTĂ, LUMEA FIIND CEA CARE, ÎNCETUL CU ÎNCETUL, DISPĂRUSE.” ÎN FAȚA CRUZIMII ȘI A IPOCRIZIEI OAMENILOR, A „CIRCULUI NEGRU AL VIETII”, VOLSKI SE ÎNCHIDE ERMETIC, FĂRĂ A-ȘI FALSIFICA REALITATEA SPIRITUALĂ, DEVENIND ASTFEL UN „SURDOMUT”.

Ca atare, prin povestea bătrânului, Șutov are conștiința permanenței sale spirituale într-un trecut disprețuit, epocă „rușinoasă, ucigașă, în timpul căreia, în fiecare zi, un om ridică privirea spre cer.” În *Viața unui bărbat necunoscut*, Makine recuperează, din negura colectivă a Istoriei, singularitatea unei vieți anonime, destinul unui suflet sfâșiat în lupta pentru o patrie din care nu a mai rămas nimic. Amintirea unui trecut renegat este tot ceea ce le

rămâne, lui Makine și lui Șutov deopotrivă: înșiruire de pietre de mormânt incriptionate cu *f.n.* sau *b.n.* („femeie necunoscută”, respectiv „bărbat necunoscut”), așa cum apar în scena finală a romanului. Premisa incongruenței cu un univers exterior este abordată și în cel mai recent dintre romanele semnate de Makine, anume *O femeie iubită*. Cartea sondează, în paralel, două planuri: secvențe din domnia misterioasă și fascinantă a Ecaterinei a II-a, contrastând puternic cu banalitatea cadrelor din viața lui Oleg, tânăr cineast pasionat de tainele sufletești ale țarinei, pe care o percepe drept o personalitate complexă, imprevizibilă și paradoxală. Încercările sale succesive de a realiza un film despre viața tumultuoasă a țarinei sunt stăvilite de cenzura sovietică. În plus, interesul pe care Oleg îl are față de persoana Ecaterinei nu este de natură exclusiv artistică; plasma de mistere din jurul țarinei se rotește în jurul aceleiași nucleu: cine a fost, de fapt,

Ecaterina? Suveran luminat, de o putere extraordinară sau o nimfomană, vulnerabilă și incapabilă să fie iubită? Dintre nesfârșitul șir de amanți care s-a perindat prin alcovul ei secret, a existat vreunul față de care să dezvolte un sentiment autentic de iubire? Sau, dimpotrivă, erotismul devenea un mecanism de instaurare a puterii absolute? Dincolo de acest trecut recuperat în pasaje intime și melancolice, de un erotism rafinat și artistic, se deschide traseul identitar pe care îl desfășoară Oleg, pornind, simbolic, de la casa părintească, „imobilul-promontoriu”. Obsesia pentru Ecaterina îl va însoți toată viața, întrucât țarina va întruchipa destinul uman, libertatea de a trăi și de a iubi, transcendându-și biografia personală. Oleg va ajunge să se îndrăgostească de o Ecaterină mai genuină chiar decât modelul – Eva, alături de care întreprinde călătoria în Italia la care visase țarina, împreună cu singurul bărbat pe care îl iubise.

ÎN FINAL, EVA ȘI OLEG SE RETRAG DIN UNIVERSUL ALIENAT ȘI SUPERFICIAL, „VODEVILUL TRAGIC ȘI ABSURD”, „COMEDIA” VIETII. PE MĂSURĂ CE SOCIETATEA SOVIETICĂ SE PULVERIZEAZĂ ÎN JUNGLA CAPITALISTĂ DE LA FINALUL SECOLULUI XX, OLEG DEVINE CONȘTIENT CĂ „ADEVĂRATA MOARTE E VIAȚA PE CARE O TRĂIM”.

Toți eroii lui Makine ajung, la un moment dat, să își falsifice propria esență, să alunece în picajul vertiginos al societății care îi alienează: Oleg cedează presiunilor și realizează un serial golit de conținut, vulgar și obscen, care se bucură de un imens succes în rândul populației dornice să profite la maxim de libertatea epocii post-sovietice; Șutov încearcă să se încadreze în vârtejul noii societăți; Alioșa se revoltă împotriva coordonatei sale spirituale franceze, iar protestul său se manifestă atunci când, în fața unui auditoriu eterogen, transformă poveștile bunicii, cândva matrice de visuri, în sursă de divertisment, lipsită de încărcătură afectivă.

De altfel, Makine își construiește adeseori personajele sub semnul unei duble naționalități – ruso-franceză (Alioșa și Șutov) sau ruso-germană (Oleg) – pentru a le conferi stigmatul unei brizante pluri-identități psihologice și culturale. În esență, ceea ce am conceptualizat drept *stil makinean* se definește prin oscilație, problematizare, culminând într-o viziune epopeică, a cărei vastitate frizează fundamentele umanității. Rezultatul este un stil rafinat, de o elegantă simplitate, care respiră, mai presus de toate, refrenul unui osmotic atașament față de o patrie spulberată.

TIMEO DANAOS / NABOKOV ET DONA FERENTES...

Darul

de
VLADIMIR NABOKOV

◆

**CITEȘTI PRIMUL CAPITOL, APOI TE GÂNDEȘTI CĂ VA URMA O POVESTIRE CURSIVĂ A UNEI CONTINUE ÎNCERCĂRI A FIINȚEI DE A SCRIE CEVA INEDIT, CARE SĂ TE UIMEASCĂ PROFUND, AVÂND ÎN VEDERE NEMULȚUMIREA CU CARE PERSONAJUL ÎȘI PRIVEȘTE VOLUMUL DE POEZII PE CARE ÎL PUBLICASE. PARCURGI ȘI CEL DE-AL DOILEA CAPITOL, DEJA OBSERVI MAI MULTE DETALII DIN VIAȚA SA CARE L-AU MARCAT ÎNTR-O ANUMITĂ MĂSURĂ ȘI ÎL ÎNDEAMNĂ SĂ SCRIE DESPRE EXPLORĂRILE ZOOLOGICE ALE TATĂLUI SĂU...
HMM, DEVINE CAM PLECTISITOR.**

◆

Roxana Neamțu, Național

Mergem mai departe și dăm de cel de-al treilea capitol, care îți face o pregătire, destul de subtilă, pentru intrarea în univesul încheșat al confuziei, nedumeririi și al golului ce va urma în capitolul al patrulea, ce pune în fața cititorului cartea publicată de scriitorul nostru, mai precis o carte despre Cernisevski („o spirală în jurul unui sonet”), care creează în aparență o adevărată prăpastie între cititor și firul principal al romanului. După dorința arzătoare de a termina odată capitolul al IV-lea, la cel de al V-lea (și ultimul), atitudinea mea față de carte s-a schimbat radical. Pot asemăna ultimul capitol cu luminița de la capătul tunelului, cu raza semidivină ce te face să înțelegi miezul, pentru că acesta combină temele precedente și le oferă o altă formă, le livrează într-un alt context, astfel încât, cu puțină atenție și conexiunea detaliilor semnificative, ajungi să prinzi mesajul ascuns cu o finețe și o eleganță admirabilă în spatele cuvintelor și frazelor interminabile. Reevaluând, rămâi cu impresia unei cărți dense, provocatoare, cu o construcție solidă, care nu te seduce, dar care îți oferă bucurii consistente.

Dorința unui scriitor ce avusese o viață cel puțin interesantă, dacă ar fi să ne raportăm la experiența sa încă din copilărie, de a scrie un roman intitulat *Darul*

e pretextul. Feodor Godunor Cerdințev, căci acesta este personajul principal, este un tânăr rus ajuns în Germania, în timpul anilor 20. Firul epic principal este unul destul de simplu, dificultatea venind mai degrabă din ramificarea pe alte planuri narative care, la rândul lor, aduc anumite repere, evenimente, personaje ce aparent nu au nicio legătură cu subiectul principal. La o analiză mai amănunțită și din perspectiva ansamblului, ajungem la concluzia că tocmai aceste „prelungiri” te aduc mai aproape de esența cărții. Raportându-ne la acestea, ajungem inevitabil la sfera personajelor, de altfel cel mai provocator aspect și care mă determină să spun că acest roman este unul plurietațat, aproape sufocat de prezența unor figuri care aparent nu fac altceva decât să existe de sine stătător, fără a avea vreo funcție în ansamblul narativ. În realitate, nimic mai fals: ele se integrează perfect în uriașul mecanism al textului, fac parte din el și îl definesc.

LA O PRIMĂ IMPRESIE, PERSONAJELE SUNT PEA DETALIAT PREZENTATE, FAPT CE DUCE LA DECONCENTRAREA CITITORULUI CARE TRĂIEȘTE CU IMPRESIA CĂ FIRUL EPIC ÎI SCAPĂ. ÎNSĂ, DUPĂ CE ÎNȚELEGI CĂ ÎN PRIM-PLAN NU STĂ EVENIMENTUL, INTRIGA SAU EXISTENȚA INDIVIDULUI, CI CHIAZ CONSTRUCȚIA NARATIVĂ, REALIZEZI ROLUL INSERȚIEI MULTITUDINII DE PERSONAJE.

Acestea constituie mai multe segmente care puse cap la cap, într-o ordine corectă, formează o structură logică și puternică, dând consistență firului epic. Prin intermediul lor se creează noi lumi, universuri contrapunctice, alte vieți și alte povești, care împreună alcătuiesc amintirile și gândurile lui Feodor, toate acestea definind stilul în care acesta ajunge să-și scrie cartea care a stârnit atâtea controverse în lumea literară, însă care nu a putut satisface întru totul dorința lui de a scrie ceva impresionant.

În fiecare capitol se păstrează o structură fixă, care evoluează, modulându-se. Odată cu abordarea noilor subiecte, remarcăm o schimbare a modului de a scrie, de a prezenta ideile și de a introduce noi noțiuni. În capitolele mediane (II, III, IV) este punctată opinia unora dintre scriitorii ruși „clasici”, de multe ori viziunea auctorială fiind susținută printr-un un citat din aceștia (Pușkin, Gogol, Cernișevski), metatextualitatea constituind punctul de iradiere al sensului ultim.

Deși sunt amintite multe nume în derularea acțiunii și a amintirilor, există doar câteva personaje ce au un rol semnificativ în modul în care Feodor decide să-și construiască viitorul și prin care acesta ajunge cu adevărat să fie salvat de literatură. „Să fie salvat de literatură?” Ei bine da, acesta este mesajul pe care cartea îl ascunde în spatele unuia dintre evenimentele importante și, de altfel, cele mai savuroase ale romanului, anume relația sa cu nemțoaica Zina Merz, care tinde să fie percepută mai mult ca o eroină. Relația lor coincide cu momentul în care scriitorul începe să aibă un alt fel de gândire în ceea ce privește arta scrisului. Inițial, Feodor Cerdințev apare ca un poet, căruia îi este „dăruit” poemul preferat al lui Nabokov în limba rusă.

Atmosfera în care trăiește este una închisă, dură, presărată cu tot felul de elemente ce nu-i permit nici micului băiat Feodor, nici emigrantului rus din Germania să fie fericit și să transpună acest sentiment în operele sale, fapt ce-l împiedică să scrie ceva extraordinar, iar în momentul în care se îndrăgostește de Zina și este îndemnat să scrie „Scrie ceva uriaș, să le tai tuturor răsuflarea!”, el începe să pună pe hârtie biografia lui Nikolai Cernișevski, o carte de altfel îndrăzneată ce stârnește multe controverse și se încheie cu agrafa unui sonet.

Luând în considerare și evenimentele din viața sa, unele de-a dreptul tulburătoare, în ultimul capitol ajungem să întâlnim un eu diferit: personajul este prezentat în mai multe ipostaze pentru a se scoate în evidență drumul

foto: Corina Păcurar

pe care Feodor îl alege în urma celor întâmplare, nu numai în ceea ce privește relația sa cu Zina, cu familia sau cu prietenii din domeniul literaturii, ci și cu propria persoană. Cum am scris și la început, capitolul al IV-lea, cel în care este prezentată cartea scriitorului, aruncă o prăpastie între cititor și mersul central al evenimentelor, căci atenția este mutată exclusiv pe viața și memoria lui Cernișevski, existând doar mici inserări referitoare la parcursul lui Feodor, însă ne semnificative, căci cel mai important aspect este modul în care acesta scrie, atmosfera și starea pe care o stabilește când expune pe hârtie, într-o anumită măsură din perspectiva sa, viața unei alte persoane, modul în care își structurează discursul și relatează întâmplările.

ȘI PÂNĂ LA URMĂ CARE ESTE ADEVĂRATUL DAR? FIE CĂ ESTE EVOLUȚIA FIINȚEI, TALENTUL, CAPACITATEA DE ÎNȚELEGERE A EXPERIENȚEI PE CARE O TRAVERSEAZĂ... SAU CEVA MULT MAI SIMPLU ȘI EVIDENT DE ATĂT, VIAȚA ÎNSĂȘI, CRED CĂ TOCMAI ACEASTĂ ÎNTREBARE MĂ FACE SĂ PRIVESC ROMANUL CU UN UȘOR ZĂMBET ȘI SĂ MĂ GÂNDESC CĂ POATE AM FOST PĂCĂLITĂ ȘI CĂ AM INTRAT DIN NOU ÎNTR-UNA DINTRE CAPCANELE CARE MĂ ÎMPIEDICĂ SĂ GĂSESC IDEEA PE CARE NABOKOV O EXPUNE MAI CLAR DECÂT PUTEM NOI SĂ VEDEM.

POVESTE DESPRE VIAȚĂ, ÎNGERI ȘI DEMONI:

Eroul discret

de
MARIO VARGAS LLOSA

◆

DE CÂTE ORI NU V-AȚI SURPRINS GÂNDINDU-VĂ LA O ALTFEL DE VIAȚĂ, ÎN CARE AȚI AVEA SUPERPUTERI SAU ABILITĂȚI SPECIALE PRECUM PERSONAJELE DIN BENZILE DESENATE DE LA MARVEL STUDIOS, CU AJUTORUL CĂRORA AȚI SALVA VIEȚI SAU V-AȚI RĂZVRĂTI ÎMPOTRIVA UNOR FAPTE INJUSTE? ȘI DE CÂTE ORI NU V-AȚI TREZIT DIN ACEA VISARE BRUTAL, CONVINȘI DE TRISTUL ADEVĂR CĂ SUPERPUTERILE SUNT DOAR PROIEȚII CARE OFERĂ DOAR PENTRU CÂTEVA MINUTE, SIGURANȚĂ CELUI CARE LE DESCOPERĂ ÎN CĂRȚI SAU FILME, IAR ACEST ADEVĂR PROVOCÂNDU-VĂ O STARE DE ANXIETATE ODATĂ CU ÎNTREBĂRILE: „SĂ FI EXISTAT ÎNTR-ADEVĂR EROI?”, „MAI POT EXISTA EI ASTĂZI?”

◆

Irina Popa, Bâncilă

Un răspuns încearcă laureatul Premiului Nobel pentru Literatură în 2010, Mario Vargas Llosa, în romanul său *Eroul discret*, al cărui motto („Cea mai frumoasă obligație a noastră e să ne imaginăm un labirint și un fir călăuzitor” - Jorge Luis Borges, *Firul poveștii*) sugerează o lume vie, cu puternice trăiri, ce respiră prin caracterele exemplar zugrăvite, a căror maturitate în asumarea reacțiilor și căutarea coerenței prin libertate vor deveni esențiale. În *Eroul discret* cititorul întâlnește, prin intermediul a două vieți prezentate paralel, imaginea eroului răzvrătit împotriva falsității și corupției, care apără cu orice preț valorile în care crede.

Căutând să sublinieze că oricine poate fi un erou fără a tinde spre glorie, ci doar trăind conform unor principii, Llosa surprinde imaginea eroului discret prin redarea lineară a două vieți care curg paralel, dar care se vor intersecta la un moment dat (deși, după un timp crezi cu stupoare că sunt complet independente). Acest personaj bicefal care se ridică împotriva indiferenței este dublat, în cazul unuia dintre personaje, de un visător și un iubitor de artă, iar în cazul celuilalt, de o ființă onestă, profund încercată de viață.

Scriitorul supune cititorul unei reale provocări: aceea de a parcurge alternativ două destine la fel de captivante, pline de dramatism și consistență, senzația resimțită fiind una de „răzvrătire” împotriva autorului care se întoarce spre viața celuilalt personaj exact în momentul în care existența primului e mai interesantă.

Primul plan surprinde viața afaceristului Felícito Yanaqué din Piura, patron al unei firme de transport care își duce viața ghidat de sfatul părintelui, acela de a nu se lăsa niciodată călcat în picioare de nimeni, fapt pentru care, obligat de mafie să plătească o taxă de protecție, refuză cu încăpățănare, preferând să riște viața amantei și chiar propria viață, ajungând în cele din urmă, după suferința determinată de descoperirea adevărului despre cei din jurul său, la o liniște interioară absolută, urmare a conștientizării demnității și adevărului: „Pentru mine, e ca și cum fratele tău nu ar mai exista. Mai bine zis, ca și cum niciodată nu a existat. (...) Viața trebuie să meargă înainte.”

Cel de al doilea plan narativ, deși îl are ca „erou” pe bătrânul om de afaceri Ismael Carrera, ce se căsătorește,

octogenar fiind, cu o tânără servitoare, dorind să dea o lecție celor doi fii depravați ai săi, Escobita și Miki, lasă impresia că adevăratul protagonist este Don Rigoberto, prieten și angajat al bătrânului, căruia acesta îi cere ajutorul, bulversându-i întreaga existență. Moartea bătrânului îl transformă pe Rigoberto într-un erou răzvrătit față de ipocrizia, imbecilitatea, lipsa de respect de care este înconjurat. Felícito și Don Rigoberto, deși nu se întâlnesc decât cu totul întâmplător, sunt realizați din aceeași fibră interioară puternică. Singurul lucru care îi deosebește e modul în care se raportează la prezența supranaturală manifestată discret în cazul ambelor existențe. Astfel, Felícito nu poate accepta prezența în viața fiului său a lui Edilberto Torres, un bărbat căruia îi atribuie origini diavolești, în timp ce Don Rigoberto trăiește în umbra semnelor pe care prietena sa i le descifrează, acceptând că există oameni care pot înțelege ceea ce alții consideră doar fatalitate.

Romanul e construit dintr-o succesiune de secvențe ce amintesc de scenariile filmelor americane (șantaj și amenințări, dispariții, prostituție, corupție, lupta pentru avere, adulter, mafie), într-un Peru modern și pitoresc în același timp, fără a miza însă pe extraordinar și reușind să confere substanță celor două caractere de prim-plan, vieților bulversate ale personajelor care devin, fără ca nimic să anticipeze acest fapt, eroi ai unor vremuri și situații tulburi. Se observă maniera prin care naratorul recurge la evocarea evenimentelor: inovativ, căutând să ofere cititorului nu doar acțiunea propriu-zisă, Llosa nu prezintă faptele anterioare, ci le inserează subtil în dialogul sau amintirile personajelor aflate în plină acțiune.

◆ **PERSONAJELE ȘI, ODATĂ CU ELE CITITORUL, TREBUIE SĂ ACCEPTE PREZENȚA MISTERULUI ÎNTR-O LUME ÎN CARE FIINȚA NU PARE A SE MAI PUTEA MIRA DE NIMIC. FINALUL NU CLARIFICĂ ÎN TOTALITATE SITUAȚIA PERSONAJELOR, CI AMPLIFICĂ AMBIGUITATEA, SUGERÂNDU-SE NECESITATEA UNOR INCERTITUDINI ÎN TRĂIREA AUTENTICĂ A VIEȚII.** ◆

Îmbinând trei dintre temele constante ale romanelor sale (iubirea, libertatea, viața politică), prin *Eroul discret* Llosa propune cititorilor noi perspective asupra existenței, atrăgând atenția atât asupra posibilității fiecăruia de a acționa subtil dar sigur împotriva nedreptății cât și asupra nevoii regândirii vieții prin oglinda artei, frumosului, valorilor morale.

Eroul lui Llosa e ființa căreia nu îi este frică să se accepte pe sine și să afirme ceea ce este, indiferent de consecințe.

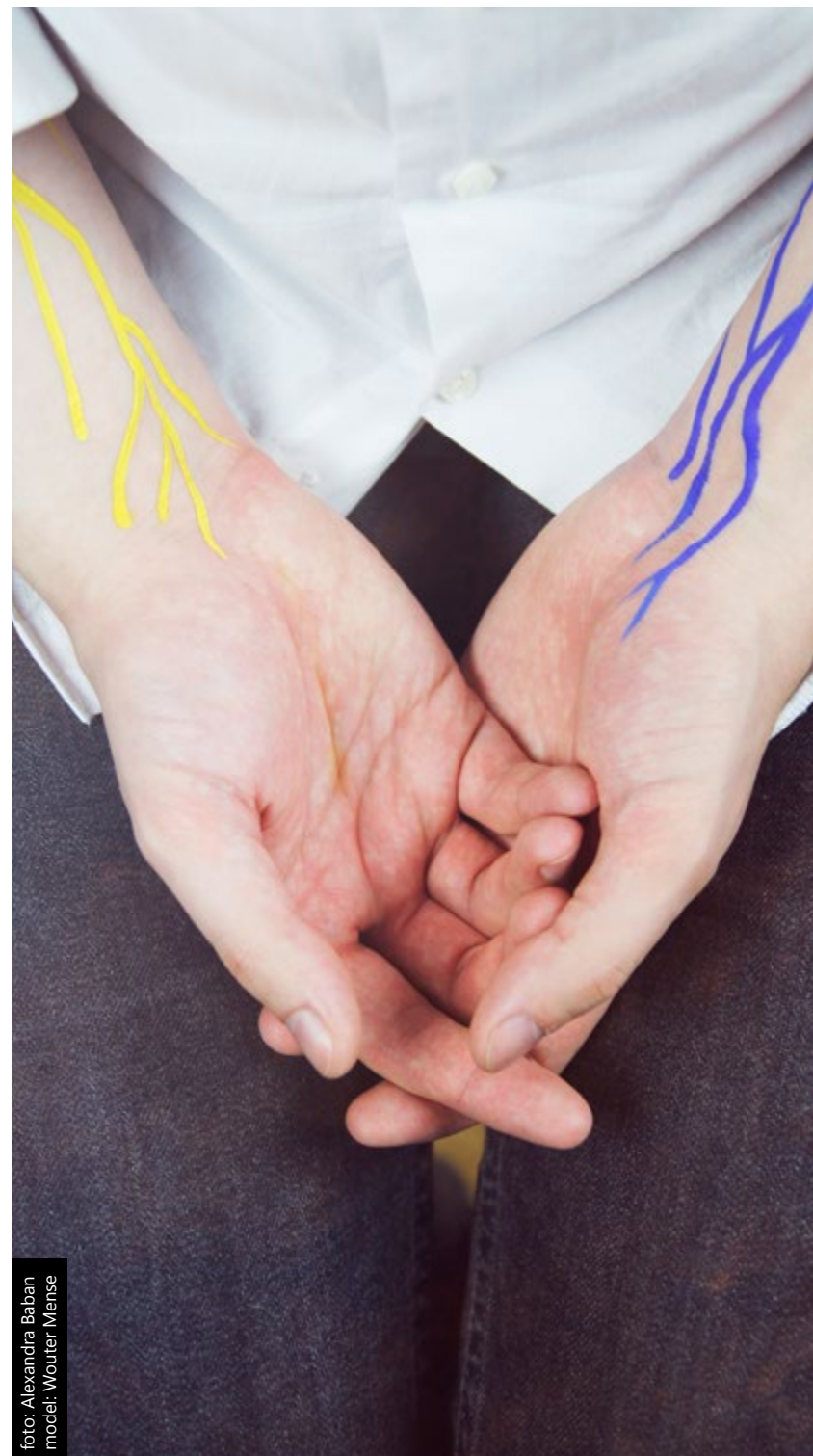

foto: Alexandra Baban
model: Wouter Mense

ISTORIE ÎN REGIM DE URGENȚĂ:

Ultimele o sută de zile

de
PATRICK MCGUINNESS

PROBABIL MULȚI CITITORI, PRINTRE CARE ȘI EU, RĂMÂN PUȚIN SCEPTICI ÎN FAȚA UNEI ALTE CĂRȚI CARE REFLECTĂ REALITATEA SOCIETĂȚII ROMÂNEȘTI ÎN PERIOADA COMUNISTĂ.

Andreea Dragu, Bâncilă

Totuși, romanul lui Patrick McGuinness reușește să surprindă acest regim exact în elementele esențiale, în aspectele anodine sau șocante ce fac din România ultimelor luni ceaușiste un mecanism imposibil de înțeles de către străinul care aterizează (la propriu) într-o zi pe Otopeni neștiind absolut nimic despre blocul din Est al țărilor comuniste, dar care, treptat, va fi cuprins de fascinația acestei lumi deopotrivă sordidă, infernală, disperată, trăind conform altor principii decât cele ale țării pe care o părăsește.

Deși firul narativ este relatat la persoana întâi, observăm cum personajul principal reușește să păstreze o anumită distanță, o „linie de siguranță” (labilă pe alocuri) între destinul său și cel al societății românești din preajma Revoluției, chiar dacă pe parcursul romanului se confruntă cu realitatea regimului, fiind martor sau direct implicat în zbatările celorlalți de a supraviețui, de a se opune, de a schimba ceva. Protagonistul, un lector englez ce ajunge în România la jumătatea lui aprilie 1989 pentru a preda limba și literatura engleză la Universitatea din București, intră inevitabil în grupul anticomuniștilor, analizându-i din perspectiva străinului, a celui ce a luat pentru prima dată contact cu sistemul. Ajuns în România, este întâmpinat de Leo, individ ciudat, unul dintre oamenii cheie ai contrabandei, ai afacerilor murdare din București, alături de care se familiarizează cu atmosfera de la Capșa, cu rafturile aproape goale și cozile fără sens din fața magazinelor, cu demonstrațiile prilejuite de 23 August, cenușiul arterelor bucureștene și molozul demolărilor, cu privilegiile celor puternici și gustul amar al vieții de venetic. Leo are ceva din trăsăturile lui Gore Pirgu, o lichea mânată de intenții bune, dar supus vicilor, contradictoriu în acțiuni și reacții, care îi descoperă personajului fața nevăzută, labirintică a Bucureștiului.

Cunoașterea mediilor sociale și politice ale capitalei României este influențată de oportunitățile pe care Leo i le oferă de a intra în contact direct cu viața dublă, cu partea întunecată a orașului, fiecare casă părăsită, fiecare ruină putând ascunde în spate o întreagă mafie sau cuiburi de rezistență. Cea mai evidentă problemă a societății comuniste este dezumanizarea, surprinsă acut prin înstrăinarea de familie, de un cămin stabil și sigur. Odată ajuns victimă mijloacelor de represiune ale Securității, individul devine o marionetă a puterii, împotrivindu-se propriilor gânduri pentru a supraviețui, trăind schizoid, prin gesturi în care compromisul și revolta (deopotrivă față de regim și față de Occident) coexistă. În spațiul universitar, personajul resimte atmosfera sufocantă, vigilența supraveghetorilor aparatului de propagandă a partidului, încă din prima zi fiind rugat să semneze o scrisoare de recomandare pentru fiica ministrului Manea Constantin, Cilea, cu care viața i se va intersecta pe parcursul periplului bucureștean, într-o escapadă amoroasă cu note de roman polițist, pretext narativ pentru a-i da posibilitatea de a cunoaște existența ștabilor regimului și viața acestora.

Încercarea de a se sustrage „acomodării” cu sistemul, implicarea lui Leo, dar și a sa în acțiuni de „violare” a regulilor au drept consecință conștientizarea ratării: după propriile eșecuri și resentimente acumulate în țara din care provine, personajul trăiește permanent condiția unui exilat, într-un spațiu pe care îl descoperă tot mai profund cu fiecare zi, dar pe care nu îl poate înțelege întru totul. Acest sentiment creează o senzație de disconfort, de amortire în antiteză cu zgomotul de fundal al Bucureștiului decăzut:

„CHIAR ȘI ÎN ZILELE LIPSITE DE ACTIVITATE, ÎN CELE MAI LENEȘE DUPĂ-AMIEZI, ZGOMOTUL ERA PREZENT. ÎL AUZEAM ȘI ÎN SOMN ȘI, ÎN RARELE OCAZII ÎN CARE SE OPREA, ÎL AUZEAM ÎNLĂUNTRU CRANIULUI MEU, DEJA FĂCEA PARTE DIN MINE”.

Unul dintre punctele culminante ale romanului este publicarea celor două cărți ale lui Trofim, fost susținător al partidului, acum dizident, marionetă a rușilor, visând îndepărtarea lui Ceaușescu și instaurarea unei alte fețe a comunismului (și în spatele căruia cititorul descoperă cu ușurință persoana reală, la fel ca în cazul altor personaje care pregătesc „revoluția” și care își schimbă masca/atitudinea în fața noilor realități, pe care le-am regăsit „profund schimbați” în zilele și anii postrevoluționari). Protagonistul joacă în acest episod un rol important, sprijinindu-l în publicarea celor două variante ale cărții: în România, ediția cenzurată prezintă realizările soților Ceaușescu, în timp ce ediția pariziană denunță comunismul și formele acestuia. Totul ține de un joc politic amplu, cu servicii secrete și implicare internațională, în care România a fost deopotrivă victimă și beneficiară:

„LEO ÎMI POVEȘTISE ODATĂ ÎN GLUMĂ CUM ȘI-AR FI DORIT SĂ SCRIE UN SCHECI ÎN CARE PARODIA ÎȘI STÂNGE CATRAFUSELE ȘI LASĂ ÎN URMA EI UN SEMN PE UȘĂ ANUNȚÂND: ÎNCHIS. PENTRU ORICE LĂMURIRI, CONTACTAȚI REALITATEA”

Din acest punct se declanșează practic revolta societății, mass-media europeană transmite vești despre și din România, știrile despre iminenta cădere a regimului circulând rapid. Personajul e prins în vârtoarea evenimentelor, are posibilitatea de a fugi din orașul asediat de trupe, dar, după un drum cu avionul la Belgrad și o întrevedere cu ambasadorul englez în spațiul iugoslav, se reîntoarce cu trenul în Bucureștiul zgduid de recenta revoluție.

Meritul cărții constă în prospețimea viziunii, în latura ei extrem de bine documentată (fără a eluda însă total „extraordinarul” întâmplărilor pe care le trăiește personajul), în maniera în care construiește universul bucureștean și realitatea ultimelor 100 de zile dinaintea revoluției. Nimic tezis, nimic forțat, un personaj credibil, deloc idealizat, având propriile eșecuri și nemulțumiri, a cărui indiferență asupra țării în care ajunge să trăiască pentru un timp se transformă în curiozitate, în încercarea de a înțelege, fără a-și pierde aerul ușor lunatic, de inadapdat și „străin” și privirea proaspătă asupra acestei lumi în care se integrează, fără a fi asimilat.

Prea multă fericire

de
ALICE MUNRO

SAU VIAȚA DIN SPATELE CUVINTELOR

CEEA CE FRAPEAZĂ CITITORUL ODATĂ CE SFÂRȘEȘTE CARTEA DE POVEȘTI A LUI ALICE MUNRO ESTE DISCREPANȚA EVIDENTĂ ÎNTRE SENSUL LITERAL AL TITLULUI ȘI CONȚINUTUL CELOR ZECE PROZE SCURTE, PENTRU PERSONAJELE CĂRORA FERICIREA VA RĂMĂNE, APROAPE ÎNTOTDEAUNA, UN ASPECT INTANGIBIL, IAR EXISTENȚA, O SUCCESIUNE DE ÎNTÂMPĂRI FIXATE ÎNTR-UN CONTEXT SPAȚIO-TEMPORAL DIN CARE NU SE POATE EVADA.

Iulia-Mădălina Ștreangă, Național

Effortul tuturor personajelor se dovedește inutil. Ele rămân prizoniere între „copertile” propriei existențe, dar au capacitatea de a cutremura tocmai prin dramatismul ce se conturează dincolo de fiecare pas pe care îl fac întru împlinirea destinului lor damnat, circumscris nefericirii prin chiar cuvintele de pe copertă, al căror înțeles cuprinde o uriașă povară atribuită sufletului uman aflat prea aproape de teluric.

Ficțiunea își pune prea puțin amprenta asupra volumului de povestiri. Din fiecare caracter și întâmplare relatată respiră realitatea, intensă și groasă ca o pastă întinsă pe obrazul personajelor, mascându-le sensibilitatea sufletească pentru a scoate la iveală doar grotesca simplitate a cotidianului pigmentat cu mărunte bucurii, incapabile să neutralizeze marile mâhniri. Dincolo de această *prea multă fericire* se ascunde, de fapt, o *prea mare tristețe*, care își prelungește păienjenişul între povestiri, stabilind astfel corespondențe între fapte și măști aparent solitare într-un univers însingurat și rece, fără nicio legătură unele cu altele. Singur, sentimentul de sfârșeală se întinde peste toate, răzbind din vocile auctoriale și din jocul actanților, ca de pe o scenă de teatru dinspre care se aud neconținut replicile suflăte prea tare.

Cel mai puternic impact asupra lectorului este lăsat de două dintre povestiri, care au în prim-plan copiii. Din ambele se desprinde aceeași dureroasă constatare, anume că răutatea infantilă este, câteodată, mai înspăi-

mântătoare decât cea a adulților. Rivalitățile dintre copii trec de cele mai multe ori neobservate de către adulți, dar ele provoacă o rapidă acumulare de tensiune, care izbucnește în mod neașteptat și crunt, aparent fără nicio explicație: este cazul povestirii *Joacă de copii*, al cărei titlu inocent ascunde, cu o puternică ironie auctorială, un fir narativ care nu își dezvăluie potențele malefice decât în ultimele rânduri.

Dușmănia nefondată împotriva Vernei, o fată cu probleme psihice, le determină pe Marlene și Charlene să profite de un moment de neatenție a pedagogilor ce supravegheau ultima baie în mare a copiilor din tabăra de vară și să o împingă la fund, blocându-i ascensiunea: „Capul Vernei nu ieși la suprafață, cu toate că nu era inertă, ci se răsucea în apă, liniștită ca o meduză. Eu și Charlene o apăsăm cu mâinile pe casca ei de cauciuc”. Cea mai cutremurătoare concluzie a povestirii este însă faptul că această experiență directă a morții din copilărie nu este privită nicio clipă ca un prilej de pocăință, dimpotrivă: părerile de rău sunt incompatibile cu hotărârea de a pune capăt unei vieți omenești, iar existența atenuază dreptat din groază:

„AI CREDE CĂ AȘ FI PUTUT MĂRTURISII, CĂ AȘ FI FOST DESTUL DE ÎNȚELEAPTĂ SĂ MĂRTURISESC, SPERÂND LA IERTAREA NESFĂRȘITĂ, DEȘI OBTINUTĂ CU GREU. DAR NU. NU E DE MINE. CE A FOST, A FOST. ÎN CIUDA LEGIUNILOR DE ÎNGERI, ÎN CIUDA LACRIMILOR DE SÂNGE”.

foto: Alexandra Baban

Cea de-a doua povestire, *Chipul*, pune accentul pe relația dintre doi copii, Nancy și personajul narator. Ultimul are un semn distinctiv din naștere pe unul dintre obraji, o pată purpurie, întinsă pe o jumătate de chip, prima făptură cu adevărat deranjată de aspectul său fizic fiind chiar propriul tată, care îi întâmpină venirea pe lume brutal: „Ce bucată de carne tocată!”. Nancy este, dimpotrivă, fascinată de pata de pe obraz, însă își exprimă atitudinea recurgând la o glumă și vopsindu-și cu roșu o jumătate a feței, în timp ce exclamă: „Acum arăt ca tine”. Copilul îi consideră gestul drept o gravă insultă, acesta fiind evenimentul care va pune capăt relației lor. Elementul psihologic cel mai interesant din cuprinsul povestirii este faptul că, peste câțiva ani de la întâmplare, Nancy este găsită de către mama ei în baie, creștându-și obrazul cu lama pentru a-l face să semene cu cel al fostului tovarăș de joacă. Fascinația morbidă a unui semn distinctiv neobișnuit fixează în psihicul infantil o manifestare obsesivă ce trimite periodic impulsuri, cu rolul de a menține o imuabilă legătură între cele două ființe umane, făcând abstracție de distanța ce le desparte de fapt.

Viața pură își concretizează manifestările în drumul spre serviciu, într-un accident de mașină, într-o încercare de a cuceri un bărbat căsătorit, în confesiunea către un hoț, în dorința de emancipare a femeii, în neliniștea provocată de posibilitatea pierderii locului de muncă, în relația cu o prietenă, într-o ceartă de familie a cărei consecință este uciderea celor trei copii și arestarea

soțului, bolnav psihic, într-o cădere a unui băiat într-o râpă, în scrierea unui autograf pe o carte. Fapte care, cumulate, duc la definirea unei vieți, dar lasă în afara parantezei însăși esența acesteia, fericirea. Este idealul spre care tânjesc toți, dar pe care niciunul nu îl poate atinge - pentru că nu pot uita, ori se frământă, ori presimt, ori se îndârjesc, ori nu mai cred, ori se resemnează, ori încearcă să își evite destinul.

Cartea este o mini-frescă a societății, ce-i surprinde esența într-un număr limitat de cuvinte și descrie atât de bine orizontul imediat, încât uită să ofere șansa celor care citesc să își ridice privirile spre cer și să viseze. Paginile respiră greu, într-o atmosferă prăfoasă, uscată, deoarece nimeni nu mai percepe lumina. Iar cauza acestei atitudini este în fiecare dintre personaje, în vidul interior pe care îl condensează fiecare dintre ele, într-un întuneric acumulat cândva, într-un trecut îndepărtat - ca în cazul copiilor - sau, dimpotrivă, într-unul recent - soțul ce își ucide copii, pretextând apoi că poate relua legătura cu ei într-o altă dimensiune.

Prin fibrele cărții pulsează o viață febrilă, tumultuoasă. Dar ea este astfel nu pentru că cei care o dețin trăiesc fiecare moment, valorificându-l, ci pentru că ei se află într-o veșnică zbatere de aripi, ce nu reușește să le imprime o mișcare ascendentă și lină și îi condamnă în fiecare secundă.

PELERINAJ SPRE CENTRU SAU

Tsukuru Tazaki cel fără de culoare...

de
HARUKI MURAKAMI

◆

NU CONTEAZĂ CÂT DE LINIȘTITĂ ȘI FRUMOASĂ AR PĂREA VIAȚA CUIVA, LA UN MOMENT DAT TOT EXISTĂ O PERIOADĂ DE COLAPS, UN PUNCT DE COTITURĂ CARE MODELEAZĂ, MORTIFICĂ SAU LICHEFIAZĂ CEVA ÎN NOI. SINGURUL MOD DE A TE SALVA ESTE SĂ ÎNCERCI SĂ GĂSEȘTI SURSA DURERII, INDIFERENT CE VEI DESCOPERI DESPRE TINE SAU DESPRE CEI DIN JUR ȘI INDIFERENT CÂT TIMP A TRECUT DE LA TRAUMA SUFERITĂ.

◆

Andrada Budescu, Național

Aceasta este problema tratată în romanul lui Murakami în stilul ușor diluat cu care scriitorul japonez deja ne-a obișnuit. Cartea nu prezintă un fir epic consistent, accentul punându-se pe nevoia personajului de a înțelege ce s-a întâmplat la ieșirea din adolescență, evenimentul care l-a făcut să devină un altul. Diversitatea cadrelor în care este plasat Tsukuru (de la imaginea monotonă și lipsită de farmec a orașului natal Nagoya la forfota din Tokyo și Helsinki sau liniștita atmosferă de la periferia orașului Hämeenlinna) și multitudinea perspectivelor despre unul și același eveniment, imposibilitatea de a cunoaște pe deplin adevărul interior al celui alt, dar și meandrele sinelui conferă o anumită aură de mister și complexitate, dar nu suficientă substanță romanului. Se creează o simetrie care accentuează impresia de previzibil.

Tsukuru Tazaki e o ființă banală, care încă trăiește acut suferința provocată în urmă cu 16 ani, când cei patru prieteni ai săi din liceu l-au respins din grup, fără a-și motiva în niciun fel gestul. Cei doi băieți și cele două fete de care se înconjoară au fiecare o „culoare”, par bine individualizați și siguri pe sine, deși peste ani niciunul nu pare a-și fi păstrat inocența inițială. Singurul „amorf”,

conștient de lipsa unei identități, e tocmai Tsukuru, de aici un perpetuu sentiment de înstrăinare. Pasiunea lui de a construi gări devine treptat nu o modalitate de salvare, ci doar punctul de stabilitate al unei existențe cenușii. A merge pe firul trecutului pentru a-i dezlega nodurile poate fi nu doar un mod de a te întregi, ci și o încercare de descoperire a substanței lumii. Nu este cazul demersului lui Tsukuru, previzibil și marcat de o anumită suprapunere a planului realității peste un halucinant încărcat de obsesii sexuale, pe care îl „exersase” Murakami și în *1Q84*. Revelațiile sunt doar parțiale și uneori incongruente, răspunsul nefiind nici într-un tot în afară, nici înăuntrul său și, cu atât mai puțin, în dezvăluirile celor trei foști prieteni (Dalba sfârșind tragic, ucisă misterios după o lungă mortificare interioară, generată de violul care i-a marcat tinerețea, fapt pe care Tsukuru îl află tardiv, dar care nu clarifică în niciun fel mutația interioară a fetei odinioară atât de calme, a cărei pasiune pentru Liszt va rămâne doar ca obsesie a lui Tazaki și contrapunct al căutării lui).

Periplul propriu-zis e dublat de o răsucire pe firul memoriei, o reconstituire a anilor adolescenței și apoi ai tinereții marcate de alungarea din grup și de decizia de a nu mai reveni în Nagoya, de transformarea personajului

într-o entitate fără rost, un corp fără conținut, ce nu își găsește locul în lume („În cele din urmă, nu am nimic să ofer oamenilor. Ba nu, nu am nimic să-mi ofer nici măcar mie însumi”). Considerând că destinul lui e să fie singur toată viața și că oricât de mult ar încerca să-l schimbe nu va reuși, că oamenii vor continua să se apropie de el, să-l descopere și apoi să găsească ceva ce nu le place și să se îndepărteze sau să dispară pur și simplu, Tsukuru trăiește între resemnare și zvâcnirile dureroase ale trecutului, meritul lui Murakami constând în maniera de redare a emoțiilor prin imagini și sunete distorsionate, învăluite într-un halou halucinant:

◆ „ÎN ORICE CAZ, BĂIATUL NUMIT TSUKURU TAZAKI MURISE. ÎȘI DĂDUSE ULTIMA SUFLARE, DISPĂRUSE ÎN ÎNTUNERICUL VIOLENT AL NOPTII ȘI FUSESE ÎNGROPAT ÎNTR-UN MIC LUMINIȘ ÎN PĂDURE (...). CEL PE CARE-L VEDEAI AICI RESPIRÎND ERA NOUL TSUKURU TAZAKI, COMPLET SCHIMBAT PE DINĂUNTRU, DAR NIMENI ÎN AFARA LUI NU ȘTIA LUCRUL ACESTA. IAR EL NU AVEA DE GÎND SĂ SPUNĂ CUIVA.”

Tsukuru trăiește ca o umbră într-o lume înconjurată de lumină: („Tsukuru trăia în Tokyo ca un refugiat din propria viață”). Revelațiile succesive nu vor închide rana, dar îi vor oferi personajului perspectivele celorlalți asupra a ceea ce au trăit. În final rămâne același vas gol, lipsit de folos, care știe însă că are nevoie de iubire pentru a se vindeca și care nu mai refuză oglindirea în trecut sau întâlnirea cu celălalt.

Analizând titlul, se observă încă de la început legătura cărții cu cele două întâmplări care îl marchează, și anume, respingerea din grup și pierderea noului său prieten din Tokyo, Haida. Din ambele situații rămâne doar cu câteva amintiri: sentimentul de înstrăinare și discul cu muzică clasică pe care obișnuia să-l asculte împreună cu acesta, „Anii de pelerinaj”. Tsukuru reușește astfel să se agațe de trecut doar prin intermediul a două simboluri, iar despărțirea de acesta nu înseamnă ieșirea la lumină, ci doar descoperirea culorii sinelui.

Romanul lui Murakami pune în evidență imperfecțiunile ființei umane. Omul uită mai ușor momentele plăcute decât cele ce îi lovesc cu brutalitate sufletul. În urma lor rămân răni adânci, greu de vindecat, uneori chiar imposibil. Atunci când ești rănit cauți alinare, cauți un mod prin care totul poate fi uitat, cauți ceva care să-ți umple golurile. Ca și cum ai încerca să găsești piesele lipsă dintr-un puzzle. Însă niciodată nu ești sigur de ceea ce se va întâmpla după ce le găsești și, mai ales, nu știi dacă piesele refac o imagine sau rămân doar elemente dispartate ale altor vieți. ■

POETICA EXISTENȚEI:

Detectivii sălbatici

de
ROBERTO BOLAÑO

DETECTIVII SĂLBATICI ESTE ULTIMA CARTE TRADUSĂ ÎN ROMÂNĂ A AUTORULUI CHILIAN ROBERTO BOLAÑO, UN ROMAN DESPRE „TOT” PRIVIT PRIN PRISMA UNUI LATINO-AMERICAN AUTENTIC, O IMAGINE BRUTĂ A LUMII TINERILOR PROTAGONIȘTI CARE SE ARUNCĂ ÎN VIAȚĂ CU CAPUL ÎNAINTE.

Tudor Berbinschi Național

Plecând de la povestea unor indivizi ce se învârt în jurul unei mici facțiuni de poezie și literatură numită „realism visceral”, o noțiune fictivă în sine, romanul ajunge să discute despre dificultatea împlinirii speranțelor și viselor din tinerețe. Cu o acțiune dilatată de-a lungul a 20 de ani, autorul îndrumă cititorul spre o poveste despre realitatea halucinantă și forța de seducție a unor experiențe și personaje conturate prin valorificarea unor întâmplări reale din viața lui Roberto Bolaño.

Protagoniștii, Arturo Belano, alter-ego-ul autorului, și Ulises Lima, întâlniți și în alte romane ale lui Bolaño, joacă aici rolul de părinți ai „realismului visceral”, un concept fictiv, dar cât se poate de plauzibil în Mexicul anilor 70 în care trăiesc personajele. Cei doi pornesc în căutarea „creatoarei” curentului literar al căror adepți sunt, Cesarea Tinajero, pentru ca în această călătorie să se descopere pe sine și să-și înceapă adevăratul demers existențial: identificarea scopului și a echilibrului în viață. La nivel structural, romanul se organizează pe trei secvențe. Prima este cea în care Bolaño își construiește universul latino-american marcat de mizerie, decadentă, droguri, sex, adolescenți scăpați de sub control și grupări avangardiste. Naratiunea e realizată din perspectiva unui adolescent mexican de 17 ani care își manifestă revolta și

dezgustul față de destinul cenușiu, supus regulilor, avântându-se în grupul celor doi pseudopoeti nonconformiști și traficanți de droguri, descoperind astfel realitatea în toată „splendoarea” ei. Tânărul Garcia Madero se învârtte haotic printre prietenii și apropiații „visceraliștilor”, pentru ca cititorul să înțeleagă lumea aceasta ne bună și caracterul personajelor din paginile de jurnal care sunt prezentate fragmentar. Garcia Madero este atras în acest joc al lui Belano și Lima fără să fie cu adevărat conștient de ceea ce se întâmplă. El este proiecția adolescentului mânat spre literatură de pasiunea pură. Astfel, se trezește plecând din Mexicul în care încă mai avea o aderență la realitatea propriu-zisă, spre deșerturile Sonorei, unde cei trei „real visceraliști” speră să o găsească pe Cesarea Tinajero, care, de altfel, nu pare altceva decât o altă iluzie de poezi nepublicați a lui Ulises și Arturo, o imagine fadă a ceva ce avea să apună.

În cea de-a doua parte, cea mai semnificativă a romanului, Bolaño ne trimite în întunericul de după întoarcerea celor doi protagoniști din deșert, sărind peste experiența ce îi face să își schimbe radical direcția de viață și să pornească pe drumuri diferite. Această a doua secvență este prezentată ca o serie de interviuri luate unor persoane care s-au interesat cumva cu cei doi de-a lungul ce-

Dan Lica

lor 20 de ani de călătorie în jurul lumii a foștilor părinți ai „real visceralismului”, configurând astfel acel iz de autobiografie romanului și, totodată, definind diferite personaje, medii și stiluri de viață, o adevărată reușită din partea autorului.

Fiecare „interviu” capătă o identitate de sine stătătoare, deși ele sunt menite să contureze experiențele lui Belano și Lima. Bolaño dă astfel impresia că se joacă cu cititorul în jurul realității și personajelor. Călătoria din 1976 până în 1996 urmărește experiențe diverse, fiecare dintre cei 52 de „interviewați” dând culoare proprie evenimentelor relatate. Aceasta este partea în care romanul depășește cantonarea în literatura și societatea sud-americană și se deschide spre viața în sine, spre fantastic, iubire, grotesc și frumos. Bolaño încearcă astfel să sintetizeze lumea și, mai ales, să surprindă omul și trăirile acestuia construind un fel de colecție sau almanah de stiluri și experiențe. E un amestec reușit de medieval, nebunie, modernism, dragoste, artă, mizerie, fantastic, politică, mister, culturi și personaje de pe patru continente, din clase sociale diferite, din perspective diferite. Cei pe care Lima și Belano îi întâlnesc în drumul lor de supraviețuire recunosc că aceștia sunt parte a unei lumi ciudate, dar că niciodată nu își vor pierde „aroma” de latino-americani.

CĂLĂTORIA PRIN VIAȚA CELOR DOI SE REALIZEAZĂ ÎN PARALEL, UNEORI POVEȘTEA ÎNDEPĂRTÂNDU-SE DE LA IMAGINEA UNIVERSULUI CONTURAT SPRE CEA A CELORLAȚI MEMBRI AI GRUPULUI SAU SPRE IMAGINEA UNOR PERSOANE COMPLET STRĂINE, TOCMAI PENTRU A EVIDENȚIA CONTRASTUL DINTRE VIAȚA ACESTORA ȘI EXISTENȚA BAZATĂ PE SUPRAVIEȚUIRE A LUI BELANO ȘI A LUI LIMA, DOUĂ „UMBRE” ÎN CĂUTAREA IDENTITĂȚII.

În final, Bolaño trimite cititorul înapoi în căutarea Cesareei, în deșerturile aride ale Sonorei, unde Lima și Belano se schimbă. Călătoria celor doi în nordul Mexicului e împărtășită lectorului de către Garcia Madero, acel tânăr al cărui jurnal l-am întâlnit și în prima parte, care îi însoțește pe cei doi și pe prietena prostituată a fiicei proprietarului mașinii în care ei colindă pustiul. Urmăriți de proxenet și în căutarea poetesei mexicane, Sfântul Graal pentru „real visceraliști”, Lima și Belano își dau seama cum și-au modelat destinul în funcție de niște porniri tinerești. Opțiunea de a plasa motivația pentru călătoria celor doi, care par pierduți în subconștient, la finalul căutării de sine conferă profunzime călătoriei spre centru realizate de personaje.

Romanul este antrenant, stările și atmosfera alternând, iar ceea ce surprinde este stilul și tonul relaxat, surprinzător de neliterar pentru seriozitatea subiectului. Bolaño reușește să împace atât comicul cât și tragicul vieții în destinele protagoniștilor. Tot ce apare la lectură este o codificare a universului cărții în niște simboluri ce se întorc întotdeauna la enigmaticul duo al chilianului Belano și al mexicanului Lima. Până și singurul poem publicat al Cesareei nu este altceva decât o încifrare a unei lumi de sensuri privite din perspectiva poetei.

Detectivii sălbatici e categoric o reușită literară. Atunci când trebuie să fie solemn și serios, Bolaño este îndeajuns de grav, dar o face păstrând un echilibru subtil cu linia amuzantă, antrenantă, tensionată și chiar erotică. El reduce constant mărțea sau romantismul situațiilor cu care personajele se confruntă (“Belano și Lima nu sunt revoluționari. Nu sunt nici măcar scriitori. Câteodată mai scriau poezii. Dar nu cred că erau poezi. Singurul lucru cert este că vindeau droguri ca să trăiască”), iar balansul între nebunie și normalitate, între dragoste și tristețe este perfect realizat. Fără a vorbi despre ceva concret, romanul devine o metaforă a vieții, a căutării sensului: un roman despre nimic, dar despre tot în același timp, născut din iubirea lui Bolaño față de literatură și față de imposibilul devenit posibil al lumilor interioare.

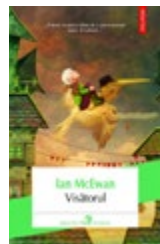
REINVENTAREA INOCENȚEI:

Visătorul

de
IAN MCEWAN

♦ APARENT O CARTE PENTRU COPII, FĂCÂND PARTE DIN COLECȚIA „BIBLIOTECA POLIROM. JUNIOR”,
MINIROMANUL VISĂTORUL AL SCRIITORULUI BRITANIC IAN MCEWAN TRANSPUNE ÎN UNIVERSUL FICTIONAL
ACTIVITĂȚILE COTIDIENE ALE LUI PETER FORTUNE, TRANSFORMÂNDU-LE ÎN ADEVĂRATE AVENTURI.
♦

Diana Saizu, Băncilă

Titlul original, *The daydreamer*, transmite cu o mare exactitate mesajul, dar creează și primele așteptări în legătură cu protagonistul. Premisa („Tuturor ne place ideea de a spune povești seara, la culcare”) face cititorul să își amintească de vremurile copilăriei, de tărâmul inocenței acum definitiv pierdut, dar posibil de recuperat prin plonjarea în lumea imaginației.

Cartea lui McEwan este construită dintr-o serie de povestiri, fiecare dintre ele aducând o nouă aventură a lui Peter, tânărul de 10 ani, tăcut, retras, privit de ceilalți ca un copil interiorizat care trăiește la granița dintre realitate și vis. Peter este eroul unor aventuri extraordinare: poartă o luptă în care adversarii sunt păpușile surorii lui, nemulțumite de locul în care trăiesc și care îi apar băiețelului înfricoșătoare (în special Păpușa Meșteră, care pare desprinsă din filmul *Chucky*), intră în corpul unei pisici, apoi în al unui bebeluș, experimentează viața de adult și învinge un bătăuș doar prin forța cuvintelor. Imaginația lui Peter e atât de bogată, încât este convins că ceea ce visează e singura realitate posibilă. Încă de la început, motto-ul preluat din Ovidiu antincipează o primă temă a cărții: metamorfoza. Peter se preschimbă, dar nu brusc, ci cade în visare și se închipuie în corpul altor personaje, trăind experiențe inedite, confruntându-se cu situații inimaginabile. În „Motanul”, personajul face

schimb de corpuri cu bătrâna pisică a familiei. Îi dezbracă blana pufoasă din care iese un glob de lumină, o îmbracă apoi ca pe o salopetă și pornește într-o confruntare, din care iese învingător, cu rivalul din cartier, un motan tânăr și impertinent. Finalul este trist, căci motanul, întors în corpul său, moare a doua zi, Peter fiind singurul care îi vede lumina spiritului părăsind ușor trupul.

Lumea copilului oscilează între imposibilul devenit posibil și realitate, trecerea dintre cele două spații realizându-se fără sincopă, natural, sub efluviiile visului cu ochii deschiși sau ale somnului:

♦ „TOTUL PARE SĂ FIE ADEVĂRAT. NUMAI CÂND TE TREZEAI, ÎȚI DĂDEAI SEAMĂ CĂ AI VISAT”.

Călătoria în aceste spații fabuloase e menită să definească identitatea personajului, dar și să vorbească despre nevoia de a trăi sub mirajul altor existențe, al poveștii care e singura în măsură să asigure un preaplin de trăiri și sentimente. Ca în *Harun și marea de povești* a lui Rushdie, cititorul plonjează în irealitate ca într-o a doua existență cu multiple posibilități de metamorfoză și cunoaștere. În plan secund, miniromanul discută relația dintre lumea copilăriei și universul adulților. Peter este văzut de către cei mari ca un copil dificil, interiorizat și

singuratic, neatent, mereu căzut în plasa viselor, pierdut în gânduri care îl împiedică să se concentreze la școală, acasă, în autobuz sau oriunde ar merge, părând lunatic, total rupt de cerințele vieții propriu-zise. La rândul său, Peter îi percepe pe cei mari plictisitori, stând mereu la taclale, citind ziare și cărți, moțâind, dependenți de cafea, neștiind să se bucure de ceea ce se află în jurul lor. Cu toate acestea, timpul îi amenință inocența, în ultimul capitol trezindu-se în corpul unui adult și începând marea aventură, căci se îndrăgostește.

Finalul deschis m-a intrigat, făcându-mă să mă gândesc mai bine la conceptul și la consistența visului: oare Peter își visează viața sau își trăiește visul?

Prin suita de povești pline de umor și neprevăzut, McEwan reușește să schițeze modul de a privi lumea al unui copil aparent obișnuit, dar un copil care caută în realitatea poveștilor consistența unei lumi mai adevărate decât cea fadă a obiectelor și adulților de care este înconjurat.

FILIT

Festivalul Internațional de Literatură și Traducere Iași

Andra Păduraru, Național

Prima ediție a acestui festival s-a desfășurat în anul 2013, la finalul lunii octombrie, aducând în Iași, timp de aproximativ o săptămână, câteva dintre numele (pentru unii) sonore ale literaturii contemporane. Pe parcursul a cinci zile au avut loc diferite activități, în care publicul a interacționat cu diferiți scriitori, editori, critici literari și personalități din domeniul literaturii. Pentru o primă ediție, din punctul meu de vedere, festivalul a avut un succes remarcabil la nivel național, atât în rândul iubitorilor de carte, dar și printre cei care nu se înâlnesc prea des cu opere contemporane.

Filit a fost dedicat tuturor categoriilor de vârstă, dar în primul rând adolescenților. Ceea ce mi s-a părut spectaculos și în același timp uimitor, a fost faptul că din prima zi a festivalului, tinerii au fost atrași și s-au adunat în număr mare la evenimentele organizate. Acestea au reușit să ne schimbe în mod pozitiv, bineînțeles, rutina. Până seara târziu atmosfera era încărcată de plimbări prin librării și biblioteci, dialoguri între invitați și elevi în interiorul școlilor, dezbateri publice și ore de lectură, interviuri, expoziții de fotografie, proiecții de film, concursuri și lansări de carte, concerte de muzică simfonică sau alternativă, spectacole de operă și balet etc. Festivalul a fost o explozie de idei și de emoții noi. A reușit să ofere tuturor altfel de concepte ale gândirii și ale încrederii de sine asupra artei de a scrie.

Orașul a vibrat timp de aproximativ o săptămână. Au fost organizate de dimineața până aproape de miezul nopții evenimente la care sălile erau pline și cel mai important a fost faptul că tinerii din liceele și facultățile ieșene s-au oferit voluntari. Aceștia au ajutat la informarea publicului despre ce înseamnă Filit, s-au ocupat de organizare, i-au însoțit pe oaspeți aproape peste tot și au participat la anumite evenimente pentru a fi siguri că totul se desfășura conform planurilor.

„Cred că festivalul s-a simțit cel mai bine din postura de voluntar. Oboseala resimțită după programul de la 8 dimineața până la ora 23 (sau chiar mai târziu), timp de 5 zile consecutiv, poate fi ușor trecută cu vederea atunci când te gândești că ai reprezentat unul dintre pilonii de susținere ai festivalului, că alături de alți oameni ai reușit să contribui la organizarea unui eveniment cultural de proporții. Filit-ul reprezintă un festival verde în gândire ce a pornit de la o idee-sămânță a unor oameni care au reușit să îl dezvolte și care ne-au coordonat pe toată durata evenimentului, ne-au înțeles, ne-au ajutat și alături de ei am reușit să creștem o mică plantă ce sperăm că va înflori și pe viitor, alături de mult ceai, jazz și literatură.” - Gorie Monica, voluntar.

„Alecart” a găzduit în fiecare zi întâlniri ale elevilor cu diverși autori în cafeneaua Art House Central, unde a avut loc majoritatea evenimentelor la care am fost prezentă. În prima zi a Filit-ului, eram ușor sceptică în ceea ce privește reușita unei astfel de manifestări, deoarece nu știam cu exactitate despre ce este vorba și la ce să mă aștept. Am fost pur și simplu mirată să văd acea sală arhiplină cu liceeni care veniseră și ei mânați, pot spune, tot de curiozitate. Majoritatea au ajuns cu o oră înainte de începerea întrevederii cu scriitorii invitați. Stăteau înghesuiți printre rânduri și pe scările de la intrarea în sală, dar nu m-a deranjat absolut deloc aglomerația (aprox.

200 de tineri) pe timpul cât a durat activitatea. Am fost absorbită de atmosfera prietenoasă care s-a creat destul de repede între scriitori, moderatori și public. „Experiența Filit a reprezentat pentru mine o gamă complexă de activități inovatoare, interactive, la care se adaugă o paletă veselă de oameni noi și admirabili, open-minded, plini de energie pozitivă și voie bună.” – Gorie Monica, voluntar. „Când am auzit prima dată de Filit, nu aveam nicio idee despre ce ar putea fi vorba. Inițial, am crezut că va fi plictisitor, dar se pare că m-am înșelat în această privință. Mi-a făcut o deosebită plăcere să asist la aceste întâlniri și să conversez cu scriitorii, care mi s-au părut de altfel niște oameni foarte prietenoși, veseli și care chiar își iubesc meseria: aceea de a scrie romane, care ar putea deveni bestsellere.” – Raluca Ginga, elevă.

„Am fost puțin rezervat când am auzit de organizarea unui astfel de eveniment. M-am gândit că va fi ceva accesibil doar celor „mari”, cu o bogată experiență de lectură, dar, spre uimirea și bucuria mea, m-am înșelat. Mesajul scriitorilor nu era numai pentru cei menționați anterior, ci și pentru generația noastră, cei tineri.” Sebastian Cojocaru, elev.

În zilele care au urmat a fost prezent un număr din ce în ce mai mare de tineri la evenimente și pe parcursul festivalului au fost cumpărate sute de cărți de pe rafturile Casei Filit și din librăriile din oraș.

Dialogul dintre personalitățile invitate și noi au fost înviorătoare, amuzante, pline de spontanitate. Când te întâlnești cu o somitate, devii timid, nu știi cum să reacționezi, încerci să porți conversații cât mai elevate și deseori eviți să glumești cu aceasta. În schimb, experiența avută a schimbat total această opinie, care nu era numai a mea, ci și a celorlalți din public. Scriitorii sunt persoane ca oricare altele, neexistând niciun fel de diferențe. Profitând de o astfel de ocazie unică, am reușit să le pun întrebări și astfel am putut afla cum au gândit ceea ce au scris, ce i-a determinat să scrie cărțile respective. Am aflat multe despre legătura dintre aceștia și operele lor, despre ce înseamnă realitatea existenței și proiecția ei ficțională.

Autorilor le-a făcut o mare plăcere să participe la „Întâlnirile Alecart” și unii dintre ei chiar au precizat că, până atunci, nu mai avuseseră un auditoriu atât de mare. Au fost foarte deschiși, sinceri și de o extraordinară disponibilitate. Au răspuns la toate întrebările, dar timpul trecea mult prea repede de fiecare dată. Atmosfera unică a fost creată de asemenea și de organizarea excepțională

a programului. „La începutul evenimentului, în fiecare zi, moderatorul debuta cu o scurtă prezentare a activităților autorilor sau a autorului/autoarei, iar apoi câte o elevă susținea un discurs minimal despre impresiile lăsate de cartea acestora, de unde mi-am putut face o idee despre operele pe care nu le-am citit. De asemenea, la sfârșit, mereu exista un moment muzical, care păstra atmosfera plăcută până la final.” –Mălina Maței, elevă.

Am avut o ocazia, atât eu cât și publicul, de a-i cunoaște pe scriitorii: Sadie Jones, Gabriela Adameșteanu, Jan Koneffke, Petru Cimpoeșu, Jean Mattern, David Vann, Andrew Cowan și Ruxandra Cesereanu. Fiecare a lăsat câte o amintire doritorilor: un autograf (personalizat sau nu), dar care avea să păstreze vii sentimentele și emoțiile trăite în Art House Central.

Locul în care îmi plăcea să îmi petrec timpul după întâlnirile prezentate mai sus era Casa Filit, o construcție cu mai multe încăperi amplasată în fața Palatului Culturii. În interiorul ei erau de fiecare dată dezbateri, interviuri, lansări de carte, lecturi publice. Diferiți invitați își exprimau părerea cu privire la cele mai recente publicații în fața unui auditoriu, de această dată, mult mai matur, unii răspundeau la întrebările jurnaliștilor, alții își lansau cea mai recentă scriere. La intrarea în Casa Filit erau câteva stand-uri de unde se puteau cumpăra volumele autorilor prezenți. Era o atmosferă mai sobră, dar îmi făcea plăcere să ascult persoanele de acolo. Mi-am dat seama că în literatură contează în primul rând să reușești să îți formezi propriul stil și să transmiți exact ceea ce simți. De asemenea, trebuie să iubești ceea ce faci și să ai încredere în tine.

După amalgamul de senzații din timpul zilei, „Serile Filit” de la Teatrul Național Iași aduceau un nou val de entuziasm. Indiferent că a fost vorba de Indiile galante, concertele simfonice, de expozițiile de fotografie sau de dezbateri, Iașul palpita de o altă viață, condensată sub forța de seducție a artei.

Că a fost o săptămână inedită e de la sine înțeles, dar, mai important decât atât sunt urmele lăsate în sufletele celor care au fost prezenți în lumea Filit în cele cinci zile de octombrie. Descoperirea că mai există ceva dincolo de ceea ce găsim în paginile manualelor, între copertile cărților, în viața care se scurge monoton zi de zi: niște oameni minunați, scriitorii, și ideile lor care circulă prin lume liber visând la întâlniri salvatoare.

foto: Alecart

Întâlnirile ALECART după FILIT

Emil Munteanu

„Întâlnirile Alecart” de la FILIT au fost, pentru redactorii revistei și pentru elevii care au participat la ele, un prilej de a se distra altfel. În literatură. Dialogul cu David Vann, Gabriela Adameșteanu, Sadie Jones, Jean Mattern, Ruxandra Cesereanu, ca să dau doar câteva nume, a ridicat ștacheta atât de mult, încât orice altă „întâlnire” va avea ca reper FILIT.

Marin Mălaicu-Hondrari, Mircea Diaconu, Mihai Radu și Marius Chivu – patru întâlniri prilejuite de lansarea a patru volume: *Lunetistul*, *La noi, când vine iarna* (reeditat), *Sebastian, ceilalți și un câine*, respectiv, antologia *Best of proza scurtă a anilor 2000* (aceasta în tandem cu volumul de interviuri *Ce-a vrut să spună autorul*). Categorie, fiecare întâlnire a avut specificul ei, în funcție, desigur, de profilul scriitorului și al invitaților săi (prima, cea cu Marin Mălaicu-Hondrari, la nici o săptămână după FILIT, moderată de subsemnatul, a doua, cea cu Mircea Diaconu, avându-l ca moderator pe Lucian Dan Teodorovici, iar ca invitați pe Oltița Cîntec, Nicoleta Munteanu și, pentru câteva momente, pe actorul Emil Coșeru, a treia, în ordine cronologică, a fost mediată de George Onofrei, de jurnalistul Alex Savitescu și de Nicoleta Munteanu. În fine, întâlnirea cu Marius Chivu i-a adus alături de autor pe Dan Lungu, Lucian Dan Teodorovici și Florin Lăzărescu).

Din nefericire, spațiul cultural românesc este încă dominat de multe orgolii și de prea puțină substanță. Nu e vorba de produsul prezentat, ci de maniera în care autorii știu (sau nu prea) să intre pe sub pielea cititorilor, să îi seducă, să se bucure de prezența lor fără a lăsa impresia că au coborât direct din turnul de fildeș în mijlocul unei mase de semidocti.

Cred că ar trebui să li se amintească mai des scriitorilor că publicul lor nu este reprezentat numai de criticii literari, de posibili susținători în proiectele personale sau de grup, de confrății de breaslă. Din acest punct de vedere, scriitorii noștri par a se împărți în două categorii: cei care au ceva de spus și cei care văd în aceste lansări mai degrabă un prilej de șuetă literară. E vorba, insist, de o anumită atitudine față de public (tânăr, uneori cu o experiență minimă, dar cu o maximă aviditate de a descoperi, în ciuda potențialelor stângăcii). Și asta cu toate zâmbetele sau disponibilitatea politicos afișată!

Să începem cu... începutul:

Marin Mălaicu-Hondrari: un pretext pentru elevi de a se plimba cu ajutorul autorului prin literatura universală, o întâlnire în care tinerii redactori „*Alecart*” i-au convins pe colegii lor că *Lunetistul* e un roman care merită citit. Și cei mai mulți chiar l-au citit! Scriitorul are partea lui de „vină” în această ispravă, stârnind curiozitatea potențialilor cititori prin „poveștile” lui și, mai ales, prin faptul că le-a dat impresia că sunt niște cititori maturi, provocându-i „să recreeze” romanul și, nu în ultimul rând, să-l promoveze. În acest context, întrebările lor au devenit inteligente, aplicate, iar curiozitățile de genul „Ce muzică ascultați?” au fost înlocuite cu o dezbatere pe marginea literaturii contemporane având ca pretext *Lunetistul*. O întâlnire care mi-a amintit de cea cu Cătălin Dorian Florescu, cu Bogdan Ghiu sau de cea cu scriitorii ieșeni Dan Lungu și Lucian Dan Teodorovici.

Mircea Diaconu: o persoană agreabilă, extrem de locvace. Atât de locvace, încât aproape am amuțit noi în fața discursului domniei sale. Un actor, atât pe scenă, cât și

în fața noastră. Intimidant prin distanța pe care cariera și vârsta dumnealui o puneau între sine și noi. S-a simțit o ruptură - ca în cazul primelor repetiții ale unei piese de teatru, când actorii încă nu sunt o echipă, nelămuriți pe deplin de ceea ce dorește regizorul. Care regizor a rămas în umbră, invitatul luând taurul de coarne.

Mihai Radu: o prezență plăcută, căci a înțeles destul de repede că întrebările din sală sunt doar pretextul unor idei pe marginea romanului pe care l-a scris. Fiind și jurnalist la „*Cațavencii*”, tonul dezbaterii a fluctuat de la seriozitate la ironie, prilej de a afla „din interior” mai multe despre presa românească și satira politică.

Marius Chivu: o întâlnire care ar fi putut fi extrem de consistentă pentru că antologia de proză scurtă coordonată reprezenta un excelent prilej de a dezbate statutul acestui gen care nu poate scăpa în peisajul literar românesc de eticheta minoratului. Mai mult, volumul de interviuri și prezența a trei dintre cei care au răspuns întrebărilor din volumul *Ce a vrut să spună autorul* ar fi fost un eventual pretext de reevaluare a atitudinii lor față de ideile exprimate în carte. Dan Lungu, Lucian Dan Teodorovici și Florin Lăzărescu erau pe de o parte, autori antologați în volumul *Best of...* și, în același timp, „personajele” cărții de interviuri. Cu toate acestea, întâlnirea a lăsat impresia unei șuete literare, unul dintre motive (poate legat de condițiile tehnice precare: un singur microfon funcțional) fiind dorința autorului de a coordona relația cu publicul. Și în acest caz, care mai era rolul moderatorului? Înțelegem (și nu prea) că nu dorești să vorbească alții despre carte (hm... oare doar critica „tare” are dreptul să își exprime o opinie?), dar nu și că tu însuși nu îndrepti dialogul în această direcție, dacă moderatorul nu este lăsat să o facă. Probabil Lucian Dan Teodorovici a intrat cel mai bine în rol, fiind, ca și la celelalte întâlniri, dispus la un dialog de substanță.

După experiența Filit și după aceste patru întâlniri, sunt convins că redactorii „*Alecart*” au înțeles că o întâlnire reușită este aceea în care cel din fața ta are de spus o poveste despre sine și despre cărțile sale, știind că personalitatea sa trebuie pusă într-o anumită măsură în umbră tocmai pentru a putea ieși mai bine în evidență discursul și nu ego-ul. E în regulă din când în când să descoperi și micile bucurii ale autorilor cu condiția ca, după plecarea lor, să te îmbogățești cultural, să rămâi cu ceva mai mult decât cu imaginea unei prezențe agreabile.

foto: Alecart

Școala în Canada și în România

foto: Alecart

Marina Munteanu & Anca Șcheul, „Băncilă”

28 februarie, Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă”, Sala Millo: întâlnirea cu Maria Lefter, elevă în Quebec (Canada) și cu doamna profesor Dana Ionescu, pretext al unei discuții despre diferențele dintre sistemul de învățământ canadian și cel românesc.

Predând istoria Canadei în Montreal, doamna profesor Ionescu a făcut o succintă prezentare istorică a Quebecului (din care am reținut mai mult decât din orele de istorie și de geografie din ultimul an!), oferindu-ne o imagine dinăuntru asupra condiției de imigrant.

Ambiția, sprijinul din partea țării de adopție, un sistem extrem de bine pus la punct de a valorifica potențialul fiecărui individ în domeniul pentru care s-a pregătit, dar și recunoștința față de cei care au integrat-o într-o comunitate în care condiția de imigrant e ceva firesc au constituit punctul de plecare al unei vieți noi, din care România face în continuare parte, dar e doar o parte a ființei care a învățat să trăiască altfel. Maria a proiectat

apoi un film de prezentare al școlii ei realizat împreună cu un grup de colegi în cadrul unui proiect pentru ora de limba engleză. Am putut observa în acest mod atmosfera din școală și diversitatea culturală, dar mai ales, firescul unui alt mod de a lucra, de a-ți prezenta, prin intermediul unui proiect, ideile, latura informativă neanulând originalitatea, amprenta personală (esențială!) în conceperea filmului.

Ce a impresionat încă de la început a fost nonșalanța, plăcerea de a comunica, ușurința cu care Maria se exprima. Nici urmă de trac în fața atâtor chipuri necunoscute, curajul de a exprima clar ceea ce gândește, de a judeca obiectiv, de a argumenta, bucuria de a vorbi românește. Și un gând (al nostru, desigur: e asemenea nouă, avem aceeași vârstă și totuși, câți dintre noi vorbesc cu atâta ușurință? E un „exercițiu” îndelung asumat, devenit mod de a fi...). Și totuși, asistând la câteva ore de română la „Băncilă”, Maria a ajuns la concluzia că în România există mai multă comunicare între elevi și profesori, în ciuda seriozității demersului didactic. Acest lucru a surprins-o, căci Maria este elevă la Colegiul Stanislas, un colegiu privat, care urmează sistemul francez (diferit de sistemul privat quebecois), unde profesorii sunt mai distanți, deși mai implicați/activi în existența școlară a elevului.

CE AM AFLAT:

Sistemul educațional Canadian se împarte în sistemul public, care include circa 90% dintre elevi și profesori și sistemul privat (mult mai restrâns, dar performant). Cel privat, la rândul lui, se împarte în sistemul privat quebecos, care urmează programa școlară din Quebec, cel privat francez, care urmează programa din Franța și cel englez, care urmează programa școlară din Anglia. Accesul la învățământul privat este accesibil din punct de vedere financiar, deoarece statul acoperă mai mult de jumătate din taxele de școlarizare, dar eficient și cu examene cu un grad de dificultate ridicat. Potența financiară a părinților nu asigură absolvirea.

C clasele sunt alcătuite din 30-33 de elevi, care sunt permutați anual dintr-un colectiv în altul, pentru a învăța să fie independenți, toleranți și să își cultive aptitudinile în medii diferite. Din aceleași motive, profesorii se schimbă în fiecare an școlar, fiind rare situațiile în care poți lucra cu același profesor mai mulți ani la rând. Ei sunt de părere că legăturile afective influențează dezvoltarea personală a copilului și că acesta trebuie să fie permanent pregătit să se confrunte cu situații și persoane noi.

Spre deosebire de cursurile din România, cele din Canada durează o oră și douăzeci de minute. Maria ne-a explicat cum decurge o oră obișnuită: profesorul intră în clasă, timp de un sfert de ora stă la calculator, își bea cafeaua și face liniște, lăsând elevii să se obișnuiască unii cu ceilalți; mai apoi este verificată tema, se predă o nouă lecție și după aceea se dau temele pentru ora viitoare. Pauzele sunt scurte, dar elevii au „ferestre” în orar de o oră sau două în care pot pleca acasă sau sta în sălile special amenajate pentru a lucra. Există săli diferite pentru fiecare categorie de vârstă, facilitățile acestora diferind, iar zilele de vacanță sunt distribuite relativ omogen, marcând inclusiv sărbătorile naționale sau cele tradiționale (Haloween-ul, de exemplu). Vacanța „mare” durează doar două luni, începând la sfârșitul lui iunie și terminându-se la sfârșitul lui august.

SISTEMUL DE NOTARE ESTE DIFERIT: NOTELE SUNT DE LA 0 LA 20 (ÎN SISTEMUL PRIVAT FRANCEZ ȘI DE LA 0 LA 100 ÎN CEL PRIVAT QUEBECOS). PENTRU A AVEA NOTA 20 TEMA TREBUIE SĂ FIE PERFECTĂ, IAR PENTRU ABSENȚA ACESTEIA OBȚII NOTA 0. NOȚIUNEA DE „COPIAT” NU INTRĂ ÎN SISTEMUL DE GÂNDIRE AL ELEVULUI CANADIAN. EL ȘTIE CĂ A GÂNDI ȘI A FI INDEPENDENT ÎN RAPORT CU SURSELE DE INFORMARE ȚIN DE MODUL DE FORMARE „FIRESC”.

La școlile publice, dar și în cele private, nu se dă balaureatul, admiterea la facultate făcându-se în funcție de Cota R, reprezentată de notele din ultimii doi ani de liceu, media clasei și prestigiul școlii. De exemplu, un elev cu note foarte mari dintr-o clasă slabă va avea o Cotă R mai mică decât unul cu note mai mici, dar dintr-o clasă foarte bună. Cota R este definitivă, fiind imposibil să intri la o facultate dacă punctajul tău este sub cel cerut de ei. Și de aici, alte consecințe: elevii își pot alege anumite cursuri opționale al căror grad de dificultate contribuie la creșterea Cotei R, se implică în cât mai multe activități extracurriculare (care nu există doar pe hârtie), cere explicații profesorului în momentul în care notele clasei sunt omogene, descoperă obiectele care îi plac și poate aprofunda o a treia limbă străină (engleza și franceza sunt obligatorii), după ce urmează cursuri de familiarizare un semestru (de exemplu, Maria a urmat spaniola, germana și latina, optând, în deplină cunoștință pentru aceasta din urmă!). Nu în ultimul rând, la sfârșitul fiecărui an, profesorii clasei sunt evaluați de către elevi, reprezentanții acestora discutând liber cu profesorii și directorul școlii diversele aspecte ale derulării cursului.

ELEVUL CANADIAN NU ARE TIMP PENTRU EL, NU SE PLIMBĂ PRIN MALLURI, NU SE RAPORTEAZĂ LA TELEFONUL MOBIL CA LA O A DOUA NATURĂ ȘI NU ȘTIE CE ÎNSEAMNĂ A PIERDE TIMPUL PRIN CAFENELE. PROGRAMUL LUI ÎNCEPE DIMINEAȚA DEVREME ȘI SE TERMINĂ SEARA TÂRZIU. ȘI ACEASTA ESTE CEVA NORMAL.

Spre sfârșitul întâlnirii, am fost curiosi să aflăm cum sunt văzuți românii în Canada. Doamna profesor Ionescu ne-a explicat diferențele dintre concepția europenilor asupra noastră și cea a canadienilor. Românii sunt bine priviți în Quebec, majoritatea fiind integrați și apreciați pentru cunoștințele solide în domenii considerate esențiale în Canada. Sunt foarte puține cazuri în care emigranții se reîntorc în țară, dat fiind faptul că imigrația canadiană s-a produs în rândul persoanelor instruite, cu o educație solidă formată în România, majoritatea fiind specialiști IT, ingineri sau medici)

O întâlnire reușită, entuziasmantă, care ne-a oferit ocazia de a cunoaște doi oameni extraordinari și un alt sistem de educație. Pentru mulți dintre noi e un sistem în care nu știm dacă am supraviețui... inerțiilor noastre în primul rând. Lipsa de timp, programul încărcat și distanța interpersonală cu care Maria s-a obișnuit sună intimidant pentru elevii „dresați” în sistemul românesc.

70 de ani fără Barbu Fundoianu

BENJAMIN FONDANE

„FIREA LUI FONDANE, OPERA LUI, ESTE O SFIDARE CONTINUĂ. UN OM CARE A SFIDAT TOT TIMPUL. ÎN POEZIA LUI SE SIMTE ACEASTĂ NOTĂ DE SFIDARE, ÎN TOT CE SCRIE ÎN PRESA ROMÂNEASCĂ PÂNĂ ÎN 1923 ESTE LA FEL. O ATITUDINE SFIDĂTOARE LA ADRESA NATURII ȘI LA ADRESA CULTURII.” - MIRCEA MARTIN

Ioana Onofrei, Național

La 70 de ani de la arestarea și moartea lui Benjamin Fondane, Institutul Francez Iași a organizat o întâlnire la care au fost invitați criticul literar Mircea Martin și actrița Maia Morgenstern. Scopul acesteia a fost prezentarea ultimei cărți îngrijite de Mircea Martin, *Opere XIV. Baudelaire și experiența abisului*, care reprezintă o ediție definitivă și completă a operei lui Fundoianu, cu un aparat critic riguros și note ce oferă o imagine mai largă asupra gândirii filosofice a poetului.

Avându-l ca moderator pe Andrei Corbea-Hoișie, întâlnirea a început cu o scurtă prezentare a vieții lui Fondane. Scriitor de origine română, acesta pleacă în Franța în anul 1923 și reușește, în mai puțin de un deceniu, să devină un nume important în literatura franceză. Opera sa este caracterizată de o pregnantă originalitate. Mircea Martin îl plasează între primii cinci poeți români, însă Fondane nu a fost recunoscut atât cât ar fi meritat nici în literatura română, nici în cea franceză. Pe 7 martie 1944 a fost arestat, fiind în cele din urmă ucis în lagărul de la Auschwitz, în luna octombrie a aceluiași an. Deși are posibilitatea de a-și recăpăta libertatea, el refuză să o părăsească pe sora sa care nu poate fi eliberată și „alege” moartea.

După ce am ascultat succinta biografie a scriitorului, i-a fost dat cuvântul doamnei Maia Morgenstern. Aceasta a recitat din poemele lui Baudelaire, reușind să creeze o atmosferă încărcată de emoție. Auditoriul, care a fost unul divers, de la elevi până la cunoscuți profesori universitari și scriitori, a fost introdus în universul baudelarian prin intermediul unor poeme precum *Unei trecătoare*, *Metamorfozele vampirului*, *Moartea amanților* sau *Balconul*. Intensitatea vocii actriței a dat viață operei lui Baudelaire, aceasta recitând o parte din poeziile care aduc în prim-plan elogiul frumuseții, al purității, al iubirii absolute, dar și imposibilitatea atingerii unui ideal.

Miezul acestei întâlniri l-a constituit prezentarea cărții lui Mircea Martin. Criticul a expus principalele aspecte ale acesteia, accentuând faptul că Fundoianu este poetul român a cărui operă e „de o originalitate absolută”. *Baudelaire și experiența abisului* a fost ultima carte a lui Fondane, o carte „testamentară”, nefinalizată. Știind că scria într-o perioadă primejdioasă, el a încercat să-și exprime toate ideile, chiar dacă uneori fragmentar, despre criza pe care o traversează ființa, punctul de plecare al demersului său fiind lirica poetului francez. Cartea a fost publicată în anul 1947, însă atunci nu s-a bucurat de succesul pe care îl merita. Așadar, Mircea Martin a dorit ca lansarea acestei ediții românești să fie un eveniment, deoarece, „cine are răbdarea să citească această carte, găsește energia unei minți extraordinare, găsește un întinerar propriu, original!”. Fondane a fost un scriitor care nu a putut fi încadrat, subsumat niciunui curent literar, cu o poezie atipică, proteică. În ceea ce privește demersul exegetic asupra operei lui Baudelaire, acesta are la bază o perspectivă rămasă, de asemenea, inedită până în acest moment.

Profesorul Mircea Martin a ținut să scoată în evidență faptul că această carte este o versiune completă a ceea ce a scris Fundoianu, cuprinzând două capitole pe care acesta le-a considerat semnificative, dar care nu au apărut în ediția franceză, și un indice de teme (abisul, absolutul, binele, răul, păcatul originar etc). Cei care s-au ocupat de ediția românească au avut la dispoziție nu doar manuscrisele lui Fundoianu, ci și corecturile și caietele lui din timpul războiului.

La sfârșit, Maia Morgenstern a citit câteva fragmente din volum, printre acestea aflându-se și *Jucăria Săracului*, considerată de Mircea Martin „cheia cărții”.

Lecții de libertate

DE LA GABRIEL LIICEANU

ATUNCI CÂND AM AFLAT CĂ ÎN BUCUREȘTI VA AVEA LOC UN EVENIMENT LA CARE ESTE INVITAT SĂ VORBEASCĂ DOMNUL GABRIEL LIICEANU, IMEDIAT MI-AM ZIS CĂ VREAU SĂ PARTICIP. ÎNTRE TIMP, MI S-A SPUS CĂ ÎN ACEST NUMĂR VOM PUTEA REGĂSI ȘI O CRONICĂ LA CEA MAI NOUĂ CARTE A DUMNEALUI, DRAGUL MEU TURNĂTOR, MOTIV PENTRU CARE M-AM GÂNDIT CĂ ACEST REPORTAJ VA VENI MĂNUȘĂ ALĂTURI DE DEMERSUL CRITIC AL REDACTORULUI ALECARD, MAI ALES CĂ ÎN EL NU NU VOI FACE NICIO REFERIRE LA VREUNA DINTRE SCRIERILE DUMNEALUI. INTENȚIONEZ DOAR SĂ OFER O IMAGINE DESPRE OMUL PUBLIC GABRIEL LIICEANU ȘI NU DESPRE SCRITORUL GABRIEL LIICEANU.

Ana-Maria Bălțeanu, absolventă Național

Liiceanu – model pentru tinerii de azi?

Liiceanu a fost *prof* la noi la facultate. O personalitate care a atras mulți studenți de-a lungul anilor, făcându-și un renume în rândul tinerilor cu aspirații în domeniul filosofiei. Nimeni nu ne poate spune cu exactitate, în acest moment, de ce a plecat Liiceanu din facultate. De fapt, fiecare dintre părțile implicate, studenții și profesorii, dau alte motive. Cert este că facultatea a pierdut un nume important și un profesor excepțional. Din ce mi-au zis colegii mai mari, era singurul profesor care aduna zecile de studenți la cursuri. Veneau atât de mulți să îi asculte prelegerile, încât nu încăpeau nici în cel mai mare amfiteatru al facultății. Ca să vă faceți o imagine, doar la deschiderea anului universitar se mai umple la fel aula. Era unul dintre cei mai iubiți profesori și nu pentru că se atășa de studenți, ci pentru că vorbea foarte frumos, pe înțelesul tuturor, calm, spiritual, plin de nerv, fără *ăăă*-uri sau greșeli de exprimare (da, știu, cam așa ar trebui să se prezinte orice profesor, dar reali-

tatea e departe de imaginea ideală). Mai mult, reușea să stârnească nu doar curiozitatea, ci interesul constant al celor care îi urmau cursul, să le ofere o deschidere, să-i determine să caute și să înțeleagă. Liiceanu reprezintă încă un model pentru cei tineri. Un model atât de lider, cât și de integritate (sper să nu mă contrazică cineva aici).

Acum, despre eveniment

Seara *Șuetei culturale* este un eveniment organizat de către Asociația Studenților în Drept; deci (urâsc cuvântul asta :D) de către studenții de la Drept ai Universității București. Ei organizează de ani buni aceste întâlniri, având invitați precum Theodor Paleologu, Valeriu Stoica, Andrei Pleșu (sâc!) sau Dan C. Mihăilescu. Eu am luat parte pentru prima dată la întâlnirea cu cel din urmă invitat enumerat aici. Mi-au plăcut organizarea, seriozitatea și profesionalismul de care au dat dovadă, drept pentru care au făcut din mine un consumator de *Șuete Culturale*.

Ediția din 12 martie 2014 l-a avut ca invitat pe domnul

Liiceanu, care a abordat o temă deloc comodă, și anume **libertatea**. Titlul pe care l-a dat întâlnirii a fost „*Au oare oamenii nevoie de libertate?*”. Prima reacție - și presupun că e una normală pentru un student la filosofie - e să arunc un „Da, normal că au”, în spatele acestui răspuns ascunzându-se întrebări precum: Ce înseamnă să fii liber? Este aceasta o condiție *sine qua non* pentru a putea trăi? Ce îmi asigură mie libertatea? Cum suntem liberi?

Probabil ar fi fost mai interesant pentru voi, cititori de *Alecart*, să aveți în față un interviu cu Liiceanu, să aflați opiniile dumnealui cu privire la ultima carte scrisă, la modelul paideic pe care îl propune Noica sau cu privire la sistemul educațional românesc. Domnul Liiceanu, din motive obiective, nu mi-a putut acorda interviul dorit, motiv pentru care voi citați acum acest reportaj. Voi încerca să mă ridic măcar pe jumătate la așteptările voastre și să vă propun să discutăm despre libertate. Mai mult, să vă ridic anumite semne de întrebare, așa cum mi-a ridicat domnia sa mie. Dacă iau în considerare opiniile colegilor mei mai mari, era de așteptat ca Liiceanu să nu îmi acorde un interviu. Dar despre asta vom discuta cu altă ocazie.

Am ajuns la Facultatea de Drept pe la 18.30, în condițiile în care evenimentul începea la 19.00. Lume foarte multă adunată afară, la o „ultima țigară”. Sala promitea un eveniment de anvergură și speram să fie în final plină. Doream să se întâmple astfel pentru a vă scrie vouă că Liiceanu este un model pentru tânăra generație. Dumnealui a sosit pe la 18.45, împreună cu Valeriu Stoica, însă au fost imediat preluați de domnul decan, care își dorea de mult să poarte o conversație cu cei doi (asta e din culise, vă asigur). Evident, acest fapt a dus la o întârziere de aproximativ 30 de minute, însă nu a supărat pe nimeni. Toți voiam să îl auzim vorbind. Între timp s-a umplut și sala, în ciuda comentariilor unor studenți: „*la Pleșu au fost mai mulți!*”.

Liiceanu a ajuns pe scenă. Domnul decan i-a făcut o prezentare succintă (intra în regie) și ne-a spus că a discutat cu dumnealui despre o metaforă pe care o utilizează Platon la un moment dat, cu cei doi cai, unul alb și unul negru, dând o interpretare *cam greșită* asupra acesteia. Liiceanu nu a pierdut ocazia, iar atunci când a preluat cuvântul i-a desființat opinia, explicându-ne cum cei doi cai reprezintă cele două moduri de a trăi și cum nu putem elimina cele două laturi ale spiritului nostru. Bun subiect de discuție! Își scoate tacticos foitele din geantă, le așază întinse pe masă și începe prelegerea. La început ne-a povestit despre cum, odinioară, Facultatea de Filosofie se afla la etajul I al Facultății de Drept. A continuat cu lectura unui pasaj din cartea recent apărută (da,

chiar *Dragul meu, turnător*) în care era descrisă o scenă de pe vremea comunismului și unde Aula Magna fusese sala în care s-au judecat câțiva dintre intelectualii vremii, toate acestea jucând rolul conturării unei epoci lipsite de libertate, în care toată viața omului era controlată, indiferent dacă era vorba despre cea publică sau privată.

Oare are omul nevoie de libertate? Răspunsul domnului Liiceanu a fost paradoxal: „Nu, nu are nevoie”. Nu are nevoie pentru că nu vrea și nu știe ce să facă de fapt cu acea libertate. Unii oameni sunt cei care dau tonul unor curente noi de opinie, luptă împotriva mentalităților, creează sisteme și pun la punct metode de cecetare inovatoare. Alții nu vor decât să fie conduși. Cei mai mulți nu se sinchiesc să creeze ceva, se lasă purtați de ce se întâmplă în jurul lor, nu ripostează. Primii vor libertate, cei din urmă nu. Primii au nevoie de libertate, cei din urmă nu. Distincția apare mai ales atunci când e vorba de a crea și de a lupta contra unui curent care este împotriva firii noastre. În sens general, libertatea aparține doar celor care respiră aerul rafinat al ideilor, celor puțini, celor care aleg să nu urmeze calea ușoară.

În acest sens, responsabilitatea cea mai mare le revine profesorilor. Sistemul educațional ar trebui să asigure un cadru propice dezvoltării tinerilor. Profesorul are menirea și datoria, în același timp, de a forma noua generație în spiritul dobândirii libertății și conștientizării importanței ei. Libertatea, în acest context, poate fi înțeleasă ca o formă de vitalitate făuritoare de idei și întemeietoare de atitudini. Prin educație, tânărul va avea modelul unui om liber – profesorul - care îl va inspira și îl va face să conștientizeze că statul nu este entitatea supremă de referință a omului. Din punct de vedere istoric, a observat Liiceanu mai departe, sunt momente în care oamenii s-au revoltat contra sistemului și au încercat să-l îndrepte spre un alt viitor. Marile revoluții ale omenirii au arătat acest fapt. Dar nu toți au fost acolo, să se lupte. Unii au stat în casele lor și au așteptat să vadă ce se va întâmpla, unde îi va duce soarta. Cei prezenți pe „câmpul de luptă” au fost cei care au vrut libertate. Libertatea nu este bunul suprem pe care îl poate avea omenirea. Libertatea este deținută doar de cei puternici, care o vor și care aleargă după ea.

Recunosc, discursul domnului Liiceanu m-a pus pe gânduri. Desigur sunt multe întrebări pe care ni le putem pune în acest context: De unde pleacă dorința de a fi liber? Cine sau ce ne ajută să conștientizăm că avem nevoie de libertate? De fapt, avem nevoie de ea? Și întrebarea pe care eu v-o adresez acum, la final, este: Tu prin ce ești liber?

Întâlniri cu poezia

UN CAP PENTRU INFERN 2014

ȘI EU AM UMBLAT, DECI, ODATĂ CU O AMINTIRE/ ÎN BRAȚE - (ȘI MĂ GÂNDEAM, CU UN RÂNJET/ RĂU, CĂ ÎNTR-O CARTE CELEBRĂ, NU MAI ȘTIU CINE/ UMBLA CU PROPRIUL SĂU CAP PRIN INFERN, LUMINÂNDU-ȘI/ DRUMUL). ȘI PARCĂ NU E TOT UNA? (M. IVĂNESCU)

foto: Alecart

Anastasia Gavrilovici, Petru Rareș

Se întâmplă să vii din unele locuri și să ai o astfel de amintire care să te țină la suprafață. Te întorci de unde ai plecat, dar asta după ce te izbești de oameni, întâmplări, poeme, imagini, pe care nimeni nu are cum să ți le scoată din minte. Și poți să faci din ele, din forma asta de hedonism vizual și senzorial în care te autosechestrezi, un pământ de pus sub picioare.

EVIT SĂ ZIC DESPRE O EXPERIENȚĂ SAU DESPRE VREUN LOC ÎN CARE MERG CĂ M-AM SIMȚIT "CA ACASĂ", PENTRU CĂ IMPRESIA ACEASTA POATE LUA MAI MULTE FORME.

De un lucru însă sunt sigură: de la București, unde am citit la ediția 85 a *Institutului Blecher*, coordonat de Claudiu Komartin, am plecat cu senzația că mă rup de o placentă, că mă îndepărtez de ceva vital. Cred că a fost una dintre cele mai frumoase experiențe pe care le-am trait în ultima vreme: un eveniment la care au fost prezenți nu doar poeți consacrați ca Răzvan Țupa sau Radu Nițescu, ci și iubitori sau simplii consumatori de

poezie. Și când ai aproape câțiva oameni dragi, care să-ți vorbească, atunci și acolo, cu pasiune despre poezie și despre scris, așa cum reușeste Claudiu Komartin, lectura propriilor texte se transformă din nevoia unor confirmări sau infirmări în dorința de a ajunge la ceilalți, fiind și o explorare a realității și a intimității lor, cei de față nu mai sunt doar niște ecrane prin care te vezi pe tine, așa cum ești receptat. Lectura în sine și ascultarea unor păreri avizate sunt deturnate spre o apropiere întru poezie. Am citit alături de Mircea Moroianu și Tiberiu Neacșu în Tramvai 26, un spațiu care privilegiază poezia atât citită, cât și scrisă. Între pereții acoperiți cu versuri din scriitori români și străini, contemporani și plecați dintre noi, dar a căror prezență nu putea fi ignorată, am respirat timp de câteva ore alt aer. Cu micile orgolii dezamorsate, s-a creat atmosfera propice unei comunicări deschise, care a dus, la final, spre clarificarea unor aspecte esențiale legate de maniera fiecăruia de a scrie, de mecanismul poeziei, dar mai ales despre roțița pe care tu o pui în mișcare. Când ești în mijlocul oamenilor care cred în tine, în ceea ce scrii, te iau în seamă, rezonează sau nu și discută pe

text, ajungi să nu te mai simți un individ suferind de un fel de autism, ci te bucuri de fiecare moment petrecut în tramvaiul-incubator 26, un loc în care îți dai seama că poezia te (mai) poate ține în viață și duce undeva.

DIN MATRIOȘKA LECTURILOR DE REFERINȚĂ PE CARE LE-AM AVUT ÎN 2014, AȘ EXTRAGE ȘI ÎNTÂLNIREA DIN FEBRUARIE DE LA ZONA NOUĂ, CENA CLUL TÂNĂR DIN SIBIU, UNDE SE ÎNTÂMPLĂ CÂTEVA LUCRURI GROZAVE.

Revista cu același nume este una dintre cele mai bune publicații din țară la momentul de față, iar demersurile sale de promovare a literaturii, atât române, cât și străine, prin publicarea și traducerea scriitorilor tineri, urmează direcția trasată de *Poesis internațional*. Am avut niște zile pline alături de Vlad Pojoga, Cătălina Stanislav, Dani Coman, Ioana Vintilă, iar spre final ni s-au alăturat și Teodora Coman și Radu Nițescu, zile în care am luat pulsul proiectelor pe care zoniștii le au pe *to do list* (unul dintre ele - și cel în care m-au cooptat - fiind traducerea a zece poeți spanioli). La librăria Humanitas am citit sibi-enilor câteva texte alături de sora mea, Maria Gavrilovici, și de Matei Hutopilă, fiecare ce și cum l-a tăiat capul. Am simțit publicul-gază aproape, i-am văzut pe cei prezenți receptivi sau contrariați, fapt care m-a bucurat, cu gândul că poezia pe care o scriem (încă) trezește reacții și mai spune ceva. M-a bucurat și să mă întâlnesc cu maestrul Zonei, să-i revăd pe Rita Chirian și Radu Vancu, ale căror comentarii aplicate pe textele noastre ne-au ajutat să înțelegem mai bine ce facem, după ce ne-au vorbit despre poeticile actuale și tipurile de discurs, despre poezii-regizori și poezii-actori ai filmelor pe care le creează prin

scris, despre exhibarea suferinței și *teoria ciotului*. A fost o veritabilă lecție de poezie pentru toți cei adunați acolo în numele ei.

Și la lași m-a (a)dus poezia de câteva ori, cu bucurie. La *Salonul de literatură Zero+*, coordonat de Paul Gorban, care menține vie, cu energie și pricepere, activitatea literară în această zonă a țării, unde am citit poezie, alături de altă suceveancă, Mădălina Ionela Grosu. La *Noaptea albă a poeziei și a muzicii*, desfășurată în cadrul *Festivalului Internațional de Literatură și Traducere* (pe scurt, *FILIT*). La acest ultim eveniment de marcă, am petrecut ore intense, în care au citit aproape 30 de poeți din generații și țări diferite, iar atmosfera creată și emoția ne-au ținut în priză până dimineată.

Privind retrospectiv aceste evenimente formatoare, îmi dau seama cât de important a fost și este pentru tinerii care scriu să ia contact, cât mai devreme, cu acest mediu.

SĂ FIE PUȘI LA ZID, SĂ LE FIE MĂCELĂRITE ÎN PUBLIC TEXTELE MĂCAR O DATĂ, SĂ DEVINĂ AUTOCRITICI ȘI SĂ-ȘI ASUME TOT CEEA CE IMPLICĂ SCRISUL.

Dar, mai ales, să înțeleagă că poezia trebuie trăită până la capăt, lucru ce presupune pentru unii terapie, pentru alții haos deliberat, în orice caz imposibilitatea de a ajunge la vreun răspuns. (Claudiu Komartin)

Și parcă nu e totuna.

foto: Alecart

ITINERARII

Perla Orientului:
Hong Kong
O experiență

Pe parcursul întregii vieți de elev în Iași îmi furam deseori singur căciula. Ignoram uneori performanța academică pentru a-mi petrece timpul uitându-mă la filme și citind cărți ce nu aveau nici cea mai mică legătură cu școala. Hong Kong-ul era ilustrat în câteva dintre lecturile mele, dar mereu mi s-a părut un spațiu la care nu avea rost să visez, considerând că nu voi putea ajunge vreodată, nici măcar într-o scurtă vizită, acolo.

Matei Agavriloaiei, absolvent Național

Șansa a făcut ca universitatea din Scoția la care studiez să aibă un parteneriat cu o altă instituție academică de top din această zonă, cunoscută ca „perla Orientului”. Specializarea mea, biologia moleculară, mi-a permis să plec într-un program de exchange în anul al II-lea și din multe alte opțiuni, am ales Hong Kong deoarece îmi doream să trăiesc un șoc cultural, o experiență zguduitoare. Am obținut ce mi-am dorit! A fost alegerea perfectă pentru cineva care nu părăsise granițele europene până atunci, căci Hong Kong-ul este o regiune în care Orientul și Occidentul se îmbină armonios, rezultatul fiind o economie stabilă care permite aproape oricui o dezvoltare personală propice în orice domeniu, chiar și unui student ce se află în exchange pentru un singur semestru.

UN MOLDOVEAN ÎN METROPOLĂ

Universitatea gazdă, Chinese University Of Hong Kong, a creat un grup pe facebook la finalul anului 2013

foto: Matei Agavriloaiei

pentru toți studenții exchange care aveau să ajungă în ianuarie 2014. Acolo am reușit să cunosc nouă tineri de vârsta mea pe care i-am întâlnit la aeroport, imediat ce am aterizat. Am convenit cu toții că e mai bine să stăm împreună în primele zile, până ne obișnuim cu noul sistem.

În prima săptămână, înainte de începerea cursurilor, am vizitat alături de noii mei prieteni veniți din diverse colțuri ale lumii toate principalele atracții turistice. Ne-am deplasat tot timpul cu metroul, aici numit MTR (Mass Transit Railway). Acesta a fost votat ani la rând drept cel mai bun mijloc de transport în comun din lume. Tariful pentru studenți e de două ori mai mic decât cel normal; astfel, parcurgeam o distanță de zeci de kilometri, din nordul orașului până în sud, cu doar 70 de eurocenți. Fantastic, nu?! Bineînțeles că după acele zile de călătorit ne-am pus cu toții mâinile în cap, dându-ne seama cât am cheltuit. După începerea școlii, pentru alte câteva zile, numărăm fiecare banuț cheltuit pe un bol de orez, încercând să ne astâmpărăm foamea mestecând îndelung. Dar a meritat! Am fost pe faimosul Victoria Peak, ce oferă o imagine extraordinară, mai ales noaptea, a tuturor clădirilor financiare celebre (Bank of China Tower, HSBC sau Turnul Internațional Finance Centre - a doua cea mai înaltă clădire din oraș, de pe vârful căreia Batman sare în gol în filmul *The Dark Knight*).

Cel mai popular mijloc de transport de pe peninsula (Kowloon) până pe insulă (unde sunt construcțiile amintite mai sus) este așa-numitul Star Ferry. A fost o experiență de neuitat prima dată când am folosit acest feribot, deoarece s-a întâmplat pe timp de seară, îndreptându-ne spre insula puternic luminată de coloșii financiari ce așteptau cuminte la mal (aceste clădiri intră în fiecare seară, la ora 20 fix, într-un joc armonios de lumini și muzică; spectacolul se numește „Symphony of Lights” și poate fi văzut de pe promenada sudică a peninsulei, unde se află statuia din bronz a lui Bruce Lee).

O altă statuie din bronz este Big Buddha, un monument înalt de 34 de metri - acesta reprezintă un loc religios important, plasat într-un cadru natural de o frumusețe unică. La 20 de minute cu autobuzul, se află Tai O, un sat vechi pescăresc, cu numeroase case aflate

foto: Matei Agavriloaiei

pe piloni înfipti în adâncul apelor. Ca și în anumite cartiere din oraș, în Tai O se simte intens partea lipsită de strălucire a Hong Kong-ului. Condițiile de trai sunt mai mult decât modeste. Economia se bazează pe turism și vânzare de pește proaspăt. Acolo am mâncat delicatese locale pe care nu le pot numi, deoarece nici în ziua de azi nu știu ce erau... și probabil nici nu aş vrea să aflu.

Orașul este plin de piețe în care negustorii stau în corturi mari, unul lângă altul, vânzând produse ieftine fabricate în China. Cea mai mare piață este cea de pe Temple Street. Deși este o stradă de dimensiuni mari, singurul loc prin care curioșii se pot deplasa este un culoar îngust situat pe mijloc, între corturi. Acolo, domni și doamnele de companie pot intra în discuție și negocierii cu turiștii, deși majoritatea nu păreau interesați de aceste servicii, așteptând probabil o altă oră mai târzie.

AU ÎNCEPUT CURSURILE. ÎN CĂUTAREA ECHILIBRULUI PIERDUT

Sistemul de învățământ este identic celui american. Studenții au un „major” și aleg online ce cursuri doresc să urmeze. Scopul tuturor este să își îmbunătățească CV-ul, iar internship-urile sunt la mare căutare.

Facilitățile din campus sunt de ultimă tehnologie, aspect specific întregii regiuni. După primele două săptămâni de studiu, am realizat că pentru a face față cu ușurință cerințelor trebuie să respecti un program extrem

foto: Matei Agavriloaiei

de riguros. Atât profesorii, cât și studenții de top încearcă să fie disponibili mereu pentru a-i ajuta pe cei care au nevoie. Marele defect este că o colaborare productivă între două instituții academice aflate în același oraș este greu de realizat, chiar și când vine vorba de cercetarea în domeniul științelor naturale. Este o competiție acerbă, fără niciun câștigător, căci nimeni nu are niciun beneficiu.

După stabilirea unui program de studiu, am depășit condiția de turist venit pe termen scurt să vadă metropola și am început să cunosc Hong Kong-ul în profunzime. Viața de student, incluzând cazarea, mâncarea, transportul și vizitele este mult mai ieftină decât în Europa de Vest, unde din ce în ce mai mulți tineri români pleacă după ce iau bacalaureatul. Astfel, m-am lăsat purtat de dorința de a descoperi orașul, ajungând în numeroase locuri interesante care nu figurează pe hărțile turistice (spre exemplu, am văzut un templu cu 10.000 de statui diferite ce îl înfățișează pe Buddha sau un apartament

transformat în cafenea, Cât Café, unde zece pisici dolefane și fericite trăiesc privilegiat și unde lumea vine să savureze un desert sau o cafea, dar mai ales să mângâie felinele).

ANUL NOU CHINEZESC ȘI VENEȚIA DIN MACAU

Anul Nou chinezesc a început pe 31 ianuarie, iar în acea perioadă zeci de mii de turiști din China au venit pentru a vedea minunata paradă din Hong Kong, urmată de un grandios foc de artificii. Majoritatea acestor turiști provin din zone rurale din China și e greu de crezut că au părăsit vreodată continentul asiatic, iar unii probabil că nu au plecat niciodată din țara lor. Într-una din zilele de sărbătoare, am avut parte de o pățanie neobișnuită: o familie – mamă, tată, bunică și copil - m-a zărit pe stradă, m-a oprit și m-a rugat să fac poze cu ei. Bunica mi-a trăn-

tit în brațe nepotul de câțiva anișori, în timp ce mama nu mai contenea cu fotografiatul. Și eu și alte cunoștințe am pățit acest lucru, doar din cauza culorii aurii a părului...

Într-o zi senină, Big Buddha menționat anterior poate fi văzut chiar din Macau, o altă regiune administrativă specială a Chinei, situată la numai o oră distanță cu un feribot de mare viteză. Noi nu l-am văzut pe Big Buddha din acel loc supranumit „Cazinoul Asiei” din cauza vremii neprielnice, dar și din cauza nervilor induși de valurile de turiști chinezi ce ocupau toată lungimea și lățimea trotuarelor, dând atenție numai smartphone-urilor pe care le foloseau continuu. Tot ce ne doream era să scăpăm de mulțime și să putem respira în voie.

Macau, fosta colonie portugheză, păstrează într-o parte a orașului clădiri vechi, cu arhitectură specific mediteraneană, biserici catolice și, în general, un aer european. Dar Macau înseamnă, mai presus de toate, Las Vegas-ul Asiei. Se spune chiar că depășește ca încasări capitala americană a distracției și a jocurilor de noroc. Se prea poate, la câte cazinouri imense sunt în oraș. Fiecare adăpostește, pe lângă sute de mese de joc, hoteluri luxoase, restaurante gourmet și mall-uri. Venezia sau Grand Lisboa sunt doar două dintre cele mai renumite. Am avut ocazia să văd, într-un astfel de loc al distracției, o culme a „fake”-ului și a kitsch-ului, un mall în care este recreat centrul Veneției: Piața San Marco, canale pe care gondolierii își plimbă clienții, Palatul Dogilor, iar când am ridicat privirea, am văzut cerul, deși nu eram în aer liber. Tavanul era și el „made in China”, pictat albastru deschis, cu norișori pufoși. Ce mai, nu ai cum să vezi așa ceva în altă parte! Cel mai drăguț a fost că o colegă care mă însoțea era italiancă, iar mama ei era de loc din... Veneția. Cea adevărată, desigur!

VISUL ROMÂNILOR

După cum am menționat, visul multor elevi de liceu din România este să plece în Europa de Vest sau în SUA pentru studii. Un loc ce oferă multe posibilități tinerilor este și Hong Kong. Traiul de student este aproape la fel ca în București, într-un mediu decent. Efortul financiar al părinților ar fi mult mai mic pentru cineva care urmează o facultate aici decât în Vest. Sigur, prețul biletelor de avion este mare, deci drumurile acasă, în vacanțe, ar fi mult mai rare. Există însă și un dezavantaj: un român nu poate munci part-time aici ca student, dacă își dorește. După absolvire însă, există șanse reale de angajare. Companiile ce oferă slujbe tinerilor caută europeni, datorită creativității și libertății în gândire pe care le deținem. Deci, de ce nu?

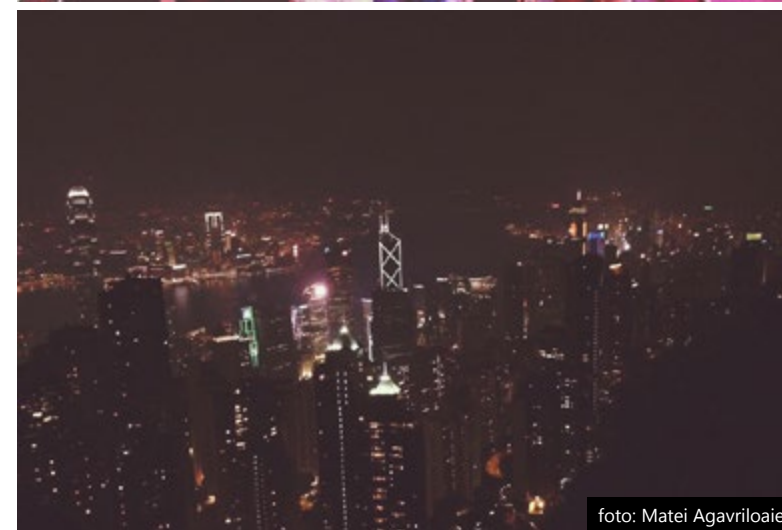

foto: Matei Agavriloaiei

**Un gând trist despre vacanțe
reloaded & updated sau**

Cea mai lungă poveste de dragoste din lume

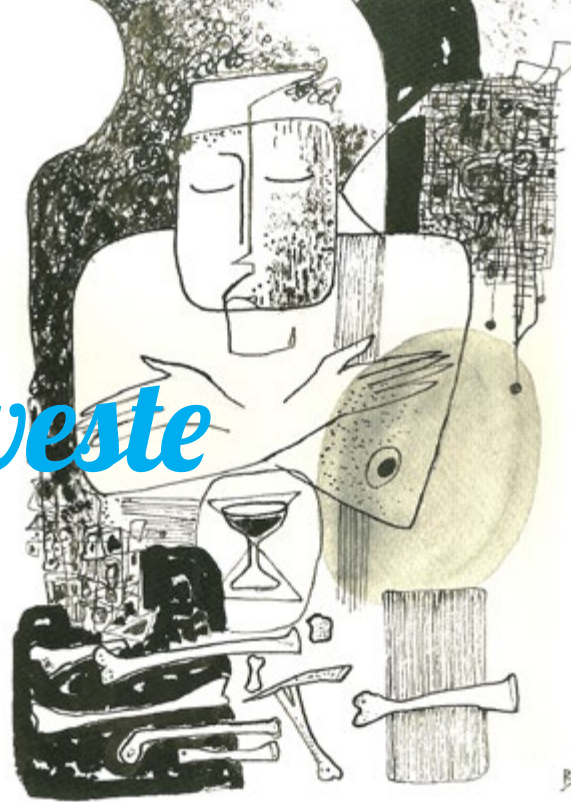
Astrid Băgireanu, absolventă Băncilă

Nu e musai să înveți pe rupe dacă ești student în străinătate. Practic, după un week-end în care lucrezi ture de noapte, luna și marțea sunt precum sâmbăta și duminica. Și cum programa este flexibilă, am încercat să îmi pun toate opțiunile și cursurile obligatorii în primele două zile ale săptămânii. Astăzi este marți, Marți, 8 octombrie, ora 4 a României. Am o pauză între un curs de inginerie și unul de algebră. Mă uit la colegul meu, el se uită la mine. Încearcă să vadă în ochii mei dacă am chef să îl acompaniez la o pauză de țigară. Mă gândesc că aș putea ieși puțin, cu riscul de a fi martoră la neoplazierea lentă a plămânilor săi, căci până la urmă afară sunt 22 de grade. 22 de grade în luna octombrie, Edinburgh, Scoția. În România erau 3 deunăzi, iar în Madrid 5. Îi zic că ies. Dau să mă uit la ceas, dar mi-am amintit că nu îl mai port de când mi-am spart cadranul. Am numai ștampile pe antebraț, pe încheieturile ambelor mâini, una peste alta, cerneluri cu poveștile lor triste de amor și de alcool. 'Oh my, I had a fucking hell of a weekend!' îi zic. 'Fucking wha?'. Nu știu ce fumează el acolo, dar sigur nu s-a trezit complet. Îl întreb la ce opțional se duce după-amiază și îmi zică că la oricare, numai nu la cel al lui Mike Lee. Mie îmi place Mike Lee. Seamănă cu Hagrid și e simpatic. Ei bine, nu genul ăla de simpatic, pentru că nu există „10” la ora lui, însă este un irlandez pe cinstă. Îi zic că mă duc la ora lui Mike Lee și el îmi urează, sarcastic, distracție plăcută. 'Enjoy your cancer!' îi arunc și mă îndrept spre lift. Partea mișto la cursul ăsta e că e un „practical”, deci practic, hehe, vii dacă vrei și pleci când nu mai poți. Ține patru ore bune,

cu zece minute pauză de alea-alea, așa că am decis să îl iau pe tot în după-amiază asta. Să vă zic de ce Mike Lee și nu Scottish Law ori Architecture studio? Cursul lui este la etajul 9. Odată cu ultimele sale raze, soarele de amiază duce peste fișierul word o bucată din dealurile oranj de pe Arthur' seat și din bisericile anglicane care se pierd în tencuieli argiloase înspre Marea Nordului. Dacă mijesc ochii, pot vedea chiar până unde marea se desparte de cer printre catargele bărcilor inscripționate cu steagul alb-albastru... Așa privește! Și ce contrast!... Este singura mea salvare. M-am gândit, am calculat și cum deadline-ul revistei „Alecart” se încheia curând, am avut nevoie de ceva timp, plus inspirație. Here I go!

**ULTIMA PERIOADĂ, DUPĂ CUM SE
NUMEȘTE EA DIN IUNIE PÂNĂ LA MIJLOCUL
LUI SEPTEMBRIE, VACANȚA, A FOST
EXTREM DE TUMULTUOASĂ.**

Încerc să folosesc un cuvând care nu zice nimic nici de bine, dar nici de rău. Dacă este să conchid *Gândul trist despre vacanță*, aș zice că am avut nenumarate ocazii în care *trist* nu-și are locul. Nu exagerez când spun că am avut cea mai frumoasă vară din viața mea. Cea mai frumoasă vară pe care oricine ever, ever o poate avea! Ceea ce e însă *trist* e ca nu pot spune despre ce e vorba, după principiul „Don't kiss and tell!”. Am marcat importante *goals* pentru evoluția mea și am redirectionat multe aspecte ale următorilor 5 ani. Nu m-am simțit niciodată mai puternică, mai responsabilă, mai fericită, mai melancolică,

ilustrații de Ioniță Benea

mai romantică și mai departe de casă în viața mea! Nu mi-am simțit niciodată inima mai aproape de oamenii pe care îi iubesc și nu am fost niciodată până acum martoră la o Astrid atât de sensibilă și deloc pragmatică, atât de spontană și deloc (dar deloc) rațională! Unde m-am pierdut așa? Unde mi-am lăsat capul? S-a întors, odată cu jumătate de bagaje, în România? Și ce mă fac fără el singură, printre străini? Ei, ce am făcut *in the end* a fost marcant și marcat, iar la finalul verii am spus ca voi păstra amintire puținele fotografii pe care am avut ocazia să le memorez *fără* a le posta pe Facebook. Ceea ce a fost o greșeala capitală! În ultima zi în Milano, cu puțin înainte de imbarcarea spre Edinburgh, mi-am distrus telefonul. Cum și cum nici nu contează, voi pleda că nu a fost vina mea până la capăt, că a fost o lecție din partea destinului și toate alea cu karma. Nici nu a contat valoarea jucăriei, cât durerea că am pierdut singurele imagini pe care le aveam! Vorbesc de șase țări noi într-o lună de zile, vorbesc de plaje fierbinți pe coasta Spaniei la ora 8 dimineața și de albul Mont Blanc la 8 seara, în aceeași zi! Vorbesc de mânuși și fulare și de bețe de schi, împachetate în valiză alături de cremă bronzantă și costume de baie. Și vorbesc de motociclete Harley Davidson și gecii de piele, de suc acidulat de marihuana, de escale în locuri în care pașaportul românesc nici nu visează să ajungă și de oameni și locuri care m-au schimbat pentru totdeauna. Toată pasiunea care-mi curgea prin vine, pentru tot ceea ce e în jurul meu, sub lună plină, în vârful Alpilor elvețieni, acolo unde se face ciocolata *Milka* și unde marmotele învelesc ciocolata în staniol! Ei, asta nu e învelită, e pe bune, pentru că dacă n-ar fi fost, aș fi dat-o naibii și după cea de-a doua și, credeam eu, ultima, escale, când mi-am distrus și singurul device android pe care îl mai aveam. Ei, și cum e să călătorești prin lume fără să știe mama și tata, fără să-ți anunți colegii de apartament că ai plecat și, dacă nu te întorci într-o săptămână, să sune casinourile din Vegas să vadă dacă mai am același nume de familie (pe care oricum nimeni nu poate să îl pronunțe), fără abilitatea de a mă conecta la *wi-fi* la ușile Starbucks-urilor din Europa! It's like life in the 90s!

Era o noapte caldă de septembrie și se nimerea să fie din nou lună plină. Dansam fericită, în pași de vals vienez, în brațe puternice și tandre pe care le cunoșteam deja atât de bine. 'Do you feel this? My hair smells like gas! I guess it's from the road trip?' îi ziceam. 'I can't feel it, mademoiselle', îmi răspundea el. 'It must be your Scottish air that doesn't like me! I might caught a flu in there.' *My Scottish air. My Scotland. Mine.* Chiar era a mea și, nu departe de momentul acela, am realizat că îmi e dor, tare dor de casă. De casa mea în Scoția, pe care am lăsat-o în fugă odată cu toate dorurile și *Gândurile triste*... Când am spus 'I think I wanna go back home', mi-am dat seama

că va trebui să îmi iau adio de la basm și că nu va fi așa ușor. Nu a fost însă nici pe departe cum mi-am planificat (cum, de altfel, sunt obișnuită) și la nicio săptămână după ce am aterizat în Edinburgh, mi-am cumpărat bilet spre Copenhaga, unde urma să îmi împlinesc și ultimul vis, de a copilări pentru ultima dată înainte de 20: cel mai mare parc de distracție Legoland, în care am petrecut două zile bune, precum și ziua mea de naștere alături de prietenii din Edinburgh, dar și de foști, dragi colegi de liceu, undeva în îndepărtatul Horsens, în care mi-am reauzit graiul românesc pentru prima dată după atâtea luni. Trebuie să menționez că la finalul săptămânii, după ce am bătut Danemarca în lung și în lat și mă pregăteam de *check in* înspre Edinburgh, mi-am scăpat (nici de data asta însă n-a fost vina mea, jur!) ceasul de la o distanță suficient de mare, încât să își spargă cadranul în mii de bucățele, direct proporționale cu amintirile pe care le mai aveam de dinainte de iunie. Dacă destin nu există, să îmi spună cineva ce e! Bună, sunt Astrid, nu am telefon, tabletă sau laptop. Nu poți să mă suni sau să mă contactezi în niciun fel, nu pot să fotografiez și nici bani nu mai am. Sper ca toată lumea cu care trebuie să mă întâlnesc sau mă așteaptă să fie acolo la timp și orice neprevăzut să își găsească alt moment, pentru că, mai nou, nu știu nici cât e ceasul! Cam așa eram eu, acum o lună de zile, când am declarat că sunt cel mai fericit om de pe pământ. Și jur că era adevărat!

Faptul că orice urmă s-a risipit pe drum, în bălți de benzină dinspre Australia și Tahiti, mă face să prețuiesc amintirea cu mult, mult mai mult. Singurul *Gând trist despre vacanță* este acum frica de a nu uita, cumva, în timp, culoarea rocilor Dolomiților la răsărit sau gustul de clătite *extrem* de americane. Mi-e teamă că am să uit mirosul de jachete de piele și argoul francez de la periferiile Parisului, serile de dans și jocurile cu ciocolată elvețiană... că am să uit cum este să te trezești dimineața cu „ma chérie, tu es tres jolie” și cum ascultam tăcută, cum cânta pe skype: „That's my dreamworld, that's my dreamworld...”

It was a dreamworld indeed și gândul că s-a terminat nu mă sperie deloc. Trăiesc fiecare zi de atunci bucuroasă, bucuroasă că s-a întâmplat, chiar dacă nu se va mai repeta vreodată (întâmplarea face ca finalul să fie unul deschis însă). Sunt cu adevărat fericită și recunoscătoare pentru fiecare moment pe care îl trăiesc astăzi: sunt acasă, sunt înconjurată de oameni care mă iubesc și pe care îi iubesc de două ori înapoi. Și mă întreb, ce se întâmplă atunci când nu mai ai vise? Atunci când tot ce ți-ai dorit s-a împlinit deja și nu mai ai nicio grijă care să te descurajeze? Când tocmai ți-ai bifat și ultimul *check* din *to-do-list*? Ei bine, doamnelor și domnilor, priviți un om cu adevărat împlinit!

Ce mai ascultă tinerii cititori Alecart:

„Life imitates art”

Mi se întâmplă să întâlnesc oameni noi care adesea mă întrebă ce fel de muzică ascult. De fiecare dată mă uit la ei și nu știu de unde să încep.

Presupun că acesta e dezavantajul când ascuți prea multă muzică.

Anastasia Fuiogă, Național

Trebuie să recunosc că muzica e o parte din mine și, la fel ca scrisul, nu mi-aș putea închipui viața fără ea. Mă întristează faptul că aproape nimeni nu mai are timp și dispoziție să asculte ceva de calitate, că văd copii de vârsta mea ascultând ceva ce eu personal numesc poluare fonetică. Și nu pot spune cât de mult mă bucur când întâlnesc pe cineva cu un tricou cu Jimi Hendrix sau insigna de la The Wall. Totuși, dacă mai avem timp și de ceva muzică bună:

ROCK VINTAGE ȘI INDIE

Am descoperit că, în ciuda cântărețelor de pe la noi și din afară care își „etaleză” picioarele prin fața camerelor de filmat pentru a avea succes, mai există și ceva artiste care cântă bine și își scriu singure versurile. Una dintre ele este Lana Del Rey, una dintre cântărețele mele fa-

vorite. Ceea ce m-a impresionat la ea este cât de bine își transpune trecutul tumultuos în versuri. Lana nu a avut o adolescență prea frumoasă: la 15 ani a devenit dependentă de alcool și a fost trimisă într-o școală de corecție, unde a simțit chemarea către Dumnezeu. La facultate a studiat metafizica și demonstrarea existenței lui Dumnezeu pe cale matematică. „I was interested in God and how technology could bring us closer to finding out where we came from and why”, a declarat ea într-un interviu. Visa să devină poetă, dar în urma problemei cu alcoolul a decis să se lanseze în muzică.

Ascultand-o, nu îți dai seama că vocea ei e de fapt de mezzosoprană. Cred că piesa mea favorită este *Ride*, pentru că vorbește întocmai despre viața ei, despre cine e cu adevărat în spatele feței drăguțe care apare pe afișe. „I once had dreams of becoming a beautiful poet, but upon an unfortunate series of events saw those dreams dashed and divided like a million stars in the night sky that I wished on over and over again, sparkling and broken.” (*Ride*) În piesele ei, Lana vorbește despre lumea degenerată în care trăim, despre cum am uitat să ne ajutăm unii

pe alții, să iubim și să fim iubiți. „In the land of gods and monsters I was an angel living in the garden of the evil.” (*Gods and Monsters*) De asemenea, tratează teme precum banii, faima și ura. „Money is the anthem of success. Money is the reason we exist.” (*National Anthem*) „I belonged to no-one, who belonged to everyone, who had nothing, who wanted everything. I believe in the person I want to become. Who are you? Are you in touch with all your darkest fantasies? Have you created a life for yourself where you are free to experience them? I Have.” (*Ride*). „Heaven is my baby, suicide is her father; opulence is the end.” (*Body Electric*)

Mai sunt cântărețe precum Marina and the Diamonds sau Florence and the Machine care cântă pentru că asta e ceea ce le place să facă, nu în primul rând pentru bani sau faimă. „When everything is life and death, you may feel like there is nothing left. Instead of love and trust and laughter what you get is happy never after. But deep down, all you want is love, the pure kind, we all dream of. But we cannot escape the past, so you and I will never last.” (Marina and the Diamonds – *Homewrecker*)

GOTH METAL ȘI HARD ROCK

Printre trupele mele preferate de metal se numără Within Temptation, Nightwish, Evanescence și chiar Metallica (dar, recunosc, într-o mai mică măsură). Pot spune că am avut o perioadă în care mi-am înnebunit părinții cu *Sleeping Sun* de la Nightwish și *Memories* de la Within Temptation. Ceea ce mi se pare extraordinar la rock-ul gotic este combinația dintre solo-urile puțin violente de chitară și vocea de soprană a majorității vocalistelor. Există desigur și trupe care nu fac altceva decât zgomot, cum ar fi Epica. Și ca să lămuresc problema, rock-ul gotic nu e satanist! Doar pentru că sună mai grav sau pentru că face trimitere la anumite aspecte nu înseamnă că e satanist sau împotriva a știu eu ce. Este doar genul de muzică prin care se definesc unii dintre noi.

Tot la acest capitol cred că se încadrează și AC/DC, deși ei au susținut tot timpul că sunt o trupă de rock ,n’ roll. Paradoxal, au acceptat și premii de trupă hard rock. AC/DC a fost mereu una din trupele mele preferate. Țin minte că atunci când eram mai mică, de ziua mea casa era plină de oameni pe care nu îi cunoșteam. Ai mei puneau *Back in Black* sau *The Jack* și începeau cu toții să danseze. Ceea ce am observat de curând la AC/DC a fost diferența dintre mesajul versurilor din timpul în care Bon Scott era vocalistul trupei și cel din timpul lui Brian Johnson. Bon Scott avea o obsesie cu Dumnezeu și iadul, reflectată, desigur, în versuri. În schimb, când Brian Johnson a devenit vocalistul trupei, piesele vorbeau despre iubire

(în felul lor, ce-i drept). Piesa *Hells Bells* a fost mai mult un omagiu al trupei adus fostului vocalist, Bon Scott.

Aerosmith și Guns’n’ Roses sunt, de asemenea, printre favorite. Nu cred că am să pot uita vreodată expresia mamei când ascultam *Dream On* sau *Mama Kin* încontinuu. Am avut o perioadă în care refuzam să mai ascult altceva decât Aerosmith, astfel încât trebuia să o fac doar când eram singură acasă pentru a nu auzi remarci de genul „Când o să îți mai treacă ție și de pletoșii ăștia?” Cu timpul, am început să realizez că era prea mult *November Rain* și *Amazing*, așa că am făcut puțină ordine, dar trebuie să recunosc că senzația de exaltare e aceeași de fiecare dată când le ascult piesele.

PUNK ROCK

La această categorie, preferații mei sunt The Ramones (despre care am aflat de la o prietenă), un fel de „tătic” ai punk rock-ului. Punk rock-ul a început de fapt după moartea lui Hendrix: „În forma lor inițială, multe lucruri din anii '60 erau inovatoare și antrenante. Din păcate, ce s-a întâmplat a fost că cei care nici măcar nu erau în stare să țină o lumânare aprinsă pentru artiști precum Hendrix, au început să improvizeze. S-a ajuns la solo-uri interminabile care nu duceau nicăieri. În 1973 deja îmi dădusem seama că era nevoie de un rock 'n' roll în stare pură, sincer, fără vrăjeală” spunea Tommy Ramone, bateristul de la Ramones. Aceștia au creat un nou gen de muzică, revoluționar. Dacă le ascuți piesele, îți dai seama că nu sunt foarte complicate, dar au ceva aparte care a condus rock-ul mai departe. De asemenea, John Holmstrom, fondatorul revistei *Punk*, își amintește că „punk rock-ul trebuia să apară deoarece scena rock devenise atât de domesticită, încât muzica lui Billy Joel sau a lui Simon and Garfunkel era considerată rock 'n' roll, cu toate că pentru mine și ceilalți fani, rock 'n' roll-ul însemna o muzică sălbatică, avidă de libertate și plină de rebeliune, imposibil de a fi ținută sub control.” Totuși, hippoții și punkiștii erau uniți de aceeași mentalitate anti-establishment. Trupele punk aveau versuri politice sau nihiliste caracterizate prin rebeliune juvenilă și o varietate de ideologii anti-autoritariene. Punk-ul a fost o revoltă culturală totală, o confruntare dură cu partea întunecată a istoriei și a culturii, cu fantezia de dreapta, cu tabuurile sexuale, o confruntare nerealizată de nicio generație anterioară într-un mod atât de profund.

Ceea ce m-a enervat la culme a fost faptul că cei de la One Direction au furat logo-ul celor de la Ramones, adică l-au luat fără să plătească drepturi de autor. Astfel, tot felul de fetișcane îndrăgostite de niște băiețași care cântă pentru bani poartă tricouri cu One Direction care, de fapt, sunt cu Ramones. Mă depășește logica lor, întrucât logo-ul celor de la Ramones este inspirat din steagul Americii, iar One Direction este o trupă britanică...

PSYCHEDELIC ȘI PROGRESIV

Aici nu am experimentat foarte bine genul, dar, din capul locului, sunt Pink Floyd. De fiecare dată când le ascult piesele rămân blocată și mă minunez de compozițiile lor. Să cânti rock psychedelic nu e deloc ușor, iar acest tip de muzică este cel care face diferența. Îmi amintesc că atunci când eram mai mică ascultam Pink Floyd și, în felul meu, îmi plăcea cum cântau. După ce am mai crescut și am început să înțeleg versurile și ce exprimă cu adevărat muzica lor, am rămas uluită. Încercam să înțeleg cum de versurile pot fi valabile și în societatea de azi, chiar dacă ele au fost scrise acum aproape 50 de ani. Cred că rock-ul psychedelic a fost întotdeauna modalitatea prin care oamenii profunzi și-au exprimat ideile și convingerile cu privire la societate, la natura umană. Experiența avută la București la concertul lui Roger Waters a fost într-adevăr unică și mi-a deschis orizontul către alte trupe de rock progresiv, cum ar fi Jefferson Airplane, Grateful Dead sau Renaissance.

**„HOW I WISH, HOW I WISH YOU WERE HERE.
WE'RE JUST TWO LOST SOULS
SWIMMING IN A FISH BOWL,
YEAR AFTER YEAR,
RUNNING OVER THE SAME OLD GROUND.
WHAT HAVE WE FOUND?
THE SAME OLD FEARS.**

WISH YOU WERE HERE.”

(Pink Floyd – Wish You Were Here)

Nu cred că aş avea vreodată destul timp să vorbesc despre toate trupele mele favorite sau despre muzica pe care o ascult. Desigur, mai sunt o mulțime de alte trupe (Led Zeppelin, Queen, The Beatles) despre care voi vorbi poate altă dată. Până atunci, nu uitați „Life imitates art” - Lana Del Rey, *Gods and Monsters*.

CONTROL

[live]

FINE IT'S PINK

8.05 // 21.00

Integrarea absurdului în realitate, **Cu susu-n jos,** de Philippe Ramette

Alexandra Masgras, Bâncilă

Prin descrierea operei unui artist utilizând termeni precum „creativ” sau „inovator” este deseori surprins caracterul ireal al universului redat. Într-o mare măsură, înțelegem creativitatea drept un antonim al adecvării la realitate. Instalațiile realizate de artistul Philippe Ramette, reunite în expoziția *Cu susu-n jos* de la Institutul Francez Iași, pun într-o altă lumină relația dintre realitate și proiecție, fiind o dovadă că ceea ce rămâne dependent de posibilitățile oferite în aria realului nu are neapărat un caracter convențional, la fel cum și ceea ce pare la prima vedere irealizabil nu este străin de domeniul posibilului.

ADUS ÎNTR-UN SPAȚIU AL INCERTITUDINII ȘI, ÎN MARE MĂSURĂ, AL ABSURDULUI, PRIVITORUL DEVINE INVOLUNTAR COMPLICE AL ARTISTULUI.

Ce armonizează componentele dihotomice ale fotografiilor – decorul natural, respectiv instalațiile – este seninătatea contemplativă a artistului. *Soclu destinat reflecției (utilizare)* folosește poziția personajului din tabloul la care face referire (Caspar David Friedrich – *Călător pe marea norilor*) păstrând scopul inițial al picturii germane de a ne face să vedem lumea prin ochii

celui reprezentat. Elementul care anulează alte referințe la opera lui Friedrich este relația omului cu peisajul. Dacă în tabloul romantic, ființa este marginalizată de măreția naturii și transmite o stare de incertitudine angoasantă, omul din lucrarea lui Philippe Ramette, înălțat mai sus decât ar putea ajunge în mod natural cu ajutorul unor instalații, domină peisajul prin calmul contemplativ al celui care este conștient de propriile forțe.

Fără titlu (Elogiu leneviei 1 utilizare) nu divulgă, chiar prin intenția disimulată de a nu intitula lucrarea, o adoptare fățișă a stării elogiabile? „Lenevia”, din perspectiva artistului, ne apare ca o reacție a omului la „secolul vitezei”, devenind o încercare de încetinire a ritmurilor exterioare impusă prin întoarcerea spre sine. Starea de lenevie e sinonimă celei contemplative din *Balcon 2 Hong Kong* – prezența umană transfigurează tumultul din exterior, pe care privitorul l-ar putea asocia în alte circumstanțe unui zgomot agasant, creând impresia unei liniști incoruptibile. Ceea ce aseamănă cele două fotografii, la prima vedere contrastante, este impresia de dilatare a timpului și de amortizare a simțurilor. Intenția omului de a pluti, redată în *Fără titlu (Elogiu leneviei 1 utilizare)*, desemnează dorința acestuia de a se desprinde de concret și de noțiunile de spațiu și timp, pentru a trăi într-o nedeterminare recon-

fortantă, care îi permite regăsirea congruenței fundamentale cu sine. Omul din lucrările lui Philippe Ramette aspiră spre o înfrângere a limitelor impuse de concepții în mod tradițional incontestabile, prin renunțarea la înțelegerea realității doar pe calea percepției.

Prin instalațiile sale care împing mai departe limitele posibilului sau, în termenii artistului, ale „raționalului”, Philippe Ramette urmărește suprimarea unor repere absolute precum spațiul și timpul. Pe această cale, artistul devolează caracterul relativ al unor categorii a căror valoare absolută obișnuia să fie indiscutabilă în concepția publicului, ridicând un semn de întrebare asupra fragilității (chiar inexistenței) graniței dintre rațional și irațional, posibil și imposibil.

ATMOSFERA CREATĂ ÎN FOTOGRAFII AMINTEȘTE LA PRIMA VEDERE DE ARTA CURENTULUI SUPRAREALIST PENTRU CĂ NEAGĂ ORICE ORDINE FIREASCĂ.

Adeziunea la suprealism se rezumă însă la această trăsătură, materializată, în multe cazuri, prin opțiunea surprinzătoare de a plasa linia orizontului în verticală, decizie îndeajuns de radicală pentru a se încadra în rigorile curentului. Receptarea fotografiilor în cheie suprealistă neglijează însă una dintre trăsăturile centrale. Faptul că efectele aproape *imposibile* au fost realizate cu ajutorul unor instalații proiectate tocmai în acest scop, fără apel la prelucrarea digitală, demonstrează că acestea, oricât de nefirești ar părea, sunt înscrise în granițele realului.

foto: Philippe Ramette

Dacă suprarealiștii, așa cum indică explicit și numele pe care și l-au asumat, redau un univers coerent doar la nivel de proiecție, Philippe Ramette își asumă atât rolul de inventator și sculptor al instalațiilor, cât și de regizor al „scenelor” imortalizate, pentru a crea o lucrare realizabilă în limita posibilului, nu doar conceptuală. Așadar, prin comparația cu suprealismul, care neagă realitatea făcând recurs la o dimensiune în totalitate fictivă, este reliefată intenția artistului de a prelungi realul până la ultimele limite, depășind în demersul său granița convențională a firescului.

SFIDAREA RAȚIONALULUI, ALĂTURI DE MENȚINEREA STRICTĂ A SCENEI FOTOGRAFIEI ÎN ARIA POSIBILULUI, DUCE INEVITABIL LA RELATIVIZARE.

Doar prin acest proces pot fi incluse în realitate elementele altădată străine de aceasta, absurde. Lucrările reunite în expoziția *Cu susu-n jos* ne arată că Philippe Ramette înțelege publicul contemporan atât din prisma disponibilității de a gândi mai departe de convențiile obiectivității și ale realismului de factură tradițională, cât și a înclinării naturale către comic și absurd, cu rol considerabil în receptarea preliminară a lucrărilor. Artistul îl convinge pe privitor să-și pună la îndoială propriile certitudini și face din acest proces, la bază angoasant, o transfigurare binevenită a contingentelor într-un spațiu care pare să ofere posibilități infinite.

Ruin Lust la Tate Britain

sau Ce ne spune gustul britanicilor pentru ruine

Ruxandra Popescu, absolventă Național

foto: Ruxandra Popescu

Odrumeție într-o duminică oarecare. M-am dat jos din pat la 7.30, trezită de lumina puternică. Am deschis repede fereastra ca să intre răcoarea dimineții în cameră și m-am uitat cum se învâreau în bătaia vântului niște moriști caraghioase pe care le țin pe pervaz într-un pahar roșu din tablă. Două sunt cam ofilite, le-am cumpărat acum nu știu câți ani de la bătrânul cu dirlibombe și moriști care stă în Copou în fața Grădinii Botanice. A treia e din plastic dur (din Auchan, de la raionul cu trompete și baloane) și se învâрте cam greoi. Uneori mă cuprinde jalea când o dimineată e atât de luminoasă și calmă, pentru că știu că orice aș plănui să fac, în afară de a freca menta paralizată pe o bancă într-un parc, va fi cam trist, iar de paralizia pe o bancă mă plictisesc foarte repede. Ce problemă interesantă, nu-i așa?

M-am hotărât să vizitez plaiurile de bobocie (și boceală, și bocăneală), adică unde am locuit în anul I, și cu ocazia asta, doar pentru că e prin aceeași zonă, să dau o tură și prin Tate Britain. Aceste plaiuri impresionante se află în Pimlico, un cartier rezidențial liniștit cu multe grădini și case în stilul secolului al XIX-lea (marcat de „regency architecture”) în City of Westminster, destul de aproape de Tamisa, Westminster Palace, Buckingham

Palace și alte locuri importante de genul ăsta. Cel mult îmi place să mă plimb acolo sâmbăta și duminica la prânz sau seara târziu pentru că atunci chiar simt că oamenii sunt ocupați cu viețile lor private, desfășurate în spatele ferestrelor, iar puhoiul de laptopari din cafenelele din centrul orașului e estompat sau chiar inexistent. Drept urmare, pe la 15.30 - să presupunem că în cele opt ore scurse de la trezire am avut un program încărcat - am luat metroul din Bloomsbury, unde locuiesc acum și, când am ieșit la suprafață în Pimlico, m-a izbit amintirea plimbărilor nocturne pe care le făceam pe-acolo.

CINCI MINUTE MAI TÂRZIU ȘI DOUĂZECI DE COPACI CHEI MAI ÎNCOLO, M-A ÎNTÂMPLAT STATUIA LUI JOHN EVERETT MILLAIS, COFONDATORUL FRĂȚIEI PRERAFELITE DE LA 1848, LĂNGĂ INTRAREA LATERALĂ ÎN TATE BRITAIN. HAI, NOROC, FRĂȚICĂ!

Tocmai mi-am dat seama că niciodată nu am intrat sau ieșit prin față. Probabil că am fost mereu așa de mulțumită că am reținut drumul, încât nici măcar nu mi-a trecut prin minte că aia nu ar fi intrarea principală sau, de fapt, că ar mai fi vreo altă intrare. Strașnic spirit de observație! Așadar, m-aș putea preface acum că descriu fațada clădi-

rii, dar mai bine vă zic ceva de pe site-ul lor ca să nu pierdem timpul: un portic imens la intrare și în centru un dom care seamănă cu un templu. Statuia Britanniei cu un leu și un unicorn arată că Tate a fost gândit ca o galerie cu și de artă britanică. Bla, bla, bla. Pasămite, în 1889, Sir Henry Tate, putred de bogat de pe urma rafinăriilor de zahăr, s-a gândit să își doneze colecția de artă la National Gallery, dar National Gallery nu avea loc pentru acele lucrări, iar apoi un donator „anonim” (mănăstire-ntr-un picior, ghici, ciupercă, ce-i?) a finanțat costurile construcției unei noi clădiri. Construcția a început în 1893, dar ce să fi fost acolo din 1816 până în 1890 dacă nu o închisorică, Millbank Prison?

Nu e nimic nemaîntâlnit: mm... da, oamenii demolează niște clădiri și construiesc altele. Dar pentru că am aflat asta în raport cu acest muzeu voi spune că mi se pare o temă interesantă de reflecție cum în aproximativ aceleași coordonate spațiale acum 100 și ceva de ani probabil că niște oameni și-au deplâns libertatea, iar acum vin aici alți oameni care au atâta libertate, încât să își folosească timpul și/sau banii cultivându-și interesul pentru artă. Ca acel bătrânel simpatic și turtit care ieșea din galerie când eu tocmai intram. Mergea atât de încet, încât am crezut că se va dezmembra, dar șuruburile păreau în regulă, așa că m-am concentrat pe cât posibil pe îndemnul de pe banner:

„MEET 500 YEARS OF BRITISH ART”.

Nu azi. Dar o să vă zic că această jumătate de mileniu este dispusă trigonometric pe perimetrul exterior al dreptunghiului clădirii, cu 1545 undeva la ora 11 ușor înspre interior și apoi 2013 undeva între 12 și 1. Numele mari, precum Turner sau Moore, au propriile săli în interiorul planului. Dar azi am poftă de ruine. Cu supă de legume.

Nu, serios, expoziția care tocmai a început pe 4 martie se numește Ruin Lust. Curatorul ei e Brian Dillon, scriitor, critic și tutore la Royal College of Art. Tot el a scris și kh!, semi-carta expoziției. Ideea principală a expoziției - numele ei vine de la termenul german „Ruinenlust” - este să organizeze tematic, mai degrabă decât cronologic, un număr de picturi, fotografii și sculpturi care ilustrează ruine. Predilecția pentru ruine a început în secolul al XVIII-lea cu pictorii romantici inspirați de cele clasice, de exemplu, Turner și ruinele Tintern Abbey, o biserică gotică din Wales, desființată în 1536. De la picturi romantice până la fotografii făcute după cel de-al Doilea Război Mondial, înapoi la niște schițe de ruine făcute de Turner, înainte la o pictură imensă și foarte roz cu două

tipe care stau în pat într-un dormitor dezordonat, singura clasificare este după niște „teme” comune cam trase de păr. Nu e o diferență prea mare între camera 1, Ruin Lust, și camerele 2 și 3, Pleasure of Ruins. În orice caz, deși componentele acestor linii comune nu prea funcționează natural împreună, nu e nimic. Diversitatea expoziției este revigorantă - fotografiile cu reconstrucții în Londra după 1945, un scurtmetraj experimental cu vreo opt bărbați eleganți într-o clădire goală care fumează țigări de foi și beau tărie fină în timp ce dezbat și/sau plănuiesc expansiunea omenirii pe alte planete, picturi cu rămășițe de clădiri acoperite de vegetație sălbatică sau cu oameni singuri contemplându-le. Ruinele oferă un prilej de reflecție asupra degradării. Nu e de parcă avem nevoie de ceva special ca să ne amintim că timpul trece și moartea este iminentă, însă ruinele, prin priveliștea lor dezolantă, sunt o vociferare absorbită în materie a acestui adevăr. Probabil că rămășițele de clădiri sunt diferite de petalele moarte ale unei flori sau de niște ciubote vechi de cincizeci de ani pentru că evocă mai puternic, mai imediat și la o scară mai largă, imagini ale locuirii sau aflării într-un spațiu. Probabil că a locui sau a te afla undeva e mai profund decât a mirosi sau a purta ceva.

Dar să lăsăm treburile astea serioase. Am părăsit muzeul destul de inspirat, dacă se poate spune așa. Am și călcat din greșeală pe un exponat gigantic de lângă intrarea mea preferată - dar arăta ca o sobă pentru Moș Gerilă. Cerul era încă senin și un domn împingea blajin o pubelă de gunoi. Mi-am băgat nasul și camera foto în niște curți și grădini cu narcise, trandafiri și rufe ude întinse pe sârme. Ultima fotografie e cu sosirea metroului pe un peron pustiu.

foto: Ruxandra Popescu

Spectacole teatrale ieșene

Între plus și minus

stagiunea 2013-2014

Nicoleta Munteanu

+ MERITĂ VĂZUT :

1. HAMLET MACHINE

Regizorul grec Giorgos Zamboulakis și Thanos Vovolis propun la Iași un spectacol care, la fel ca textul lui Heiner Müller, refuză convențiile teatrale și se definește doar prin raportare la „-isme” modernității dramatice, adică prin surparea coerenței personajului, absența acțiunii și recuperarea unei atmosfere menite să trezească deopotrivă conștiința, să violeze prin unde de șoc, să recupereze starea, imaginea, trupul, adică datul prim al teatrului. Secvențialitatea, ruptura, șocul în locul iluziei. Jocul între accentele puse pe o singură fațetă a personajului „dizolvat” în trupuri disjuncte, pe dublul și multiplul acelorași fațete, punctează raporturile de forță între individ și mase, între conștiință și măștile eului, între dictator și exaltarea colectivă. Deloc confortabil, *Hamletmachine* clamează un adevăr dureros: „Something is rotten in this age of hope”, forțând limitele teatralității și rescriindu-le

din perspectiva unui teatru postdramatic, un teatru al crizei care nu propune soluții, ci le testează.

2. GOLEM

Spectacolul montat de Alexander Hausvater la Iași are forța miturilor și a lumii din care își trage sevele, e o poveste în care cuvântul este subsumat imaginilor, sonorității, mișcării, într-un spectacol a cărui picturalitate proiectează spectatorul în universul unei existențe sustrate imediatului, dar îi „vorbește” despre toate dramele mundanului: rătăcirea în labirint, închistarea în tradiție,

oroarea, pierderea și moartea, teama și suferința de a fi diferit, fanatismul, xenofobia. O poveste depănată în tonalitatea elegiac-devoțională, dar profund dionisiacă a muzicii klezmer, în care suferința și bucuria se întretaie, asemenea multiplelor fire/sensuri/temporalități pe care le suprapune spectacolul.

3. ACASĂ, ÎN MIEZUL VERII

În decorul modern, supraetajat, respirând eleganță și bun gust (reflexie a visului american împlinit), al Westonilor se joacă viața destrămată a acestor ființe monstruoase în egoismul și incapacitatea de a-și înțelege demonii interiori. În piesa regizată de Claudiu Goga, pe fundalul asemenea unei fotografii al locuinței lui Beverly Weston, se derulează, cinematic, în scene simultane sau alternante, o „decupare” a relațiilor interfamiliale descompuse, degradate, de o sfâșietoare și dureroasă incongruență. O lume de monștri, fiecare închis în sine, dar nu mai puțin violent în relaționarea cu ceilalți, fiecare mutilat și mutilând.

4. UNDEVA APROAPE

Un spectacol-colaj în care un El și o Ea, niciodată aceeași, dar întotdeauna trăind în apropierea miracolului unui Noi se întâlnesc și își vorbesc. Fiecare decupaj scenic presupune o întâlnire cu celălalt, o întâlnire în care deslușim un prea târziu sau un prea devreme, un prea plin sau un prea departe, o poveste (mereu aceeași) despre fragilitate, opțiuni, iluzii, doruri. Un exercițiu de sinceritate în spațiul prin excelență al „nesincerității” teatrale, o recuperare a stării de perplexitate în fața lumii și a celuilalt, iată ce reușesc Ancuța Gutui, Theodor Ivan și, în aceeași măsură, regizorul Ovidiu Ivan.

— Mai bine alegeți un film, decât să vedeți :

1. ONORABILI ÎN DIRECT

Deși actorii au încercat să salveze printr-un joc foarte bun derizoriul textului și lipsa de imaginație a regizorului Sorin Militaru, reprezentația e atât de marcată de kitsch, prost gust și dezlănare, încât nimic nu o poate salva de la mediocritate.

2. TANTI CHANEL

La fel ca în *Hollywood Mirage*, Ion Sapdaru nu reușește să facă dintr-o idee/text altceva decât o reprezentație împănată de locuri comune, în care actorii par nemotivați, incongruenți cu rolul, iar publicul e subapreciat.

3. IARNA

Spectatorul are încă din primul moment impresia de inadecvare, de trucaj imperfect care lasă la vedere firele cusăturii.

Și ea va persista pe tot parcursul spectacolului, puține momente reușind să împrăștie strania stângăcie de care este cuprins pe parcursul reprezentației puse în scenă de regizorul László Béres după un text al lui Evgheni Grișkoveț. Poezia amară a momentelor retrăite se dizolvă, diminuând și dramatismul experienței din prezent a personajelor. ■

Cronicle de teatru ale Nicoletei Munteanu, redactor-coordonator Alecart, pot fi citite în ArtAct Magazin (www.artactmagazine.ro)

F I L M E

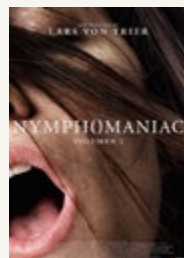
77

ÎNTE STRATEGIILE DE MARKETING ȘI
„REALITATEA” REGIZORULUI LARS VON TRIER

Nymphomaniac

ÎN JURUL FILMULUI NYMPHOMANIAC AU APĂRUT, ÎNCĂ DE LA ÎNCEPUT, DIVERSE PRESUPOZIȚII, AȘTEPTĂRI, CONTROVERSE, ȘI NU ÎNTÎMPLĂTOR. O SERIE DE FOTOGRAFII ALE ACTORILOR, ÎNSOȚITE DE NUMELE LOR DIN FILM ȘI DE NUMELE CAPITOLELOR, CIRCULAU PE INTERNET CU MULT ÎNAINTE DE APARIȚIA FILMULUI.

Ana-Maria Lupașcu, absolventă Petru Rareș

Au fost apoi o serie de fragmente video care au întreținut „mitul”, au dat foc imaginației și curiozității. Iată o strategie de marketing inteligentă, elaborată de producători, care au făcut ca aceste metode, alături de subiectul erotic și de numele lui Lars von Trier, să funcționeze impecabil.

Tensiunea s-a menținut și după apariția în cinematografe a primului volum, primit în mod elogiios de către cea mai mare parte a celor care au hotărât să scrie despre el. În așteptarea difuzării m-am numărat printre „victime”, în sensul că voiam să văd până unde poate

merge spiritul extravagant al regizorului danez. Desigur, cinematograful era plin de oameni care veniseră să vadă „cascadoriile” de sex din el și comentau câte ceva la fiecare secvență, numai că filmul are și un substrat psihologic accentuat, o simbolistică foarte bine dozată și, mai presus de toate, o poveste marcantă. E punctul de vârf din „Trilogia depresiei” (*Antichrist*, *Melancholia*, *Nymphomaniac*), un fel de *magnum opus* și nu se dezice de tipul de imaginar frecventat în filmele precedente.

Filmul respectă împărțirea unui roman (două volume și opt capitole), începe cu un flashback și apelează la cronologie în „relatare”. Joe, deja ajunsă la vârsta de cincizeci de ani, este găsită într-o stare groaznică, undeva între blocuri, de Seligman (și el, trăindu-și cea de-a doua tinerețe). Admirabil filmată de pe verticală, scena e un joc de

perspectivă în care senzația e aceea de coborâre în cadru de pe un plan superior celui căruia îi va fi pasată mai apoi ipostaza de privitor. Femeia văzută de Seligman avea hainele murdare, urme ale unor bătaii și, cel mai probabil, zăcea acolo, în frigul iernii, de mai multă vreme, așa încât bărbatul o ia acasă, o îngrijește și află astfel povestea vieții ei în cele mai mici detalii, un parcurs tragic al unei vieți chinuite de factorul erotic, redat explicit și căruia el îi adaugă, de fiecare dată, câte un detaliu cultural sau livresc (detalii deprinse în întreaga sa existență, ca om preocupat de sferele înalte ale spiritului). Astfel, reușește să-i stârnească și ei interesul. Din exterior, aceasta apare ca o tehnică cinematografică incitantă, cu multiple posibilități de explorare, sporind misterul și combinând destinul tragic și mărunț cu evenimente de o importanță universală. Încă de la început, trebuie remarcat faptul că scenariul aduce împreună contrariile, chiar prin prisma personajelor alese: ea, nimfomana care a trăit întreaga experiență senzorială, carnală, și el, asexuatul, om al cărților și exponent al unei raționalități foarte echilibrate.

VIAȚA POATE FI SPECTACULOASĂ ȘI TRAGICĂ, DIN ÎNTEAGA POVESTE A NIMFOMANEI SE DESPRINDE O CAUZALITATE CARE ȚINE DE DOMENIUL FATALITĂȚII.

Deviația comportamentului ei sexual se află în strânsă legătură cu factorul patologic, cu o anume atracție spre voluptate, activată încă de timpuriu. Experiențele sexuale (redate relativ explicit în varianta decupată pentru cinematografe și, desigur, necenzurate în varianta inițială) devin din ce în ce mai triste, însă Joe, prin dependența de sex, nu-și conștientizează alienarea. Debutul în marea lume a senzațiilor aproape că echivalează cu un viol, mai târziu devine o competiție răsplătită cu bomboane colorate, un drog perfid de care se face abuz până la pierderea simțurilor legate de actul sexual. Jocul de-a „sfărâmarea” pare a fi antrenat de o forță de autodistrugere, astfel încât femeia e privată de atributul ei natural de mamă, atașamentul față de copil e ostil și, prinsă în magnetismul sexual, e iresponsabilă în privința vieții ei de familie, dar și a altora (distruge o familie dintr-un simplu capriciu).

Psihicul lui Joe are instabilitatea apei. Labilă, neastâmpărată, instinctuală, duală, femeia se află de fiecare dată în afara moralității (așa cum o percepe în general societatea) și singura ei religie e sexul. Spun religie, deoarece, la un moment dat, ea și prietena ei decid să înființeze un club al nimfomanelor, pentru ca dictonul „Mea vulva, maxima vulva” să fie pe buzele tuturor adeptelor. Moment absolut ilar, însă un alt fel de a arăta că drama pe care o trăiește Joe nu e o poveste izolată. Niciodată nu avem în persoana nimfomanei un singur personaj, ci o mul-

titudine de măști (copilul experimentând sexualitatea, adolescența provocatoare, tână aventuroasă, matura influentă, angajată în afaceri periculoase). Există însă câteva constante - ciudata obsesie pentru Jarôme (nu știu dacă am putea-o numi dragoste) și amintirea relației cu tatăl (pigmentată erotic), în afara cărora nu există decât viața aceea dezordonată și replica memorabilă a lui Joe:

„IT'S BEYOND MY CONTROL!”.

Uneori își amintește, ca pe un ecou stins, cuvintele prietenei ei - sexul fără dragoste nu e nimic - dar întregul ei discurs de mai târziu combate principiul dragostei pe care îl inculcă societatea. Lars von Trier creează o ființă blestemată, aruncată în viață pentru a-și duce calvarul.

Cu toată gravitatea subiectului, există momente care ar putea fi de o tristețe copleșitoare dar, puse în context, stârnesc un râs nebun. Râzi în hohote la situațiile de anticlimax, când regizorul îți arată cât de inutilă ți-e mintea, deja obișnuită să anticipeze.

LA FILMUL ACESTA TREBUIE SĂ TE DUCI FĂRĂ AȘTEPTĂRI, PENTRU CĂ, E IMPORTANT DE ȘTIUT, VON TRIER ESTE EXACT GENUL DE REGIZOR DISPUS SĂ-ȚI CONTRAZICĂ AUTOMATISMELE DIN GÂNDIRE.

Iată de ce, orice film al danezului e o revelație în sine. *Nymphomaniac* pune la un loc foarte multe elemente grave, serioase și le atribuie o legătură indisolubilă cu tot ceea ce înseamnă instinct sexual. Filmul are pretenția de a concentra la maximum și poate că aici e punctul în care Lars von Trier a trișat puțin.

DANS SPRE MOARTE

Mar Adentro

CE AM ÎNȚELES CU CERTITUDINE ATUNCI CÂND AM TERMINAT DE VIZIONAT MAR ADEPTRO ESTE CĂ ATITUDINEA CELOR CARE AU URMĂRIT PELICULA VA FI ASEMĂNĂTOARE CELEI A PERSONAJELOR REGIZORULUI, ALEJANDRO AMENÁBAR: REACȚIILE SUNT INTENSE ȘI EMOȚIILE TRĂITE PUTERNIC, INDIFERENT DACĂ ELE SUNT POZITIVE SAU NEGATIVE.

Sabina Tumurug, Național

Nu există cale de mijloc, ori vei considera acest film o capodoperă a cinematografului spaniol, ori îl vei urî și îi vei pune pecetea unei pierderi de timp, chiar dacă *Mar Adentro* este considerat printre cele șase cele mai reușite producții spaniole din ultimii 25 de ani.

Amenábar și actorul Javier Bardem, două nume de referință ale industriei filmului iberic contemporan, colaborează pentru crearea unui lungmetraj zguduitor, incomfortabil, despre reacțiile umane în fața morții. Filmul aduce așadar în prim-plan un subiect controversat, dar frecvent întâlnit, o realitate a lumii contemporane considerată de unii un stigmat al societății actuale. Suicidul este o alternativă care pentru Ramón Sampedro a devenit imposibilă în urma unui accident care l-a lăsat paralizat. Actului care a dus la această situație nu i se oferă nicio explicație pe parcursul filmului. Susținând ulterior că fusese distrat, Ramón a sărit în apă și a fost tras de curent, izbindu-se de fundul oceanului și rupându-și gâtul. Imaginea sa aproape de înec este una recurentă pe par-

cursul peliculei. De fiecare dată când se simte aproape de eliberarea de povara ancorei trupești, personajul este tras la suprafață, un gest care ar fi trebuit perceput ca salvare, dar este considerat mai curând condamnarea la o viață ce se opune libertății de a alege, o viață trăită în afara unor experiențe autentice. Încă din adolescență, Ramón devine inginer naval și are oportunitatea să călătorească. Marea pentru el este cea care îi oferă independența și, în același timp, cea care i-o revendică.

Devenit cvadriplegic, pierde complet fascinația vieții și începe o campanie urmărindu-și dreptul la libertatea de a decide, cerând să fie eutanasiat. Deși subtil, se remarcă o tendință de alienare în momentele în care refuză să își părăsească mult prea cunoscuta cameră, să folosească un scaun cu rotile sau să vorbească despre trecut. Cu toate acestea, persoane precum Manuela, soția fratelui său mai mare, înțeleg că nu îl pot constrânge să își urmeze viața atâta timp cât protagonistul continuă să își fortifice barierele față de lumea reală. Societatea este scindată în cei care îl susțin și cei care îl condamnă, iar legea nu e de partea lui. Ramón se simte exilat, privat de normalitate și de micile bucurii ale unei vieți modeste, dar în special de demnitate. Nu a devenit o persoană sobră, tăcută și

jalnică. Majoritatea timpului se comportă firesc, făcând glume despre situația în care se află sau primind străini în vizită, încercând să-i învețe să aprecieze libertatea. Trăsătura pe care toată lumea o observă imediat la el este intensitatea privirii. Zâmbetul constant, ironic adesea, și se întipărește pe retină. Unul dintre motto-urile sale, pe lângă „die with dignity”, este „learn to cry with a smile”, iar cuvintele pe care le folosește pot fi la fel de tăioase pe cât de încurajatoare. Pelicula înregistrează relațiile dintre Ramón și cei de care este înconjurat: își tratează nepotul cu răbdare și blândete, observând că acestuia îi lipsește o figură paternă constantă în viață, își protejează tatăl de la a-i cunoaște suferința, dar în special se observă capacitatea de a crea legături cu cele două femei care urmează să îi decidă soarta: Julia și Rosa.

Cea dintâi își face apariția încă din primele minute ale filmului, menită să îl susțină pe Ramón în cazul său ca avocată. Julia, interpretată de [Belén Rueda](#), este o femeie de succes, căsătorită, care înțelege condiția specială a cvadriplegicului și dorința lui de a renunța, dat fiind faptul că suferă ea însăși de o boală degenerativă pentru care nu există niciun tratament. Această soartă pusă sub semnul morții în viitorul apropiat o apropie de protagonist, care se îndrăgostește inevitabil de ea. Un nou atac cerebral o împiedică însă pe Julia să pledeze cazul lui Ramón, ceea ce duce la pierderea procesului. Ostilitatea societății se face iarăși remarcată, protagonistul nefiind lăsat să demonstreze că este în deplinătatea facultăților mintale. Cazul lui Ramón nu este înțeles de mulțime, care îi percepe încercarea disperată de a evada ca dorință de a ieși din anonim.

Julia este cea care, descoperindu-i talentul artistic, îl convinge să își publice poemele pentru a-i oferi faimă postumă și pentru ca actul lui final să poată fi înțeles prin cunoașterea esenței adevăratului Ramón, dincolo de handicap și presupusa lașitate în fața vieții. Tot ea îi promite eliberarea în ziua în care se va întoarce cu prima copie a volumului de poezii, *Cartas desde el infierno (Scrisori din Infern)*, promițându-i că se va sinucide împreună cu el. Eșecul de a duce actul până la capăt subliniază de fapt condiția specială a lui Ramón. Dacă ar fi fost duplicată, povestea lui nu ar mai fi cea a unui om unic, neînțeles și irecuperabil, ci doar propagandă în favoarea eutanasierii.

Deși pare un personaj de fundal și deci, irelevant, Rosa, jucată de Lola Dueñas, ajunge să fie cea mai importantă piesă în planul atent realizat de protagonist. El urmărește ca prin acțiunile mici și ne semnificative ale celor din jur să procure cianură și să se sinucidă nelăsând astfel niciun vinovat, întrucât nu există lege pentru a-i condamna pe complicității săi. Lipsa ultimei piese în jocul perfect construit

de Ramón arată dependența sa incontestabilă față de lume și necesitatea sprijinului oamenilor care îl înțeleg, un ultim impuls din exterior fiind indispensabil. Rosa este o femeie „frustrată”, afirmă Ramón, mamă a doi copii cu tați diferiți, incapabilă să mențină pasiunea unui bărbat și să înțeleagă dragostea în esența sa. Cu toate acestea, Rosa este cea care dovedește sau nu (în funcție de opinia fiecăruia), că îl înțelege și îl iubește cu adevărat pe protagonist, după cum el însuși spune că sentimentul pur îl deține cea care îl va ajuta să moară.

Planul este dus până la capăt, iar suicidul este filmat pentru a fi ulterior televizat. Ultimul monolog al lui Ramón punctează tocmai discrepanța între opinia publică și zbuciumul interior incontestabil al captivului („Only time and the evolution of consciences will decide one day if my request was reasonable or not.”). Filmul se încheie atunci când Juliei îi este încredințată ultima dintre scrisorile lui Ramón, redactată înainte de moarte cu scopul de a ajunge la ea „de după mormânt”. Memoria ei este însă afectată, lăsându-se de înțeles că starea i s-a agravat treptat și numele protagonistului îi stârnește doar confuzie. În încheiere este vocea unui om pentru care a trăi înseamnă infern și a muri paradis: „But I always awaken and I always wish for death, my lips forever entangled in your hair.”

Dacă viața lui Ramón Sampedro fusese într-adevăr lipsită de demnitate sau vrednică de continuat, dacă gestul lui ultim a fost unul de lașitate completă și de sensibilitate exacerbată sau glasul revoluționar al unui erou contemporan rămâne la latitudinea fiecăruia de a decide. În pofida abordării unui subiect deschis pentru dispute interminabile, filmul se bucură în continuare de o reputație extraordinară și de un indiscutabil caracter meditativ, problematizând o existență și deciziile pe care suntem (sau nu) forțați să le luăm.

Jagten

VÂNĂTOAREA (JAGTEN, ÎN ORIGINAL) E UN FILM DANEZ DELOC CONFORTABIL, REGIZAT DE THOMAS VINTERBERG, CARE SURPRINDE PREJUDECĂȚILE SOCIETĂȚII ÎN CARE TRĂIM ȘI MODUL SUPERFICIAL ÎN CARE TRATĂM SITUAȚIILE AMBIGUE, UN FILM CARE OBLIGĂ PUBLICUL SĂ SE TRANSFORME DINTR-UN MARTOR MUT, NEPUTINCIOS, ÎNTR-O FIINȚĂ INTEROGATIVĂ, REVOLTATĂ, SUPUSĂ UNOR SCURTCIRCUITĂRI ALE CONȘTIINȚEI. ANULÂND STAREA DE PASIVITATE, SCENELE TE FAC SĂ TE POZIȚIONEZI NU PRO SAU CONTRA SITUAȚIEI PROTAGONISTULUI, CI CLAR ÎMPOTRIVA MANIEREI DE A REACȚIONA A MASEI FAȚĂ DE CEEA CE NU CUNOAȘTE, DAR CREDE CĂ ÎNȚELEGE.

Adelina Mariniuc, Național

Primul contact cu Lucas, educator într-un oraș din Danemarca, are rolul de a contura caracterul personajului care va fi contestat de majoritate cetățenilor pe parcursul derulării evenimentelor.

Dorința de a-i ajuta pe ceilalți în orice fel și oricând fac din Lucas o pradă ușoară în fața agresivității celorlalți de a analiza situația cu care se confruntă. Klara, fata celui mai bun prieten al lui Lucas și care merge la grădinița la care lucrează acesta, este cea care declanșează toate evenimentele care determină subminarea poziției personajului printre ceilalți, dar și colapsul interior. Ea îl acuză de viol, probabil din dorința de a atrage atenția asupra ei, Klara fiind o fetiță timidă și interiorizată. Consecințele

acestei minciuni nu întârzie să apară: mai toți copiii de la grădiniță spun aceeași poveste. Cu toate că Lucas explică tuturor că nu s-a întâmplat nimic din cele relatate de copii, el însuși având un fiu adolescent pe care îl iubește foarte mult, toți cei din jur tind, mai mult sau mai puțin tacit, să îl creadă vinovat. Astfel, Lucas ajunge să fie tratat ca un psihopat chiar și după ce i se dovedește nevinovăția. În ultima scenă a filmului, moment care are loc la apoximativ un an după achitarea sa, aflându-se la inițierea propriului fiu în actul vânătorii, este lovit de o persoană din grupul lui de prieteni, pe care este incapabil să o identifice.

FILMUL VORBEȘTE DESPRE UȘURINȚA CU CARE SOCIETATEA BLAMEAZĂ INDIVIDUL CARE NU SE POATE APĂRA ATUNCI CÂND ADEVĂRUL SĂU ESTE PUS FAȚĂ ÎN FAȚĂ CU CEL AL UNOR COPII.

Vorbele acestora sunt puse la îndoială abia atunci când este prea târziu pentru a salva viața celui care este acuzat. Nevoia de a fi ascultat, de a capta atenția maturilor poate transforma copiii în monștri indiferenți, care nu pot înțelege consecințele gesturilor și cuvintelor lor, de un egoism și o inconstiență bulversante.

REGIZORUL SURPRINDE ÎN CADRE PERFECT OBIECTIVE REACȚIILE MEMBRILOR SOCIETĂȚII, NU NUMAI DUPĂ MĂRTURISIREA „VIOLULUI”, CI ȘI ATUNCI CÂND ADEVĂRUL IEȘTE LA IVEALĂ ȘI REALIZEAZĂ CĂ LUCAS E ADEVĂRATA VICTIMĂ.

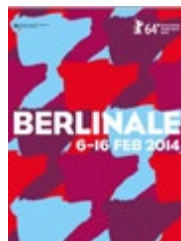
Înțelegerea aceasta nu face altceva decât să mărească ostilitatea lor față de bărbatul care le-a stimulat vehemența și al cărui comportament l-au condamnat. Ipocrizia e redată prin gesturi mărunte, priviri, tăceri.

Este adevărat că un copil de vârsta Klarei nu cunoaște consecințele cuvintelor sale („Nu am vrut să se întâmple așa”), dar reacția părinților este mai stupefiantă decât a fetei: aceasta acceptă că a greșit, în timp ce maturii persistă în greșeală.

Vânătoarea nu e în primul rând un film despre o viață distrusă, ci o disecare cu mijloacele artei a falsității și micimii sufletești a adulților în jungla relațiilor interumane.

Berlinala, editia 64

UNUL DINTRE AVANTAJELE CLARE ÎN A TE AFLA ÎN STRĂINĂTATE PENTRU O PERIOADĂ MAI LUNGĂ DE TIMP E DE A PUTEA LUA PARTE LA EVENIMENTE INTERNAȚIONALE DE AMPLOARE DESCHISE PUBLICULUI LARG PRECUM BERLINALA.

Anais Colibaba, absolventă Național

Începutul lui februarie e în general o perioadă destul de seacă a anului: sfârșitul acela prelungit al iernii în care de obicei rutina e în plină floare și care trece adesea fără a lăsa vreo urmă în suflet.

E prima săptămână din cel de-al patrulea semestru de facultate. Abia am avut ceva cursuri introductive, laboratorul de fizică încă nu s-a întetit cu deadline-urile tipice pentru rapoartele de experiment. La Berlin însă atmosfera e mult mai vie și asta pentru că e momentul

unic în an în care toți iubitorii de film se adună și uită pentru două săptămâni de lumea obișnuită.

Fără să știu altceva decât că Festivalul Internațional de Film de la Berlin e cel mai vechi și mai prestigios eveniment european cinematografic (împreună cu cel de la Cannes), mi-am aranjat pe internet o călătorie din Bremen cu autostopul, o cameră într-un hostel central și am plecat după cursuri în periplul berlinez. Pe drum simțeam literalmente un minipuseu extatic la gândul de a mă afla în mai puțin de patru ore în miezul celui mai palpitant „spațiu cinefil”, unde toți vor „inspira” și „expira” film.

Orașul e într-adevăr împânzit cu afișe ce promovează evenimentul la fiecare colț de stradă, clădirile par a fi ridicate numai cu scopul de a susține bannerele gigantice de pe care te privesc complice fețele atâtor personaje despre care habar nu ai încă, până și luminile creează un efect de scenă pretutindeni.

Ajung de dimineață în Potsdamer Platz, miezul cinematografic absolut, echivalentul european al lui Sunset Boulevard de la Hollywood, și locul geme de oameni ce se îndreaptă spre cinematografe cu un program consistent al filmelor în mâini. Pe străduțele din jur, se plimbă și turiști, unii cu alură de veritabili cunosători în domeniul filmelor, alții veniți clar pentru experiența festivalului sau chiar din considerente sociale. Fiecare sală de spectacol

din Berlin difuzează concomitent filmele participante la concursul festivalului. La Cinemaxx, cinematograful chiar din apropierea rondului cu covoare roșii, zeci de cinefili stau la diverse cozi ce par a înainta cu o viteză neașteptată. Mă alătur uneia, sperând că nu era necesar să îmi fi rezervat de acum nu știu câte săptămâni biletele. Se pare până la urmă că voi prinde loc chiar la următorul, la *Yves Saint Laurent*. Și cu o reducere de student chiar!

Sala ticsită de oameni seamănă în ceea ce privește disponerea scaunelor cu cea de la „Victoria” din Iași, deși e cu mult mai lată, adâncă și e învăluită într-o căldură primitoare. Lumina difuză, în diverse nuanțe de verde și oranj, mocheta și cortina de un bordeaux impunător – toate îmi creează o stare de pulsație interioară nedefinită pe care o pot doar vag asocia cu o nerăbdare extremă, o surescitare anticipativă, un licăr mental impetuos pe care arareori îl simt în zilele mele obișnuite de cursuri și laboratoare universtare.

ODATĂ CU SLĂBIREA GRADATĂ A LUMINII, SALA ESTE CUPRINSĂ DE CÂTEVA NOTE CALDE DE PIAN CE MARCHEAZĂ PRIMELE SCENE ALE FILMULUI.

Un tânăr cu o fizionomie ușor efeminată, dar cu un aer exigent, schițează energic niște ținute haute-couture în fața unui geam deschis. Perdeaua albă de voal flutură lin, sincronizându-se cu melodia de pe fundal ce aduce ușor cu stilul meditativ al lui Yann Tiersen din „Amélie”. Peisajul cu smochini încălziți de soare aparține Algeriei anilor '50. Abia trecut de adolescență, Yves lucrează plin de vervă la o nouă colecție semnată Christian Dior în casa de vacanță a părinților săi. Deși împlinise de curând 21 de ani, tânărul este directorul departamentului de creație al celei mai luxoase case de modă din Franța, fiind chiar mâna dreaptă a lui Dior. Pe parcursul următoarelor scene se cristalizează atitudinea foarte grijulie față de mama sa, timiditatea extremă și dedicația pentru munca sa creativă.

Moartea subită a lui Dior impune ca Yves să preia poziția de conducere a întregii case, fapt ce este privit cu mare circumspecție de toată lumea modei. În unul din interviurile pe care le susține la reședința casei Dior, Yves este întrebat cum va putea face față unei asemenea responsabilități. Cu o voce lină, dar pe un ton ferm, Saint Laurent reușește să transmită hotărârea în ceea ce privește calitatea muncii pe care o va presta și convingerea că nimic nu îi va putea sta în cale. În continuare validitatea declarației sale se va reflecta în felul ultradevotat în care își va trata munca și modelele: este direct implicat în procesul de fabricare a ținutelor, cu o grijă paternală și totodată exigentă se ocupă de cele mai fine

detalii ale modelelor, aranjându-le fie voalul într-un anumit mod, pălăria sub un anumit unghi sau cureaua sub talie. Aproape obsedat de a-și putea materializa în cel mai fidel mod conceptul inițial, latura tipică și rigidă a lui Yves iese în evidență în pragul pregătirilor pentru prima prezentare a colecției concepute după moartea lui Dior. Simțindu-se aflat sub presiune și extraordinar de incomodat de obligația de a-și forma o imagine publică, Yves are un acces de furie în fața echipei de lucru și a impresarei sale, strigând că nu își dorește decât să poată lucra în liniște.

După prezentarea unei colecții de sezon marcate de tăieturi drepte și sobre, dar de o eleganță și un rafinement atent la detalii, Yves este aproape târât de impresara sa în sala unde se află publicul format din editori de publicații de modă celebre în întreaga lume. Cu o anxietate incredibilă pe chip și o stinghereală extremă în mișcări, Yves iese în zgomotul asurzitor al aplauzelor și al blitz-urilor. Printre cei prezenți la eveniment este și Pierre Bergé, un om de afaceri de success al Parisului. Acesta îl privește pe Yves cu un evident interes și după încheierea oficială a prezentării, îi este prezentat de către un prieten comun. În decursul următoarelor săptămâni, Saint Laurent își petrece concediul alături de amicul său și de Bergé la casa acestuia. Plimbându-se într-o zi cu Pierre prin Paris, își manifestă deschis pasiunea unul pentru celălalt, sfârșind prin a se fugări ca doi adolescenți pe străduțele pustii de pe lângă Sena și sărutându-se prin parcurile goale.

Relația dintre cei doi se dovedește a fi una foarte sinceră, concentrată pe afecțiune și atașament reciproc. Bergé reprezintă pilonul de stabilitate de care Yves pare să ducă lipsă, elementul masculin care îi conferă refugiu și siguranță. Fiind o persoană cu o viziune pragmatică și convins de geniul lui Yves, Pierre propune inaugurarea casei de modă *Yves Saint Laurent*.

DUPĂ SCURT TIMP, LAURENT DEVINE CEL MAI TÂNĂR CREATOR DE MODĂ INDEPENDENT DIN ISTORIE. ÎNSĂ PRESIUNEA INCREDIBILĂ, TEAMA DE EȘEC ȘI CARACTERUL VULNERABIL AL LUI YVES PUN BAZELE UNUI ÎNCEPUT DE DEPRESIE MAJORĂ CE ÎI ÎNTRERUPE MUNCA.

Internat într-o clinică, se comportă extrem de violent, deoarece este privat de actul creator, dar își revine treptat pe măsură ce Pierre îl asigură că îi va fi mereu alături, iar talentul său nu se va pierde. Inspirat de pictura constructivistă a lui Mondrian, Yves lansează un stil vestimentar cu adevărat revoluționar, introducând totodată pentru prima oară și ținutele masculine compuse din frac și jo-

ben în garderoba femeilor. Renumele lui Laurent atinge cote remarcabile, ajungând să fie considerat creatorul momentului, inegalabil în ceea ce privește stilul și acuratețea detaliilor.

Odată cu faima, Yves este atras în cercul petrecerilor selecte, unde cu ușurință este inițiat în ritualul drogurilor și al adulterelor. Pierre vede schimbarea de comportament al lui Yves și este prezent la actele sale de promiscuitate, însă realizează că datorită caracterului instabil al lui Laurent, nu poate acționa în vreun fel ireversibil. Cu toate acestea, Yves se întoarce de fiecare dată la Pierre ca la iubirea sa adevărată.

Totuși, acesta ajunge să se îndrăgostescă impulsiv de iubitul colegului său de breaslă, Karl Lagerfeld, pe care îl idolatrizează pentru frumusețea sa și poate și pentru firea visătoare, mai apropiată de a sa. Atunci Pierre ia în sfârșit rolul unui părinte rănit și îi interzice lui Yves să mai meargă la vreo petrecere sau să mai continue legătura cu prietenul său. Slăbit de cantitatea de droguri administrată și suferind după iubitul său, Yves îl insultă pe Pierre și îl părăsește cu toate că revine la el ulterior. Amândoi sunt conștienți că, în ciuda tumultului, sunt meniți unul altuia, iar dragostea lor a fost piatra de temelie a succesului creator.

Momentele-cheie ale peliculei sunt punctate de o muzică foarte atent compusă de libanezul-francez Ibrahim Maloof și care se definește printr-un stil destul de emfatic uneori, dar de o prospețime și o grație aparte, care mai mereu face loc unor acorduri reușite de trompetă, colorând cu o atmosferă de improvizatie jazz, tipică erei, sinuozitățile filmului.

Finalul aduce moartea lui Saint Laurent și monologul lui Bergé care face referire la susținerea permanentă acordată lui Yves provenită din iubirea sinceră pe care i-a purtat-o. Yves Saint Laurent, o personalitate ieșită din canoane, însuflită de un geniu creator contrabalansat de o nesiguranță profundă. Cu toate acestea, emoțiile tari și iubirea i-au ținut spiritul viu.

REGIZORUL JALIL LESPERT SE AFLĂ ȘI EL ÎN SALĂ ȘI RELATEAZĂ DESPRE COLABOREAREA SA CU FUNDATIA „YVES SAINT LAURENT”, AL CĂREI FONDATOR ESTE PIERRE BERGÉ, DESPRE SUSȚINEREA IMENSĂ PE CARE I-AU OFERIT-O ACEȘTIA ÎN REALIZAREA PELICULEI.

Astfel, toate ținutele din film au fost creații autentice semnate YSL, iar sălile de prezentare au constituit chiar spațiile originare în care a luat naștere haute couture-ul francez. Discreția lui Bergé față de echipa regizorală în

ceea ce privește relația sa amoroasă cu Saint Laurent m-a impresionat, demonstrând autenticitatea ei și scopul nobil de a o păstra intactă, conferind totodată și libertate creatoare lui Lespert, ce nu a căzut astfel în capcana realizării unui documentar.

ÎNCĂ AFLATĂ SUB INFLUENȚA VOALURILOR VAPOROASE, A FORMELOR GEOMETRICE MULTICOLORE ȘI A CARACTERULUI CREATIV ȘI FRAGIL AL LUI YVES SAINT LAURENT, MĂ ÎNDREPT SPRE UN NOU FILM INTITULAT LOVE IS STRANGE.

De o cu totul altă factură se anunță a fi acestă producție, întrucât din prima scenă sunt prezentați protagoniștii: doi bărbați de vârstă a treia, dormind îmbrățișați într-un dormitor înghesuit, sub o pictură cu două siluete nude. Ben și George au o legătură veche de 39 de ani și în sfârșit se bucură de noile legi privind căsătoria între homosexuali. Nunta are loc la starea civilă dintr-o zonă periferică a Manhattan-ului. După întoarcerea din luna de miere însă, Ben este concediat din postul său de o viață de director al corului din cadrul școlii catolice. Brusc, fără să dețină niște economii serioase, cei doi realizează că nu își mai pot permite să stea în chirie în apartamentul lor mic din zona Chelsea.

După celebrarea nupțială, mica comunitate formată din prieteni și familie încearcă să vină cu soluții în a-i susține. Singura posibilitate convenabilă e ca Ben să locuiască cu nepotul și familia sa, iar George va conviețui pentru o perioadă cu un amic polițist. Însă coabitarea alături de o familie de mult închegată se dovedește a fi nu tocmai ușoară, întrucât Kate, soția nepotului lucrează acasă, fiind scriitoare, și deci are nevoie de liniște, pe când Ben simte nevoie să stea de vorbă, să umple golul despărțirii momentane de soțul său. Fiul familiei este un adolescent retras care se simte incomodat de a dormi în aceeași cameră cu unchiul tatălui său.

Ben se lovește și el de probleme asemănătoare, căci apartamentul amicului polițist este permanent vizitat de diverși prieteni tineri care fac gălăgie și țin sufrageria, camera în care doarme, ocupată. Viața fiecăruia prinde diverse contururi, fie în jurul dramelor familiale marcate de dezvoltarea adolescenței, fie în jurul întâlnirii cu un tânăr care din pură generozitate îi oferă lui George apartamentul în care locuise împreună cu fostul său prieten. Însă când în sfârșit se reîntâlnesc, cei doi plâng de fericire și se îmbrățișează îndelung, fapt ce arată că legătura lor e neuzată și plină de prospețime. Cei doi sunt oameni obișnuiți, calzi și capabili de un devotament nemaipomenit, cu un permanent optimism ce îi animă. Când se duc împreună la un bar, radiază de bună-

dispoziție, se bucură sincer unul de compania celuilalt și, deși au în jur de 70 ani, flirtează fără menajamente, sorbindu-se din priviri. Înainte de a-și lua la revedere și de a porni fiecare în altă direcție spre domiciliile provizorii, cei doi par a-și transmite putere reciprocă, iar armonia e emanată din corpurile lor precum lumina din reclamele electrice de la colțurile de stradă, tipice cartierelor new-yorkeze.

O poveste despre dragoste și căsătorie privită din perspectiva mai multor generații, *Love is Strange* ilustrează natura delicată a doi oameni ce încearcă să își construiască o viață lungă împreună și potențialul iubirii de a deveni mai adâncă și mai bogată în timp. Regizorul este el însuși homosexual, iar relația celor doi bărbați mărturisește că a construit-o în spiritul propriei legături și a altora pe care le-a observat în New York.

Ultima peliculă pe care am avut ocazia de o viziona și care m-a adus într-o sală de film de tip IMAX s-a numit *Que ta joie demeure*. Efectul pe care l-a avut filmul asupra stării mele interioare nu a fost cătuși de puțin previzibil. Prima scenă prezintă de aproape chipul unei fete pistruiate ce șoptește complice către cameră că totul va decurge conform planului dacă vom respecta pactul. Următoarea scenă întoarce cu 180 de grade atmosfera inițial intimă creată de destăinuirea fetei și fixează cadrul către un peisaj total distopic. O hală uriașă plină de mașini de fabrică ce huruie fiecare cu altă frecvență și care produc mișcări periodice este filmată preț de minute în șir. Sacadarea cu care pompele hidraulice se mișcă îmi creează după două minute un sentiment de dezolare incredibil, iar după încă un minut, îmi par cele mai vulgare obiecte posibile.

CEI CÂȚIVA OAMENI CARE LUCREAZĂ LA MAȘINĂRII SUNT TOTAL LIPSII DE EXPRESIE, PAR A FI DOAR O EXTENSIE UMANĂ A APARATURII CE O CONTROLEAZĂ.

Cadrelle traversează doar de la un colț la altul al fabricii, acțiunea este repetitivă și niciun cuvânt nu se rosteste. Încep să simt o oboseală bruscă, o stare de transă, în care nu îmi mai dau seama dacă au trecut două sau nouă minute de la ultima scenă în care apărea un bărbat într-o saletă albăstră ce înșuruba ceva cu o precizie de mașină. Una dintre femeile ce asistă munca angajaților le mărturisește cu aceleași cuvinte tuturor dorința ei de a se angaja „pentru a câștiga o pâine și a-și crește copilul”. Cuvintele ei nu înduioșează pe nimeni, muncitorii își văd de treabă neîntrerupt. Unul dintre ei însă pare să fie cuprins de o depresie manifestată prin lipsă de motivație și pasivitate subită. Află din discuția cu un coleg că întrebări legate de scopul muncii sale sau sentimentul mulțumirii nu fac parte din modul de a fi al celor „normali”.

Finalul este marcat de venirea unui băiețel cu o vioară în fabrică, strângându-i pe toți angajații laolaltă cântându-le un fragment dintr-o piesă asemănătoare celor din folclorul balcanic. Reacția acestora nu mai este prezentată, însă, după zâmbetul cald al băiatului din ultimul cadru, ea există și implică regăsirea unei fărâme de bucurie.

IEȘIREA DIN LUMEA SUFOCANTĂ A FABRICII M-A FĂCUT SĂ CONȘTIENTIZEZ CÂT DE MULT DEPINDE STAREA NOASTRĂ APROAPE FIZICĂ DE BINE DE PREZENȚA ANTROPICĂ, MARCATĂ DE DINAMISM ȘI IMPREVIZIBILITATE, FIE EA SUB FORMĂ DIRECTĂ SAU MEDIATĂ DE CREAȚIE, CULTURĂ, LIMBAJ, GEST, EMOȚIE, APROPIERE...

Regizorul acestui film experimental de aproximativ o oră a mulțumit apoi tuturor că i-au suportat „monstruozitatea de film” și s-a arătat foarte curios în legătură cu opiniile publicului. A mărturisit apoi că filmul-proiect nu a fost conceput cu un fir narativ sau ideatic de dinainte, ci a fost pur improvizat pe măsura editării sale. Pornind doar de la conceptul de lucru și realizând că meseria de regizor nu e tocmai ilustrativă pentru munca concretă, disciplinată, ce urmează o rutină, a apelat la deținătorii unor fabrici, cerând permisiunea să filmeze zile la rând în cadrul acestora. Câțiva muncitori, selectați după gradul de expresivitate facială (sau lipsă a ei?) au acceptat să apară în cadre și să poarte și câteva dialoguri laconice. Tot procesul de creație a prins contur abia după filmarea propriu-zisă, când regizorul a început editarea scenelor. Conform spuselor sale, abia atunci s-a dat startul goanei după posibile semnificații, s-a pornit trierea scenelor cu pontețiale simboluri înglobate în atmosfera austeră de cele complet rupte de coerență sau lipsite de relevanță.

„Berlinala” a fost pentru mine prilejul să observ cât de variate pot fi modalitățile de construire a unui proiect cinematografic, cât de personal poate fi tratat totul în conceperea sa. Cei zeci de mii de oameni ce au luat parte la vizionarea a peste patru sute de filme ar putea probabil să propună „n” alte concluzii asupra conținuturilor peliculelor și a redării lor. Analizând retrospectiv, îmi dau seama că filmul chiar reușește să transmită în esență cam orice fapt, idee sau trăire umană în cel mai complet și imediat mod. Sau oare sunt prea subiectivă?...

Cum e să fii elev în Europa și S.U.A.

■ ARGUMENT

După întâlnirea cu Maria Lefter, elevă la un colegiu din Canada, și pe fondul unor dezbateri aprinse legate de plusurile, dar mai ales, de minusurile pe care le percep deopotrivă elevii, profesorii și părinții din România, redactorii Alecart au hotărât să cunoască mai îndeaproape perspectiva unor elevi (sau foști elevi) din afară. În acest demers au fost ajutați de Raluca Anisie, Ecaterina Reus și Robin Andreassen.

Au răspuns: Sara Tonelli (studentă la Politehnica din Torino; liceul l-a terminat în Roma, Italia), Lukas Glaus (student la EPFL Lausanne; liceul l-a terminat în Baden, cantonul Aargau, Elveția), Carlo Ciccarella (doctorand în primul an la EPFL Lausanne; liceul l-a terminat în L'Aquila, Italia), Irene Wendeline (studentă la master EPFL; liceul l-a terminat în Viena, Austria), Kim Rytter (arhitect, a studiat la „Sankt Annæ Skole”, Copenhaga, Danemarca), Angélica María Vielma și Sholi Song (eleve la Liceul Pharr Oratory of St. Philip Neri, S.U.A.)

1

Cum se desfășoară o zi din viața unui licean?
Cât se stă la școală, cât se lucrează acasă?

2

Ce crezi că ar trebui schimbat în sistemul de învățământ în care ești /ai fost?
Crezi că mai trebuie îmbunătățit?

3

În ce constă examenul de absolvire a liceului?

1

O zi normală de școală era de aproximativ 5 ore. În secțiunile tradiționale de liceu de obicei ai 4 ore pe zi, mai multe doar dacă ești într-un program diferit, cu opționale de limbi sau de matematică. Apoi acasă învățam câteva ore pe zi, de obicei 3-4, depinde, iar temele erau destul de lungi. **(S.T.- Italia)**

La școală petreceam aproximativ 8 ore pe zi, de la 7.30 până pe la 14-15. Nu obișnuiam să lucrez regulat acasă. Aveam teme, dar nu constant și nu exercitau un stres major în viața mea ca elev. De obicei, învățam mai mult înainte de examene/teste. Aveam cam 3 teste pe semestru pentru fiecare obiect, iar notele obținute erau cele care contau. Nu se puneau note pe teme sau pe ascultat. **(L.G.- Elveția)**

De obicei, petreceam la școală aproximativ 6 ore pe zi având cursuri și încă 3-5 ore pentru pregătirea lecțiilor și a temelor. Profesorii ascultau la fiecare oră ceea ce ni se predase anterior și de aceea trebuia să ne pregătim mereu. La obiectele importante, aveam test o dată pe lună, dar și la celelalte (filosofie, latină, istoria artei, literatură) trebuia să învățăm constant, chiar dacă urmam un liceu cu profil științific. **(C.C.- Italia)**

În cazul meu, prima oră începea la 8 și ultima se termina în jur de 16. O zi pe săptămână aveam ore până la 12. O oră dura 50 de minute, iar pauza era de 5 minute. La prânz, aveam o oră liberă. După școală, îmi făceam temele și învățam până pe la 19, uneori mai mult, alteori mai puțin. **(I.W.-Austria)**

Liceanul danez este, de fapt, prototipul existenței noastre, exemplul cel mai viu al individului fericit. Trăiește stadiul vieții în care începe căutarea sinelui în plan profesional, când testează provocările vieții, iar dacă eșuează, este iertat. Îmi lipsește și acum, după atâta timp, acest lux specific tinereții, căci, odată ce începi să profesezi cu adevărat, totul devine presant și urmat de consecințe. La școală stai trei-patru ore, iar la birou, în jur de zece. Simți pregnant diferența între „a te juca” de-a arhitectura și a fi antrenat într-un proiect real, iar pentru asta nu te-a pregătit deloc școala. **(K.R.- Danemarca)**

O zi obișnuită din viața unui elev de liceu durează în jur de opt ore. La liceul meu, urmăm șase cursuri în fiecare trimestru, de obicei, engleză, matematică, un curs de știință, unul de istorie, o limbă de circulație internațională și încă un obiect la alegere. Temele pentru acasă sunt destul de încărcate. Eu petrec între două și trei ore în fiecare zi cu temele și lectura pentru orele de a doua zi. **(S.S.- S.U.A.)**

2

Nu știu exact cum s-a schimbat sistemul în ultimii ani, dar cu siguranță nu funcționează atât de bine. Acum se predau limbi străine încă de la grădiniță (f. bine!!), dar calitatea învățământului lasă încă de dorit. Ar trebui să încurajăm școlile de sport și muzică. Școala de muzică acum e considerată universitate, dar în ceea ce privește sportul, sunt foarte puține licee de profil. Școlile profesionale ar trebui restructurate (elevii care urmează cursurile lor reprezintă aproximativ 50% din clasa socială de jos și jumătate dintre imigranți). Ele sunt văzute ca o alternativă nedorită și de calitate foarte proastă. În liceu însă, zero practică, prea multa italiană/latină, în timp ce celelalte limbi sunt superficial predate, la fel ca și informatica sau științele. Pe de altă parte, nivelul de cultură generală este destul de ridicat. **(S.T.- Italia)**

După părerea mea, sistemul în care am crescut este destul de bun. În Elveția, fiecare canton are propriul sistem educațional, deci vorbesc strict despre școala pe care am urmat-o eu. Spiritul în care am fost crescut este extrem de competitiv. Chiar de la sfârșitul ciclului primar, elevii sunt repartizați în 3 categorii diferite, în funcție de note. Nu toată lumea urmează același gimanzu. La sfârșitul celor 4 ani, doar cei mai buni din cea mai bună categorie de gimnaziu ajung la liceu. Restul urmează o școală profesională. Ceea ce mi-a plăcut la liceul pe care l-am absolvit a fost că am avut flexibilitate să îmi aleg diferite cursuri. Chiar dacă am urmat un liceu cu profil științific, în primii 2 ani ți se oferă posibilitatea să îți alegi 2 obiecte (de ex. latină, științe sociale, matematică aplicată, muzică, arte), iar în ultimii doi ani ai și mai multe opționale (filozofie, psihologie, ore suplimentare de matematică și fizică etc). Pe lângă asta, toată lumea este încurajată să își ia module suplimentare de limbi (nu contribuie la nota

finală). De exemplu, eu am început să învăț rusa în liceu și perseverez încă. (L. G.-Elveția)

Cred că singurul lucru care ar trebui îmbunătățit este calitatea pedagogică a profesorilor și pregătirea acestora. În timpul liceului am ajuns să urăsc filosofia din cauza profesoarei. Profesorul își pune amprenta asupra materiei predate și îi dă o formă, iar dacă aceasta nu e cea potrivită, îți poate schimba definitiv viața. Este o responsabilitate extrem de mare și nu trebuie lăsată în mâna oricui. În cazul meu, profesorul de matematică și cel de fizică au contribuit la decizia ulterioară de a urma ingineria. (C.C.- Italia)

În Austria trebuie să te decizi de la o vârstă fragedă ce domeniu vrei să urmezi. Există școli pentru diferite tipuri de inginerie, școli de economie, turism, artă, design, economie și turism etc. Trebuie, de asemenea, să te hotărăști dacă urmezi 3 sau 5 ani de liceu. Sistemul de 3 ani se încheie cu un examen și apoi trebuie să îți cauți un job. În sistemul de 5 ani, termini cu o diplomă numită «Matura», care îți permite să îți continui educația la universitate, la orice facultate, indiferent de liceul urmat. A treia posibilitate este să urmezi un liceu care durează 4 ani, dar, în acest caz, accentul cade pe cultură generală, îți lipsește practica și este obligatoriu să urmezi o facultate. Eu am urmat un liceu de turism și economie, cu dublă specialitate, deci. Pe lângă germană, engleză, franceză, matematică, istorie, biologie, religie, sport, aveam, de asemenea, contabilitate, business și cursuri complete de bucătar și chelneriță pentru restaurante selecte. După 2 ani, am realizat că nu asta era domeniul în care voiam să lucrez, dar am terminat liceul cu „Matura” și am continuat la universitate Arhitectura, un domeniu complet diferit de ce am făcut înainte. Poate este un pic cam devreme la vârsta aceea să alegi ce tip de școală ți se potrivește. Dacă ar fi trebuit să aleg 2 ani mai târziu, cred că aș fi optat pentru o școală pe un domeniu tehnic, care m-ar fi ajutat mai mult în studiile ulterioare de arhitectură. Dar, pe de altă parte, datorită acelei decizii, acum am o educație solidă și diversă. În final, cred că este un sistem bun. (I.W.- Austria)

Din experiența proprie de elev și de profesor în trecut, cred că elevul trebuie supus mai mult factorului de stres, altfel spus, unei pedagogii mai dure. Majoritatea liceelor daneze sunt vocaționale, punând accentul doar pe materiile necesare, însă există o problemă aici de factură cantitativă, ce cre-

ează o discrepanță majoră: este furnizată prea puțină informație de către profesori, aceștia au cerințe minime în timpul examenelor și testelor, atitudine care intră ulterior în opoziție cu principiile sistemului universitar, complex și mult prea diferit. Astfel, obișnuim să educăm generații de studenți eșuați, nepregătiți. Treizeci și opt de procente dintre aceștia își abandonează studiile în primele două luni: optsprezece fiindcă realizează că și-au ales profilul greșit, iar cele douăzeci rămase, decidând fie să lucreze un an ca necalificați, fie să plece în munții Tibet în căutarea marilor răspunsuri, devenind yoghini. Fiecare licean are posibilitatea să devină student, însă nu fiecare își poate asuma vocația cu adevărat. (K.R.- Danemarca)

După părerea mea, se pune prea mult accent pe teste și rezultate cuantificabile și prea puțin pe activități extrașcolare, mai ales cele din domeniul umanist. Înscrierea la facultate e un proces foarte competitiv și mi se pare nesănătos să se dea atâtă importanță modului în care arată activitatea noastră pe hârtie în loc de ceea ce gândim și simțim. Din primul an de liceu, devenim tot mai obsedați de note, de ce putem adăuga la C.V. și de ce ne poate aduce beneficii pe termen lung. Mentalitatea aceasta e greșită din multe puncte de vedere, fiindcă ne face să ne simțim lipsiți de valoare dacă nu suntem la nivelul așteptat. Sistemul educațional ar trebui să creeze un echilibru între prioritățile/lucrurile care ni se impun și ceea ce ne place, pentru ca elevii să poată să urmărească și alte interese în afara celor legate de viitorul apropiat (facultatea). (A.V.- S.U.A)

Ce aș îmbunătăți ar fi să se pună accentul într-o mai mare măsură pe artă. Foarte multe licee nu primesc fonduri pentru programele de artă, dar, după părerea mea, aceasta i-ar ajuta pe elevi să elimine stresul într-un mod în aceeași măsură instructiv și

3

Examenul final este important. Prima probă e întotdeauna italiana (limbă și literatură), iar a doua depinde de profil (mate/ fizică ori latină/greacă/ alte limbi), iar ultima constă în 3 întrebări cu răspunsuri scurte – 7 rânduri fiecare – din 3 alte subiecte pe care le afli cu aproximativ o lună înainte de examenul efec-

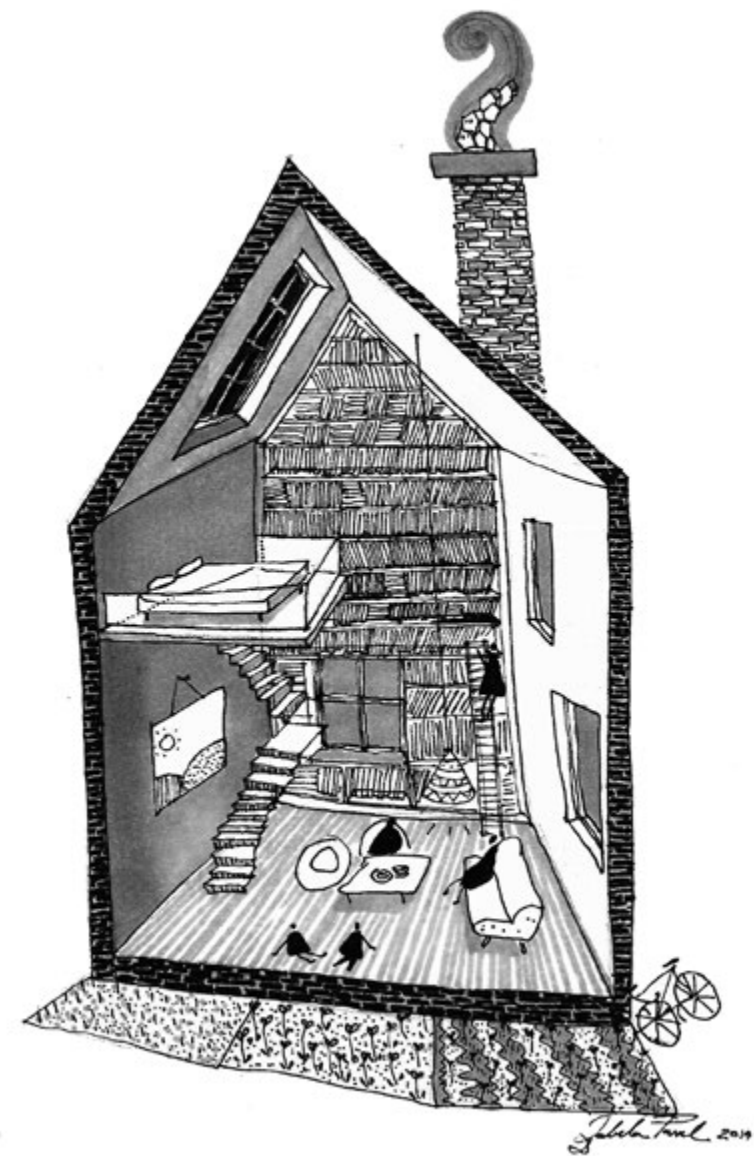
tiv. La final, fiecare examen are o probă orală în fața unei comisii alcătuite din profesori din școală și din alte licee. Examenele contează la scorul pentru intrarea la facultate, unde susții examen, iar un procent este reprezentat de notele de la examenul de terminare a liceului. (S.T.- Italia)

La cele mai importante obiecte (matematică, literatură, limbile străine, fizica) am avut examen, pentru restul, se ia în calcul media din timpul anilor de studiu. Dacă ai peste 4 (sistemul de notare e de la 1 la 6, 4 fiind notă de trecere), indiferent de specializarea pe care ai făcut-o, ești primit la orice universitate, indiferent de domeniu, fără examen. După cum am zis, trierea se face pe tot parcursul ciclului educațional și doar cei mai buni ajung la liceu, de aceea pentru toți cei care termină liceul, intrarea la universitate e garantată. Primii ani de facultate însă sunt deosebit de dificili, având loc o altă triere. (L.G.- Elveția)

La sfârșitul liceului, am avut 4 examene: matematică, fizică, latină și literatură - atât scris cât și oral. Examenele sunt considerate destul de importante, pentru că, de obicei, nu există examen la admiterea în universitate, deci este decisiv pentru ceea ce vrei să urmezi. (C.C.- Italia)

Examenele se bazează strict pe materia aleasă ca specialitate în viitor. Liceenii sunt foarte bine „protejați” de orice informație în plus, iar testele finale constau într-o serie de întrebări cu posibilitatea alegerii unui răspuns corect. Nu există camere de supraveghere și scenarii CSI. Viața apoi testează pe fiecare care trișează. (K.R.- Danemarca)

La final, avem de dat două examene dacă vrem să ne înscriem la facultate, iar de notele obținute depinde la ce universități suntem acceptați. Examenele respective se numesc ACT (American College Testing) și SAT (Scholastic Aptitude Test), care se axează pe materia de bază, cum sunt matematica, știința și analiza de text. (S.S.- S.U.A.)

Nota traducătorului

Unele licee din America finanțează cursuri universitare pentru elevii dotați, în ultimii ani de liceu; în general, cursurile sunt predate de profesori universitari, iar scopul e de a-i ajuta pe elevi să aibă mai puțin de plătit în facultate.

Singurătăți

Singurătatea din timpul unei ore plictisitoare, atunci când spatele tău se cocoșează dezgustător, prizonier al unui scaun inconfortabil. Când ceasul se scurge pe perete și îți simți picăturile cum cad ticăind într-o baltă mârzoasă. În fața ta se află o arătare monotonă, îmbătrânită ciudat, plictisită...unii îi spun profesor.

Daria Costea, Băncilă

Te uiți la el întrebându-te cum funcționează, vezi cum limba îi articulează disperată un discurs robotizat, învățat probabil după îndelungi demersuri repetitive. Îți imaginezi gura lui plescăitoare destrămându-ți tricotel pielii particulă cu particulă, stafidindu-te, absorbindu-te, sugându-ți toată energia ca o gaură neagră înfometată, umedă, zgomotoasă. Capul tău devine greu, inutil, iar el se uită la tine cu ochii mari, ca un tată-monstru sau o mamă-monstru, așteptând parcă să-i confirme că ai înțeles. Dai din cap afirmativ în timp ce îl privești printre pleoape. Gesticulează flămând și important. Sub bancă scrie IOANA+ANDREI=LOVE, lângă o inimă roșie stâlcită, inegală. Îți amintești de clasele primare când îți plăcea de un băiat, te întorceai prima în pauze în clasă și scriai DARIA+RESPECTIVUL =LOVE, iar când ceilalți colegi observau te arătai ofensată de afirmația de pe tablă și întrebai cine a scris... Îți amintești când vă scriați numele invers și îți ieșea AIRAD și vă amuzați copios... Tâmpenii.

Singurătatea din pauza de la școală, când începe rumoarea gurilor plescăitoare, a râsetelor forțate, disperate, zgomotoase. Băieții se adună în spatele clasei într-o haită haotică. Formulezi aiurea. De ce ai folosi două cuvinte

cu H unul lângă altul? Stai în bancă sprijinită într-un cot. Palma îți ține capul greoi, extenuat. Îți stâlcești cu podul palmei boalfa dreaptă, imaginându-ți că atunci când va trebui să te ridici vei avea o urmă de palmă pe față. Ți-a amortit piciorul. E etapa aceea a cărnelului, în care dacă îți miști piciorul simți furnicături insuportabile, ca niște termite care te devorează. Ești de lemn și te-ai amestecat cu banca...

Micoza râsetului penibil te zgârie pe creier. Le spui să tacă. Îți răspund îngâmfat, după care râd din nou, stupizi și superiori, bat palma apoi, convinși că „ți-au zis-o” sau că „ți-au dat maxim”.

O colegă îți spune ceva. Nu o auzi. Ești prea concentrată amintindu-ți visul de azi-noapte, aveai puteri de ninja și te luptai cu o gloată de răufăcători... Mergi la baie fără un motiv anume, pentru că dacă stai în bancă ești considerat antisocial. Corpul tău se târâie pe cei câțiva metri ai holului, plictisit și dezgustat de genele lipite de rimel ale fetelor de-a 9-a, plantate parcă în fața claselor.

Se uită la tine și râd forțat, aranjându-și părul. Băieții râd și ei apoi tocmai pentru că au râs fetele. Prostiile lor se sincronizează parcă într-un fel de solidaritate a holului. Simțurile îți sunt iritate, te surzesc bălbâielile, scornelile și glumele proaste, te orbesc culorile și privirile analizatoare. Ești un atom eronat, dezacordat, în rumoarea pauzei. Ești o intrusă.

Singurătatea de duminică după-amiază, când tot mormanul de teme și responsabilități îți cade în cap și te doboară. Parcă se înmulțesc în timp ce le rezolvi.

Îți amintești de dulapul tău de haine, că nu ai mai făcut curat de o lună. Niciodată nu ai înțeles de ce hainele așezate haotic ocupă mai mult loc în dulap decât când sunt păturile, doar numărul lor rămâne același. Ești dezordonată. Până acum te-ai păcălit cu „am timp să le

fac”, doar că timpul s-a înverșunat să nu se potrivească cu organizarea ta. Îți impui un gând optimist.

Tema la română: „Continuați capitolul Singurătatea în stilul Simonei Popescu”. „Ești terminată. Îți place să fii singură, dar nu te-ai gândit niciodată cum e să scrii despre asta. Apuci un caiet la nimereală. Niciodată nu-ți faci temele pe caietul de teme sau măcar pe cel de română (nici nu ai un caiet de română), te enervează formalitățile lui, cum ar fi să scrii DATA sau să scrii TEMĂ ca titlu. Minte ta se bosumflă simțind că e obligată să gândească, își pune un lacăt și s-a dus dracului toată inspirația... Nimic nu se compară cu libertatea de a scrie pe un colț de foaie. Îți vin în minte bucăți de fraze, unele chiar bune, dar le uiți imediat și ți-e ciudă. Parcă mâna e paralizată și nu le poate scrie. Și parcă duci o luptă înverșunată cu trupul tău, simțurile se lasă gâdilte, molestate de orice senzație, miros, zgomot. De obicei prima frază e cea mai grea; dacă începi prost, termini prost, asta e clar. Dar după, îți place acea solidaritate dintre tine și mîntea ta, cum stai pe burtă și îți vin frazele cu ușurință... și nu știi de unde. Acum însă totul te distrage. Te uiți prin cameră și ți se pare fascinant. Ți-e lene. Adormi. Azi rămâi repetentă.

Singurătatea din vacanța de vară, când te trezești pe la jumătatea zilei cu ochii umflați de somn, cu senzația aceea de amețală bolnăvicioasă, când nu mai suportă patul.

Deschizi geamul, tragi jaluzelele. Îți plac încăperile luminoase, cum se strecoară razele soarelui printre ele, demascând invizibilele particule pufoase. Tușești. Îți imaginezi cum te îmbolnăvești de astm. Ești paranoică. Scoți capul pe geam și faci cele zece respirații cum te pune la sport în clasele primare și le numeai „zborul”. Trebuia să ridici brațele când inspiri și să le cobori când expiri. Aerul îți prăjește plămâni. Miroase a benzină.

Îți iei prânz-dejunul. Te gândești ce vei face astăzi. Îți imaginezi petreceri la piscină, fel de fel de activități. Sora ta îți spune să ieșiți la plimbare. Te dezgustă ideea de a ieși prin caniculă fără niciun scop, mai ales că ai fost deja prin toate locurile.

Deschizi calculatorul, ești plictisită. Începi să te uiți la serialul tău preferat. Te cuprinde acea obsesie maniacală când te uiți la un întreg sezon într-o singură seară. Te ridici de pe scaun anchilozată, îmbătrânită, din nou cu ochii umflați. S-a făcut seară. E răcoare. Acum ți-ar plăcea să te plimbi.

Extremism sarcastic

Vlad Țundrea, absolvent Băncilă

Toate lucrurile merită luate în serios, așa cum fiecare vârstă are problemele ei; în sensul că un impozit neplătit și cu penalizări adunate pe la 40 de ani poate fi egal cu faptul că ai picat câteva examene la 20 de ani. De aceea adolescenții sunt „neînțeleși”, pentru că părinții bagatelizează fiecare firmitură de dramatism din viața copiilor, sub influența unei copilării trecute destul de diferită față de ceea ce văd acum. „Pe vremea mea” în sus, „pe vremea mea” în jos. Isteria informației s-a cristalizat atât de rapid în ultimii ani, încât „contemporan” nu mai e contemporan și te vei auzi la 30 de ani spunându-i unui puști de 14, ca unui nepoțel care te vizitează rar și tu urmează să mori de bătrânețe – „pe vremea mea”... acum 16 ani? Tataie, oprește-i pe Sasha & Digweed și ascultă aicea niște Skrillex. Da, exact; pentru cine mai știe cine e Sasha pentru muzica house (când, de fapt, e de prin '90), Skrillex poa' să se arunce sub tocurile a 1000 de transsexuali mărșăluind, împreună cu Guetta și Aoki (iar daCĂ CRedeți că fac confuzie de genuri muzicale, închideți wikipedia și ieșiți afară, la aer).

Așadar, pe vremea mea nu purtam designer clothes din catalogul de la Asos la 14 ani; nu făceam umbră pământului degeaba, parazitând universul granulat al lui

Instagram cu eclerul pe cap proaspăt croit la salon; nu ieșeam cu colegii la un suc ca să stau cu mufa-n gorila glass-ul telefonului și să le dau „tag” și nu declaram tâmpenii gen: „feeling relaxed” at Cuca Măcăii; nu ascultam soundtrack-ul lui Mario pe steroizi, desăvârșit de marele artist al copilașilor atomici Hello Kitty, pe nume Skrillex. Nu ieșeam la dans ca să mă rup în două și să borăsc zi de zi în același gang de la spirală și să vorbesc, zi de zi, despre aceleași subiecte care, pentru mine, aveau gust de vomă de mulți ani.

Însă, din fericire, voi putea fi părintele care să își înțeleagă adolescenții. Dar ce te faci cu ai celorlalți? Au voie să facă orice! O freacă în cap la școală și părinții lor declară cu seninătatea unui urangutan că profesorii îi suprasolicită. Dar asta o știți prea bine. Deja ne e clar tuturor că părinții sunt de vină pentru tot și că au devenit o entitate necontrolabilă. Chiar și ei dau vina tot pe ei, între ei.

Acest extremism infantil contemporan mă încântă pe mine acum, de fapt, și nu mi-am dat seama de asta decât împușcându-l mental în genunchi pe David Guetta în fiecare zi.

De la o extremă la alta, gândirea radicală pare că pune stăpânire pe aspectul estetic al unei zi obișnuite. Fie ele „random”, pentru că e la modă, păreri extremiste blochează orice dezbateri de a se desfășura normal și între vechi prieteni se găsesc noi dușmani – așa, deodată, de la un comentariu pe feisbuc. Forumurile sunt împușcate, se vorbește intolerabil de urât, nici măcar cu scopuri plastice. Blog-urile sunt alte mici colțișoare unde se poate înjura într-o veselie și unde chiar și tinerii intelectuali se murdăresc cu rahat pe la gură (dați-mi voie) ca să își mențină o credibilitate printre hipsteri, rockeri, cocalari și fătălai. Manipulare prin limbaj vulgar, prin extremism lingvistic dacă vreți, și prin extremism de orice natură, fie el și Antena 3.

◆ **BICICLIȘTII SUNT EXTREMIȘTI ÎN COLANȚI ȘI ECHIPAMENTE „PERFO”, CARE PEDALEAZĂ ÎNGÂMFAȚI, TANȚOȘ ȘI MEREU REGULAMENTAR, UITÂNDU-SE DE SUS (DE CELE MAI MULTE ORI – LITERALMENTE DE SUS) LA ORICE MASINĂ ANTIPATICĂ CARE ÎNVÂRTE CUȚITUL POLUANT ÎN SUFLETUL UNEI LUMI DEJA LĂSATE FĂRĂ TEI.**

La fel de îngâmfați, dar un pic mai antipatici, sunt și ceilalți bicicliști, mai puțin „perfo”, dar mult mai mult cu geanta lu' bunicu din piele patinată pe-o bară și cu Pegas-ul ăla vechi, old school, sau cu o cursieră veche recondiționată sau cu una nouă fără viteze, dar super scumpă, de la nu știu ce designer „verde” underground, dar celebru de pe net. Vor urî consumul nejustificat de resurse, dar vor toca mult mai mulți bani prin țări interesante, pe gadget-uri de ultimă oră și pe droguri.

Veganii sunt extremiștii care parcă au propria religie și nu se vor abține de la comentarii și jeturi înțelepte până nu o să izbucnești cu injurături care să te pună pe tine într-o lumină nasoală sau ai să te simți atât de incomod, încât ai să pleci de la masă cu pretextul oboselii sau al unei dureri de cap. Au atâta duh în ei, încât parcă poartă halo-ul luminos deasupra capului de dimineața până seara. Ei cred în convertire, în snobism și în incompatibilitate cu noii cunoscuți. Se cheamă „hrana vie”, ok? Cu o vorbă calmă, de guru drogat cu răbdare, are ochii injectați de fapt, de la norul de infatuare care l-a purtat dincolo de grija sănătății și a încălzirii globale.

Sub slogane extremiste îngrijorătoare, unii „eutanasiază câinii maidanezi cu plăcere”, „pe viață, și după”. În drumul progresului încă stau primitivii care nu cred în calea de mijloc și decid să ducă o cruciadă exclusiv împotriva câinilor, ca pe un genocid. Doar pentru că viața lor e goală, nu mai invocă greșeli în sistem, ci exclud ființele direct, ca pe o eroare biologică, exact ca Hitler.

Susțineam la un moment dat – în liceu – că, atunci când vrei să îți se ia în considerare punctul de vedere, trebuie să fii violent, dar mă refeream la sarcasmul delicios al liderilor de opinie; am susținut dintotdeauna dezvoltarea (deși nu știu prin ce metode) a discernământului, o calitate atât de personală, dar atât de cuprinzătoare. Totuși, ușurința cu care se pică în extreme, accesibilitatea deplină la ideologii necioplite, preluate de pe urma „telefonului fără fir”, mă agită, mă enervează. Avem convingeri puternice, de pe o zi pe alta: „tu lucrezi în Archicad, fraiere. Eu țin cu Revit! Pe viață!”; „Tu ești din'ăla care pedalează pe asfalt... cam gay da na, mie îmi place în pădure”; „La mine în casă nu se fumează Kent. Se fumează numai țigări din tutun la pungă.”; „Îmi vine să îl împuşc pe David Guetta!”.

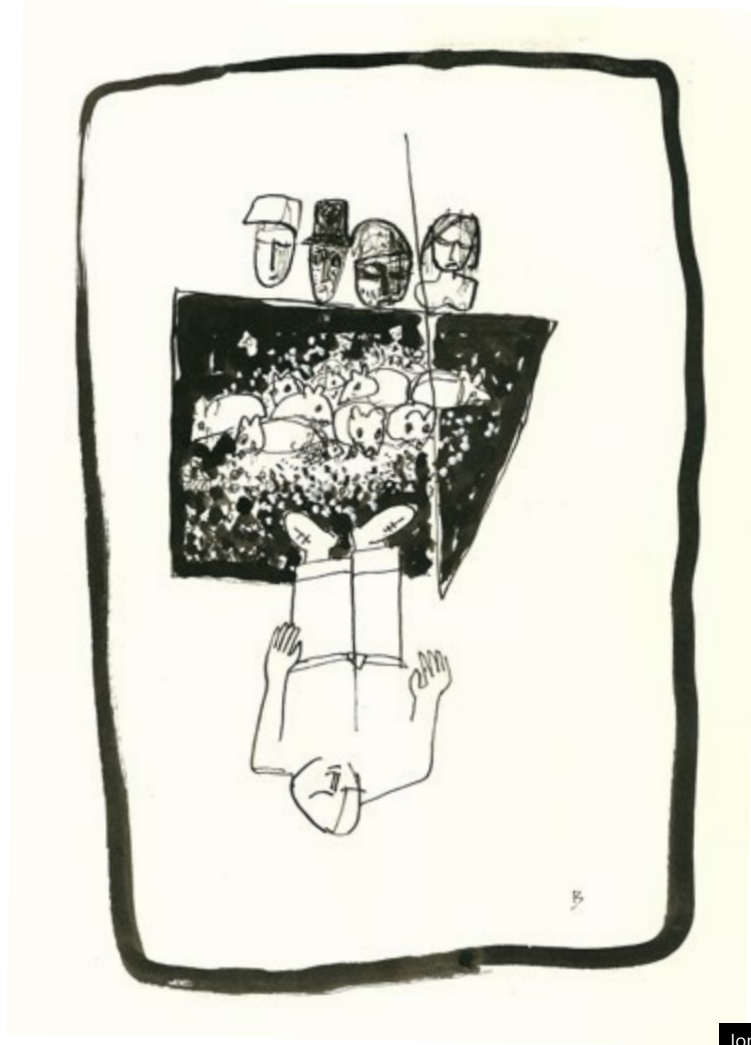
Nu poți fi decât de o parte sau de alta a taberei. „Război” e un cuvânt mare, iar cocalarii și-l poartă pe al lor cu smerenie și mă tem că veganii cei înțelepți vor continua să fugă prin alte locuri. În patrie investesc urangutanii cu stiluri de viață cumpărate. Aceiași urangutani care au mașini fără lămpi de semnalizare. Eternii urangutani defensivi și ofensatori. De fapt, prejudecățile noastre le-au dăruit casele neterminate de pe lângă orașe și mașinile puternice. I-am hulit, s-au născut la țară și Dumnezeu le-a zis că asta e o rușine mare. Acum, cu ajutorul aceluiași Dumnezeu, prezent la oglinda mașinii și în toate colțurile conacului, au puteri nețărmarite: ignorantă, incultură, prostie, ignoranță, Inna, arcade la ferestre, spa, jante, lăutarească, un strop de Șopin (adică Chopin, ca în dramele cu mafioți), conduri din piele de animal rar, păr grețos ieșind din cămașă, noneducație, valoare, familie, Dumnezeu... „Împreună suntem Căpitanuuul Investițieeee și cu al meu camarad, Antreprenorul!” Yes, iar restul suntem *decât* episodici în filmul „Nașul”, despre putere, onyx și trădare.

◆ **DAR DERAIEZ. IMAGINEA UNEI LUMI REDUSE LA EXTREMISM MĂ PUNE DIN NOU PE GÂNDURI ȘI MĂ ÎNTREB PE CINE SĂ MAI ÎNJUR.**

Aveți grijă și mâncați sănătos, la ore fixe, hrană normală, nu „vie”. Dacă reduceți totul la terminologii mega fresh și „trivia” obositoare înseamnă că pe blog aș avea onoarea de a vă simți duhoarea limbajului vulgar, ca răspuns la aiurelele scrise mai sus.

◆ **cu stimă,
un extremist**

Pe-un
picior de
plai,
pe-o gură
de rai

Ioniță Benea

Într-un cătun din Maramureș, un medic propovăduiește părinților că leacurile băbești nu te omoară dar nici nu te scapă de bolile cele mai rele. El propovăduiește, asemenea preotului, pentru niște copii care, peste câțiva ani, vor vedea care e lumea mare, de dincolo de dealurile satului, unde medicul și preotul, mai ceva ca-n romanele de care aud și poate mai rar le citesc, spuneau numai și numai adevărul.

Anamaria Blanaru, absolventă Petru Rareș

Într-o clasă încălzită de o sobă veche, poetică doar pentru cei care n-au făcut școala sau nu au profesat la sat, medicul și părinții se întreabă, fiecare în felul său dezordonat de întâmplările vieții, ce caută ei acolo. Părintele are prea multe treburi ca să se mai gândească, tocmai acum, la viață. E de-ajuns că-și trimite copilul la școală, chiar dacă nu în fiecare zi, că doar vara vine cu recolte și nu cu vacanțe de-ale orașului.

De cealaltă parte a clasei, medicul nostru trage și azi de ziua de mâine. Vede prin părinți niște copii mai norocoși decât a fost el, care vor lua calea învățăturii pe alte plaiuri, mai bune. Saltul știe că îl vor face puțini dintre ei. În ochii părinților este loc doar de speranța unui internat de oraș și de-un liceu tehnic. Pe alții, copiii, care „tot mai învață, maică”, îi vor trage de mână la oraș și apoi, cine știe, mai departe, în alte raiuri ale vieții pe care,

în satul lor ascuns de dealuri și de istorie, nu le vor afla. Nici medicul nu a prins trenul spre altă țară, nici părinții, spre oraș. Și unul și ceilalți se zbat într-un loc care nu mai este al lor. Țăranii lui Preda mor pe rând odată cu ultimii bunici care își aplecau vocea când vorbeau „de cei de la oraș”.

În autobuzul de oraș, câte un profesor rătăcit debarcă în fața școlii satului și își amăgește ochii și destinul în cercul ispititor UE pus la intrare. Fonduri, proiecte, realizări și bugete sunt cuvinte rătăcite în povestea unui medic de țară și a unui profesor.

◆ **POATE, ÎN CAZUL COPILOR DIN SATUL DE AZI, ELE ÎNCEP SĂ APARĂ, DE-O ȘCHIOAPĂ, ÎN MINTEA LOR ȘI, MAI TÂRZIU, ÎN DESTIN.**

De cealaltă parte a dealurilor, „cei de la oraș” cred că ale lor sunt toate drumurile. Registrul aici se schimbă de la școală la colegii, de la părinți la comitete de părinți, de la școlari la olimpici internaționali, de la compuneri stângace, dar sincere la reviste și clinici private sau imagini diafane ale unei Românie care, cu jumătate de față, se ascunde după dealurile aceluia cătun numit România.

E ușor să scriem zeci și sute de rânduri despre „cei de la oraș”, care și ei, mai tinerii, își vor dori un alt și tot alt oraș mai mare, în care cuvintele să sune în zeci de limbi necunoscute încă. Realitatea însă se ascunde poate voit de cei care au ochi să vadă, însă nu și urechi să audă.

◆ **COPILUL SĂRAC DE LA SAT NU MAI ARE ȘANSELE DE ACUM ZECI DE ANI (PARADOXAL ÎN VREMURILE DEMOCRATICE) SĂ DEVINĂ INTELLECTUALUL SATULUI. DESTINUL SĂU ESTE CROIT DE MULT ȘI POATE DOAR ȚĂRI PRECUM SPANIA SAU ITALIA SE VOR DESCHISE PENTRU EL ÎNTR-O AMĂGITOARE ÎMBOGĂȚIRE.**

Lângă căsuța bătrânească, devenită acum casa cu „două etaje” lipsește rostul ieșirii spre „lumea celor de la oraș” și rămâne amăgirea că a avea, a arăta lumii care oricum nu te vede, e mai presus de a fi, în lume, printre oameni.

Ioniță Benea

INTELECTUALII ȘI OPȚIUNILE LOR IDEOLOGICE

„CATEDRA A DEVENIT AMVON, IAR PREZENȚA INTELECTUALILOR ÎN SPAȚIUL PUBLIC S-A TRANSFORMAT ÎNTR-UN RITUAL MANIHEIST DE BINECUVÂNTARE A CELOR „BUNI” ȘI DE AFURISIRE A CELORLALȚI, CONSIDERAȚI „RĂI”. ȘI ASTFEL, TREBUIE SPUS LIMPEDE, INTELECTUALI ALTFEL FASCINANȚI AU PUS ÎN MIȘCARE UN MECANISM AL FASCINAȚIEI FUNDAMENTATE PE URĂ. DE CLASĂ, LA STÂNGA, DE RASĂ, LA DREAPTA.”

Daniel Șandru este politolog, prof. univ. dr. la Universitatea „Petre Andrei” din Iași și profesor asociat la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, director al revistei de cultură contemporană „Timpul” și redactor-șef al revistei de științe politice „Polis”.

Daniel Șandru

Problema poziționării ideologice a intelectualilor rămâne un important subiect de dezbatere chiar și după ce „cortegiul funerar” care a anunțat „sfârșitul epocii ideologice”, la începutul celei de-a doua jumătăți a secolului trecut, s-a risipit.

Și atunci când preferă să nu conștientizeze acest lucru, declarându-se „liberi și independenți”, intelectualii se plasează tot într-un context ideologic. Utilizez aici, desigur, sensul larg al conceptului de ideologie. Dar asta nu înseamnă, pe de altă parte, că pozițiile axiologice și atitudinale ale intelectualilor nu capătă, din perspectivă ideologică, aspecte particulare, nu presupune că ei ar fi scutiți de atracția pe care o exercită mirajul „ismelor”. Dimpotrivă, cred că dacă, așa cum susține Michel Winock, secolul XX poate fi descris drept „secolul intelectualilor”, înseamnă că aceștia s-au aflat nu doar în deplină conexiune cu marile dezbateri ideologice ale epocii noastre, ci și că au fost de-a dreptul implicați în acestea. Situându-se, dacă e să ne raportăm la clasică axă, fie la stânga, fie la dreapta, atunci când nu au alunecat înspre extreme.

POZIȚII INTELECTUALE ȘI FANTASME POLITICE

Ingredientul cel mai important al atitudinii intelectuale pare a fi idealismul. Dublat de entuziasm și de proiecția rațională a existenței, așa cum ne-a lăsat-o moștenire Aufklärung-ul, idealismul a făcut din mari intelectuali ai secolului trecut victime sigure ale fantasmelor politice, atât la dreapta, cât și la stânga. În pofida unei raționalități invocate pentru a legitima procesul de „iluminare a maselor” în ideea unui „progres în libertate”, intelectuali de renume s-au raliat unor proiecte de uniformizare socială în care respectarea dogmei a determinat anularea însuși rolului critic al rațiunii.

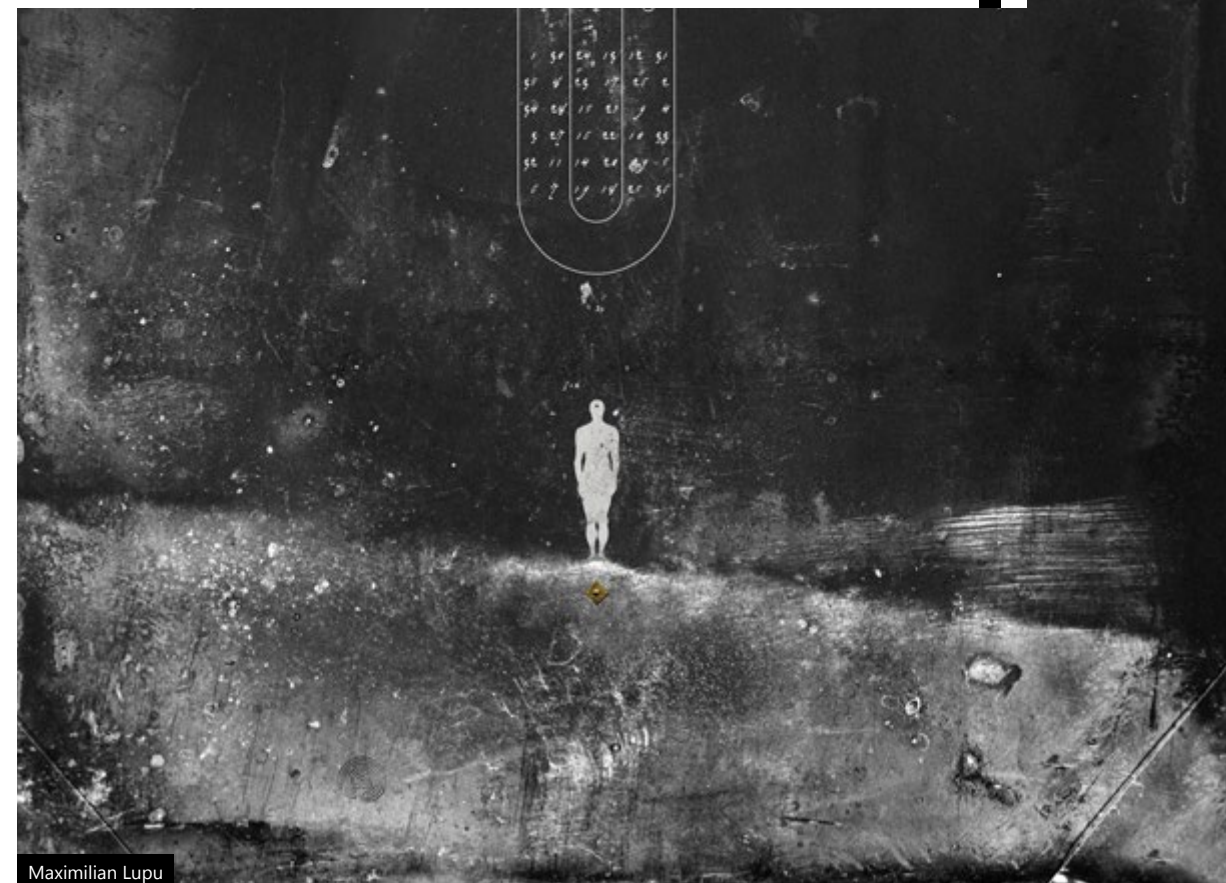
Situați între „seducția Siracuzei” și tentația de a se preda pe altarul câte unui idol politic, ei au devenit fie „funcționari ai puterii”, fie „intelectuali filotiranici”. Galeria e amplă și, inclusiv în vremurile noastre, ușa vitrinei în care aceasta este expusă rămâne deschisă. În definitiv, intelectualii sunt oameni și acest dat face ca rațiunea să fie uneori „înțeșată” de atracția fantasmelor politice, mai cu seamă atunci când acestea coagulează, în plan ideologic, suficiente elemente utopice de factură redemptivă. Din acest punct de vedere, atât stânga, cât și dreapta au oferit intelectualilor, în zonele lor extreme, câte o Ecclesie în care aceștia au putut oficia drept preoți

ai religiilor politice ale căror dogme le-au îmbrățișat. În astfel de situații, catedra a devenit amvon, iar prezența intelectualilor în spațiul public s-a transformat într-un ritual maniheist de binecuvântare a celor „buni” și de afurisire a celorlalți, considerați „răi”. Și astfel, trebuie spus limpede, intelectuali altfel fascinanți au pus în mișcare un mecanism al fascinației fundamentate pe ură. De clasă, la stânga, de rasă, la dreapta.

DE LA „OAMENI AI IDEILOR” LA OAMENII UNEI SINGURE IDEI

Întrebarea este dacă astăzi, după experiența nefastă a totalitarismelor de stânga și de dreapta, am devenit imuni, în spațiul intelectual, față de asemenea „exerciții de admirație” adulatorie. Aș spune că nu, chiar dacă acestea se pot manifesta, desigur, într-o formulă soft. Poate că nu mai trăim epoca în care, în vreme ce vocile temperate și antitotalitare erau foarte puține, intelectuali de seamă propuneau experimentarea „vitalistă” a existenței, asumată de ideologia fascistă și de cea nazistă, lucru valabil inclusiv în spațiul românesc. Poate nu vom revizita timpurile în care expunerile moderate, de pe poziții liberal-democratice, de tipul celei susținute de Raymond Aron, erau inundate de admirația nestăpânită

pentru omul nou sovietic, declamată și expusă public de un Jean-Paul Sartre. Cu toate acestea, vorba unui faibilist notoriu, nu putem ști ce ne rezervă viitorul. În prezent, pericolul fascinației vine din zona mixajului ideologic al populismului, care respinge democrația atât dinspre dreapta, cât și dinspre stânga, propunând o nouă „societate perfectă”, în numele unei abstracțiuni, „poporul”, ce ar trebui să-și ia suveranitatea în propriile mâini, fără a o mai lăsa pe seama reprezentanților săi. O nouă fantasmă politică, pentru care noi intelectuali de prestigiu sunt pregătiți să pledeze în termeni categorici, lipsiți de rest. Sunt amestecate, în această direcție, sensul undeii istoriei ce întrevede sfârșitul lumii capitaliste și democratice (idee propovăduită, dinspre stânga, sub eticheta de „critică socială”) și pășunismele gen Dan Puric, în fapt revigorarea unei tradiții antidemocratice (venită, de-astă dată, dinspre dreapta) pe care obișnuim s-o ocultăm în virtutea unui „estetism” neproductiv din perspectiva asumării trecutului. Dat fiind deficitul nostru democratic și povestea remanentă a Salvatorului ce va să vină, spațiul public al României contemporane este, în continuare, unul expus riscului monologic. Căci, chiar fiind „oameni ai ideilor” (Lewis Coser), intelectualii pot oricând deveni, după cum atestă istoria recentă, oameni ai unei singure idei.

Maximilian Lupu

EXEMPLARITATEA SANCTIUNII. ORDINEA. INTERFERENTE

„S-A VORBIT FOARTE MULT, RELATIV RECENT, DESPRE PEDEPSELE APLICATE UNOR PERSONAJE IMPORTANTE DIN FOTBALUL ROMÂNESC ȘI, MAI CU SEAMĂ, DESPRE FAPTUL CĂ NU S-A ACORDAT BENEFICIUL SUSPENDĂRII CONDIȚIONATE A EXECUTĂRII ACESTEIA ÎN CE-L PRIVEȘTE PE GICĂ POPESCU. SIGUR, NU AM SĂ INTRU ÎN DETALII CU PRIVIRE LA ELEMENTELE DE FAPT CARE AU CONDUS JUDECĂTORII LA LUAREA ACESTEI DECIZII, DAR FOLOSESC PRILEJUL PENTRU A PUNE FUGITIV ÎN DISCUȚIE CÂTEVA CHESTIUNI LEGATE DE FUNCȚIA DE EXEMPLARITATE A PEDEPSEI.”

Marius Galan
este judecătôr la
Curtea de Apel,
membru în Colegiul
de Onoare Alecart.

Marius Galan

Nu sunt nici pe departe specialist în drept penal. Dar rudimentele de cunoștințe rămase după anii de facultate și primii 4 ani de profesie îmi sunt suficiente pentru a specula puțin despre funcția de exemplaritate a pedepsei, nu ca omul simplu de pe stradă, dar nici ca un expert în domeniu.

Amintind doar că funcțiile pedepsei sunt de constrângere, reeducare, exemplaritate și eliminare, subliniez faptul că scopul pedepsei, care este de prevenție generală și specială a săvârșirii de fapte penale, trebuie să se realizeze preponderent prin funcția de exemplaritate a pedepsei. Ce înțelegem prin funcția de exemplaritate a pedepsei? Că pedeapsa aplicată într-o cauză concretă trebuie să exercite o influență asupra celorlalte persoane în a nu săvârși infracțiuni, în sensul că fermitatea, promptitudinea, intransigența cu care este sancționat cel care a săvârșit o faptă penală să creeze convingerea că un asemenea comportament nu este tolerat și conduce la consecințe extrem de grave în planul libertății personale

ori/și în plan material.

Revenind la exemplul particular amintit în debutul acestei discuții, funcția de exemplaritate constă în teama, care a devenit prin sancționare extrem de concretă, că săvârșirea de „mici” aranjamente, neregularități, înțelegeri care fraudează Statul și pe cale de consecință, pe fiecare dintre noi, nu este trecută cu vederea doar pentru că vorbim de foști mari fotbaliști, că nu există impunitate născută de performanță sau de prietenii, că orice altă neregulă descoperită în acest „teritoriu” în care părea că nimeni nu se va hazarda să intre vreodată, este la fel de supusă jurisdicției Statului ca oricare alta. În concret, este mai mult decât evident faptul că persoanele implicate în acest fenomen vor fi mai puțin tentate să încalce legea pentru că consedițele, care, desigur, erau aceleași și înainte de condamnările în discuție, au trecut de la nivelul intelectual la cea mai concretă și fizică formă, privarea de libertate. Și dacă, în ce privește persoanele condamnate, funcția pedepsei a fost aceea de eliminare

temporară, efectul mai important al pedepsei este acela de a produce credința că orice fapte similare vor aduce aceleași consecințe sau consecințe mai grave și că „teritoriul” în discuție este mult mai serios monitorizat tocmai ca urmare a publicității făcute acestor cazuri.

Ca o observație neștiințifică ori, mai degrabă, ca o previziune, m-aș avânta să spun că, deși promptitudinea în identificarea vinovaților și în aplicarea pedepselor este foarte importantă în realizarea funcției de exemplaritate, în cazul în discuție, sancționarea chiar întârziată a comportamentului interzis de lege (vorbim de fapte săvârșite cu cel puțin 6-7 ani în urmă) va avea același efect disuasiv, dându-mi mie convingerea că nu o să mai vorbim curând de fapte similare, săvârșite după momentul martie 2014.

Și pentru că în partea de introducere a acestui articol propuneam o discuție în legătură cu posibilitatea de suspendare a executării pedepsei, motivat de circumstanțele personale ale inculpatului (este desigur vorba de situația marelui fotbalist din dosarul transferurilor), fără a fi partizan al soluției pronunțate în cauză, contrar opiniei multora dintre cei cu care am discutat (juriști, de asemenea), cred că, deși circumstanțele cauzei permiteau soluția respectivă (inculpatul fusese implicat într-un singur transfer, reparase prejudiciul), aceste repere trebuiau folosite în stabilirea cuantumului pedepsei, care a fost cel mai redus din întregul „lot” și nu în alegerea formei de executare, tocmai funcția de exemplaritate cerând o pedeapsă cu executare și nu una cu suspendarea executării.

Sigur, nu am pornit această discuție ca să îmi spun părerea despre soluția din dosarul transferurilor, sper că nimeni nu s-a grăbit să creadă asta. Nu, am pornit de la senzația tot mai acută că tolerarea comportamentelor intolerabile (are Andrei Pleșu o conferință excelentă pe tema asta) este, pe termen lung, falimentară. Creează proaste deprinderi, smintește, produce confuzii. Pentru că ceea ce pare la prima întâmplare o scăpare, o ușurință, o sincopă, tinde să devină un comportament obișnuit, persoana cu carente comportamentale are impresia că lucrurile merg și așa iar, mai mult, se simte jignită când, în final, i se reproșează ceva. Ce are a face toleranța sau intoleranța cu exemplaritatea sancțiunii? Are. Să ne imaginăm că un profesor zâmbește când elevul întârzie la oră, motivând imperturbabil că e un trafic infernal și autobuzul a fost blocat în stație. Și prima și a doua și a treia oară. Nu peste mult timp, vor fi 3 sau 4 sau 7 elevi care vor găsi scuze similare și vor cere clemență așa cum a primit primul. Să ne închipuim acum că, după prima încercare reușită, elevului cu pricina nu îi este permis să intre la oră și i se pune absent de fiecare dată

când întârzie chiar și un minut. Un asemenea răspuns al profesorului nu numai că îl face pe elev să ajungă la timp la oră, dar va disuada alte comportamente similare (evident, există și excepții de la acest deznodământ). Iar asemenea situații apar și în profesia mea. Dacă aveți curiozitatea să intrați în mai multe săli de ședință de la aceeași instanță veți fi surprinși să constatați diferențe importante în modul în care se comportă aceiași avocați sau justițiabili în săli diferite. Agresivi și obraznici în unele, manierati și politicoși în altele. De ce? Pentru că judecătorii dau mai multă sau mai puțină importanță solemnității ședinței, reglând astfel nu doar modul în care se comportă justițiabilii și apărătorii lor în raport cu persoana magistratului și instanța, dar, ceea ce este la fel de important, modul în care se comportă între ei. Iar pentru a avea parte de un proces civilizat, cu solemnitatea pe care acesta o presupune, e suficient să fii ferm de câteva ori, într-o manieră rezonabilă și obiectivă, sancționând exemplar comportamentele inadecvate. Pe termen scurt te alegi cu vorbe aspre concentrate în jurul formulei „ăsta se crede Dumnezeu”, pe termen lung se asumă un respect și o moderație care vor asigura nu numai un proces civilizat, dar și o educație în spiritul respectului Judecătorului, ca instituție și a justițiabilului, ca Om. Se obține o Ordine care, cum spunea Ortega Y Gasset, „...nu este o presiune impusă din exterior asupra societății, ci un echilibru stabilit din interior”.

Am început articolul cu gândul la un material rotund, care să încapă în rândurile acestui număr. Dar discuția care se deschide cu cuvintele mai sus citate e prea amplă și merită o continuare. Așa încât, cu voia board-ului revistei, voi reveni în numărul următor.

“IARBA NU-I MAI PLACE”, PE PLAIURI AMERICANE

“ÎNAINTE SĂ ȚI SE ÎNTÂMPLE ȚIE CEVA RĂU, TREBUIE SĂ MI SE ÎNTÂMPLE MIE CEVA TERIBIL!”

Liana Vrăjitoru Andreassen

Cu gesturi însuflețite, așa mă încurajează colegul meu de catedră Juan Ochoa să vizitez din nou Mexicul. Nu am mai îndrăznit să calc peste graniță de ani de zile. Doar cu câteva luni în urmă s-a petrecut un nou masacru în Reynosa, pe cealaltă parte a râului Rio Grande, la o vreo jumătate de oră de orașul meu. Surse sigure de zvonuri spun că, după câteva ore de împușcături lângă podul de frontieră cu Texasul, o sută de cadavre au fost încărcate în camioane de către membrii cartelurilor implicate într-o aprigă luptă de stradă. Un adolescent și un șofer de taxi au căzut și ei victime,

întâmplându-se pe traiectoria gloanțelor. În Reynosa se găsesc mereu corpuri fără cap, de multe ori aparținând câte unui grup de nefericiți sud-americani în drum spre Țara Făgăduinței, iar din Rio Grande se pescuiesc mereu corpuri în putrefacție, care de multe ori rămân fără nume.

Colegul meu îmi promite însă că n-am de ce să mă tem, pentru că violența nu e atât de frecventă cum o portretizează știrile americane. Aș vrea să-l cred. Juan cunoaște lumea cartelurilor mai bine decât orice persoană din anturajul meu. Tatăl lui a fost, pe vremuri, șef

de cartel, iar Juan a crescut cu pistolul la capul patului. Acum este profesor de engleză și scriitor. Dacă îl întrebi, îți va spune că a pornit de unul singur marea revoluție împotriva războiului drogurilor. Cum? De câteva luni, i-a apărut romanul-memoriu *Marihuano*—o istorie a familiei lui povestită oarecum fictiv (a schimbat mai ales numele unor persoane reale, să nu vină să-i ceară socoteală...).

Și despre ce revoluție e vorba? Problema e spinoasă. S-o luăm de la un cap. Încetul cu încetul, unul dintre drogurile considerate mai “blânde”, marijuana, își face drum prin purgatoriul conștiinței colective și mulți cred că e pe punctul de a fi absolvit de stigma de aproape o sută de ani. În filmele de comedie, de exemplu, marijuana nu mai este doar preferința hipioților de modă veche, ci a devenit aproape la fel de acceptată, (ca propulsor al intrigii narative) ca și alcoolul. *Pineapple Express*, *Tenacious D and the Pick of Destiny* sau *Harold and Kumar*, sunt filme de circulație mare. Celebrități precum Snoop Dog (scuze, Snoop Tiger), Willie Nelson, sau comedianul Bill Maher vorbesc deschis despre cât de mult le place “puff the magic dragon”.

CHIAR ȘI DESPRE PREȘEDINTELE OBAMA SE ȘTIE CĂ ÎN STUDENȚIE AVEA ÎNCLINAȚII SPRE NARCOTICELE VERZI, PE CARÈ DE ALTFEL LE-A PUS LA EGALITATE CU ALCOOLUL ÎNTR-O REMARCĂ RECENTĂ.

În literatură, această “iarbă” și-a pierdut deja impactul dramatic—de exemplu în proză nu mai e de ajuns ca să șocheaze; personajele-problemă tind să fie absorbite de drogurile “serioase”, cum remarcăm, de exemplu, în romanele de senzație ale lui Chuck Palahniuk, Lidia Yuknavich sau Craig Clevenger.

PROBLEMA ESTE DACĂ MERITĂ OARE SĂ CONTINUE SĂ FIE ȚINUTĂ ÎN ILEGALITATE ACEASTĂ FRUNZĂ-VERDE-MARIJUANA, ȚINÂND CONT DE CONSECINȚELE RĂZBOIULUI ÎMPOTRIVA EI?

Juan Ochoa a scris romanul semi-autobiografic exact pentru a demonstra acest lucru, că în special din cauza acestei prohibiții au loc majoritatea actelor de violență de la graniță și nu numai. Tone și tone de marijuana traversează în te miri ce moduri inventive din Mexic în Sate, în timp ce din State către Mexic se furnizează arme de foc din cele mai letale (iresponsabil de accesibile, după cum se știe), care ajung pe mâna cartelurilor, ca să se poată măcelari între ei în disputele legate de distribuie

și teritoriu.

Așa-numitul război al drogurilor a fost declarat de răufamatul Nixon. Este o campanie datând de pe vremea Vietnamului, când soldații se drogau cu heroină. În ultimii 40 de ani acest război, să-i zicem rece (mai mult haos organizat decât război), a costat statul american peste 2,5 miliarde de dolari și a umplut pur și simplu închisorile Americii cu delicvenți care ori vindeau ori doar aveau asupra lor droguri, mai ales marijuana. Sigur, obiectează multe voci raționale, de ce să nu încerce guvernul să reducă dependența de droguri? Efectele drogurilor puternice e de necontestat: familii întregi continuă să sufere, iar mulți adolescenți nici nu trec pragul lui 20. Dar din păcate, piața drogurilor nu va dispărea, cererea fiind imensă și, în timp ce banii guvernului se epuizează în menținerea imensei rețele de închisori, prea multe vieți se pierd în luptele sângeroase care mai-mai că ar vrea să treacă granița. Corupția, distorsionarea oricărei valori umane, teama, vânzarea de favoruri, ipocrizia, toate aceste boli sociale au infestat comunitățile de pe ambele părți ale tulburelui Rio Grande, încât multă lume așteaptă un semn că avalanșa crimei organizate va lua sfârșit.

Bonomul meu coleg scrie în *Marihuano* despre o copilărie petrecută sub palma grea a unui tată dictatorial și iute la mânărea pistolului, care își forța copiii să transporte droguri pentru el, chiar și peste graniță. Trecut prin focurile iadului și martor la nenumarate scene de violență, Juan Ochoa a promovat apoi la o adolescență și studenție privilegiate, ca fiu al liderului de cartel (termenul cartel nu se folosea pe atunci—o clică ar fi termenul mai vechi). Avea mereu buzunarele pline cu bani (ceea ce-l făcea popular între colegii de la facultatea de drept din Mexic), conducea mașini scumpe, avea o prietena superbă, însă pentru toate trebuia să plătească scump: se trezea mereu cu câte o mașină în fața casei și nu știa dacă au venit să-l împuște sau au fost trimiși de tatăl lui, să-l țină sub observație. De multe ori era ținut într-o cameră de hotel, așteptând ordinele tatalui. Alteori trebuia să-și resusciteze tatăl după o petrecere cu multă cocaină. Toate acestea l-au făcut în final pe autorul cărții să caute o ieșire din lumea drogurilor, ceea ce a reușit să facă doar după ce tatăl a primit lovitura de grație, gestul de trădare al unui membru de încredere al cartelului. Amintirea tatălui (mort de mai mulți ani) îl bântuie și acum pe Juan Ochoa, câteodată cu nostalgia fiului încă atașat de tată, alteori încă traumatizat de viața dură pe care a lăsat-o demult în urmă.

Cartea lui este plină de dezvăluiri tulburătoare și nu mă îndoiesc de impactul palpabil pe care îl va avea asupra publicului american și nu numai.

ÎNĂUNTRU
ȘI - N A F A R Ă

Experiențe: Germania și Suedia

„Absolventul, în România, se transformă în supraviețuitor, o chestiune prost înțeleasă de cei maturi, care îl sfătuiesc cu înțelepciune adânc căutată să se descurce. Eu prefer să învăț și contează enorm să ai de la cine, să ai profesori buni, profesori care să nu se teamă să fie depășiiți, care să creadă că există, de fapt, un loc pentru toată lumea.”

Izabela Pavel, absolventă Băncilă

PREAMBUL

E ceva timp de când nu am mai scris în „Alecart”, proiectul cultural crescând pe zi ce trece, maturizându-se, iar noi odată cu el, eu și cei din generația mea. În paralel, am dezvoltat propriul proiect, acela al descoperirii de sine sau, mai simplu, să te duci încotro bate vântul și să încerci să-ți dai seama pe parcurs dacă acest paleativ al zborului și-a făcut efectul. Aici identific un paradox: în plan personal există întotdeauna un proiect, pe termen

scurt sau lung. Când vorbesc despre acel te duci încotro bate vântul nu am în vedere lipsa unui plan anume, ci pur și simplu, de precipitarea bruscă a mai multor aspecte în viața unui tânăr în momentul când termină facultatea. Sesiunile, emoțiile, examenele, la care presiunea („Gata, ai terminat de-acum!”) se transformă într-un permanent extemporal al vieții.

Da, probabil este adevărat faptul că majoritatea absolvenților de facultate și, mai nou, cea a absolvenților de liceu, fug în acel loc magic numit străinătate. Citind câteva articole legate de acest subiect, inclusiv pe cele apărute în „Alecart” în ultimii ani, situația este privită din două, total opuse, puncte de vedere: se formează așadar, două tabere: cei care găsesc oarecum o justificare în acest act pur salvator de sine și cei care înțeleg plecarea ca pe un refuz categoric al tinerilor de a lupta pentru țara lor, o manifestare a fricii și implicit, a lipsei tupeului de „a lupta” pentru poporul român (!?!).

Dragilor, aș putea spune din propria experiență a trăitului în afară că pot încerca măcar să înțeleg această atitudine a celui care rămâne, anume de a declara război românilor, dar ce nu înțeleg eu este cum de noi am ajuns să nu mai vorbim aceeași

limbă. Avem nevoie de un dicționar român-român ca să ne înțelegem, cum spunea Dan Puric? Dar asta este o cu totul altă poveste, pe care probabil cineva mai îndreptățit decât mine, mai cinic chiar, o poate aborda și argumenta.

Subiectul articolului îl face experiența mea ca arhitect stagiar în afara României, experiențele avute în Berlin și Göteborg, ca proaspăt absolventă de facultate ce încearcă să-și croiască drumul spre altceva. Menționez că încă nu am avut ocazia să practic în țară, și nu din clasică *vină a sistemului*. Am refuzat nu din orgoliu sau dintr-o mândrie prostească, stupidă, nici din frica de *a lupta pentru patrie*, ci pur și simplu, nu am vrut și nici nu am avut ocazia.

Există o prejudecată printre absolvenți, printre tineri (cel puțin la început de drum) cum că în România nu există loc pentruăștia mai mici, neexperimentați, din cauza fosilelor rămase ca să adune și să câștige cât mai mult, care simt o frică instinctivă față de cei care îi pot depăși și care sunt cu adevărat mai buni. Nu doresc să contest experiența celor mai în vârstă, dar în Germania sau Suedia nu se pune niciun moment problema în acest fel. Tinerii au parte de același tratament ca toți ceilalți, lumea își vorbește la per tu încă de la grădiniță și nu există atâta politețe formală inutilă, menită să îi mângâie sufletul celui care îmbătrânește.

EXPERIENȚA BERLIN – GERMANIA

Am ajuns în Berlin în urma unei aplicații și a unui interviu pentru o poziție de arhitect intern timp de șase luni. A fost perfect, deoarece acest job făcea parte din practica profesională obligatorie pentru studenții arhitecți de anul șase din România și am avut ocazia să studiez și să îmi aleg situl pentru proiectul de diplomă.

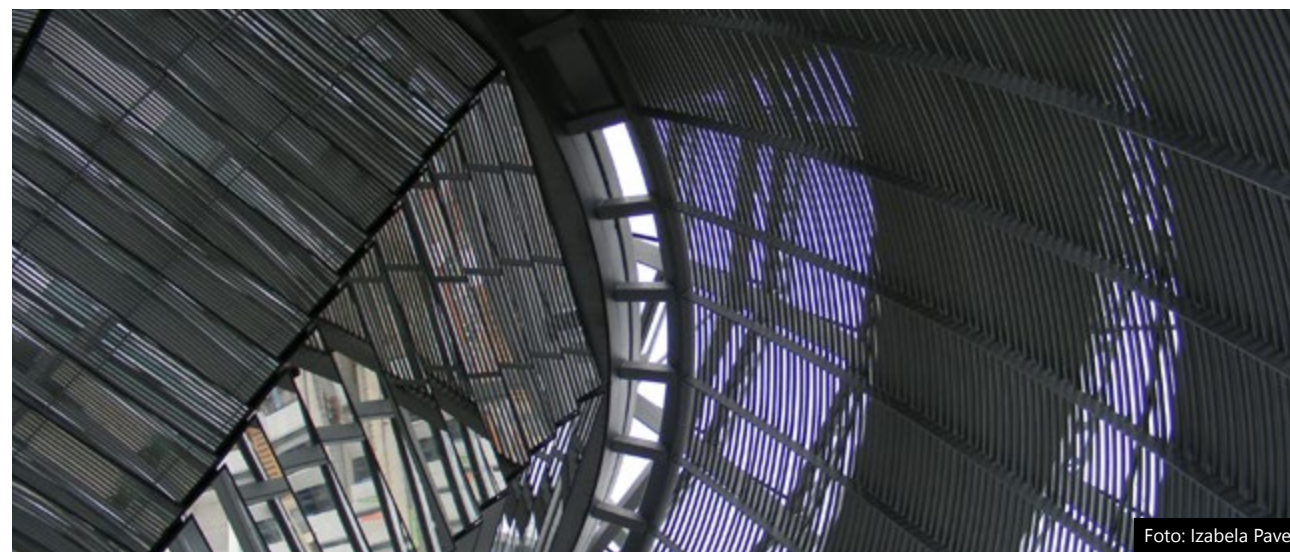

Foto: Izabela Pavel

Izabela Pavel

a fost printre cei care au pus bazele proiectului Alecart în 2008. Între timp, a absolvit Universitatea de Arhitectură „Ion Mincu” București (anul trecut), a studiat la Universitatea Tehnică din Lisabona, a fost arhitect intern în Berlin și arhitect stagiar în Göteborg. În prezent, este arhitect în Paris.

Foto: Izabela Pavel

Foto: Izabela Pavel

mai interesant. Locuind cu alte două tinere rezidente, am avut plăcerea să aflu mai multe despre oraș, despre modul în care acesta absoarbe sistematic fluxul de turiști, studenți, practicanți, dar și despre o remanență a trecutului. Este vizibil, din punctul de vedere al arhitecturii orașului, că acesta este divizat, având inițiative arhitectonice care curg în straturi. Arhitectura lui te surprinde pas cu pas, te încearcă, îți testează limitele ca pieton, te îndeamnă să îți continui plimbarea, să cunoști mai mult.

În acest caz, experimentul și atracția culturală joacă un rol extrem de important, la fel ca și îmbunătățirea climatului energetic, sustenabilitatea și conversia către un mod de ocupare modern (zone de birou și zone comerciale, zone de cercetare și de educare, zone de recreere), orașul încercând să țină pasul cu aceste criterii.

Am învățat mult din acest contact permanent cu orașul, cu biroul de arhitectură la care am lucrat, cu oameni care nu s-au temut să îmi explice și să îmi deschidă drumuri fără interese ascunse. Munca la birou a constituit trezirea bruscă la realitate, după o facultate greoaie menită să te învețe atâtea lucruri, dar care, din păcate, îți creionează un handicap, și anume al lipsei practicii profesionale. Situația s-a schimbat însă la birou; într-adevăr, am muncit mult, uneori și în week-end, de multe ori până dimineața, dar cel puțin, am făcut-o într-un mediu sănătos, cu oameni modești, care te învață în primul rând ce înseamnă să formezi o echipă. De la ei am înțeles că întotdeauna există soluții, indiferent de problemele întâmpinate.

EXPERIENȚA GÖTEBORG – SUEZIA

La sfârșitul lunii august 2013, am plecat să fac un alt stagiu de arhitectură. De data aceasta, în Göteborg, acest mic oraș, unde oamenii lucrează, cântă pe stradă, fluieră la birou, iau pauze... și unde am avut șansa să cunosc o lume diferită față de restul Europei. Faptul că nordicii își asumă cu vârf și îndesat apartenența teritorială denotă un alt mod de trai și o formă de supraviețuire și adaptare mai puțin cunoscută. Göteborg este un oraș universitar, port la Marea Nordului, care îți dă senzația de orașel, de suburbie, cu oameni binevoitori și arhitectură specifică: lemnul și cărămida sunt materialele cel mai des folosite în construcții, dar nu lipsesc suprafețele mari vitrate, menite să permită cât mai mult soarelui (aproape inexistent în anumite zile) pătrunderea în locuințe.

Ciudat, dar parcă timpul s-a oprit și, în același timp, și-a continuat cursul cu o viteză amețitoare, pentru că rutina în care am fost prinsă l-a făcut să zboare pe lângă mine; nici nu am simțit când a trecut jumătate de an, de acumulare continuă, de muncă intensă, de confruntare cu noul. La birou am ajuns în perioada pregătirii excursiei de studiu din fiecare an (atunci fiind în Danemarca). Da, biroul la care am lucrat a sponsorizat pentru toți arhitecții o excursie timp de trei zile într-o altă țară, pentru că se

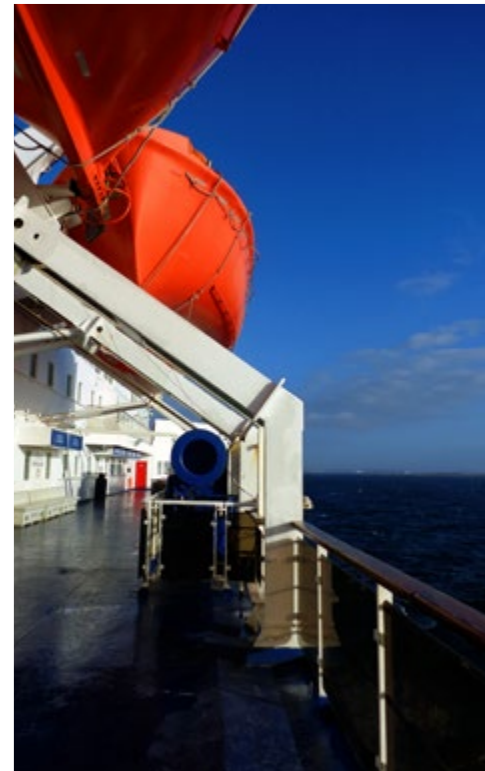
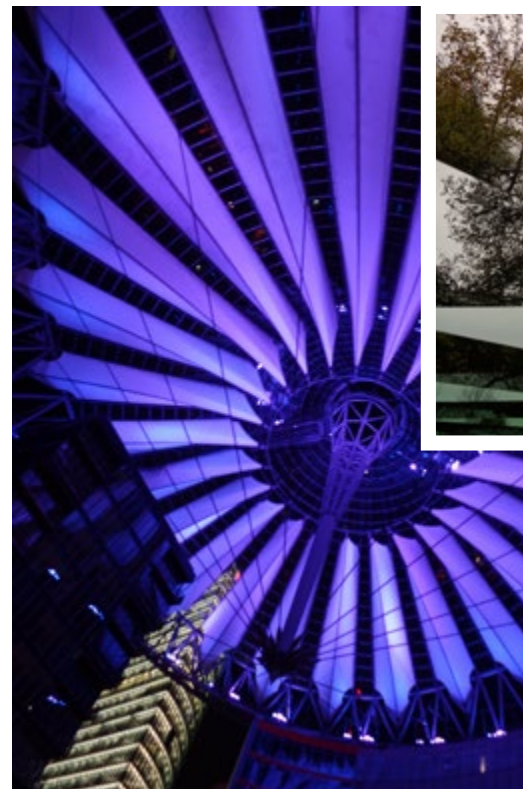

Foto: Izabela Pavel

investește permanent în educație și în personalul cu care se lucrează. Având acces la acest tip de experiență, dar și la dezbateri legate de proiecte mai vechi împreună cu alți arhitecți din birou (precum faimoasele *Kingohusene* ale lui *Jørn Utzon* din Helsingør, dar și intervenții gigant care fac parte din *Master Plan*-ul orașului Aarhus), am reușit să observ un alt fel de critică arhitecturală, pertinentă, asumată, cu argumente pro și contra, ceea ce m-a bucurat și m-a ajutat să privesc anumite proiecte diferit, poate mai tolerant, dar nicidecum în absența spiritului critic.

Se știe că arhitecții nu privesc un oraș așa cum îl privește un turist obișnuit; ei văd detalii, le caută, se bucură atunci când observă ceva nou, o rezolvare curată a unui spațiu, inovativă și curajoasă, o lumină care cade într-un anumit fel, un material care te apropie, care îți stârnește curiozitatea și care te îndeamnă să îl atingi. Este cu atât mai mare bucuria când remarci că un întreg oraș are cultură arhitecturală, o anumită coerență și consecvență în culoare, detaliu, material, atmosferă, spații publice. Având ocazia să lucrez pentru o autorizație de construire a unei vile pe una din faimoasele insule din Arhipelagul Göteborgului, am rămas profund uimită să constat că ai nevoie de aprobarea vecinilor chiar și în ceea ce privește design-ul casei, alegerea materialelor, aceștia având dreptul prin lege să îți mute fereastra *mai la stânga*, în cazul în care consideră că este prea mare și îi privezi de intimitate - chiar dacă este respectată distanța minimă

impusă de legislație.

Ce m-a impresionat și amuzat în același timp la suedezi a fost felul în care aceștia își distribuie munca pe parcursul zilei. Cred că au găsit o rețetă proprie a succesului: au un fel de ordine interioară pe care o respectă și nimeni nu se abate de la ea - lucrează intens în timpul orelor alocate muncii, mănâncă la ore fixe și exact atât cât durează pauza, convoacă ședințe peste ședințe în care singurul lucru stabilit este ora și data următoarei ședințe, au un fel de program denumit „after work” vineri, după ora 16:00, petrec doar vineri și sâmbătă, iar luni o iau de la capăt...

Cosider că este absolut necesar să călătorești, să descoperi oameni și culturi diferite așa cum este necesar să citești, să ascuți muzică, să dansezi; am mai spus-o și în momentul în care am fost plecată pentru prima dată în Lisabona (anul care m-a trezit, de fapt) și care mi-a deschis ochii către o lume total schimbată față de lumea de dinaintea plecării. Acest gen de călătorie este și va rămâne una a inițierii, deosebită prin distanță, prin contact, prin vorbă, căci înveți să accepți că există și alte obiceiuri, poate apreciezi mai mult ce ai acasă, ajungi să critici. Și ceea ce este mai important: începi să faci diferența - probabil unul dintre primii pași care trebuie făcuți spre schimbare.

Între Tokyo și São Paulo. De ce am ales să plec?

„Nu știu cum stau lucrurile în cazul altor profile academice, la alte universități sau licee în afara celor pe care le-am urmat în țară și apoi în străinătate, dar eu nu am plecat în căutare de profesori mai buni, de facultăți mai bune sau de arhitecți mai buni, ci în căutare de alte contexte și de alți beneficiari. Pentru un arhitect cred că este esențial.”

Laura Dianu, absolventă Băncilă

Plecarea tinerilor din România „în afară” a prins în ultimii ani o atât de multă amploare, încât mai toată lumea se simte datoră să aibă o poziție față de acest „fenomen”, plasându-se fie „pro”, fie „contra”. Pentru unii e „curaj”, pentru alții, „fugă”. Cred că este necesar, înainte de a ne pronunța verdictul personal, să fim conștienți că această realitate nu vizează doar România sau țările din Est (dacă ne referim la Europa), statele subdezvoltate (dacă privim în ansamblu), ci este o consecință firească a trei majore revoluții care s-au petrecut în ultimele decenii: evoluția tehnologiei, deschiderea piețelor de muncă, mobilitatea asigurată de ușurința de a comunica și de a te deplasa în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii în timp foarte scurt. Pentru mulți, plecarea și stabilirea pentru un timp în alte țări a devenit un mod de viață, pentru alții, o experiență episodică, dar necesară.

Pentru un tânăr, a experimenta viața într-o metropolă a lumii a devenit un act formator, ce implică o schimbare, o adaptare la un context cu care nu a fost obișnuit,

la diversitatea culturală, șansa de a-și testa cunoștințele și creativitatea, de a dovedi în ce măsură potențialul pe care îl are se poate împlini; e un test al supraviețuirii dar, mai mult, o experiență a oglinzirii și acumulării (care invită la introspecție și autocunoaștere, la afirmarea individualității prin raportare la alte persoane care vin din medii sociale și culturale diferite). Niciodată, locuind afară, nu am simțit că sunt privată de senzația de apartenență. Dimpotrivă, odată plecată, am simțit că aparțin unei comunități, fie aceea de studenți în schimb de experiență, fie de „expats”, fără a înceta de a mai fi eu însămi, fără a-mi abandona rădăcinile. Tinerii nu pleacă din România, ci devin „oameni ai lumii”, cetățeni liberi să se adapteze, să revină sau să plece în căutarea spațiului care să le valorifice în cea mai mare măsură cunoștințele și experiența dobândită.

TOKYO ȘI VITEZA

Cel mai pregnant aspect la care a trebuit să mă adaptez în Japonia a fost viteza. Dinamismul și viteza de transmitere a informației (viteza luminii, de fapt) sunt paradigme ale secolului actual peste tot în lume, dar în Tokyo acestea sunt cu adevărat uluitoare. Pe tot parcursul stagiului, rapiditatea a constituit „măsura tuturor lucrurilor”: produsul trebuie

Foto: Laura Dianu

livrat „just in time”, procesele de proiectare și de execuție se petrec extrem de rapid, facilitate de transmiterea „supersonică” a informației, procedurile administrative se rezolvă cu un simplu clic, fiind automatizate. Se poate întâmpla să finalizezi o propunere și să primești confirmarea la câteva secunde, pentru a începe în minutul doi lucrul la următoarea fază a proiectului. Mai mult, datorită folosirii tehnologiilor de model integrat cu toate disciplinele de specialitate (BIM), toate echipele, din locuri diferite, lucrează în același timp, adăugând informație modelului virtual. Totul se petrece în ritm accelerat. Paradoxal, deși viteza de lucru crește, timpul liber scade. Orice activitate este programată în termeni de minute, totul se livrează la timp, orice termen este respectat, începând de la livrarea unui produs cumpărat online, până la proiectul de arhitectură. Este un compromis pe care trebuie să ți-l asumi: când totul ți se livrează „just in time”, pe ceas, la secundă, atunci nici ție nu îți mai este permis să pierzi sau să rămâi în urmă cu o secundă. Beneficiei de avantajele sistemului, trebuie să performezi în același fel. În acest ritm, într-un stagiu de trei luni, participi la toate fazele unui proiect, de la concept la execuție. Tot ce primești este performant, rapid și condensat. La rândul tău, trebuie să răspunzi la fel.

SOCIETATEA ȘI CULTURA MUNCII

Cultura japoneză a muncii am perceput-o ca venind, de fapt, dintr-o atitudine de altruism exacerbant, de a plasa binele și bunăstarea universală în fața binelui personal. Ideea de competiție în spațiul nipon este fundamental

diferită. Aceasta există, dar nu ca o cursă în care trebuie să întreci pe cineva, ci ca o competiție cu tine însuși: a fi mai bun decât tu, cel de ieri, pentru ca ceilalți în primul rând, să le fie mai bine și, în felul acesta, binele revine la tine. Ideea de autoritate este foarte pronunțată, dar are caracter intrinsec. Exigența începe de la propria persoană. Nimeni, în societatea despre care vă vorbesc, nu va reclama că, de exemplu, casiera din supermarket se mișcă încet sau că metroul întârzie. În schimb, ei vor fi cei mai severi autosupraveghetori. Nimeni nu s-ar plânge că vreun anumit produs nu este așezat corespunzător pe raft. În schimb, angajații vor sta, dacă este nevoie, după program, până când lucrul este terminat. Și nu oricum, ci perfect. Sunt exemple triviale, dar aceste fapte sunt extrapolate în orice disciplină. Este un mediu în care critica este aspră, dar îndreptată doar către propria persoană. Catalizatorul este responsabilitatea.

„BENEFICIARUL” JAPONEZ

L-am găsit receptiv la nou, cel puțin în Tokyo. Când propui un proiect clientului, se pot explora până la extrem potențialul propriu și dorințele beneficiarului. Observ, când sunt în țară, un apetit ridicat pentru design de produs și tehnologie. Cu toate acestea, în România, noțiunile de calitate și design al spațiului sunt mai greu digerabile de potențialii clienți ai unui birou de arhitectură. Calitatea spațiului este de multe ori confundată cu o mobilă scumpă. Acest lucru este un aspect demotivant pentru un student de arhitectură, stărnind întrebarea firească „Oare așa este peste tot?”. Scopul ieșirilor în afară este de a vedea alte moduri de raportare la locuire. Experiența în Japonia a fost interesantă în acest sens. Introvertirea atrage după sine grija mai mare pentru spațiul în care te retragi. Numai odată ce stabilești o

Foto: Laura Dianu

Laura Dianu face parte din echipa Alecart încă de la început (2008). A absolvit de curând Universitatea de Arhitectură „Ion Mincu”, a studiat în Spania, la Madrid, în Brazilia, la São Paulo și, în prezent, este arhitectă în Tokyo.

legătură puternică cu o persoană, aceasta îți permite să pătrunzi în intimitatea spațiului în care locuiește.

Pentru mine, ca student la arhitectură, este important aspectul receptorilor. Este o resursă care nu poate fi „adaptată” la fel de ușor ca cele materiale. Acesta a fost sensul căutării. Când studiezi o disciplină care la bază este un serviciu, atunci publicul este decisiv, este parte din materialul cu care lucrezi, pe care încerci să îl modelezi. În Japonia, am observat o atitudine de reciprocitate: pe de o parte, îți este respectat statutul de persoană avizată într-un domeniu, pe de altă parte, ai siguranța că esti, la rândul tău, pe mâna specialistului. Trebuie să fii,

nu să convingi.

PRACTICA

Chestiunile care vizează practica de arhitectură diferă. Fiind, de altfel, fiind o profesie puternic dependentă de loc. Politicile urbane sunt și ele diferite. Sensul de patrimoniu istoric este înțeles diferit față de Europa, intervenind și contextul de reconstrucție al orașului Tokyo după război. Și din considerente structural-seismice, valoarea unei clădirii scade odată cu vârsta acesteia. La aproximativ zece-douăzeci de ani, japonezii demolează și rescriu. Necesitatea de compactare spațială este

Foto: Laura Dianu

acută. Arhitectura din Tokyo diferă mult de alte orașe din Japonia, iar nevoia de construcție este încă ridicată în comparație cu vestul european.

CĂTRE DESFIINȚAREA PREJUDECĂȚILOR

Am învățat că aprecieri comparative se pot face doar în baza unei experiențe proprii, filtrate prin sistemul de valori pe care ți l-ai format și că a te lăsa influențat de stereotipiile formate în jurul diferitelor naționalități este perdant. Cred că a trebuit să răspundem cu toții la întrebări, puse uneori cu nonșalanță și care ne-au stârnit indignarea, despre existența calculatoarelor, a soft-urilor sau chiar a mașinilor de firmă din România. Spre surprinderea mea, cu aceleași întrebări (referitoare la São Paulo, care este cel mai verticalizat oraș din lume!) m-am confruntat și după întoarcerea mea din Brazilia, în condițiile în care lipsa timpului liber a fost mai acută pentru mine acolo chiar decât în Tokyo.

Cu cât mai diferit este mediul în care te duci, cu atât ai mai multe de descoperit, iar familiarul și străinul capătă alte valențe. *Know-how*-ul îl dobândești aici, afară, de la profesori, în bibliotecă, *online*. Să parcurg un raționament logic, să problematizez, am învățat în țară și le sunt recunoscătoare profesorilor pentru „antrenament”, dar experiența am dobândit-o în alte colțuri ale lumii, muncind cot la cot cu specialiști și fiind pusă să rezolv probleme pentru care nimeni un mă pregătise înainte.

Foto: Laura Dianu

Am ales să rămân în România?!

De ce miticizăm sau misticizăm Vestul?

E lesne de observat faptul că în ultimii ani de fiecare dată când presa autohtonă dorește să se laude cu ceva legat de educația românească își fac apariția felurite articole despre elevii sau studenții care au ajuns la „universități de prestigiu” din diverse colțuri ale lumii. În niciun caz nu doresc să sugerez că acesta nu ar fi un motiv de mândrie, dar reflectă exact scara de valori pe care o folosim în viața de zi cu zi.

Mădălina Tvardochlib, absolventă Național

Percepția generală este de ceva vreme determinată de ideea clară și irefutabilă că a studia în Vest este mai valoros decât aproape orice ai face în țară. Desigur, există motive temeinice datorită cărora s-a ajuns la această convingere. Acest articol își propune să examineze și să compare cele două sisteme academice pentru a oferi o imagine cât mai aproape de realitate, fără a trece cu vederea adevărurile incomode.

PUNCTUL DE ÎNTÂLNIRE AL CELOR DOUĂ TRASEE ESTE ȘI CEL DE DIVERGENȚĂ, ÎNTRUCÂT ATINGE DIFERENȚA MAJORĂ DE PERSPECTIVĂ.

Scopul sistemului de învățământ influențează, evident, modalitățile de lucru și deci obiectivele pe care le are în vedere. În vreme ce sistemul românesc se bazează pe acumularea unei cantități cât mai mari de informații, fără ca apoi studentul să învețe cum poate fi aceasta folosită eficient, Vestul se axează pe gândirea critică. Consider că există avantaje majore ale ambelor abordări, adevărata problemă fiind cum se adaptează individul fiecăreia dintre aceste direcții. Până la urmă, pentru a fi un student peste medie, indiferent de sistemul pentru care optezi, trebuie să suplinești lipsurile sau punctele slabe pentru a ajunge la asimilarea eficientă a cunoștințelor și la o percepție globală. În România, informația nu reprezintă în niciun fel problema, este bine sistematizată pentru a putea înțelege conexiunile și interdependențele. Totuși, pentru a ajunge la acestea, sunt necesare selecția și

Foto: Corina Păcurar

procesarea materialului primit, iar aici intervine partea de gândire critică, din păcate prea puțin dezvoltată în sistemul nostru. Practic, e ca și cum primim multe piese ale unui puzzle complex, dar nu avem și abilitatea de a le asambla corect. Cum putem depăși inerțiile? Debarasându-ne de deprinderile de asimilare pasivă, pe orizontală, renunțând la pasivitatea din anii de liceu.

ÎN CAZUL EDUCAȚIEI VESTICE, GÂNDIREA CRITICĂ ESTE EXERSATĂ DE LA O VÂRSTĂ FRAGEDĂ ȘI ASIGURĂ MAJORITĂȚII CAPACITATEA DE A ANALIZA, EXPRESSA ȘI ARGUMENTA O IDEE SAU SITUAȚIE.

Cu toate acestea, a devenit un loc comun observația conform căreia în țările din Occident nivelul cunoștințelor elevilor buni nu se ridică la cel al unui elev obișnuit dintr-un liceu bun din România. Aș putea argumenta aceasta prin experiența personală în cadrul unui seminar de Literatură britanică de la Universitatea din Göttingen. Elementele de teorie care erau predate în cadrul unui curs pentru anul întâi se învățeau în sfera familiară oricărui elev care a trecut bac-ul la română cu o notă bună. Nu exagerez deloc și sunt convinsă că tipurile de narator ale lui Genette și Stanzel (nepredate, e adevărat, întotdeauna sub umbrela acestor nume) sunt sau măcar sună cunoscut tuturor. În consecință, punctul slab al studentului vestic este faptul că are mai multă informație de acumulat, care oricum necesită o perioadă de „incubație” prin recitare sau aplicare pentru a fi asimilată și interiorizată.

Mai există o diferență majoră care determină ritmul de lucru și cadența semestrului: diferența numărului de cursuri și de muncă individuală. Ritmul sistemului din Vest este mai constant datorită numărului suficient de texte ce trebuie parcurse într-o săptămână și a temelor notate ce trebuie predate. Mai ales ultimul aspect mi se pare relevant, căci elimină șocul dinaintea scrierii și susținerii licenței. Nu cred că poate fi contestat faptul că rigorile

stilului academic cer puțin timp și îndemănare..., deci practica pe parcursul pregătirii academice te obligă să te obișnuiești cu rigorile și cerințele reale din momentul absolvirii.

Cu siguranță, sunt și alte aspecte ale vieții care contează în alegerea viitorului loc de studii. În acest punct întâlnim o altă serie de mituri care au prea puțin de-a face doar cu ultimele generații, însă toți cei care au plecat din țară după '90 au contribuit semnificativ la amplificarea imaginii idealizate asupra Occidentului. Realitatea este că standardul de viață ridicat nu înseamnă împlinire, căci inegalitatea este la fel de presantă, iar viața este pur și simplu frustrantă în anumite momente, indiferent de punctul geografic în care ne aflăm, iar timp pentru tine și viață personală nu prea mai există. Independent de remarcile oamenilor care se întorc din Vest și povestesc numai părțile roz pentru a se simți mai bine sau doar pentru a-și spori stima de sine, trenurile rapide întârzie și în Germania frecvent, o parte semnificativă din America trăiește în datorii nesfârșite toată viața, iar în Anglia tot mai mulți depind de ajutoare de hrană.

REUȘITA ESTE PERSONALĂ ȘI NU GARANTATĂ DE O ALTĂ SOCIETATE. NU VOI CONTESTA NICIODATĂ FAPTUL CĂ ȚARA ÎN CARE TE NAȘTI NU ÎTI VA ASIGURA MEREU CEL MAI BUN CONTEXT PENTRU A AJUNGE LA POTENȚIALUL MAXIM.

În cazul nostru, da, România rămâne țara cu o cultură minoră și, da, avem nevoie de mult mai mult exercițiu în ale gândirii critice. Totuși, asta nu ne descalifică din start. Problema este să te gândești la ceea ce ai tu personal nevoie și nu la ce sună în genere mai frumos. Pentru a fi mai fericit sau mulțumit trebuie doar să fii sincer cu tine în ceea ce îți dorești și să vezi lucrurile cât mai obiectiv. Sper că am fost nepărtinitoare.

Mădălina Tvardochlib este studentă în anul II, la Facultatea de Litere, Univ. „Al.I. Cuza”-Iași, a studiat un semestru la Universitatea din Göttingen, ca studentă Erasmus.

23 de ani și o diplomă de master În afara României.

„Oriunde în lumea asta, în ciuda mobilității specifice secolului în care trăim și a melanjului multicultural din marile capitale, străinii rămân străini. Ca niște intruși care atentează la stabilitatea și echilibrul unui sistem conturat.”

Anca Covaliu

Mulți dintre cei care veți citi acest articol mă veți judeca începând cu titlul. Nu mă deranjează. De peste nouă ani de zile iau decizii ce țin de sfera profesională cam cum îmi trăsnește, indiferent de reacții. Asta nu pentru că sunt o rebelă, ci pentru că mă cunosc suficient de bine, încât să îmi asum deciziile și să calc apăsător în direcția visurilor mele, oricât de greu de îndeplinit ar părea acestea. Căci dacă eu nu mă îndrept spre ele, așa cum simt, n-o va face nimeni. Pentru că nimeni din lumea aceasta nu știe cum bate inima mea. Pentru că nimeni nu îmi poate dicta pasiunea. Iar o viață muncită în umbra regretului, în absența pasiunii, e un chin.

Nu cred în imposibil, nu cred că există limite. Din simplul motiv că mii, sute de mii de alți oameni, își trăiesc zilnic visurile. Ei au reușit. Au fost motivați, s-au auto-motivat ori au fost trăsniți de norocul picat din cer. În toate cazurile, imposibilul a prins aripi și a devenit posibil

printre nori. În general, nori de fericire.

Să nu mă judecați greșit în privința titlului înainte de a auzi povestea. Pentru că orice locuitor al României care decide să își petreacă viața în afara ei, chiar și scurt timp, are o poveste.

IMI IUBESC ȚARA ȘI AȘA VA FI PÂNĂ LA MOARTE. CE NU IUBESC SUNT PROȘTII, LIMITAȚII, PARVENIȚII, CORUPȚII, PUPĂTORII TUTUROR LUCRURILOR DĂTĂTOARE DE FAIMĂ ȘI DE APARIȚII PE ECRAN. AM ÎNTĂLNIT DESTUI, VĂD DESTUI.

Și România, ca orice altă țară, de altfel, e plină de ei. Însă locuind în patria mamă și văzându-i cum o distrug prin indiferență, lașitate, lipsă de scrupule și dorințe personale atribuite (și imaginate) unui bine comun, doare. Nu numai că doare, dar și ustură. Ca atunci când îți intră

un fir de nisip în ochi și gemi tăcut, te scarpini până îți dezechilibrezi epiteliul cornean și îi rogi pe cei din jur să te scape de suferință. Dar cine să te scape? Cei care se uită la TV și înghit rația zilnică de fabulații mondene? Cei care, lipsiți de bun-simț stăpânirii elementare a gramaticii limbii native, se dau în stambă în diverse moduri la scară națională? Sau cei care, având capul pe umeri și rațiunea în spate, constituie o umilă adunare de cetățeni decizi să-și trăiască viața frumos, fără interferențe, fără scandaluri, fără implicare? Cred că în punctul acesta m-am pierdut. Rămân cu nisipul în ochi și o iau la fugă. Printre avioane, nori, turbulențe și alte elemente ce țin de înaltul cerului mă regăsesc la peste 2000 kilometri de casă. Într-o țară străină, printre oameni străini, într-un mix de culturi și motive de viață, într-un puls diferit. Uneori mă cuprinde un sentiment ciudat când mă uit pe hartă. Inevitabil, mă furnică să văd cât de departe mă aflu de locul în care am copilărit. Singură, levitând într-un spațiu care nu e roz. Totuși, e un pic mai roz decât România. Și, cel mai important, pentru că aici e cheia, e un spațiu care îți dă posibilitatea să nu asști la masacrul propriei patrii.

Nu îmi spuneți să nu depășesc granițele României și să rămân să fiu parte la schimbarea ei. Un peștișor colorat și visător care înoată feeric în oceanul cu masive vietăți marine are mici șanse să schimbe curenții oceanici. Iar curenții aștia sunt influenți, constanți, determinați. Speranța mea nu moare. Poate, cândva, o mulțime de peștișori energici vor face sporturi acvatice în inima oceanului, schimbând astfel direcția curenților. Până atunci mă întorc la titlul acestui articol. Ce înseamnă să ai 23 de ani și un master în afară? Cât de ușor e? Cât de diferit e? Ce perspective sunt?

Am asistat recent la o conversație în cadrul căreia cineva spunea că majoritatea tinerilor plecați în afara României au fost împinși de părinți cu bani sau prin burse oferite de stat, obținute în urma unor diverse tactici mai puțin ortodoxe. O parte din afirmația persoanei respective mi-a câștigat acordul, cealaltă parte nu. De ce? Banii învârt sistemul de învățământ și peste granițe; chiar îl învârt atât de bine, încât cu niște note decente poți intra la Harvard, Oxford, Cambridge, HEC și oricare altă universitate cu nume prestigios. Marea problemă nu ține de admitere, ci de absolvire. Căci până să ajungi să fii absolvent, ai de parcurs un drum sinuos, cu multe trepte, cărți de citit, comentat, argumentat, cazuri de analizat și așa mai departe. E, la urma urmei, un proces de instruire, cu ștacheta ridicată ce e drept, dar care nu poate fi accesibil tuturor celor cu bani. Banii nu-ți vor aduce diploma. Ei îți vor deschide ușa către obținerea diplomei, dar nu o vor și închide. Ceea ce mi se pare normal. Ca să reziste într-un alt mediu de viață, cu o cultură diferită și numeroase

obstacole, un ins de bani gata ar trebui să aibă și ceva în cap. Asta doar ca să îl facă să evite primul aeroport și o întoarcere bruscă spre mâncarea și patul de acasă. Așadar, nu e ușor, e diferit și în situații în care ai pus osul la muncă ai șanse mari să ai satisfacții pe măsură.

În ceea ce privește bursele acordate în mod neortodox, cred cu tărie (convinsă fiind de fapte la care am asistat) că e o practică care există, din păcate, la noi în țară. Însă apare din nou principiul ușii deschise, care nu neapărat trebuie (și poate) să se închidă prin acțiunea care i-a determinat mișcarea. Obținerea unei burse nu înseamnă implicit succes, până la rezultatul final.

CÂT DESPRE PERSPECTIVE... EXISTĂ. MULTE, DIFERITE, SOMPTUOASE, POMPOASE SAU ANONIME. E O GAMĂ ÎNTREAGĂ ȘI ASTA, AM AJUNS SĂ ÎNȚELEG, ȚINE CUMVA ȘI DE NOROCUL PROPRIU, ȘI DE MUNCA DEPUȘĂ, ȘI DE CÂT DE BINE TE PLIEZI PE VAL.

Iar în ziua de azi, când Europa e îmbibată cu șomeri, surfingul ar trebui să devină sport continental. Sunt ape tulburi și o competiție ucigătoare, în care limbile străine cunoscute trebuie să fie de la patru-cinci în sus. Și te gândești că ai doar 23 de ani, un CV frumușel în spate, dar o armată de tineri asemenea ție de înfruntat. Mulți sunt buni, foarte buni, mai buni ca tine, mai norocoși ca tine. E mereu așa. Dacă nu realizezi asta, ai toate șansele să fii mâncat de viu. Și să rămâi în urmă. Aș adăuga că îți trebuie foarte mult curaj, foarte multă încredere în forțele tale, o dorință continuă de a te autodepăși și un psihic tare, gata să te scoată la liman când tot universal complotează împotriva ta, chiar și prin cuvinte. În afara României, ca și în interiorul ei, nu e ușor. Nu stau locurile de muncă pe stradă gata să fie apucate de absolvenți înfomețați, și nici vorbele frumoase nu curg la gura de metrou. Nu e nimic pe gratis, nimic colorat. În ciuda acestor lucruri, e o altă mentalitate pe care fiecare e liber să o perceapă cum vrea.

CÂND TRĂIEȘTI ÎNTR-O ALTĂ ȚARĂ ESTI ȘI VEI RĂMÂNE MEREU UN STRĂIN CARE SE DIFERENȚIAZĂ PRINTR-O RUBRICĂ DIN PAȘAPORT CE DESEMNEAZĂ NAȚIONALITATEA.

La 23 de ani și un master te lupți cu morile de vânt, oriunde ai fi. Te desparți de rutină și de porțile universității și te urci în primul balon cu aer cald în căutarea viitorului. E posibil să plutești mult, mai mult decât ți-ai imaginat, dar într-un final ajungi să îți cunoști balonul și să devii expert în pilotat. La 23 de ani și un master ești un simplu pilot de baloane cu aer cald.

Anca Covaliu a fost redactor Alecart. În prezent, este consultant, Comunicare și Relații Publice în Bruxelles. Totodată, descoperă și vorbește despre locuri frumoase pe site-ul: www.amaskina.com

Ca la Madrid... (fals jurnal)

În septembrie 2013, lipsită de ordine și simetrie interioară, dar neafectată de rutină, mi-am început viața nouă pe tărâmurile sud-vestului european. Păcat că era o experiență provizorie, un „phoenix” ce urma să dispară în flăcări deja în ianuarie al următorului an.

Ecaterina Reus, absolventă Băncilă

Negativismul acumulat de-a lungul timpului atinse cote alarmante. Trăiam perioada existenței în care potențialul pozitiv și vital, prin proporționalitate inversă, scăzuse, iar eu simțeam tot mai acut că nu e „nimic nou sub soare”. Această atitudine servise drept premisa deciziei de a deveni pentru un semestru bursieră Erasmus, de a părăsi deci Scandinavia în căutarea soarelui. Urma să devin studenta unei instituții de elită din Spania și să experimentez antinomia a două sisteme de învățământ universitar: pedagogia daneză vs. cea spaniolă.

Îmi amintesc bine săptămâna dinaintea plecării: un sentiment turbure de exaltare și regret, dorința deschiderii spre viitor și frica detașării de trecut - toate amestecate cu gustul limonadei reci, care îmi plăcuse atât de mult în acea vară.

Nu doresc să scriu acest articol sub forma unei broșuri despre „cum e să fii Erasmus” și ce să nu îți

lipsească din valiză atunci când pornești spre tărâmurile Spaniei. Îmi propun să oglindesc experiența în sine ca impact și apoi cauză a unei transfigurări spirituale manifestate la nivel psiho-comportamental.

BIENVENIDO A MADRID ȘI DIFICULTĂȚILE ORICĂRUI ÎNCEPUT

Madridul nu a fost un oraș cu surprize. Problemele organizatorice legate de cazare, înregistrarea actelor și alegerea cursurilor la facultate au fost soluționate rapid. Primisem libertatea absolută de a mă bucura de noua mea condiție, de a mă sincroniza, prin adaptare, cu o metropolă mereu în mișcare și antrenată într-un manifest de tolerare a contrastelor. Altfel spus, doar în Madrid am văzut heterosexualitatea și homosexualitatea împăcându-se atât de bine, cea din urmă bucurându-se de o libertate care încă mă mira chiar după toleranța Scandinaviei. Atâta liberalism vestimentar, comportamental, muzical

și în general artistic

m-a copleșit. Scandinavia nu înnebunise într-atât: nu a stabilit niciodată tabu-uri, dar are manifestări sociale mai previzibile, mai puțin controversate. Cu un patos tipic hispanic, această capitală europeană revoltată, Madridul mi-a făcut posibilă cunoașterea unui nou tip de om - omul fără valori morale, dar creator de cultură, omul iubitor, la rândul său, de oameni, omul TOLERAT de alții și TOLERANT cu alții. Un spațiu tentacular, care te absoarbe cu o fascinantă dorință de a te integra, în care nu te simți niciodată singur, în care pentru prima dată au încolțit, s-au amplificat și au rămas cele mai extraordinare emoții, cărora astăzi le zic amintiri.

LA VIDA LOCA: CONTAMINAREA

Libertatea este starea de spirit prin care oamenii se indentifică cu adevăratul lor caracter. Zilnic mâncăm, ne rugăm, iubim într-un anumit fel. Trăim și interacționăm cu semenii conform unor etichete etice. Dar cine a stabilit ce este corect? E secolul vitezei, de aceea a început să amestece omenirea, să uite de sine, de identitatea originală. Fie că te tragi de la Adam și Eva, fie de la maimuță - tot animal ești. Emancipează-te de inhibiții, de opinia alterității și acceptă-ți libertatea ca însușire generală. Sub acest slogan am început șlefuirea propriului eu în timp ce bietul Madrid încerca să supravețuiască caniculei unui sfârșit de toamnă aridă.

Noiembrie a fost plin de anomalii, atât meteorologic, cât și spiritual. Conjuncturile zilnice în tandem cu personajele lor întâmplătoare sau nu au căzut ca elemente seducătoare și cruciale pe un teren deja pregătit de așteptare și dorință. Tocmai de aceea, retragerea din anonim și încercarea de a trăi viața ca destin, deci pe cont propriu, s-a realizat la nivel intuitiv. Căutați-vă seducătorii, seduceți și lăsați-vă seduși!

SEDOCĂTORUL 1 - THOMAS K.

Ceh cu aparență androgenă. Timpul petrecut la sala de fitness și în fața oglinzii depășea limita normalului. M-a învățat să-i accept prietenia, chiar dacă îi plăceau băieții și sexul întâmplător, fără obligații.

SEDOCĂTORUL 2 - GRUPUL DE ITALIENI DIN NAPOLI

O multitudine de personaje nonconformiste. Întreaga lor existență purta amprenta vintage, a generațiilor revoltate de tineri din anii '60. Foloseau și se jucau cu lucruri de obicei interzise de mama și îmi ofereau, ca spectator, stările lor de spirit fascinante; nu conținuturi, nu sfaturi, nu învățături - filosofia ca pur donjuanism!

Foto: Ana-Maria Baban

SEDOCĂTORUL 3 - BĂTRÂNUL JAVIER

Colegul de apartament și proprietarul acestuia. Chiar fiind la o vârstă înaintată, a reușit să se recomande ca prototipul omului fericit. Anii sunt doar pielea încrețită și ridată. Sufletul e dionisiac și mereu tânăr.

TOTUL ARE UN SFÂRȘIT: ÎNTOARCEREA ȘI VÂNTUL SCANDINAV

M-am întors în Copenhaga nu de foarte mult timp. Vântul bate tot atât de frecvent, danezii mănâncă morcov și merg pe aceleași biciclete pentru a promova o viață sănătoasă, evitând „excesul de sare, zahăr și grăsimi”.

Lucrez într-un birou de arhitectură în care sunt înconjurată de calculatoare, machete, reguli, responsabilități și snobism exacerbate - un mediu perfect compatibil cu profesia pe care mi-am ales-o cândva la nouăsprezece ani. Nu mă simt străină în această răsturnare de situație și de mediu. Mă simt doar mai fericită ca alții și-mi canalizez energiile în direcția pulverizării fericirii mele în nenumărate fericiri minore. E sindromul bacteriei care încearcă să contamineze întregul organism. Aș vrea să ne „imbolnăvim” cu toții și să ne desprindem de clișee. Aș vrea să învățăm a ne bucura de viața fără sens, căci îi putem găsi noi unul, ba chiar mai multe. Aș vrea să devenim ceea ce suntem și NU aș vrea să fim stigmatizați de prejudecăți, de adevăruri uzate, de limitele altora, care pot fi și ale noastre, dar încă nu sunt.

Ecaterina Reus a fost redactor-șef adjunct Alecart, este studentă în anul III la Copenhaga KEA, anul trecut a fost bursieră Erasmus la Universitatea Politehnică din Madrid, a beneficiat în primul an de studenție de Intership-uri în SUA și Germania.

Minunata lume nouă

[fragment de jurnal caleidoscop închis între doi pereți duri ai cutiei craniane]

INTRODUCERE. PLECAREA

Înghesui în valiză și în cutii visele, speranțele, Alecartul, un volum de Eliade în caz că te ia dorul de curgerea vorbelor în română, un volum de Blaga (căci altfel ți-ai lăsa sufletul acasă). Ca mai apoi să aduci timidă în noua bibliotecă compusă dintr-un singur raft Jurnalul Fericirii.

Diana Murguleț

LIBERAL ARTS – CONCEPTUL

Am promis să scriu despre asta pentru că știu cât de greu mi-a fost să îmi găsesc drumul. Din octombrie studiez la University of Birmingham, Liberal Arts and Sciences. Un program nou, care devine progresiv foarte popular în Marea Britanie. Conceptul Liberal Arts apare atât în civilizația romană, cât și în cea greacă – un sistem educațional potrivit pentru cetățenii liberi, care are la bază ideea că mintea trebuie îmbogățită prin studiul unei varietăți de discipline atât din sfera științelor, cât și din sfera umanistă. Conceptul a fost preluat întâi de universitățile americane și oferă studenților o alternativă la studiul de tip pâlnie care restricționează interesul academic la o zonă foarte mică a specialității alese. Studentul are libertatea de a alege și combina cursuri din toate departamentele facultății pentru a-și crea o specializare potrivită personalității, visurilor și intereselor sale.

EXEMPLI GRATIA, COMBINAȚII ALESE DE COLEGII MEI DE AN:

- ECONOMIE, CHINEZĂ, CREATIVE WRITING ȘI SOCIAL HISTORY
- BIOLOGIE, LITERATURĂ ENGLEZĂ, ISTORIE
- POLITICĂ, LOGICĂ, FILOSOFIE, INFORMATICĂ
- TEATRU, CHIMIE, FRANCEZĂ

EU AM ALES LITERATURĂ ENGLEZĂ ȘI INFORMATICĂ.

CU CĂRȚILE PE FAȚĂ – EDUCAȚIA CA PRODUS COMERCIAL

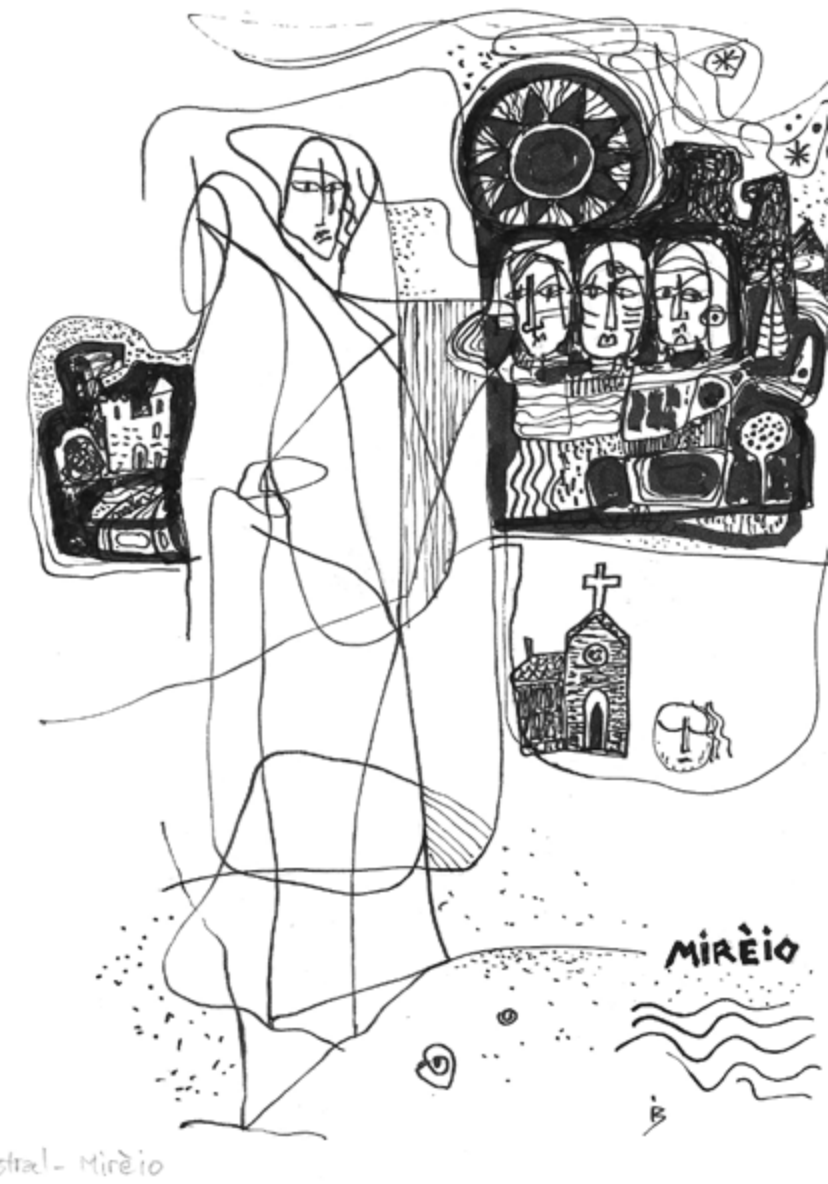
Între bune și rele, educația e un produs ce trebuie vândut. Studenții buni sunt atrași de poziția facultății în topurile naționale și internaționale. Fiecare departament are propria echipa de marketing, pagină pe Twitter și Facebook, în plus, relații strânse cu companiile din domeniu. Zilele porților deschise, în care aplicanții vizitează facultatea, sunt un spectacol perfect regizat: cu acces în laboratoare și cămine, prânz, tur de facultate, activități – totul în lumina potrivită. Universitatea devine o gazdă iscusită și reușește să-și câștige „clienții” fideli.

VIAȚA CULTURALĂ

E unul dintre lucrurile pe care le apreciez la sistemul educațional de aici: studentul nu e doar un burete gata să absoarbă informație, e un om cu pasiuni, interese și probleme. Universitatea are în vedere evoluția armonioasă a studentului, cu atât mai mult cu cât inițierea, la această vârstă, reprezintă un amestec fin de percepțe psihologice și sociale. Pentru a deveni un om echilibrat, și se oferă oportunități de sport, voluntariat, viață culturală. Ziarul facultății are o relație strânsă cu viața culturală a orașului. Secțiunea de arte primește săptămânal bilete la teatru, balet, operă, vernisaje în schimbul unor recenzii/cronici făcute de studenți. Facultatea e un spațiu de afirmare – sunt 7 trupe mici de teatru, înființate și conduse de studenți, fiecare cu câte 2-3 piese pe an. Suntem liberi să alegem. Și de cele mai multe ori, responsabilitățile devin o plăcere.

CORTINĂ. SOSIREA

Pun valiza jos în camera străină, miroase a emoții, speranțe și poate, puțin a singurătate. Lipsec prima poză pe perete: zâmbete de acasă. Deschid prima cutie și umplu primul sertar. Fac primul pas în noua mea viață, în minunata lume nouă.

Diana Murguleț
este studentă în
anul I la University of
Birmingham, Liberal
Arts and Sciences

Despre internshipuri: între oportunitate și sclavagism

„În mod surprinzător, în Marea Britanie, sclavagismul nu a fost abolit până în aprilie 2010. Deși e posibil să fie o simplă gafă – pe aceeași notă cu cea a consiliului orașului bavarez Dietramszell, care tocmai a revocat, în 2013, titlul onorific acordat lui Hitler în 1933 – observând contextul actual al pieței muncii și perspectivele pentru studenți, se poate întrezări o vagă asemănare.”

Radiana Arghiropol, absolventă Național

Internshipurile sunt o modalitate minunată (în unele domenii, singura) de a asimila, măcar parțial, anumite realități ale domeniului de studiu ales, oportunitate pe care teoria învățată pe băncile facultății nu o poate, prin definiție, oferi. Într-un fel, e și o ultimă șansă (târzie, ce-i drept, după doi ani de facultate) de a realiza dacă ești într-adevăr facut(ă) pentru sectorul ales. E o evaluare, în primul rând comparativă, a entuziasmului din prima zi de facultate cu cel de după o primă interacțiune cu industria, iar în al doilea rând, a abilităților de adaptare la noi medii sociale, culturi, mentalități, sisteme de valori. Fără îndoială, este un pas decisiv în conturarea propriei perspective asupra viitorului profesional. Angajamentul de a completa un internship nu poate fi asumat decât cu responsabilitate și entuziasm din partea învățăcelului – dar ce se întâmplă în tabăra cealaltă, a angajatorului?

MARILE COMPANII SUNT BUCUROASE SĂ ÎNCHEIE PARTENERIATE CU UNIVERSITĂȚI ASEMENEA CELEI LA CARE STUDIEZ, PENTRU A AVEA O GARANȚIE ASUPRA CALITĂȚII RECRUȚILOR.

Procesul de recrutare este intens și se întinde pe o perioadă îndelungată, incluzând interviuri cu diverși manageri și assessment centres, menite să evalueze abilități precum lucrul în echipă, leadership, rapiditate în rezolvarea problemelor. Așteptările marilor branduri precum Microsoft, TUI, IBM sunt imense, așa încât este surprinzător cât de puține dintre aceste internshipuri sunt, în fapt, plătite. Faptul că, în cadrul unui internship, simpla oportunitate de a depune efort și muncă în sediul unei

companii care „va da bine în CV” fără recompense trebuie primită ca un dar divin a devenit o realitate incomodă, căreia am învățat cu toții să ne conformăm. Desigur, dacă e vorba despre un internship într-un ONG sau organizație „charity”, munca neplătită are o explicație. În toate celelalte cazuri, totuși, situația prezentată se apropie îngrijorător de mult de conceptul de sclavagism modern. Faptul că este o situație admisă nu înseamnă însă că trebuie să devină și o realitate personală.

Un intern va aduce mereu unei companii proștețime, idei noi, o minte deschisă și entuziasm. Dar, chiar și fără a lua în considerație acești termeni, în condițiile în care un angajat efectuează anumite sarcini spre beneficiul companiei, unica perspectivă etică este răsplătirea muncii prin recunoaștere, apreciere și, nu în ultimul rând, financiar.

SE POATE CHIAR DISCUTA CĂ MUNCA DEPUȘĂ DE UN ÎNVĂȚĂCEL, LA CURENT CU CELE MAI NOI CONSTATĂRI ȘI DESCOPERIRI TEORETICE DIN DOMENIU, ESTE O CONTRIBUȚIE MAI VALOROASĂ COMPANIEI DECÂT CEA A UNUI ANGAJAT BLAZAT, CU RUTINE ȘI METODE DE LUCRU NESCHIMBATE DE ANI ÎNTREGI.

Comaniile care își permit să treacă studenții candidați prin probe de foc sunt, în general, reprezentante ale industriei elitismului; așadar, vine ca o consecință surprinzătoare faptul că, de obicei, marile branduri sunt atât de protective față de reputația lor, încât sarcinile

date unui intern se limitează, în numeroase cazuri, la servit cafele. Compromisul de a munci de la șase luni până la un an fără recompense financiare în domeniul managementului poate fi justificat doar de dorința de a avea acces la întâlniri de afaceri, tactici de negociere, o pătrundere în activitățile manageriale ale unei companii de succes. În momentul în care și aceste privilegii sunt refuzate, sclavagismul modern devine cu adevărat înjositor. Există numeroase companii care au programe de internship bine puse la punct, menite să descopere și să pregătească tinere talente pentru a le încadra în tiparele impuse de viziunea firmei; pe de altă parte, există și aceste branduri care preferă să se concentreze pe beneficiile aduse de o altă generație de angajați și care au scheme de internship doar pentru că așa impune norma. În aceste condiții, a diferenția între cele două categorii și a alege una dintre cele potrivite, fără a insista cu orice preț pe rezonanța brandului, devine o sarcină decisivă în evaluarea viitoarelor proiecte profesionale.

ALEGerea NU ESTE UNA UȘOARĂ, ÎN LIPSA UNEI PĂRERI SINCERE DE LA UN ALT INTERN; ABSOLUT TOATE COMPANIILE DE RENUME VOR AVEA O PAGINĂ ÎN CARE EXPERTII DE LA DEPARTAMENTUL DE RESURSE UMANE ÎNȘIRĂ, TOTALMENTE CORECT DIN PUNCT DE VEDERE POLITIC SAU SOCIAL, ANGAJAMENTUL LOR FAȚĂ DE PROGRAMUL DE INTERNSHIP.

După multe interviuri îmbibate cu întrebări sofisticate din punct de vedere sociologic și psihologic, am fost acceptată pentru un internship la *The Savoy* (cel mai „posh”

hotel din Londra, „British” prin excelență, recunoscut ca fiind locul pe unde s-au perindat Churchill, Hepburn, Dior, Monet sau Sinatra). După ce am cerut diverse păreri de la foști participanți, am realizat că nu voi avea ocazia să avansez sau să îmi îmbogățesc cunoștințele de management dacă aleg să fac acest internship, pentru care mă zbatusem atât. Pentru că *The Savoy* nu va lăsa niciodată nimic la voia întâmplării, pentru ca internii să poată învăța din experiență sau din greșeli; așa încât, tot ceea ce aș putea fi vreodată acolo la acest nivel este o poziție de entry-level, iar asta ar face doi ani de studii de management complet nejustificați. Deși mie mi se pare o explicație perfect pertinentă, de fiecare dată când menționez faptul că am refuzat oferta lor, primesc priviri confuze din partea britanicilor – pentru că, aparent, „you just don't say no to *The Savoy*”.

E această cultură a elitismului cea care poate duce în eroare și, în același timp, poate avea consecințe ireversibile asupra entuziasmului unui tânăr aflat la începutul carierei, în orice domeniu. Deși au o multitudine de beneficii pentru angajații permanenți, marile companii pot fi înșelătoare în ceea ce privește programul de internshipuri; de aceea, la acest stadiu, mania brandurilor ar trebui lăsată deoparte, iar companiile ar trebui alese în funcție de eficacitatea schemelor de acest fel. Urmărind această mentalitate, rezultatul - de care sunt foarte mulțumită - a fost alegerea unei companii mai puțin cunoscute, însă cu un focus deosebit pe schema de internshipuri și de a transforma învățaceii în manageri; faptul că este în Florida nu a fost hotărâtor... e doar un bonus.

Radiana Arghiropol
a fost redactor Alecart, este studentă în anul II la International Hospitality and Tourism Management BSc, Universitatea din Surrey, Anglia

Despre formele brute și frumusețea posibilităților

„O facultate de calitate oferă o gamă variată de oportunități pentru cei ce vor să le vadă și pune la dispoziție informația și materia primă să cucerești lumea, dar creează o structură moartă, căreia tu trebuie să îi adaugi valoare, viață.”

Raluca Anisie, absolventă Național

Si acum eu ce fac? La fiecare răscruce de drumuri, sfârșit de ciclu sau de etapă, majoritatea, suflete rătăcite, revenim la aceeași întrebare: „Și acum eu ce fac?”. Răspunsul însă ar trebui să se găsească într-o altă întrebare, și anume: „Dar până acum ce ai făcut?” Găsirea răspunsului se află, de fapt, în munca asiduă din cei trei-patru ani de facultate. Din mulțimea de oportunități pe care o facultate de calitate ți le pune la dispoziție, pe care o alegi? Și încă, din multitudinea de șanse care ți-au fost oferite de-a lungul facultății de a descoperi, de a vedea, de a-ți lărgi orizonturile, câte ai exploatat?

Având experiența a două sisteme de învățământ superior, în Anglia și în Elveția, pot să creez un portret al facultății tipice din străinătate și al ofertelor ei. Sistemul încurajează dezvoltarea progresivă a studentului pe durata cursurilor prin deschiderea de oportunități – participarea la conferințe, evenimente sau concursuri sponsorizate de diferite companii și la alte proiecte desfășurate în cadrul universității.

Se dorește apropierea studentului de lumea reală, înțelegerea practicabilității meseriei alese și descoperirea precoce a diferitelor direcții existente în aria respectivă.

DACĂ ÎNCEPI FACULTATEA GÂNDINDU-TE CĂ „MAI AM TREI ANI ȘI APOI VĂD CE MAI FAC”, TE TREZEȘTI LA SFÂRȘITUL EI CU ILUZIA CĂ NU ȚI-A FOST OFERIT NIMIC ȘI CĂ EȘTI CHIAI MAI CONFUZ DECÂT ÎNAINTE.

Este un adevăr general valabil – cine vrea vede oportunități acolo unde nu sunt, pe când unii dau cu nasul în oportunități la tot pasul și tot nu vor să le vadă. Din păcate, nimeni nu o să te învețe cum să faci asta, nici măcar o facultate în străinătate. Dezvoltarea pasiunii, menținerea motivației, provocarea continuă a curiozității și stimularea dorinței de cunoaștere sunt skill-uri pe care facultatea și școala în general le consideră date „din oficiu”.

CHIAI DACĂ ALEGEREA UNEI FACULTĂȚI ESTE O OPȚIUNE DECISIVĂ PENTRU O DIRECȚIE ÎN VIAȚĂ ȘI EA TREBUIE SĂ AIBĂ LA BAZĂ NIȘTE PREZUMȚII, VĂ ZIC SINCER, BINEÎNȚELES CU EXCEPȚIILE DE RIGOARE ȘI FĂRĂ INTENȚIA DE A GENERALIZA, CĂ MAJORITATEA STUDENȚILOR HABAR NU AU CU CE SE MĂNÂNCĂ MESERIA PE CARE ȘI-AU ALES-O.

Atunci când începi o facultate, ți se pretinde ca tu să ai deja dezvoltată pasiunea, înțelegerea și motivația necesare practicării meseriei alese, așteptările fiind că tu să ai deja produsul final, conceptul meseriei, scopul și esența ei. Iar tot ce ți se oferă sunt bucățile lipsă și niște instrumente pe care, dacă ești norocos, reușești să le pui cap la cap și să obții „capodopera”. Da, o numesc capodoperă pentru că într-adevăr atât de puțini reușesc să pună tot volumul de informații, toată valoarea și substanța teoriei învățate cap la cap, încât cei ce reușesc să facă asta - măcar în procent de 20% - sunt considerați elita. Facultatea, curriculumul în sine, oferă oportunități infinite, dar nu încearcă să stimuleze sclipirea din ochii

studentilor, premisa de plecare fiind că sclipirea este motivul pentru care aceștia sunt acolo. Din păcate, în domeniul meu, care este ingineria, motivația studenților este că „e o meserie de viitor”, „se găsesc multe joburi”, „se fac mulți bani” ori este produsul unei întâlniri de factori, cum că le-a plăcut mai mereu matematica, fizica sau că părinții sunt ingineri sau alte „circumstanțe favorabile”. Foarte puțini mi-au vorbit cu pasiune despre alegerea lor. Iar asta nu este fundația necesară învățării din dorința de cunoaștere și curiozitate sinceră!

UN CITAT DIN OSCAR WILDE SUNA AȘA: „NOTHING THAT IS WORTH KNOWING CAN BE TAUGHT”.

Este adevărat, nu poți să predai la școală despre cum să devii pasionat și dedicat meseriei tale, așa cum nu poți să înveți pe cineva cum și ce să gândească ca să își mențină motivația intactă, scopurile și visele neatinse. Dar până la urmă, acest „framemind”, diferența dintre învățarea din pură dorință de cunoaștere și învățare pentru note sau alte motive exterioare este tot ce face diferența, este fundația, iar dacă fundația lipsește, orice construiești ulterior se prăbușește până și pentru cei mai buni, inteligenți și muncitori, pentru că nu există baza și nici solvențul care să lege structura. Este ca și cum ai încerca să faci un castel de nisip pe pământuri mișcătoare. Dacă ai dorința de cunoaștere pură, universitatea devine un mijloc, un facilitator care îți pune la dispoziție mediul și informația necesară să îți atingi scopul, nu este scopul în sine. Și totuși, ce e de făcut?

Raluca Anisie
a absolvit University of Sheffield (Anglia) și în prezent urmează masterul la Ecole Polytechnique Fédérale de Lausanne (Elveția).

Problema este nuanțată, iar generalizarea periculoasă, căci nevoile variază de la individ la individ, de la domeniu la domeniu, și nu vreau să arunc critici gratuite, dar vorbesc despre o realitate pe care dacă eu am trăit-o înseamnă că există și îndrăznesc să presupun că nu sunt nici pe departe singura care a resimțit-o. Vorbesc despre o problemă subtilă, dar esențială, o greșeală fundamentală în felul în care este gândit, sau cel puțin aplicat, sistemul.

FACULTATEA ÎNCĂ ÎȚI MAI DĂ SENZAȚIA CĂ ÎNVEȚI PENTRU NOTE ȘI NU PENTRU TINE. DE AICI VIN DEZINTERESUL, LIPSA DE IMPLICARE A STUDENȚILOR LA CURSURI ȘI APATIA PROFESORILOR, CARE PREDAU IAR ȘI IAR ACEEAȘI MATERIE.

Este un acord de nestimulare reciprocă în favoarea comodității și a confortului. Imaginea unui curs cuprins de frenezia și entuziasmul descoperirii, în care concentrarea este atât de intensă, încât parcă devine materială și se condensează, aerul devenind mai dens și totul accelerându-se... este un ideal de neatins? Mă îndoiesc. Secretul constă în stărnirea interesului studenților și în crearea unei comunicări stimulative și a unei energii creatoare în sala de curs. Ingineria, care este

o știință atât de aplicată, este predată printr-o înșurire de formule abstracte ale căror corelații cu realitatea nici nu le bănuiești. Înveți descoperirile marilor oameni de știință prezentându-ți-se direct rezolvarea, soluția la o problemă despre care nici nu știai că există sau că a existat vreodată. Ani de cercetări și de experimente pentru înțelegerea conexiunii între forțele electrică și magnetică și se prezintă printr-o formulă, fără a înțelege cu adevărat însemnătatea descoperirii, cum era lumea înainte de aceasta și ce anume a provocat nevoia acestei descoperiri iminente. Acesta este doar un exemplu, dar este tot ce oferă facultatea: un șir nesfârșit de idei geniale care au condus lumea la realitatea actuală, idei a căror necesitate nici nu o înțelegi pentru că tu oricum altă realitate nu cunoști. Facultatea nu creează o atitudine axată pe rezolvarea problemelor, ci doar asigură fluxul de informații și de soluții. Probabil că o înțelegere amănunțită a conceptelor de bază ar necesita nu trei ani de facultate, ci poate cinci, dar oare o astfel de cunoaștere, mai practică, mai profundă, nu ar planta în mintea studentului sămăntura pasiunii, nu ar dezvolta agilitatea în detectarea problemelor actuale și nu ar încuraja și provoca dorința rezolvării lor?

VORBEAM DE CURÂND CU O PRIETENĂ ȘI MĂ PLÂNGEAM DE CURSURILE MELE: SUNT PEA STER-

foto: Alexandra Baban

foto: Alexandra Baban

PE, FORMULELE SUNT PEA SECI, PEA LIPSITE DE SENTIMENT, PEA PUȚIN „ROMANTICE”, IDEE PURĂ, FORMULE.

Și totuși, toate structurile ingineresti (o motocicletă, o mașină, un pod, o turbină, orice produs final) au o frumusețe aparentă, care vine din estetic, din desăvârșirea formelor, din unitatea ansamblului, dar și o frumusețe subtilă, pe care nu o vede decât inginerul, cel ce înțelege ce înseamnă de fapt să pui toate componentele împreună în cel mai bun mod, urmând legile fizicii, făcând din ele un aliat. Este frumusețea formei brute, neprelucrate, din care se naște o infinitate de posibilități, care lasă loc unei creativități și unei bogății de resurse nemărginite. După mine, este un lucru destul de romantic. Orice frumusețe aparentă, dacă o diseci, are o formă brută, care e sacadată, e urâtă, e lipsită de farmec și de magie. Când citești prospectul tehnic despre cum să assemblezi un mecanism, te împiedici la fiecare frază, forma este atât de riguroasă și de inflexibilă, încât ai impresia că nu înțelegi nimic și ți-e frică la fiecare pas să nu faci o greșeală. Dar aceasta este o concesie făcută consumatorului, de fapt, există o sută de moduri de a asambla o motocicletă, nu unul. Există libertate și magie în logica din spatele angrenajului metalic. Pe scurt, cred că facilitarea unei astfel de înțelegeri lipsește cu desăvârșire în universitate. Facultatea scoate pe bandă rulantă mecanici care știu să se lupte cu tehnicitatea instrucțiunilor și să urmeze pașii din prospect fără să înțeleagă însă necesitatea fiecărui modul și rolul lui în complexitatea întregului, fără să vadă magia momentului transformării unui morman de rulmenți și de metale într-o motocicletă. Munca practică, o înțelegere globală și o prezentare diferită, bazată mai mult pe necesitatea întrebării bine puse la punct decât a soluționării, dar în primul rând, o pregătire sistematică a elevului de-a lungul liceului, pentru alegerea facultății din motive obiective, sunt potențiale răspunsuri. Această necesitate poate implica o schimbare radicală a sistemului, precum introducerea unui fel de ucenicie (în Anglia se mai obișnuiește ca, după liceu, elevul să urmeze o ucenicie în cadrul unei companii, după care să înceapă facultatea, abia după ce are interesul stărnit într-un domeniu și are niște coordonate).

O facultate de calitate oferă o gamă variată de oportunități pentru cei ce vor să le vadă și pune la dispoziție informația și materia primă să cucerești lumea, dar creează o structură moartă, căreia tu trebuie să îi adaugi valoare, viață.

PUNE LEMNELE, DAR NU APRINDE FOCUL, IAR FĂRĂ FOC NU E CĂLDURĂ, DECI DEGEABA SUNT LEMNE.

Întrebarea care rămâne e: „oare chiar tot ce e mai important în viață nu poate fi învățat?”. E posibil să nu poată fi asimilat în modul tradițional în care înțelegem noi învățarea, pentru că acel „ceva” nu constă în informații. Nu este așadar ceva ce știi, este ceva ce ești, ce devii. După liceu nu devii nimic, după facultate însă devii ceva (profesor, actor, inginer, doctor), dar devenirea înseamnă a căpăta altă formă sau alt conținut, a te transforma, a te modifica. Mă întreb însă, pentru câți?

Despre șanșe, oportunități și studiu

„Când ești student, ai ocazia să experimentezi, să propui și chiar să schimbi ceva. IAESTE -The International Association for the Exchange of Students for Technical Experience îți oferă avantajele unei practici în străinătate, așa cum se observă chiar din nume. În realitate, este mult mai mult: experiență culturală, profesională, călătorii, prieteni, multiculturalitate.”

Sabina Kalinca, absolventă „Băncilă”

Studiul în ziua de azi are valoarea lui relativă. Spun asta deși am fost mereu foarte concentrată asupra învățatului, atât ca elev cât și ca student. Alegerile făcute în special de-a lungul facultății și șansele pe care le-am valorificat m-au determinat să îmi schimb părerea despre educația din școli și universități. Cred, desigur, în importanța acesteia și cred în calitățile tinerilor cu rezultate excepționale, așa numiți eminenti. Cu toate acestea, auzim mereu de șansele și, mai ales, neșansele și dificultățile pe care le întâmpină un absolvent indiferent de media cu care a terminat facultatea. Unde stă de fapt problema? Și mai ales, care ar fi soluția acesteia? De ce sunt considerați studenții nepregătiți să intre în domeniul muncii, de ce sunt văzuți ca naivi, lipsiți de experiență și de ce nu inspiră încredere?

LUMEA SE MIȘCĂ FOARTE REPEDE ȘI E IMPORTANT SA ȚINEM PASUL CU EA; OAMENII CĂLĂTORESC MULT, CUNOSC MAI MULT DE TREI LIMBI STRĂINE, AU ȘI DEZVOLTĂ INIȚIATIVE.

Cine sunt acești oameni și unde găsim posibilitățile și în special resursele pentru tot ceea ce fac? Cine îi ascultă? Această întrebare mi-am adresat-o și eu timp îndelungat, ani de zile. Răspunsul l-am aflat însă de curând și am înțeles ce înseamnă să fii student și ce avantaje implică acest statut. Când ești student, ai ocazia să experimentezi, să propui și chiar să schimbi ceva. Situația e asemănătoare cu momentul în care se pune problema schimbării unui sistem într-o companie. Atunci când lucrurile merg bine, schimbarea este privită

septim și nu are loc pentru că ar putea influența negativ sistemul. Dacă lucrurile funcționează, trebuie să rămână la fel în continuare. Logic, nu? Dacă însă sistemul merge prost, nu se găsesc resurse să se producă vreo schimbare sau, vorba românului, „ferească Dumnezeu de mai rău”. Acest caz este universal valabil. Puțini oameni au ocazia și puterea să schimbe ceva. În studenție avem însă această șansă. Puțini știu de ea și chiar mai puțini profită, deși în joc e viitorul lor.

Cum se poate face ceva pentru viitoarea carieră încă din facultate? Prin organizațiile de studenți ca IAESTE, AIESEC, Organizația Studenților de la Medicină (AMSA în Austria) și nu numai. Am să vorbesc în primul rând despre experiența IAESTE -*The International Association for the Exchange of Students for Technical Experience*, pentru că îmi este cea mai cunoscută, însă în mod similar se petrec lucrurile în toate structurile de acest gen. Ce înseamnă să faci parte dintr-o astfel de organizație? În primul rând, îți oferă avantajele unei practici în străinătate, așa cum se observă chiar din nume. În realitate, este mult mai mult: experiență culturală, profesională, călătorii, prieteni, multiculturalitate.

IAESTE ESTE O ORGANIZAȚIE PENTRU STUDENȚI IMPLEMENTATĂ ȘI CONDUSĂ DE STUDENȚI CU INIȚIATIVĂ.

În backgroundul programului de schimb cultural, sunt tineri care se întâlnesc regulat și dezvoltă împreună programe, idei și soluții pentru a aduce totul la tehnologia

de ultimă oră, pentru a face întregul program cât mai eficient și viabil. Echipa XI (Student Incoming) se ocupă de practicanții care vor petrece vara în Viena făcând internship, echipa XO (Student Outgoing) de cei care pleacă din Viena pentru practică în străinătate.

Având la bază aceste două elemente, structura internă se dezvoltă în mai multe direcții. În primul rând, e important ca studenții care își petrec vara în Viena să se bucure într-adevăr de ea și pentru aceasta există mereu o echipă care organizează evenimente pentru practicanți, întâlniri, petreceri, vizite la muzee și turul orașului, competiții sportive etc. Într-o astfel de experiență nu ești niciodată singur, e mereu cineva să te ajute, să te îndrume, alături de care să îți petreci timpul.

La fel de importante sunt relațiile pe care le întreținem cu firmele care oferă locuri de practică. Tocmai de aceea, tot noi suntem cei care organizăm târguri de firme și vizite de lucru la diferite companii pentru a oferi o perspectivă mai exactă în legătură cu ceea ce se cere la ora actuală în domeniul lor de interes. Mediul de lucru este similar cu managementul unei companii: uneori stresant, dar în același timp, dinamic, vesel, căci între tineri găsești mereu pe cineva care să te ajute. De altfel, a face parte dintr-o astfel de organizație înseamnă în același timp să participi la excursii-event: workshop-uri unde ai ocazia să înveți lucruri interesante, cum ar fi cum să contactezi o firmă sau organizații partenere, cum să vorbești și cum să te prezinți (acestea sunt în special la nivel intern), cât și excursii care au la bază schimbul cultural și petreceri multiculturale (organizate de comitete locale IAESTE din alte țări). Iar costurile sunt preluate parțial sau total de organizație.

DINCOLO DE ACEASTĂ DISTRAȚIE - MUNCĂ, ÎN CARE CU CÂT TE IMPLICI MAI MULT, CU ATÂT AI MAI PUȚIN TIMP DE CEIALȚI PRIETENI, FACULTATE ȘI FAMILIE, CE ÎȚI POATE OFERI O ASTFEL DE EXPERIENȚĂ DUPĂ CE TERMINI STUDIUL? CU CE TE AJUTĂ?

Aș spune că este echivalentul unui MBA - *Master of Business Administration* care însă nu te-a costat o avere și de la care ai căpătat și experiență practică. Să ne gândim o clipă care e backgroundul organizării unui târg de firme spre exemplu. În primul rând, trebuie să contactezi de la câteva zeci până la câteva sute de firme, să obții confirmarea în timp util, să le asiguri la fiecare în parte spațiul și conexiunile necesare, o întreagă infrastructură, să organizezi un ambient plăcut (un snack, apă și prânz pentru cei care vor petrece toată ziua acolo), să promovezi evenimentul pentru a avea destui vizitatori, să faci

planuri de orientare atât pentru firme cât și pentru vizitatori, broșuri, flayeri și, în final, să reușești să mobilizezi o întreagă echipă să te asculte și să te ajute. Este o muncă de câteva luni pe care o faci fără să fii plătit, în timp ce firmele de specialitate câștigă bani serioși pentru astfel de evenimente. În schimb, pentru un student, să cunoști cerințele acestor companii, domeniul lor exact de activitate, punctele forte și punctele slabe, contactul în sine cu n firme și mai ales contactul cu PR-ul acestora sunt de neprețuit. Acestea reprezintă exact cunoștințele din piața muncii pe care majoritatea absolvenților nu le au.

CEI CARE DEȚIN ACEST TIP DE EXPERIENȚĂ SUNT ANGAJAȚI DE MULTE ORI CA „MÂNA DREAPTĂ A PATRONILOR DE COMPANII”; ORICUM, PENTRU EI, ȘANSELE DE ANGAJARE SUNT FOARTE RIDICATE, IAR SALARIILE SUNT DIN START AVANTAJOASE.

Lucrul cu toate aceste companii, experiența practică în străinătate, șocul cultural, prietenii, timpul petrecut împreună fac din voluntariatul la astfel de organizații una dintre cele mai plăcute experiențe. Este completarea perfectă a oricărui studiu. Atât dezvoltarea profesională, dar mai ales dezvoltarea personală dintr-un astfel de mediu îți deschide noi orizonturi, îți dă garanția că există întotdeauna încă o posibilitate, că având capacitatea să conduci și să organizezi ai de fapt puterea să schimbi lucruri. Nimeni nu are garanția că atunci când vom termina studiul vom ajunge la un dream-job, însă cu o astfel de experiență ai o perspectivă mai amplă asupra a ceea ce se petrece în jurul tău, în domeniul tău de interes și în cele adiacente și vei fi întotdeauna tratat ca un om de încredere, matur, nu ca un absolvent naiv, proaspăt ieșit de pe băncile facultății.

Sabina Kalinca a fost studentă la Universitatea de Arhitectură „Ion Mincu” din București, transferându-se între timp la Universitatea de Arhitectură din Viena.

INTERVIU

David Vann

„În esență, eu scriu tragedii în stil grecesc - mă consider un scriitor neo-clasic. Scriu același gen de literatură care se scria acum 2500 de ani.”

* David Vann a fost unul dintre scriitorii invitați ai „Întâlnirilor Alecart” de la FILIT 2013, iar romanul lui, *Legenda unei sinucideri*, singurul tradus deocamdată în română, a fost foarte apreciat în rândul redactorilor „Alecart” și nu numai.

■ PENTRU ÎNCEPUT, CE V-A IMPRESIONAT LA FILIT*?

DV: De fapt, „Întâlnirile Alecart”, cu întrebările elevilor, cu dezbaterile foarte interesante, cu muzica de la sfârșit, mi-au lăsat o impresie deosebit de puternică, pentru că nu am văzut așa ceva în niciuna din țările în care am fost la evenimente de genul acesta. Am mers în 25 de țări la lansări de carte și festivaluri și n-am văzut niciodată elevi de liceu care să se implice atât de mult, prin recenzii de carte, prezentarea autorilor pe scenă, prin întrebări extrem de inteligente. M-au impresionat plăcut, fiindcă nu mai văzusem un eveniment similar în altă parte. A fost ceva cu totul unic. Acesta a fost de altfel evenimentul care m-a marcat cel mai tare. M-a impresionat, de asemenea, faptul că este vorba de un festival nou, în primul său an, și a fost atât de bine organizat. Au reușit să aducă atât de mulți scriitori din toată lumea și au avut loc discuții, mese rotunde, dezbateri foarte interesante în locuri incredibil de bine alese. Totul a mers șnur. Nici nu-mi vine să cred că era primul vostru an și ați avut așa de mare succes. Mi-a lăsat impresia unui festival organizat profesionist, ca și cum ar fi avut o tradiție puternică în spate. Mi-ar face o deosebită plăcere să mă reîntorc oricând, mi s-a părut excelent! Mi-a plăcut și România - nu mai fusesem până acum. A fost prima dată pentru mine. În plus, am fost încântat să văd că autoritățile sprijină activitățile culturale și mai ales pe cele literare, cum a fost acest festival. Este un lucru pozitiv, dat fiind că există multe exemple de guverne care retrag tot mai mult ajutorul dat culturii, iar unele festivaluri similare care fuseseră de calitate în trecut, acum s-au degradat. Deci mă bucur să văd un loc unde situația merge spre bine.

„Romanele mele sunt povestiri scurte, dar „prelungite”. Au limbajul și ritmul unei povestiri, un număr limitat de personaje, doar câteva momente de criză și, în general, totul este la scară mai redusă decât într-un roman, însă întinderea este mai apropiată de roman.”

■ ȘI NOI SPERĂM CĂ ACESTA E DOAR ÎNCEPUTUL ACELEI TRADIȚII DESPRE CARE VORBEAȚI. ACUM AȘ VREA SĂ DISCUTĂM PUȚIN DESPRE LITERATURĂ: DE CE ȘI PENTRU CINE SCRIEȚI?

DV: În esență, eu scriu tragedii în stil grecesc - mă consider un scriitor neo-clasic. Scriu același gen de li-

teratură care se scria acum 2500 de ani. Diferența este că eu scriu și despre peisaj, adică descriere de peisaj, ceea ce grecii nu puteau să facă pe scenă. Motivul pentru care consider că scriu tragedii grecești este că de obicei mă axez pe două personaje principale prinse într-o luptă îndârjită unul cu celălalt, până la punctul de cedare sau prăbușire. Ideea de catharsis implică o revelație pe care o au personajele după acest moment de prăbușire, când acestea vor medita asupra a cine sunt de fapt, „bune” sau „rele”, ceea ce trezește aceleași întrebări în cititor, care se va gândi la binele și răul din interiorul lui, devenind astfel participant. Tot din tragedia greacă am luat ideea de unitate dramatică, pe care o aproximez în romanele mele. În ultimul meu roman, de altfel, acțiunea se petrece în două zile și jumătate, cu patru personaje plasate într-un singur loc, undeva între dealuri. Personajele nu își pot controla destinul din motive subconștiente - ele nu știu de ce acționează în modul în care o fac și îi rănesc pe cei care le sunt cei mai apropiați. De fapt, cred că acesta e subiectul cel mai utilizat în tragedia greacă: de ce rănim persoanele iubite. Protagonistul și antagonistul nu sunt dușmani. Sunt foarte apropiați și țin mult unul la celălalt, însă, dintr-un motiv sau altul, se rănesc reciproc. Din toate aceste motive, mă interesează să scriu tragedie; în plus, organizez romanele în scene. Fiecare scenă duce la următoarea, iar totul se petrece prin intermediul descrierii peisajului. În felul acesta îmi păstrez firul narativ și așa îmi creez de fapt romanele. În fiecare zi, descriu un alt loc și, din această perspectivă a implicațiilor peisajului, consider că aparțin unei tradiții americane descriptive. Romanul lui Cormac McCarthy, *Blood Meridian*, este cel mai bun exemplu, dar și Annie Proulx, Flannery O'Connor cu proza scurtă, Katherine Anne Porter cu *Noon Wine*, poezia lui Elizabeth Bishop. Ideea din spatele acestei literaturi a peisajului, mai ales a peisajului rural în tradiția americană, este de a descrie peisaje reale și a le extinde într-un peisaj figurativ, pătrunzând astfel în viața interioară a personajelor prin intermediul exteriorității. Deci, aceasta e metoda de care vorbesc. Tragedia greacă, plus utilizarea peisajului. Mă influențează, de asemenea, tehnicile prozei scurte. De altfel, am început prin a scrie proza scurtă. Romanele mele sunt povestiri scurte, dar „prelungite”. Au limbajul și ritmul unei povestiri, un număr limitat de personaje, doar câteva momente de criză și, în general, totul este la scară mai redusă decât într-un roman, însă întinderea este mai apropiată de roman.

În ceea ce privește limba și stilul, am tradus chiar *Beowulf* din engleza veche, un text scris acum 1200 de ani, și încerc să-mi modelez limbajul literar în direcția aceea, partea mai germanică a englezei, dinainte să fi fost influențată de franceză. Mă interesează conținutul și gramatica de pe partea germanică, mai mult decât par-

foto: Lupașcu Răzvan

tea romanică. Deci cam astea ar fi, combinate, influențele mele în literatură. Scriu, de asemenea, și eseistică. Am scris multe texte pentru mai multe jurnale, am publicat și o carte despre incidente cu arme de foc în școli, am scris două cărți de memorii pe tema navigației.

Cât despre cititorii mei, adevărul e că multă vreme n-am avut niciun fel de public. Prima carte am scris-o în decurs de 10 ani, de la 19 la 29 de ani. Apoi timp de 12 ani am încercat s-o public, deci n-am publicat de fapt până la 42 de ani. De aceea, când scriu, nu încerc deloc să-mi imaginez cine îmi va citi cartea. Dar, prin virtutea faptului că mă încadrez într-o tradiție, din care face parte și ideea de reacție a cititorului, „contractul” cu acesta, tot ce scriu are în vedere, în mod subconștient, un cititor, tradiția implicând reguli și așteptări din partea publicului, așadar, un contract nescris între scriitor și potențialul cititor.

„După ce termin cartea, am un moment în care aproape mă îngrozesc la gândul că lumea va citi ce-am scris și mă întreb ce

reacție va genera cartea, pentru că scrisul de fapt te expune unui public. Când scriu, mă prefac că nu va citi nimeni.”

■ ÎN ACEST CAZ, AVEȚI CUMVA UN ANUMIT TIP DE CITITOR ÎN VEDERE?

DV: Nu, dimpotrivă, nu mă gândesc deloc la cititori când scriu. Nu-mi imaginez cine va citi ce am scris. Nu îmi place să lucrez cu alții, deci nu-mi place să mă gândesc la altcineva în timpul scrisului. Îmi place să creez ceva frumos, să iau materialul brut din trecutul familiei mele și să-l transform în altceva: din ceva urât în ceva frumos, măcar în parte - am un scop estetic atunci când scriu și de aceea nu mă gândesc la cititor. După ce termin cartea, am un moment în care aproape mă îngrozesc la gândul că lumea va citi ce-am scris, și mă întreb ce reacție va genera cartea, pentru că scrisul de fapt te expune unui public. Când scriu, mă prefac că nu va citi nimeni.

■ CONSIDERAȚI CĂ SCRISUL ESTE ȘI O FORMĂ DE TERAPIE?

DV: Da, cred că este terapeutic, dar acesta nu e singurul scop, fiindcă există și dimensiunea estetică. Scrisul are o putere de transfigurare extraordinară. E ca și cum îți se oferă o a doua șansă să îți trăiești viața, iar a doua versiune, cea fictivă, este diferită de cea reală. Diferența principală este că ficțiunea are un înțeles, e coerentă, totul are un rost anume și părțile se potrivesc una cu cealaltă. De aceea scrisul e și o mântuire, pentru că totul se leagă în mod coerent și cu înțeles profund. Aceleași evenimente sunt lipsite de înțeles în viața reală și de aceea ne înspăimântă. Totul e incidental, accidental, spre deosebire de literatură. Eu sunt foarte recunoscător că mi s-a oferit această a doua șansă.

■ LEGEND OF A SUICIDE (LEGENDA UNEI SINUCIDERI) ESTE INSPIRATĂ DIN REALITATE.

DV: Într-adevăr, există niște întâmplări reale în spatele romanului, după cum cred că am menționat în timpul evenimentelor FILIT, și anume, tatăl meu m-a rugat să vin să locuiesc cu el un an în Alaska, pentru că pe atunci locuiam cu mama și sora mea în California. Am refuzat. După câteva săptămâni, tatăl meu s-a sinucis, deci eu am rămas cu un mare sentiment de vină, întrebându-mă dacă prezența mea acolo i-ar fi salvat viața. Sukkwan Island, unde se petrece acțiunea imaginată din roman, este acea șansă de a mă întoarce în trecut, de a-i spune „da” tatălui meu și de a-mi imagina cum s-ar fi petrecut acel an. Deci aproape tot ce are loc în nuvela centrală din carte

este acel an imaginar, nu întâmplări reale. Sigur, unele amănunte din viața personajelor sunt bazate pe realitate, ca de exemplu tatăl întorcându-se la a doua nevastă. Tatăl meu într-adevăr a plâns și într-adevăr am pescuit și am vânat împreună și am fost de multe ori pe ocean, în Alaska de Sud-Vest unde mi-am petrecut copilăria. Sunt multe amănunte autobiografice, însă întâmplările din nuvelă sunt în majoritate fictive, fiindcă acel an nu a existat. Cât despre celelalte povestiri din carte, primele trei sunt „foarte autobiografice”. Le-am transformat însă mai ales spre sfârșit, unde am adăugat ceva ficțional, dar am copilărit într-adevăr în Ketchikan și eram într-adevăr pus pe șotii. De exemplu, puneam murături în acvariul vecinilor, împușcam becurile de pe stradă, iar tatăl meu avea o fermă în California, ca în povestirea din carte, și acolo aveam o pușcă cu care împușcam vervețe. Toate acestea sunt luate direct din amintirile mele. Ultimele două povestiri însă, sunt foarte departe de adevăr. Am păstrat, de fapt, într-una din ele, detaliile legate de sinuciderea tatălui meu (data, în special), dar nu e un text realist, e mai mult fabulos, în tradiția lui Donald Barthelme. Povestirea *Ketchikan* e influențată de Gabriel Garcia Marquez. Spre sfârșitul cărții, totul devine din ce în ce mai ireal, în special ultima povestire, deși ambele au multe detalii luate din realitate.

„Adevărul reflectat în carte contează, pentru că prin personaje și peisaj încerc să aflu și să dezvălui ceva real, adevărat despre experiența umană, dar și din viața mea.”

■ CE E CEL MAI IMPORTANT PENTRU DVS.? PERSONAJELE, ACȚIUNEA, STILUL, SAU ADEVĂRUL UMAN DIN NARAȚIUNE?

DV: Două lucruri sunt importante când scriu o carte: trebuie să știu ce personaj voi avea și ce problemă are personajul. Apoi trebuie să am un peisaj, un loc pe care să-l pot descrie. Acel peisaj trebuie să fie foarte important, profund subiectiv, trebuie să aibă un impact puternic, emoțional și psihologic, și prin intermediul lui ajung la viața interioară a personajelor. Acestea sunt cele două lucruri pe care le consider cele mai importante. Nu mă gândesc prea mult la acțiune, la ce și cât se întâmplă în carte. De aceea aș putea spune că da, adevărul reflectat în carte contează, pentru că prin personaje și peisaj încerc să aflu și să dezvălui ceva real, adevărat, despre experiența umană, dar și din viața mea, deci sigur că este important.

■ AȚI MENȚIONAT MAI ÎNAINTE LITERATURA

AMERICANĂ, PE CARE CITITORII ROMÂNI O APRECIĂZĂ MULT. CE SCRITORII AMERICANI ADMIRAȚI CEL MAI MULT SAU CU CARE DINTRE EI VĂ IDENTIFICAȚI ÎNTR-O ANUMITĂ MĂSURĂ?

DV: După părerea mea, *Blood Meridian* a lui Cormac McCarthy este cel mai bun roman american. L-am citit de șase ori și am citit de multe ori porțiuni din el, iar al doilea roman favorit este *The Shipping News*, de Annie Proulx. Este o maestră a stilului, este incredibil ce poate face ea cu o propoziție. La început, eram foarte interesat de Flannery O'Connor, cu proza scurtă. Ea m-a marcat foarte mult - romanul *Dirt* a fost foarte influențat de scrierile ei. Relația între mamă și fiu este similară relației mamă-fiu dintr-una dintre povestirile ei („*Everything That Rises Must Converge*”). Gabriel Garcia Marquez e un scriitor sud-american care m-a influențat, de asemenea, foarte mult. Nabokov, un scriitor rus devenit american, îmi place și el enorm. Sunt mulți alții, clasici, precum Faulkner, Melville. De fapt, am multe scriitoare preferate. Mi-au plăcut mult Katherine Anne Porter, Grace Paley, Elizabeth Bishop, pe lângă cele pe care le-am menționat deja - Flannery O'Connor și Annie Proulx, Marilynne Robinson cu romanul *Housekeeping*.

O altă influență vine din studiul limbilor. Am făcut traduceri din latină și, de altfel, studiez latina în fiecare zi, studiez engleza veche (după cum am spus, am tradus *Beowulf*) și engleza medievală, am scris la un moment dat povestiri sub influența germanei, pe care am studiat-o multă vreme. Deci v-am destăinuit care sunt influențele mele.

■ LEGEND OF A SUICIDE AR PUTEA FI CONSIDERAT O CONFRUNTARE CU SOARTA, O LUPTĂ CARE SFÂRȘEȘTE PRIN PURIFICARE, DEȘI PERSONAJUL ESTE ÎNVINS. PUTEȚI SĂ NE EXPLICAȚI ACEST TRANSFER DIN LITERATURA ANTICHITĂȚII ÎN LITERATURA CONTEMPORANĂ?

DV: Cred că noi ne trăim viața fără să o controlăm și în mod subconștient. Cu alte cuvinte, majoritatea adulților nu știu exact de ce iau hotărârile pe care le iau. Sunt conștienți că le iau dintr-un motiv, când de fapt le iau din cu totul altul. Toți acționăm orbește, după părerea mea. De altfel, nici nu cred în soartă. În realitate, consider că noi ne putem modela singuri viața și putem să obținem rezultate diferite în funcție de cum acționăm. Nu există un singur punct în care putem sfârși. Eu personal însă, mi-am repetat de multe ori greșelile. Câteodată m-am găsit la capătul unui drum sau experiențe și m-am văzut

ca pe Oedip sau vreun alt personaj de tragedie greacă. Chiar și după ce am învățat ceva din viață, am sfârșit tot acolo unde nu voiam să sfârșesc. E ca și cum n-am reușit să evit ceva care există în mine însumi. Deci, în cărțile mele, după cum am spus, eu scriu tragedii. În tragedie, totul este coerent, are un înțeles, toată narațiunea are o formă. În viața personajelor, orice acțiune are consecințe. Tragedia lasă impresia că există o soartă sau ceva asemănător, dat fiind că există aceste consecințe. Sunt mai aproape de tragedia greacă în ceea ce scriu decât în viața mea reală. În viață, căile sunt mai deschise și nu cred că e o regulă absolută ca noi să retrăim orbește greșelile părinților, deși mi s-a întâmplat să simt că am asimilat aproape fără să vreau moștenirea lăsată de tatăl meu, ca un adevărat erou de tragedie greacă. De exemplu, când am fost căpitan de vapor, îmi căutam libertatea. Ei bine, am eșuat complet în această căutare, exact ca tatăl meu. Din toate aceste motive, cred că grecii sunt încă foarte relevanți. Estetica lor nu e prea veche să fie reluată în literatură. Ideea de unitate dramatică, ideea de lipsă de control asupra destinului, ideea de consecințe, de personaje aflate sub presiune până la prăbușire, toate acestea, chiar și corul grec, sunt lucruri pe care încă le întrebuițăm în literatură. Acum studiez latina, pentru că vreau să traduc *Eneida*. Și literatura latină e la fel de relevantă.

„Pentru mine, tragedia e cel mai satisfăcător tip de literatură. Modernismul și postmodernismul sunt proiecte eșuate. Nu cred că merită atenție.”

■ **PE ACEEAȘI LINIE, CUM COMENTAȚI IDEEA FILOSOFULUI ROMÂN CONSTANTIN NOICA: „CEEA CE ERA TRAGICUL ÎN ANTICHITATE ESTE ABSURDUL ÎN CONTEMPORANEITATE”?**

DV: Citatul acesta conține multe idei. În America, noi am uitat cum să citim tragedii. Aici cititorii cred că tragedia e prea sumbră și deprimantă și, pur și simplu, nu vor s-o citească. Ceea ce au uitat este că tragedia este despre conexiuni psihologice și emoționale. Când personajul se prăbușește, ne prăbușim și noi cu el și ne identificăm cu umanitatea lui, amintindu-ne în același timp cine suntem. Tragedia a fost înlocuită cu un fel de pornografie a tragediei, de exemplu în filme de groază, cum e *Saw*, unde dacă vezi o mână tăiată cu ferăstrăul, nu simți nimic. Nu ești conectat emoțional sau psihologic. E doar un râu de sânge. În felul acesta ne pierdem conexiunile și nu mai suntem afectați, cum ne afecta tragedia. În privința asta, sunt de acord, putem vorbi de absurd.

Însă absurdul are legătură și cu dimensiunile tragicului. De exemplu, Holocaustul s-a petrecut la o scară atât de mare, încât nici nu putem să-l înțelegem, noi ca indivizi, și nu poate fi reprezentat într-o piesă de teatru sau o tragedie. Însă nu știu din ce context a fost luat acest citat. Ar putea să aibă legătură și cu faptul că astăzi nu mai putem respecta aceleași convenții ale tragediei, nu mai credem în tipurile de relații ale antichității și nu mai avem aceeași estetică. Noi, ca public, avem nevoie de ceva mai subtil decât tragedia. În cazul acesta, nu sunt de acord cu ideea. Eu cred că publicul și cititorii sunt de fapt la fel ca acum 2500 de ani. Nu cred că s-a pierdut nimic. După părerea mea, ceea ce era tragic în antichitate este tragic și acum, nu s-a modificat deloc. Ideea de modernism și postmodernism, și încotro ne îndreptăm cu ele, reprezintă o interpretare greșită a literaturii și nu înseamnă de fapt nimic. Eu unul mă inspir din trecut.

■ **CONSIDERAȚI CĂ MODERNISMUL ȘI POST-MODERNISMUL SUNT LEGATE DE NOȚIUNEA DE ABSURD, IAR NEOCLASICISMUL E LEGAT DE CLASICI?**

DV: Da, sigur. Cuvântul „absurd” este un cuvânt încărcat. Pe vremuri am studiat religia. Kierkegaard și Paul Tillich erau amândoi filosofi creștini care vorbeau de absurd în sensul de credință; cu alte cuvinte, dacă îl vezi pe Dumnezeu ca pe o creație a omului, atunci nu poți crede în el, dar dacă îl vezi ca pe o absurditate, atunci poți crede. Acest cuvânt deci, are atât de multă greutate și înțelesuri în filosofie, încât depinde de contextul în care îl folosesc diverșii filosofi. Dar în multe scrieri din ultimii 100 de ani observăm ideea de absență a oricărui înțeles și de aici ideea că nu mai putem participa la dramă sau tragedie, pentru că nu mai are rost. Eu unul nu sunt de acord. Tragedia este la fel de relevantă astăzi precum era în antichitate, iar convențiile ei ne sunt încă folositoare. Putem foarte bine să fim același gen de public precum era cel antic și același gen de scriitori. Pentru mine, tragedia e cel mai satisfăcător tip de literatură. Modernismul și postmodernismul sunt proiecte eșuate. Nu cred că merită atenție. Știu că scriitori precum David Foster Wallace, Thomas Pynchon sau George Saunders - care tocmai a câștigat premiul Folio - au trezit un interes enorm în Europa, scriitori care vorbesc despre idei sau despre filosofie, dar pe mine, drept să spun, mă lasă rece. Ideile lor sunt mărunte, la fel și proiectele lor, lipsite de scop. Adevăratul peisaj despre care merită să scrii este cel subconștient. Subconștientul nostru este mai cuprinzător decât conștientul și de aceea cred că nu e bine să scrii despre idei. Ideile nu-l duc nicăieri pe un scriitor. E mai bine să te axezi pe peisaj și pe personaj. Acolo vei găsi ce e de găsit, iar studierea clasicilor ne poate ajuta să facem

descoperiri foarte interesante în acest sens.

■ **CA SĂ CONCLUZIONĂM, CARE CONSIDERAȚI CĂ ARE O INFLUENȚĂ MAI MARE ÎN SCRIERILE DVS., TRAGEDIA GREACĂ SAU TRADIȚIA AMERICANĂ A PEISAJULUI?**

DV: Cel mai mult, cred, mă influențează tragedia greacă, pentru că esența a ceea ce scriu este drama, conflictul între personaje. Descrierea peisajului îmi oferă doar o metodă și asta pentru că am crescut în Alaska, într-un spațiu rural, cu puțini locuitori și un peisaj deosebit de frumos. Am locuit și în nordul Californiei, unde peisajele rurale sunt și acolo minunate. E ca un test Rorschach cu cerneală: te uiți la ceva amorf din care extragi o formă anume. Dacă privești o pădure de exemplu, și începi s-o descrii, ceea ce descrii de fapt este viața ta interioară. Nu poți descrie o pădure în mod pur obiectiv. E o metodă utilă în sensul ăsta. Natura ne conduce spre subconștient, deci e un mod indirect, oblic, de a pătrunde în psihologia personajului, prin intermediul peisajului. Însă esența cărților mele este drama, deci răspunsul este tragedia greacă.

„Pentru orice roman, există doar un scriitor care ar fi putut să-l scrie.”

■ **ȘI O ULTIMĂ ÎNTREBARE. DACĂ NU LE-AȚI FI SCRIS DVS., CINE V-AR FI PLĂCUT SĂ VĂ FI SEMNAT ROMANELE?**

DV: Ce întrebare interesantă! Nimeni nu m-a mai întrebat așa ceva. Nu m-am gândit la asemenea întrebare. Sigur, îmi place ideea... Există două posibilități. Pe de-o parte, mi-ar plăcea să fie cineva foarte faimos, cu o reputație literară bine stabilită, pentru că în felul acesta mi s-ar citi cărțile. Ar fi bine pentru cărți să fie citite în felul ăsta. De exemplu, dacă le-ar fi scris Cormac McCarthy sau Annie Proulx sau Marilynne Robinson ar fi fost frumos. Însă ce pot spune despre romane e că fiecare este atât de unic și reflectă atât de mult viața scriitorului, încât nimeni altcineva n-ar fi putut scrie o carte în afara celui care a scris-o. Pentru orice roman, există doar un scriitor care ar fi putut să-l scrie. Acesta e unul dintre motivele pentru care îmi place povestirea „*Pierre Menard, Author of the Quixote*”, o povestire a lui Jorge Luis Borges, unde acest Pierre Menard, care e practic un nimeni, încearcă să scrie *Don Quijote*, romanul spaniol, însă încearcă să-l scrie sute de ani mai târziu, deci întâmpină multe obstacole, de exemplu, îi e greu să se imagineze în timpul în care se petrece acțiunea romanului. E o povestire foarte amuzantă despre ce înseamnă să fii autor. Dar ce vreau să spun (ca o a doua posibilitate) e că mi-ar plăcea ca romanele mele să fi fost scrise de Pierre Menard, dacă nu pot alege decât un scriitor. Dacă a reușit să se pună cu *Don Quijote*, cu siguranță nu i-ar fi greu să le scrie pe ale mele.

A consemnat: Alexandra Masgras, traducerea: Liana Vrăjitoru Andreasen.

Joseph Daniel Haske

„Orice artist ar trebui să fie un perfecționist în ce privește arta. Dacă artistului nu-i pasă de complexitățile operei sale, cui îi va păsa?”

Interviu realizat de Mary McMyne (despre romanul North Dixie Highway*).
Traducere, Liana Vrăjitoru Andreassen

■ **MM: PROLOGUL ROMANULUI DVS. EXPLICĂ SISTEMUL DE AUTOSTRĂZI DIXIE HIGHWAY - O SERIE DE ȘOSELE CARE CONECTEAZĂ ZONELE RURALE DIN ESTUL STATELOR UNITE - ȘI VORBEȘTE ȘI DE UCIDERA UNUI MUNCITOR, CLAY STEVEN TYLOR, DE CĂTRE TEDDY CRONIN, CÂND SE CONSTRUIA PARTEA DE NORD A ȘOSELEI ÎN STATUL MICHIGAN. CÂT DIN ACEST PROLOG ESTE REAL ȘI CÂT E FICȚIUNE?**

JDH: Secțiunea nordică a Autostrăzii Dixie Highway a fost construită în estul Peninsulei Michigan (E.U.P) și mai sunt încă niște rămășițe din ea în secțiunile M-129 ale drumului Mackinac Trail. Întotdeauna m-a fascinat istoria autostrăzii și m-am întrebat de ce au hotărât inginerii să o continue spre partea estică a Peninsulei. Șoseaua era menită să conecteze nenumăratele orașe și sate de la sud la nord, dar partea estică nici măcar nu era legată de rest printr-o fâșie de pământ. Mi se pare simbolic pentru întreaga istorie a Peninsulei de Sus, dacă stai și te gândești: această zonă a fost întotdeauna considerată parte din Michigan. Nu a fost un „premiu de consolare” furat la sfârșitul Războiului din Toledo de la statul Wisconsin, cum s-a întâmplat cu partea vestică a Peninsulei. Într-un fel, partea estică e conectată și nu e conectată restului Peninsulei. Un alt fapt care complică istoria locului este că localnicii au mai multe în comun cu canadienii de peste pod, din Ontario, decât cu așa-numiții Yoopers din vestul Peninsulei (Yoopers se numesc toți cei din Peninsula de Sus) sau din restul statului Michigan, la sud de marele pod. Este o regiune unică, interesantă, care a atras atenția scriitorilor de talia lui Jim Harrison și Ernest Hemingway.

Familiiile Taylor și Cronin sunt fictive, bineînțeles. Ca scriitor de literatură, eu sunt plătit să spun minciuni, deci nu puteți avea încredere în mine nici dacă vă spun că partea asta e inventată. Dar să știți că este.

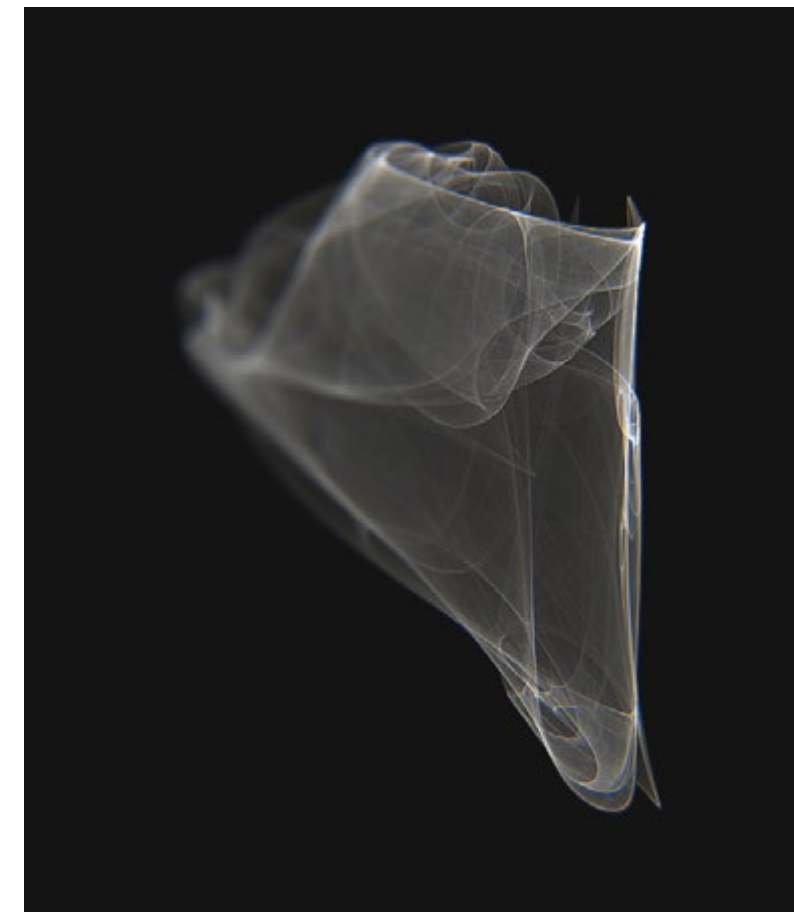
„Alcoolul este un mod de viață. Cartea mea nu încearcă să glorifice aceste realități și nici nu le condamnă. Am încercat doar să surprind experiența trăită a oamenilor.”

■ **MM: NARATORUL, BUCK METZGER, E UN BĂIAT CRESCUT ÎN PARTEA ESTICĂ A PENINSULEI ÎNTR-O FAMILIE ÎN CARE PESCUITUL, VÂNATUL DE URȘI ȘI BĂUTURA SUNT LA MARE PREȚ. CA SCRITOR, CE V-A STĂRNIT INTERESUL ÎN POVESTEA ACESTUI PERSONAJ?**

JDH: Vânătoarea, băutura, pescuitul - toate acestea

sunt înrădăcinate în viața multora din U.P. și de altfel, în toată partea de nord și centru-vest a statului Michigan. Pescuitul și vânătoarea erau de altfel importante înainte de venirea europenilor. Alcoolul este un mod de viață. Cartea mea nu încearcă să glorifice aceste realități și nici nu le condamnă. Am încercat doar să surprind experiența trăită a oamenilor din locurile unde am copilărit și unde încă mai am prieteni și familie. Cred că Buck, într-un fel, este un tânăr tipic din clasa muncitoare din E.U.P., dar el este conștient că există o lume întreagă în afara Peninsulei, mai ales fiind un cititor avid de la o vârstă fragedă. În Statele Unite multă lume crede că o persoană crescută într-o zonă rurală trebuie neapărat să fie neșlefuită, ignorantă și agresivă. Dar există foarte multe exemple de persoane extrem de inteligente care provin din zone rurale.

„Un roman creează o lume întreagă, deci e de la sine înțeles că trebuie să am un punct de pornire.”

Maximilian Lupu

■ **MM: ROMANUL E INSPIRAT DIN SITUAȚII ȘI PERSOANE REALE, PE CARE LE-AȚI CUNOSCUȚ SAU CU CARE AȚI CRESCUT. PUTEȚI SĂ NE EXPLICAȚI ÎN CE FEL S-A TRANSFORMAT UN SÂMBURE DE ADEVĂR ÎNTR-UN ROMAN? AM REMARCAT CĂ AȚI DEDICAT CARTEA FAMILIEI ȘI ÎN SPECIAL BUNICILOR. V-A INSPIRAT ȘI FAMILIA ÎN SCRIEREA ROMANULUI?**

JDH: În proza mea, ca și a multor scriitori, personajele sunt de obicei compuse din trăsături inspirate din mai multe persoane reale. În unele cazuri, mai multe persoane au devenit un singur personaj, dar foarte mult din experiența personajelor este inventată. Când creăm un personaj, trebuie să-i stabilim un context, un punct de pornire. Pentru asta, eu personal împrumut de multe ori o caracteristică predominantă a unei persoane și construiesc în jurul ei (de exemplu, modul cum vorbește, trăsăturile fizice sau psihologice) sau chiar aleg o ciudățenie și o exagerez. Apoi încep jocul „ce-ar fi dacă...?” – și combin o trăsătură a persoanei A și una a persoanei B. Apoi mă întreb ce ar face acest personaj modelat de mine într-o situație dificilă sau cum ar interacționa cu un alt personaj. Un roman creează o lume întreagă, deci e de la sine înțeles că trebuie să am un punct de pornire. Sigur, pornesc de la elemente care-mi sunt familiare, dar cititorul nu trebuie să presupună că fiecărui personaj din carte îi corespunde cineva din realitate. Nici măcar personajul principal, naratorul, nu este o reflexie exactă a mea. Da, există elemente familiare, dar narațiunea e în mare parte venită din imaginație.

„Până în ultimul moment, înainte de apariție, am tot modificat și redactat textul, încercând să mă apropiez de acea perfecțiune intangibilă spre care tind toți scriitorii și artiștii în general.”

■ **MM: CÂT DE MULT V-A LUAT SĂ SCRIEȚI ROMANUL - DE LA IDEE PÂNĂ LA PRODUSUL FINAL?**

JDH: Am început lucrul la *North Dixie Highway* cu mai mult de cinci ani în urmă. Majoritatea scriitorilor de literatură „serioasă” (nu „comercială”) trebuie să aibă și un serviciu pe lângă cariera de scriitor. Asta înseamnă că

timpul ne este împărțit și de multe ori ne lipsesc acele ore de gândire îndelungă și profundă de care avem nevoie pentru a scrie proză sau pentru orice formă de artă. Dar nu doar în asta constă problema timpului. Proza mea tinde să evolueze cu vremea. Cu cât înaintez în narațiuni, cu atât devine mai stratificată, mai complexă, astfel încât nu pot să mă grăbesc să termin. Apoi intervine și obsesia revizuirilor. Până în ultimul moment, înainte de apariție, am tot modificat și redactat textul, încercând să mă apropiez de acea perfecțiune intangibilă spre care tind toți scriitorii și artiștii în general. După părerea mea, orice artist ar trebui să fie un perfecționist în ce privește arta. Dacă artistului nu-i pasă de complexitățile operei, cui îi va păsa?

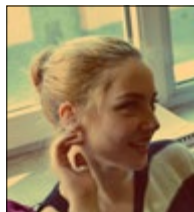
■ **MM: NU VREAU SĂ DEZVĂLUI PREA MULT DIN ACȚIUNEA ROMANULUI, DAR MI SE PARE CĂ TEMA RĂZBUNĂRII E O TEMĂ FASCINANTĂ. PENTRU BUCK, OBSEDAT DE RĂZBUNAREA ÎMPOTRIVA LUI CRONIN, NU E TOTUL CE PARE A FI. DE CE AȚI ALES TEMA RĂZBUNĂRII?**

JDH: Regiunea de Nord-Est a Peninsulei Michigan e de o frumusețe naturală rară. Mii de turiști năvălesc în timpul verii în căutare de liniște sufletească. Dar cei care locuiesc acolo cunosc și cealaltă față a locurilor. Bineînțeles, în roman am exagerat violența, însă este adevărat că în zone rurale și izolate lumea e mai tentată să se bage în treburile altora, iar în E.U.P în special există un cadru „gotic” în care tema răzbnării se integrează perfect în relațiile dintre oameni. Partea întunecată a spațiului rural este prezentă mai mult în literatura sudului. Însă „Goticul american” nu e în exclusivitate un fenomen sudic. Lungile și recile ierni din Michigan par a fi propice planurilor de răzbnare, iar pădurile veșnic verzi și mlaștinile din împrejurimi oferă un loc ideal pentru a ascunde fapte întunecate. În anii 1980, înainte de participarea naratorului în războiul din Bosnia, comunitatea era încă izolată - nu existau internetul și telefoanele mobile. Într-un fel, era o lume mai inocentă, dar nu există cale de întoarcere spre trecut. Ceva greu de definit s-a pierdut pentru totdeauna și am încercat să surprind acea lume care între timp nu mai este. Cititorii, sper, vor percepe impactul acestor schimbări parcurgându-mi romanul.

*Nota redacției: Fragmente din *North Dixie Highway* au fost publicate în numerele anterioare din Alecart.

PROZĂ ȘI POEZIE

CĂTĂLINA STANISLAV

(n. 1995, Sibiu) este *Blonde in charge of issue* la revista „Zona Nouă” și elevă în clasa a XII-a la Colegiul Național „Octavian Goga”

e timpul să recunoști că acum

îți e mai frică decât atunci când
aveai șase ani și te-ai ascuns
lângă o pisică cu gâtul mâncat de viermi
și-a trebuit să stai acolo până te-a găsit cineva.

acum când îți lingi buzele și urli
porți fuste cu pliuri și ciorapi până la genunchi
se vorbește despre iisus hristos
în timp ce tu
citești despre tehnici de masturbare la arabi
acum când led zeppelin IV
și adormeam cu apă în papuci apă în urechi apă în nări
apă în gurile noastre.

dragă lori maddox,

bunica mea are o bucată de metal lângă inimă. dacă ai așa ceva s-ar putea să nu mai ai nevoie de nimic altceva. bunica mea nu vede cu un ochi și când strănută se aude până la parter, și noi stăm la patru. a fost frumoasă și acum e bătrână și dintr-o parte seamănă cu churchill. bunicul meu a murit și ea a învățat să doarmă singură și să vadă numai cu un ochi. vorbește mult și tare și de cele mai multe ori gătește orez. am impresia că nu m-a iubit niciodată. crede că-s prea slabă și că îmi stătea cel mai bine când eram șatenă și tunsă scurt ceea ce-i o prostie pentru că atunci aveam doișpe ani și colegii îmi spuneau cap-de-bostan.

îmi place să cred că și tu ai avut doișpe ani și erai urâtă și bulimică și că și tu ai plâns și ai urlat până ți s-a făcut greață atunci când dermatologul a cerut să-ți vadă și petele de pe sân. și-mi place să cred că și ție îți era frică să nu-și dea seama ginecologul ta că ești atrasă sexual de ea.

ca un pui de pisică

care se cațără pe mâna ta
îți linge și-ți mușcă degetele
am știut întotdeauna
cum să fac oamenii să plece

comorile dacilor sunt

sub toate movilițele din spatele casei
mi-ați zis. și nu erau acolo.
iepurilor le-am dat drumul pe câmp
nu poți să mănânci carne de iepure
mi-ați zis. și tot am putut.
homarii înoată legați unul de celălalt
până la bătrânețe
mi-ați zis. și n-a fost așa.

ERIC MILES WILLIAMSON

Un scriitor american contemporan cunoscut atât pentru critica literară cât și pentru contribuțiile la societatea National Books Critic Circle. A publicat trei romane: Oakland, Jack London, and Me (cel mai recent), Two-Up și East Bay Grease. A câștigat premiul PEN/Hemingway și a fost pe lista celor mai buni romancieri ai ziarului Los Angeles Times în 1999. Este redactor la mai multe reviste literare, cele mai cunoscute fiind Boulevard și Gulf Coast. În Franța, criticii îl numesc “un Bokowski erudit”, iar în America este considerat ultimul scriitor din generația beat.

Los Csesinos

(continuare din numărul 10)
(din The Georgia Review)

After practice I walked with Senor Ramirez to his car, carrying his trumpet case. He wheezed with every step. He was very old.

“I have a sick heart,” he said. He pressed his palm flat against his chest. “The doctors say I should not play the trumpet, or I will die. But if I don’t play I die too. I will die playing the trumpet. Better to die playing.”

I wanted to ask him what to do about my brother Clyde, about the Alvarazes and the Jarimallos. You could tell just by looking at Senor Ramirez that he’d know what to do about what had happened the night before.

When my older brother Kent and I had been ready to leave for school the morning before the audition, Pop hadn’t opened up the Mohawk station yet. The doors to the lube bays were closed, the office was locked, and Pop hadn’t brought out the oil rack or the tire display or the paper-towel dispensers. Next to the restrooms, Kent and I found Pop and Clyde, my younger brother. Clyde sat on a pile of tires with his face in his hands, Pop standing over him in his green Mohawk coveralls, yelling.

“A name,” Pop yelled. “Just give me a name.”

“It was my fault,” Clyde said.

Clyde looked up. His face was caked with dried blood, smeared and streaked now from fresh tears. One of his eyes was swollen shut, purple and red, oozing. His right ear looked like a flattened and rotten tomato. It was like it wasn’t even an ear, just a bloody hole.

“It was my fault,” Clyde said.

“Whose sister?”

Clyde looked at Pop’s feet and started crying, choking like he was going to stop breathing.

Pop grabbed Clyde’s shoulders and shook. “Whose? Whose? Whose?”

krokodil 999.

welcome, my son, welcome to the machine.
capetele se balansează ca brichetele pe o melodie lentă
nu avem voie să privim în sus

lovim
într-un zid
pe care nu-l vom doborî niciodată

atunci krokodilul se strecoară în măduva noastră
ca spionii stasi
ne vinde hainele prietenii amintirile

clipele mult prea îndepărtate în care încă părea
că locul nostru e aici

clipele în care

we seven kids we almost died

un bătrân în slip se îndreaptă către noi pe un platou de calcar

hainele noastre cândva călcate la dungă

codeina și povestea cu zâne
în care fugim de krokodil și
nu ne ajunge din urmă niciodată

un district plin de carnea care curge de pe noi
o plajă pe care toporul drijba katanele
balenele sinucigașe

kroko roade din noi
kroko roade din noi

VLAD POJOGA REDACTOR-ȘEF „ZONA NOUĂ”

să nu pleci

te simți agățat de filmul de aseară. e podul acela
printre care trec toate tăcerile tu ai tăcutul cel mai frumos
e o idee
simplă psihologie într-o juma de oră îți zic
să nu pleci

să nu
pleci întră frigul pe sub geam sau
pe ușa seacă
să nu pleci muzica vecinei sună a colanți colorați
sub tavan e o carte neatinsă de vremuri. ziua de post

e lungă vacanța e un mausoleu
o vezi în somn pe sub cearșaf n-o prinzi cu ea
avionul se prăbușește în ocean/ poate tu-l comanzi
sau e doar filmul. fără love story fără și

fără johnny depp cu polițistul care înoată
printre supraviețuitori cu amintirea
blondului de-aseară se taie în mare/ te îneci și

cineva te bate pe spate să nu pleci

ALEXANDRA BIANCA DUMENCU

"Jarimallo," Clyde said.

We took Clyde to the hospital then. The doctor said that after the place healed where his ear had been, someone would be able to make him a fake ear that would look good as new, but until then he'd have to wear a patch. His eye they'd have to wait and see about, because until the swelling went down, nobody would be able to tell.

On the way to the hospital, Clyde told us his story. He had been caught screwing Toby's sister, Maria, in the backyard. Toby pulled a gun on Clyde and made Maria tie him up with fishing line. Then Toby called the Alvarezes and the Jarimallo brothers and Papa Jarimallo, all of whom were partying at the Alvarez house. Soon the backyard was filled with Jarimallos and Alvarezes, all yelling and screaming in Spanish, while Clyde lay buck-naked and hogtied. Maria had gone inside. Clyde said he could hear her crying.

Then they kicked and hit Clyde, first taking turns, and then all at once, and it hurt so bad after a while that Clyde couldn't feel it. It was as if his body had gone to sleep and he could just see and hear them. And then someone cut off his ear and threw it into the neighbor's yard, and he heard the neighbor's dogs fighting over it, yelping and growling.

When Clyde came to, he had his clothes on again and he was on the BART train beneath the bay, in the tube, on the way to San Francisco. Someone had duct-taped a washcloth to his head where his ear should have been. People were not looking at him.

He got off at the Powell Street station and started walking. He walked a long time, and the only other people on the streets were bums and street sweepers,

and sometimes he heard sirens. He ended up on the Golden Gate Bridge, standing against the cold iron railing. The fog started to come in and swept over his back from the ocean behind, and Clyde looked across the bay and tried to see our part of Oakland before it got swallowed in the rushing mist. He saw the lights of tugboats and barges and the sparkling of the Oakland skyline, the Tribune tower lit up green and red, the Mormon temple's fairy castle golden spires. He watched Oakland disappear. He stayed there until the sun came up over the hills, and then he walked into town and scored some coke and smeared it on his swollen-shut eye, and then where his ear should have been, and then in his mouth.

Standing next to Senor Ramirez after he told me about his heart, about how he wanted to die, I said, "Senor Ramirez," and he said, "Ricardo," and I said, "I would like to ask you for advice." He said, "You may ask me for advice," and I told him the story of Clyde getting his ear cut off.

"What was the family name of the people who hurt your brother, who your brother hurt?" he asked.

I told him. He closed his eyes and crossed himself. "I know these peoples," he said. "We share the blood. The blood is thin, but the blood is shared."

He looked at me. "I can give you no advice in these things."

"Why not?"

"It is not the proper thing for me to speak," he said. "Trust your heart, and the hearts of your brothers and the heart of your father. The hearts of men of flesh and bone know these things."

această stare de lucruri

pompează emoții le așază pe cearșaf rămân cute
cu stil urme candid
pe pijama verde

e o nebulie un fel de
antrax. un animaluț strong cu beteală se plânge de dorințe
rămase într-o lumină slabă suntem
cumva înghesuiți
în același borcan fără
gura de aerisire necesară așteptăm să se târăgăneze gazarea
prinși cu o agrafă
ne sucim/ ne învărtim & jucăm/ învățăm cum intră
în comă visele

cu visele tot la noi ajungem
ce-mi cereți fără să înțeleg. ce carte se scrie acum între cer
și pământ
nu este loc pentru această lume

MAGDALENA DINCU

aceste vietți paralele

ești un hyperlink o referință exactă
a inimii mele. cine te vrea te găsește în camere reci în casa de
la țară

cu focul stins adaugi gândului meu
încă un pas/ mă gădili mă săruți scurt unghiul ascuțit
al acestui triunghi e și mai ascuțit de el atârână
viața noastră/ paralelismul &

drumul sentimentelor mele pentru tine. vine vorba despre
infini/ în grădina din fața casei vine
vorba despre concurență
singurul punct comun/ singurătatea
neîmplinireaviselorimense de care vorbești doar în somn

ți-e ușor în vis grădina din față nu există casa
se dărâmă

rămâne un singur loc livada de meri din spatele ei
cu mere rostogolite pe două
drumuri deodată/ paralelismul lor concurează cu linii
luminoase
pe cer. acum fiecare doarme

cu gândul la celălalt. legătura ține AgeSexLocation pls până
termin cartea
cosminei până ea se întoarce pe partea cealaltă și
merele îngheț
în camere reci

COSMINA ȘTEFANIA ONICIUC

Singura din scară

Bogdan Moisa

Eu sunt singura din scară care are o mașină de tocat. Sunt foarte mândră de poziția mea privilegiată, mai ales când această poziție îmi permite să întrețin conversații dintre cele mai plăcute cu vecinii.

Abia aștept ca o vecină să facă sarmale, ardei umpluți, cîrnați, chișcă, găluști, chiftele și orice necesită carne tocată. Se înțelege, perioada mea preferată din an este Crăciunul, iar pe locul doi se află Paștele.

Azi este 18 decembrie și sunt din ce în ce mai entuziasmată pe zi ce trece. Mă gîndesc cum va veni doamna Nuța de la doi. Va bocăni de trei ori, apoi va deschide încet ușa întrebînd cu o voce nesigură, (e absolut adorabilă aceasta nesiguranță pe care o afișează din politețe) dacă sunt acasă. Eu îmi voi scoate capul din bucătărie, îi voi zîmbi și-i voi spune că „sunt aici!”. Va prinde curaj, ne vom saluta, vom discuta puțin despre gătit. Eu voi insista să servească o cafea și niște fursecuri (îmi plac la nebunie fursecurile!), iar apoi, cînd pe fundul ceștii nu va rămîne decît zaț amestecat cu zahăr, doamna Nuța mă va ruga să-i împrumut mașina. Eu, evident, voi accepta bucuroasă. O voi conduce afară din apartament și vom rămîne cîteva minute în plus la vorbă în fața ușii.

Locuiesc de zece ani aici, iar această doamnă mi-a devenit dragă ca o soră. Deși ne vedem rar, întîlnirile noastre sunt de fiecare dată plăcute. Plăcut este cuvîntul meu preferat. Aș vrea ca totul să fie plăcut. Frumusețea e obositoare, pe cînd ceva plăcut are o liniște precum zăpada așternută pe un cîmp. Plat, monoton, desigur, dar strălucitor și curat. De aceea, aștept discuțiile rare cu doamna Nuța care sunt mereu plăcute.

Mașina mea de tocat este mereu liberă, deoarece eu nu prea gătesc. Sunt o bucătăreasă decentă, dar nu-mi place să gătesc. Unii spun că cea mai bună mîncare este cea pe care o prepari singură. Dar eu nu sunt de acord. Eu consider că nu este nimic mai plăcut ca cineva să-ți gătească și să te servească. Mi se pare foarte galant ca cineva să aleagă, să spele, să taie, să amestece, să fiarbă, să prăjească, să aștepte, să condimenteze, să îndure aburul și fumul doar pentru a crea ceva delicios pentru altcineva. Toate această brutalitate, o brutalitate sublimă, are ca scop satisfacerea uneia dintre cele mai elementare poftes omenești: foamea. Sunt de părere că un om iubit nu este niciodată flămînd.

Acum sunt într-o perioadă foarte agitată. Aștept. Îmi place să aștept. Oamenii văd așteptarea ca ceva static, dar nu este așa. Cînd aștepți ceva, static este ultimul lucru care poți fi. Sunt mii de procese declanșate de așteptare: în primul rînd îți crește pulsul, nu poți dormi și te gîndești. În cap sunt mii de scenarii posibile, mii de întrebări, mii de răspunsuri, mii de alegeri și cînd găsești varianta perfectă o repeți întruna pînă ce realitatea și propriile tale gînduri se confundă și ai impresia că auzi acel bocănit ușor. Atunci sar de pe scaun și fug în bucătărie înainte ca ușa să se deschidă. Scot capul și privesc doar pentru a vedea că nu a venit nimeni. E dezamăgitor și obositor, dar simt că trăiesc.

Azi, 23 decembrie, s-a întîmplat. Eram la baie cînd dintr-o dată aud niște bocănituri. Am tresărit speriată și m-am grăbit să termin cît mai repede. Cînd am ieșit din baie, ușa de la intrare nu era întredeschisă. M-am speriat și m-am grăbit să trag de clanță. Ușa era încuiată, așa că a trebuit să-mi caut cheile, care nu erau în geantă, așa cum am crezut că le-am pus, ci în ușă. Le pusesem acolo special ca să-mi fie mai ușor să deschid ușa. Dar uitasem, așa că, după ce le-am căutat cinci minute, le-am găsit fix cînd doamna Nuța mă asigura că va reveni mai tîrziu.

Deschid ușa și o iau în brațe sărutînd-o pe obraji. Surprinsă de gest, ea nu a făcut la fel, ci s-a mulțumit să zîmbească politicos. Am chemat-o înăuntru. Ea nu a vrut să vină, dar am insistat și am tras-o de mîna pînă în bucătărie.

- Dă-mi, te rog, mașina! mi-a zis.

Am insistat să servească o cafea mai întii. Ea a refuzat, dar nu a contat asta, căci tot am pus apa la fiert (sunt o tradiționalistă: singura cafea e cea cu zaț). Se grăbea. Tot repetă dacă nu puteam să-i dau mașina. Doar nu voia să plece!? Și tocmai cînd conversația noastră începea să fie așa plăcută... Mă simțeam foarte agitată. Încercam, cu îndemînare, să evit subiectul: Ce vreme frumoasă avem azi!, apoi m-am grăbit să-i spun de o carte pe care am și căutat-o în bibliotecă pentru a i-o împrumuta. Apoi am întreat-o de soț (îi mort de cinci ani, uitasem!) apoi de copii și dacă are nepoți (copilul ei are doar 18 ani așa că doamna Nuța nu are nepoți) Am forțat-o să se așeze jos. Nu aveam fursecuri, dar m-am apucat să-i ung o felie de piine cu margarină și miere. I-am întins-o bucuroasă (apropro de gătit) și a acceptat-o ofînd puțin. Mi se părea foarte plăcut cum mînca, ciupind din piine ca o vrăbiuță. Am privit-o cîteva minute în tăcere. Doamna Nuța mînca încet uitîndu-se pe pereți. Fruntea îi era roșie și dintr-o dată, o vîd cum înghesuie restul feliei în gură cu un efort vizibil. Am izbucnit într-un rîs.

- Mai vreiți una? Fără a aștepta răspunsul, deja am ales o altă felie, am tăiat un cub de margarină și aproape că reușeam să pun și mierea, dacă doamna Nuța nu s-ar fi ridicat brusc de pe scaun. Tremura toată. Știam că îmi va da un ultimatum: ori îi dau mașina, ori pleacă. Dar nu puteam, nu puteam să accept ca această conversație plăcută să se termine. Totul era așa plăcut, așa gentil. Am spus primul lucru care mi-a venit în minte pentru a evita dezastrul:

- Dumneavoastră vă masturbați?... Știți, de cînd v-a murit soțul... Mă gîndesc că sunteți foarte singură...

Doamna Nuța era albastră. Ochii (are ochi căprui: foarte plăcuți) i se albiseră și sticleau. Buzele îi deveneau din ce în ce mai roșii.

- Pentru ce ați venit? Ah da, mașina! M-am aplecat și am scos mașina de tocat carne dintr-un sertar. Abia după ce mîinile ei au atins metalul rece și gri, doamna Nuța își reveni. Își încruntă sprîncenele, își întredeschise buzele (care tremurau) și țipă răgușit „nebuno!”.

Apoi am auzit ușa trîntită și asta a fost totul. A fost, așa cum îmi place mie, o conversație plăcută precum un cîmp plat acoperit de zăpadă: calm, strălucitor, curat.... liniștitor...

dintr-un sentiment frust

cade în livadă
un fel de primăvară. îți afunzi degetele în colțuri acolo
pămîntul e strâns noduri crești sub ochii mei asimetrici
și

te trezești rezemat de țeava caldă / mă fixezi
cu rezerve
ne cuprinde deodată această fierbințeală
cînd te ascunzi înăuntru nu vii
cînd vii te ascunzi înăuntru. îmi întorci spatele față către față
mai bine
je t'aime mai bine

ajungi în cameră. un câine se zvâcolește în stomac / aici
înghite cîmpul cu maci șinele de tren drumul și
ceața. alt câine

rătăcește prin vagoane / câinele
spune că țara mea nu are granițe că e palidă
și așa

desprind un șurub și crestez o statuie
la încheieturi
în fond e accesibilă. țara mea o păstrez în stomac
vrea să plece
mă chircesc și-o împing înapoi în livadă

ESTERA STANCIUC

Blondul și autobuzul

Ana Maria Dascălu, „Petru Rareș”

În tramvai se întoarce iubirea

urci cu încetinitorul îmi spui
cu fraze lungi/ cu fraze scurte
despre ghetete tale despre taina încălțării lor/ ca și cum
tramvaiul 7
abia așteaptă
să audă povestea asta din stație în stație

ascunsă
de controlor ca un bilet folosit

cum călătorești cum ghetete fac alegerea
bună cutare stradă
cutare pub cutare tipă
te întorci în fiecare noapte ca și când te-ar visa
pe tine acest soare de amiază

ții strâns de scaun tramvaiul se pierde acum
în ochii altui tânăr care zâmbește

cineva ține deoparte crengi verzi cineva are spini
pregătiți
un țipăt mut se cuibărește
în noi niște uși/ niște inimi blocate ne țin prizonieri

vrei să cobori sunetul vocii te lasă
unde sacoul fierbinte/ ghetete te urmează ca niște câini
dresați

pe treapta tramvaiului desenează scurt
un sărut proaspăt

ELENA STAN

Mă uit la ceas. E trecut de jumate. Mă grăbesc să prind autobuzul. Încep să arunc haine prin casă și să trântesc ușile. Mai am cinci minute ca să acopăr o distanță pe care o făceam de obicei în zece minute. Ies din casă alergând. Nu mi pasă ce zic toți cei care se uită lung în urma mea. Trebuie să-l prind, altfel o să ratez și ultima șansă cu slujba. Picioarele mă dor foarte tare și mi se pare că pietrele de pe drumul neasfaltat penetrează talpa converșilor. Plămânii îmi cer mai mult oxigen, iar eu am în minte doar un singur lucru: să prind autobuzul. În sfârșit, ajung în stația prăfuită, aceeași stație pe lângă care treceam și când eram doar o elevă cu codițe împletite și purtând cu mândrie uniformă școlii. Era părăsită ca întotdeauna. De-aia îmi și plăcea mie să stau în acest loc, să scriu pe pereți suferințele și bucuriile mele copilăre, să plâng amarnic după vreo despărțire. Aici nu mă vedea nimeni. Era locul meu, doar al meu. Doar mie mi se descoperise, ca un prieten care nu se schimbă niciodată.

Acum îmi doream cu ardoare să mai fi fost cineva, oricine, care să-mi spună dacă mai are rost să sper sau să renunț, ca și toți aceia care au renunțat la mine pentru că au găsit pe cineva mai potrivit. Respiram puternic, sacadat, și priveam în jur. Poate autobuzul ăsta a întârziat și mai am o șansă. Fac trei pași înapoi și, da, aud zgomotul, acel sunet inconfundabil de autobuz supraglomerat, care mai are puțin și-i explodează cauciucurile. Intru și eu în marea de oameni care vor să ajungă undeva. Încerc să-mi țin echilibrul și totodată să devin mai prezentabilă. Converșii sunt prăfuiți, de parcă aș fi mers o sută de kilometri, părul poate fi pus pe coperta unei reviste de modă ca „the newest hair style fashion”, blugii au buline de noroi, iar fața e roșie de parcă ar fi luat foc. Dar eu sunt prea fericită ca să-mi mai pese chiar așa de tare.

Autobuzul merge, înghețe kilometri întregi și din când în când se oprește. Oamenii coboară sau urcă. Văd prin geamurile neșterse totul încețoșat și nu mi sunt deloc sigură dacă acest autobuz mă va duce unde vreau să ajung. Un băiat stă pe-un scaun aproape de mine. Se ridică și, timid, îmi face semn să mă așez. E blond, îmbrăcat cu o jachetă verde, care-i scoate în evidență pielea neobișnuit de albă. În mod normal aș fi refuzat, dar acum pur și simplu mă trântesc pe scaun. Primul lucru pe care-l fac e să mă uit pe geam, să văd unde sunt. Ușurată că n-am pierdut locul unde trebuia să cobor, mă întorc spre el și rostesc un „mulțumesc” repezit, dar cu toată recunoștința de care eram în stare. Băiatul nu zice nimic, doar se uită la mine. Era atât de aproape, că nările mele și detectează un miros plăcut de aftershave. Mi se părea că-l mai văzusem odată, dar nu mai știam unde. Poate că la... Dar nu mă mai puteam gândi la aceste lucruri. Trebuie să rămân concentrată asupra a ce am de făcut. Știam cum arăta clădirea unde urma să mi se ia interviul, dar prea nu știam în ce zonă a orașului se găsea. Frate, trebuie să fiu atentă, așa cum n-am mai fost în viața mea... Mă uit pe geam, doar s-o ivi odată clădirea aia blestemată. Afară oamenii par ocupați cu viețile lor, fiecare cu spatele încovoiat, fără a se oprească o clipă. Sunt ca niște roboței, care, dacă le învârți o cheiță, încep să meargă înainte, indiferent dacă vor cădea și se vor sfărâma în

bucățele. Aici, în autobuz, oamenii vorbesc unii cu ceilalți despre vremea care e din ce în ce mai urâtă, din când în când se aud salutarile afectate ale unor prieteni. Șoferul schimbă posturile, până când se nimeresc melodii menite, gândeste el, să-ți ridice moralul. Stau pe scaunul ăla tare, uitându-mă în gol, sperând la nici eu nu știu ce. Mă uit la mâinile mele și văd că nu era necesar să mă dau cu oja maronie, pentru că tot praful care se ridicase în valuri, în timp ce goneam nebunește către stație, se depusese pe ele. Pescuiesc din geanta mare, unde puteai găsi tot ce fusese vreodată inventat, un șervețel umed Dove. Încep să mă șterg frenetic. Scot o oglindă. Observ că machiajul pe care l-am aplicat cu atâta chin, având în vedere că-mi tremurau mâinile, arată ca nămolul extra dintr-o mlaștină și amestecat cu o glazură lipicioasă de căpșune. Părul meu pare un cuib de ciorii în renovare. Discret, mă aranjez puțin.

Când mă întorc, observ o privire șagalnică din partea blondului drăguț. Nu mă impresionează această atenție și-mi îndrept ochii din nou spre geam. Firicele de apă brăzdează stratul gros de un centimetru de praf. Plouă. Da, afară, peste tot praful plouă, în sfârșit. Dar eu nu mai am vizibilitate sută la sută. Nu știu ce să fac. Dacă ratez clădirea? Blondul coboară acum. Ceva îmi spune că trebuie să-l urme, deoarece el știe unde vreau să ajung, dar picioarele mele sunt prea încăpățanate pentru a se deplasa. Ușa se închide iar. Autobuzul demarează. Afară plouă și mai tare. Acum chiar nu mai pot să văd nimic. Deodată autobuzul se oprește. Toți călătorii coboară. Leșe chiar și șoferul. Stau singură acolo pe scaunul din spate, convinsă că orice șansă, oricât de mică ar fi fost, s-a spulberat.

Totuși, mă simt împăcată, ca și cum acest autobuz m-ar proteja de lumea de afară, de eșecurile și de zburciunile de fiecare zi. Șoferul vine să încuie vehiculul și-mi spune că aici e capătul de linie. Cobor și încep să merg orbește prin ploaia torențială. Oamenii din jur aleargă, stropindu-mă cu noroi, cîinii latră la mine de parcă le-aș cucerii teritoriul, iar eu merg... Pe măsură ce înaintez, luminile se aprind și încep să văd câte ceva. În fața mea zăresc o clădire și-mi dau seama prea târziu că mai am doi metri și mă lovesc cu capul de ușa de la intrare. Cu o bucurie teribilă, care îmi zguduie trupul ca unui epileptic, îmi dau seama că asta e clădirea unde trebuia să ajung. Intru val-vârtej și, fără să aud protestele indignate din jurul meu, mă prezint pentru interviu. Deschid ușa din fața mea, pășesc în cameră fără să mă gândesc la noul meu look. Sunt invitată să iau loc. Dau mâna cu cel din fața mea și aud o voce familiară. Blondul îmi urează succes...

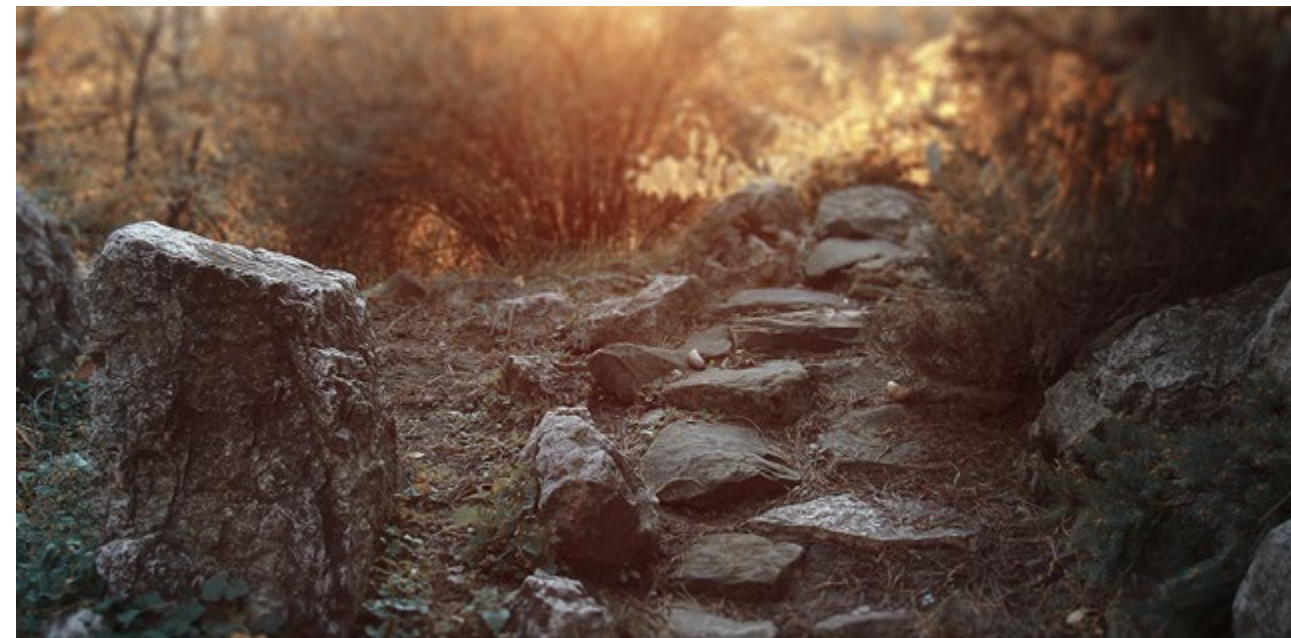

Foto: Maximilian Lupu

et j'en passe

te simți răsfățat ești liniștea bună neschimbătoare
dintr-o biserică te ia cu călduri și te duce. ticăit
unui ceas de sus îți predică
miros după miros/ îmi spui mereu povești cu taică-tu și cu
maică-ta vitejii vitejilor. de parcă

n-ai avea încă amintiri de parcă n-ai fi și tu uneori
singur și când cânti și când ieși la un
parti și
când mă visezi în mări cu sare/ amestecată cu nu știu
ce meduze

când nu poți ieși/ marea se face mică și
înoți în gând fluturi minusculi îți luminează
o dragoste ambidextră/ ți-așezi degetele pe marginea
dulapului mângâi lămâi și portocali îți rămân unghiile agățate
în crengi
scoți pe rând așchii roz

o noapte întreagă de filozofie de poezie pe role renunți
fulgerător
la eul liric cineva te lasă pe turlă cineva
te lasă pierdut

ș.a.m.d.

RALUCA IOANA RÎMBU

Șefa are indispoziții

Metamorfoza 2014

foto: Ana-Maria Baban

Emilia Tabără, „Petru Rareș”

Doi-trei copaci pe Mărășești. O fantomă se joacă nervoasă prin frunze. Poate s-ar juca cu mine, dar n-am chef. Vreau doar să stau întinsă pe bancă. E chiar plăcut să vezi atâtea frunze pe jos, când de fapt te aștepți la ambalaje. Îmi imaginez cum aş cânta la o chitară electronică. Jalnic. O emoție verde se așază în mine. Sufletul meu e gazdă, inima mea e salon, Șefa ești invitată. Ești, în cele din urmă și în cele dintâi, o fată, o față deloc inexpressivă. Fantoma a obosit. Mai urlă uneori. Banca e destul de rece, dar nu vreau să mă ridic. Aș vrea să fie liniște, dar nu e. De pe terenul de sport se aud mingi izbite de gard. Mi se face somn, dar bineînțeles că n-o să adorm în parc.

Mi-aș dori să nu mă plictisesc, dar nici să fac, o, da, câte ceva tot timpul. Mă gândesc: dacă Red Bull chiar îți dă aripi, acum ar fi momentul să beau unul. Dar nu e așa. Adică pentru câțiva bani să zvor. Zău așa. Îngerii zboară, ciorile, fantoma, eu nu. Fantoma nu cred că are aripi. Mă întreb dacă fantoma mă vede. Probabil; doar vede frunzele. Sau le simte? Nu știu. Ea știe. Și nu-mi spune pentru că nu vorbește, ea urlă. Și dacă ar vorbi, de ce să-mi spună mie dacă are sau nu aripi? Nu știu. Nu știe nici ea. Șefa, tu nu știi cine sunt, nici n-o să afli, nu vei căuta, căci nu vei ști ce, nu vei găsi pentru că nu vei căuta, dar am căutat eu și lasă în grija mea. Nici nu-ți făceai griji, pentru că nu știai pentru ce. Și totuși ceva, să zicem, este între noi și-ți spune să lași în grija mea. Această triadă trebuie să funcționeze fără acțiunile tale. Cuvântul tău însă trebuie să trăiască. Și eu nu știu cum să-l fac să iasă din comă. Ce tuse seacă este dezinteresul. Mă întreb: dacă i-aș face o poză fantomei, s-ar observa? Adică să arunc așa cu frunze sau ceva peste ea și apoi click? Nu. Așa aș vedea-o și eu. Ochii mei văd mai multe decât aparatul. Oare ochii ei ce văd?

Nu știi cine sunt și totuși m-ai întrebat nervoasă într-o zi de ce oamenii au mai multe fețe. Mi-ai tușit acele cuvinte. Și nu ți-am răspuns. Atunci cuvintele tale nu erau verzi, nu le puteam găzdui, acum nu le mai pot auzi. Simt cum în calea șoptirilor tale stau cărbuni, că ai prelungit prea multă pronunție. Știi măcar că tusea ta m-a molipsit și pe mine? Cuvintele tale de fapt nici nu înseamnă atât de mult. Cine n-a spus măcar o dată că oamenii au mai multe fețe și nu s-a întrebat de ce? Dar tu nu asta voiai să spui. Ai vrut să spui că nu mai există idee. Aveai așa o expresie... Că toți ar trebui să avem aceeași față. Albă. Plictisită. Moartă, în cele dintâi și cele din urmă. Probabil și despre mine ai crezut același lucru.

Copacul ăsta de lângă mine, spre exemplu, îl văd acum cum își scoate rădăcinile și mă trage în pământ. Se hrănește cu mine. Eu ar trebui să devin un fruct, dar am o minte bolnavă și, să zicem, îl fac să se usuce din cauza sufletului meu ars de cărbunii pe care nu am putut sa-i răcesc. Gândesc prea mult și prea lung. N-ai crezut că aş putea fi o idee. Degeaba mai încerci acum, când ai lăsat totul în grija mea; după ce ți-am cerut-o. Se pare că totuși am chef. Dar nu să mă joc în frunze. Nu te voi mai auzi niciodată. Degeaba ai lăsat în grija mea. Fantoma și-a jucat jocul. La revedere, pe joi. Care joi?

Iuliana, camere goale

uiți să închizi ferestrele. noaptea intri pe rând în camere goale perdelele sunt trase ușa e deja un desen abstract/ ai

o dorință. scoți mânușile înfigi degetele în carnea pereților le intri sub piele pereții sunt prietenii tăi talentați/ alex cel cu trotineta stela cu păpuși în toate în toate sertarele. vecinul e viorel bată-l norocul

le numeri zilele. te joci cu bucăți de var le iei jucăriile îi dezbraci de orice emoție. pereții sunt prietenii tăi înzestrați alex cel cu tristețea afișată stela cu priviri entuziaste în toate în toate sertarele. și viorel se plimbă pe coridor e vecinul cu capsă pusă

aceste camere nu ard când intri se lasă în aer niște fluturi ei se iau după tipul din parc după florile lui acoperite cu mărgeluțe se iau după iubita lui mergând pe ape

dimineața ieși pe rând din camere goale. niciodată nu uiți să lași un semn un accident sau un strigăt pe gratis

ALINA IULIANA VERDEȘ

Iulia Cumpăratu, „Petru Rareș”

Întră cineva. E din nou ea. O privesc și descopăr că e îmbrăcată tot în rochița florată care-i vine așa așa de bine. De 3 luni o urmăresc și, da, îmi place de ea.

Dă drumul la apa fierbinte. Aburii încep să se formeze ușor și să se strecore afară printre ușile de sticlă. Am observat că iubește dușurile fierbinți, la fel ca mine. Momentul ăsta îl trăiesc așa cum se cuvine. O privesc atent cum se dezbracă, cum își lasă hainele să alunece jos, ușor, pe pielea ei catifelată, exact ca acum. Își desprinde părul negru și buclat din prinsoarea de peste zi, lăsându-l să se împrăștie pe spate. O privesc hipnotizat din cap până în picioare. Mă opresc uneori mai mult să-i admir anumite zone ale corpului ei fermecator. Ochilor închiși, cufundați sub genele mari și întunecate. Buzele roșii și perfect conturate.

Da, chiar așa, m-aș dori să le sărut măcar o dată. Gâtul acoperit acum de mână ei, care coboră peste piept. Picioarele subțiri, pe gresia rece, exact în direcția mea. Am impresia pe moment că mă vede și mă sperii de moarte, dar nu, e doar o părere. Respir ușurat, sunt în siguranță.

Aștept să intre sub apă. Mă apropiu încet de cabina dușului. În aer se simte aroma gelului ei de portocale. Cațiva stropi îmi umezesc fața. Picăturile de apă se scurge printre degete. Buretele îi explorează întreg corpul, centrimentu cu centimetru. Ce privilegii minunată și ce norocos sunt că o pot urmări. Am încercat și să vorbesc cu ea, dar nu mă place, îi este frică de mine. A întors de fiecare dată spatele și m-a lăsat singur în întuneric. Nu o condamn. Îmi place s-o privesc, m-am obișnuit cu asta.

Dacă ar știi, sigur s-ar supăra rău. Mie îmi place, dar ei, nu. Uneori îmi doresc să-i pot șterge lacrimile atunci când plânge cu capul în pernă noaptea întregi. Mama ei e plecată în Italia. Tatăl vine seara târziu și e ursuz. Nici nu se spală bine, că și adoarme. Ea e nevoită să-l tragă de haine ca să doarmă ca oamenii în pat. Da, plânge des. Mi-aș dori să-i spun la ureche „bună dimineața”, chiar dacă ar fi o șoaptă. M-aș apropia prea mult, nu vreau să risc. De când am văzut-o, mi-am dorit să fiu ceea ce-și dorește, dar ar fi prea complicat pentru mine și nu știu exact cum vine treaba asta.

Oricum eu sunt prea mic, iar ea, e clar, nu mă vrea. Nici n-aș putea s-o ridic în brațe, iar dacă aş putea, s-ar speria. Vreau, da, vreau, s-o îmbrățișez, să-i fiu alături și s-o apăr de tot și de toate. O vreau pentru mine și pentru totdeauna. M-am îndragostit de ea. Nu pot decât s-o privesc din umbră. Un păianjen are viața lui, nu-i așa?

Începe să crească ziua nasterii

nu știu cum se face. de la o vreme ziua de naștere crește în memoria mea se face deodată lumină în jurul ei/ e sigur că ziua asta

mi-a purtat noroc am cunoscut bucuria cu literă mare i-am băut apa în același timp cu cerșetorul fetiș din fața universității/ i-am băut votca alunecam pe aburii ei niște aripi blânde mă atingeau ca pe un pui sălbatic

câteva atingeri ajungeau și în visele despre poezie/ cu poezia e așa are tinerețe cât încăpe ziua ei de naștere e mereu n amestec subtil calibrat de cețuri grele se lasă peste mine și gata poezia noaptea e altfel se ridică subit cețurile și sângele fierbe. e normal să scriu atunci poezie tot ce simt e că un animal înfometat înfige colții în maturitate și poezia

se dilată orașul explodează văd aievea ultima scenă de teatru la marginea străzii cineva aruncă întunericul/ iată cum

ziua de naștere acoperă toate celelalte zile crește peste ele o floare iată magnolia ea destramă și acum florii morții & cuvintele putrede

LAVINIA LOREDANA NECHIFOR

piñata (noaptea albă a poeziei, a muzicii și alte mici dezastre personale)

ca niște sârme care nu
îndreaptă dinții

în cameră tabloul electric indică
răsăritul. îți întinzi spre mine brațele
ca niște dresuri în virtutea celui mai
frumos automatism strig
prin țevile vecinilor rașchetez
cu șurubelnița
voma uscată de pe lucruri fără
noimă care mă
aruncă peste parapetii zilei

am înțeles totul și nu
m-am împotrivi iubirea e un animal eutanasiat cu care
trăiești îl mângâi
până se-mpute

în noaptea aia ne-am zâmbit
glorioși ca niște păsări împăiate am fumat
până la demență am dat naibii așteptarea
oricărui sens și a fost în regulă oricine poate

avea o criză spui acum când în cabluri creierul
atârnă cu ochii cusuți
oameni
cu cârjele în aer se năpustesc
din cârpa asta crezi tu că vor curge bomboane?

lovește cu încredere toate
s-au întâmplat și tăietura rămâne acolo
cu sau fără copci

ANASTASIA GAVRILOVICI

Gust de schizofrenie

Raluca Ioana Rîmbu, „Petru Rareș”

Mark își fierbe spaghetele în singura oală pe care o are în apartamentul lui, care e cam de mărimea unei cutii de chibrituri. Mereu stă lângă ele până sunt gata, de frică să nu le fiarbă prea mult. Cred că putem numi asta una din fixațiile lui ciudate. În timp ce-și păzește prânzul, se gândește la rubrica oferită de cumnatul lui. Un ziar uitat de Dumnezeu, dar ce se putea întâmpla? Singura catastrofă posibilă se întâmplase deja, cam cu 3 ani în urmă, când s-au cunoscut sora lui Mark și omul ăsta, care acum făcea pe bunul samaritean și-i oferea un loc de muncă. Încă se uita la spaghetele lui și-și fuma țigara, când telefonul de lângă fereastră sună și-l făcu să scape mucusul pe pantaloni. Niciodată nu suna, cu excepția zilelor de duminică. Atunci îl suna ori soră-sa, ori maică-sa, să se asigure că încă nu murise. Nu prea trăiește în lux de când a murit singurul editor dispus să-i publice cartea. Acum nu era nici duminică și nici nu fusese în ultimul timp la bar, ca să fie vreo femeie indignată că n-a mai sunat-o. Până la urmă își luă ochii de la spaghete și puse receptorul la ureche.

- *Bună, Mark! Asta e prima noastră întâlnire.*

Voce de femeie. Mark nu era în dispoziția potrivită pentru glume. N-avea chef nici măcar să se gândească dacă e o voce de femeie frumoasă sau e cineva așa de plictisit, încât să-l sune pe el. A pus receptorul în furcă. Înainte să-i mai zică ceva. Până să ajungă înapoi la spaghetele lui, deja erau prea fierde pentru gustul lui. Femeia asta reușise să-i strice cu totul dispoziția, pe care chiar încercase să și-o păstreze bună azi. În următoarea zi, tot în timpul prânzului, telefonul îi sună din nou. Acum Mark aștepta un răspuns din partea cumnatului în legătură cu rubrica aia afurisită. Dacă nu avea așa mare nevoie de bani pentru o nouă mașină de scris nici nu s-ar fi gândit să accepte. Își lăsă țigara și cartea pe măsuta din balcon și alergă spre telefon.

- *De ce nu vrei să afli cine sunt?*

Aceeași voce, aceeași femeie. Lui Mark i se ridică părul pe ceafă, când auzi râsul subțire de la celălalt capăt. N-avea nici azi chef de conversație. Îl aștepta o carte prea bună că să-și mai piardă vremea. Puse telefonul în furcă, mai mult aruncându-l acolo, dar până ajunse el în balcon, țigara i se consumase singură și bani de alt pachet nu mai avea. Încă i se mai învârtea în cap întrebarea femeii de telefon. Adevărul e că nici nu-l prea interesa cine e. În momentul ăsta îl măcina gândul că nu mai scrisese de câteva săptămâni nimic. Cum ar fi reușit să scrie articolele despre nunțile din oraș care să-ncălzească sufletul cititorilor? Da, și de data asta cumnatul lui reușise să-și bată joc de el. Rubrica de matrimoniale. De-a dreptul încântător. Poate ăsta era momentul cel mai potrivit să renunțe la scris. Erau vremuri când nici fata cu părul schizofrenic și sărutări blonde nu-l puteau clinti de lângă textul lui. Apoi schizofrenia lui a plecat. Probabil se plictisise și ea de părul lui ciufulit și de miopia lui. Poate o îndepărtase și caracterul lui ciudat.

foto: Ana-Maria Baban

airam

picioarele de femeie nordică
îi cresc de azi pe mâine le agață de copaci
de munți de nori

buzele aproape perfecte lasă urme
sub genunchii lăutarului. se lungesc
formează corăbii întregi de marinari infideli
gata oricând să-și găsească ancore

sub perdea trupul se zbate/ un pește fără solzi
așteaptă să fie modelat în piscă fără coadă
se cerne prin spațiul gol dintre ochii anemici
se vrea cârțiță/ măcar moluscă

din păr îi curg larve de fluturi obsceni
pe buze pe coapse

MARA DIANA ALEXOAEA

Tabăra de mate

Leonard Ostafi, „Petru Rareș”

(continuare din numărul 11)

Jacob, Dri și Phil s-au așezat în același rând, ocupând trei locuri consecutive. În fața lor stăteau Mary, Lynn și cu misterioasa Steph. Mai târziu ajunsese și Rady, care folosise drept scuză pentru întârzierea lui faptul că nu găsise intrarea în sală. Festivitatea începuse cu discursul inspectorului general, care folosise o replică foarte interesantă (în urechile lui Jacob). “Matematica-i urâtă doar pentru cei care n-o înțeleg”. După ce inspectorul coborâse de pe scenă, luaseră cuvântul diferiți profesori. În acel moment Jacob renunțase să mai dea atenție celor spuse în față, fiind cu totul captivat de privirea fetei care stătea în fața lui. O privire atât de caldă. O voce atât de emoționantă. Stephanie, cine altcineva? Festivitatea se terminase deja, regulamentul fusese prezentat, și Phil tocmai îi dăduse un ghiont lui Jacob.

- Trezirea, vizitorule, hai să mergem!

Jacob se întoarse brusc spre prietenul său, dar numai pentru câteva secunde. Peste câteva clipe, privirea lui se întoarse iar spre fata cu ochi căprui...

Jacob începuse să se gândească tot mai mult la ea. O vedea în sala de mese, în jurul internatului. De fiecare dată când avea ocazia, stăteau de vorbă. La început, vorbeau despre lucruri banale, neinteresante, doar pentru a petrece timp împreună. Fără să-și dea seama, Jacob se apropiase din ce în ce mai mult de fată. În prima seară, fiind iarnă, iar tabăra situându-se într-o zonă apropiată muntelui, fusese foarte frig. Aproape toți elevii stăteau în curtea interioară a liceului gazdă și povesteau cu patos întâmplări din viața lor, pentru a se cunoaște mai bine. Apropiindu-se, Jacob o și observase pe Steph, care asculta ce vorbeau ceilalți. Se apropiase de ea:

- Poftim, ia geaca mea, este o seară destul de rece.

- Nu, mulțumesc frumos. Dacă-mi dai mie geaca, îți va fi ție rece.

- Te rog, insist, nu vreau ca o colegă frumoasă ca tine să răcească. Așa ceva nu poate fi posibil, spusesese, pe un ton cald, Jacob.

- Mersi, Jacob, ești un tip drăguț. Îți apreciez din suflet atenția. Care-i povestea ta?

- Să spunem că sunt doar un tip prea plictisitor pentru a avea o poveste. Îmi place matematica, ceea ce îi face pe unii oameni să mă privească ciudat.

Steph se amuzase teribil. Pe de o parte din cauza felului în care spunea toate

Foto: Ana-Maria Beban

câte le spunea, gesticulând încontinuu, și pe de altă parte, deoarece se regăsea în povestea tânărului.

- Cam atât despre mine. Acum e rândul tău. Care-i povestea din spatele acestui zâmbet? Am o presimțire că e o poveste mult mai interesantă decât a mea.

Într-adevăr, Jacob avea dreptate, Stephanie era o persoană foarte zâmbitoare. De multe ori se întrebese dacă exista ceva în lumea asta, care s-o întristeze și astfel să renunțe la zâmbet. Fata începuse să-și spună povestea de ceva vreme, doar că Jacob nu se putea concentra la niciun cuvânt. Auzise totuși ceva despre modul în care și-a descris colegii și parcă familia.

- Așadar, asta sunt eu. Sper că ți-a făcut plăcere să auzi povestea mea și că nu te-ai plictisit.

Prins în încurcătură, Jacob dăduse din cap aprobator. Cu o voce scăzută continuase:

- Desigur, pari o persoană foarte interesantă, Stephanie. Aștept cu nerăbdare să te cunosc mai bine.

După aproximativ o oră, în curtea unde se aflau elevii, se conturaseră în umbră două siluete. Una dintre ele era a directorului liceului, un bărbat destul de slab, în jur de 50 de ani. Celalalt era doar un elev mai mare, numit responsabil pentru a avea grijă de participanți. După fețele lor, oricine putea trage concluzia că ceva era în neregulă. S-au apropiat de grupul unde erau Jacob și Steph:

- Vă rugăm să intrați imediat în camere. E târziu și e trecut de ora stingerii, care v-a fost deja menționată foarte clar în cadrul festivității de deschidere. Ne-am înțeles?

- Da, domnule, intrăm, intrăm! repetase pe un ton deranjat Jacob.

Tonul lui Jacob nu scăpase atenției directorului, care pentru câteva clipe se îl privise încruntat pe tânăr. Însă directorul avea dreptate, stingerea era programată la ora 10, iar acum era puțin trecut de 11. Niciunul dintre ei nu voia să aibă ne-cazuri, mai ales Jacob. După cum le spusesese și prietenilor mai devreme, venise acolo cu un motiv serios. Ultimul lucru pe care îl dorea era să o dezamăgească pe profesoara sa, doamna Bedry, care avusese destulă încredere în el, să-l trimită ca participant la acest proiect.

În nu mă descurc e o virgulă

găsești în fiecare zi un cuvânt nou. inițial e o stârpitură un neisprăvit dansezi cu el nu te gândești niciodată nu ți-e de folos dansezi pe rupte/ așa că te-ai obișnuit

cu cămașa udă cu sprâncene lince cu filele cărții lipite la scena tare a ne-ru-și-nă-rii

donc
à la votre această zi se cheamă frumoasă
silabisim două trei și fru-
moa-să. credem în ea hai să credem că ziua
e wordart ce
naște din ea frumoasă se cheamă

la zece cuvinte scoți din ziare pătrățele cu ele faci
rebusuri artistice inteligente înghesuie
în microbuze de verona uite
pentru șofer
lași patru să respire la graniță/ să răspundă civilizat
acestor vameși cu flori la pălărie

îmi zici nu mă grăbesc să ajung
la alte cuvinte neuronii nu se
regenerează ușor. așa

spui tu frumosul frumoșilor descurcărețul
prin ceață prin viață

DANIELA BEJINARIU

urme de ruj pur

aștepti la marginea unei grădini. timpul e
o pasăre moartă rugăciunea ei e ciobul ce-ți mângâie piciorul și
te străpunge apoi calci cu nesimțire
prin vis

inspiri încredere ți se oferă plombe
albe
stricate cânti anii te hrănesc din aurul unui vagabond

caloriferul îți frige corpul
de la atâta kitsch
lemnul e o așchie de plumb
Acum Acadele Amare

și vine glonțul zăpezii și
e glonț de cel bun ți se aduc hainele și genunchiul
îi este sortit cotului
cad pagini duioase ca niște
somniafere
expire

ți se iartă ochii scufundați în fantezie și capul
de caramidă iată sosesc privighetorile și nopțile
uiți repede că sângele tău e rouă curată
pentru niște flori

ELENA RÂȘCA

ad nauseam (până la îngrețosare)

supă tailandeză cu ananas și pui
plus trei ochiuri prăjite o felie de pâine. servesc micul dejun
la pat
mă mint că am un handicap/ dimineața aprind

becul seara îl sting
îmi îngrop dimineața în somn
seara îmi scald ochii în gol. ești fierbinte

ca asfaltul vara
eu sunt rece sunt ceaiul băut cu silă
când berea e interzisă minorilor. tu ești țigară fumată în grabă
te simt puternic în mine
ești cuvântul fără explicație ești alfabetul

EMA PÎNZARIU

unicorn forever

vine o zi, am calul meu și
pământul ia forma dealurilor sucevei. pun șaua strig
după servitori ei nu vin
cu flori de cireș cu zâmbete. ei vin cu 1000 și una de
biblioteci le încarc și

urc dealurile
sucevei până când mi se arată. două spirite stau
la pândă plănuiesc facerea durerea și apele ce
gustă din mal/ le instruiesc în trap în galop le
cer să vii
mai aproape

și așa te am
lângă umărul stâng pe zamca lângă plopul negru

când te întreb de ce/ am călătorit
atât să fim în cărți. să fii una cu pielea aburind materie simplă
să mă lași să-ți simt
buzele tremurând să-mi arăți din alergare
străzile sucevei în depărtare florile sakurei

BIANCA COȘTIUG

Tensiunea se eliberase, iar cele două siluete se întorceau în umbra din care și apăruseră. Elevii se îndreptau spre internat. Steph îl invitase pe Jacob în camera ei pentru a mai discuta. Împotriva tuturor așteptărilor, fata primise un refuz destul de categoric din partea lui.

Ajuns în cameră, Jacob nu scăpase de tachinările colegilor lui de cameră, care brusc, dintr-un motiv anume, deveniseră 4 în loc de 3. Pe jumătate adormit, îl întrebase pe Dri, unul dintre cei mai buni prieteni ai lui:

- De când suntem noi 5 în cameră? Îmi amintesc că eram doar 4.

- El este Paul, a venit să stea cu noi, deoarece în camera lui erau doar ciudați.

- Aha, păi atunci e binevenit să stea aici, dar să știi că nu îi ofer patul meu.

- Nici nu e nevoie, intervenise băiatul cel nou, patul meu improvizat este mai confortabil decât orice pat de-al vostru.

Replica asta îl amuzase tare pe Jacob.

- Jacob, îmi pare bine.

- Paul, de asemenea.

Patul improvizat al lui Paul era alcătuit din două păaturi așezate pe podea. Nu puteai să nu recunoști că într-adevăr era mai comod. Paturile din internat erau atât de tari, încât te trezeai în mijlocul nopții crezând că picaseși în timpul somnului și dormeai pe parchet.

Rady, Dri și Paul stăteau pe unul dintre paturile de la perete, în timp ce Jacob și Phil erau așezați pe "patul" lui Paul. Băieții aflaseră deja multe lucruri despre Paul. Era din același oraș ca băieții, și cu un an mai mic decât ei. Părea foarte isteț, și probabil una dintre cele mai mari calități ale sale era simțul umorului.

- E destul de frumușică fata aia Steph, nu? întrebase Paul zâmbind.

- Este, râse Dri, Jacob deja a pus ochii pe ea.

Jacob de data aceasta nu mai dăduse nicio replică, făcând doar un gest care exprima cât de sătul era de tachinările lor. După alte câteva glume, care îi cam displicuseră lui Jacob, intervenise Rady:

- Hai băieți, e târziu, mâine avem o groază de treabă. Ar cam trebui să dăm și noi stingerea. E aproape ora 1.

- Cel puțin tu ai fost mai amabil decât tipul din curte de mai devreme, spusese pe un ton ciudat Jacob, stărnind iar râsul colegilor de cameră.

Era noapte și toți adormiseră. Dintr-un motiv anume, Jacob nu avea somn. Stătea cu căștile în urechi și asculta muzică. Mereu invidiase persoanele care ascultau piese de dragoste și se gândeau în timpul ăsta la persoana iubită. Când asculta o astfel de piesă, el nu simțea nimic, nu se gândea la nimeni. Trecuse prima zi și, spre rușinea lui, Jacob nu acordase niciun moment matematicii. Tot ce avea acum în cap era imaginea lui Steph...

ROFILCO

emotions. frame by frame

Croitori de imagine. Obsedați de detaliu. Inventatori de ritm. Călători prin lume.

Oameni. De poveste.

01 EDITORIAL

02-29 RECENZII LITERATURĂ ROMÂNĂ

- 02 CLAUDIU KOMARTIN
- 04 GABRIEL LIICEANU
- 06 ANIȚA NANDRIȘ-CUDLA
- 08 ANA MARIA SANDU
- 10 ȘTEFAN BAGHIU
- 12 MARIN MĂLAICU-HONDRARI
- 16 FLORIN LĂZĂRESCU
- 18 ANA BLANDIANA
- 20 AUGUSTIN CUPȘA
- 22 LILIANA COROBCA
- 24 MIRCEA DIACONU
- 26 FLORIN DAN PRODAN
- 28 PAUL GORBAN

30-57 RECENZII LITERATURĂ UNIVERSALĂ

- 30 ANDREI MAKINE
- 34 VLADIMIR NABUKOV
- 36 MARIO VARGAS LLOSA
- 38 PATRICK MCGUINNESS
- 40 ALICE MUNRO
- 42 HARUKI MURAKAMI
- 44 ROBERTO BOLAÑO
- 46 IAN MCEWAN

48-59 ÎNTÂLNIRI

- 48 Filit
- 53 Școala în Canada și în România
- 55 70 de ani fără Barbu Fundoianu
- 56 Lectii de libertate de la Gabriel Liiceanu
- 58 Întâlniri cu poezia

60-65 ITINERARI

- 60 Hong Kong
- 64 Scoția

66-75 ARTES

- 66 Life imitates art
- 70 Vernisaj Philippe Ramette
- 72 Ruin Lust la Tate Britain
- 74 Spectacole teatrale ieșene

76-85 FILME

- 76 Nymph()maniac
- 78 Mar Adentro
- 80 Jagten
- 82 Berlinala, editia 64

86-89 ANCHETĂ

90-97 ESEU

- 90 Singurătăți
- 92 Extremism sarcastic
- 94 Pe-un picior de plai, pe-o gură de rai

96-101 UNIVERSITARIA

- 96 Daniel Șandru
- 98 Marius Galan
- 100 Liana Vrăjitoru Andreasen

102-125 ÎNĂUNTRU ȘI-N AFARĂ

- 102 Experiențe: Germania și Suedia
- 106 Între Tokyo și São Paolo
- 110 De ce miticizăm sau misticizăm Vestul?
- 112 23 de ani și o diplomă de master
- 114 Ca la Madrid...
- 116 Minunata lume nouă
- 118 Despre internshipuri
- 120 Despre formele brute...
- 124 Despre șanșe, oportunități și studiu

126-135 INTERVIU

- 126 David Vann
- 132 Joseph Daniel Haske

136 PROZĂ ȘI POEZIE

Revista „Alecart” a fost tipărită cu sprijinul

ASOCIAȚIA PĂRINȚILOR
DIN COLEGIUL NAȚIONAL IAȘI

ISPAL®

MOBILA GRANDE

AVOCAT

Liviu Mihai